BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
INKUNABUŁY
Inc 233.

Virgili9.

Virgili9.

Georgica. P. Virgilii cum novo cōmētario Hermanni Torrentini.

1500

C*6151

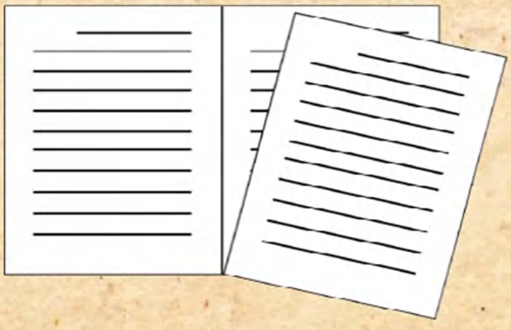

W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

SD 33535 I

Inc. 233

SD 33536 I

SD 33537 I

SD 33538 I

BIBLIOTEKA
VNIWERSYTECKA
W POZNANIV

Georgica. P. Virgilii cum nouo cõmẽtario Hermanni Torrentini.

1500

C * 6151

Georgia
Georgos
Georgicus.
Georgica

G Eorgica vocantur hi quattuor libri Virgilij. quaſi ad agriculturam pertinentes Nam georgia grece ſignificat agriculturam. ꝛ georgos agricolam Inde fit Georgicus a um.id eſt ad agricolam vel ad agriculturam pertinens Item Georgica orū.i.ſcripta de agricultura. ¶ Agricultura vero olim magno in honore fuit vt auctor eſt Plinius.de qua ꝛ multi doctiſſimi viri ſcripta reliquerunt Nam primus de illa ſcripſit Heſiodus antiquiſſimus poeta grecus Et apud latinos. M.varro. P.Virgilius. L.Columella. C.Plinius.ꝛ alij complures Sed inter oēs principatū obtinet Virgilius maieſtate carminis ꝛ elegantia copiaq; dictionis Vtitur autem Virgilius in hoc ope ſtilo temperato vel mediocri pro qualitate materię. Tria namq; ſunt genera dicēdi. ſcʒ humile.grande.mediocre Primo genere Virgilius vtitur in bucolicis. Altero in ęneidę. Tercio hic in georgicis Quę quidem georgica ornatiſſime ſcripſit ꝛ per ſeptem annos expoliuit. vt ſcribit Seruius Ideoq; ſumma cū diligentia legendum eſt hoc opus a ſtudioſis adoleſcentibus Quod vt melius intelligant ſtatuimus eos pro viribus adiuuare his commentarijs tam lucide ſcriptis. vt ab omnibus facile poſſim comprehendi.

Tria gñā dicēdi.

¶ Argumentum Primi libri

Quid faciat lętas ſegetes. quo ſidere ſeruet
Agricola. vt facilem terram proſcindat aratris
Semina quo iacienda modo. cultuſq; locorꝫ
Edocuit meſſes magno cum foenore reddi.

Inc. 233

1398144 (r)

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ 1918

¶P. Virgilij Maronis Georgicoꝝ liber primus

Uid faciat lętas ſegetes. quo ſydere terraꝫ
Vertere mecenas. vlmiſqꝫ adiūgere vites
Cōueniat. q̄ cura boum. q̄s cultus habēdo
Sit pecori. atqꝫ apibus quanta experiētia parcis
Hinc canere incipiam

¶Omne carmen heroicum tria habet. ſcꝫ ꝓpoſitionem. inuocatōem. narrationem Ita Virgilius primo ꝓponit ⁊ indicat hic quid ſcripturus eſt in his quatuor libris Nam in p̄mo libro ſcribit de cultura terrarum. ⁊ quo tempo referendum ſit In ſecundo. de arboribus. ⁊ p̄cipue de vitibus In tercio de pecoribꝫ In quarto de apibus Scribit autem ad Mecenatem virum nobilem qui potens erat apud Auguſtum Cęſarē ¶Ordo ꝯſtructiōis eſt iſte. (O mecenas incipiā canere). i. deſcribere (hinc. i. iam poſt bucolica (q̄d faciat lętas ſegetes). i. quō ſegetes bene ꝓueniāt. ⁊ (quo ſydere). i. quo tp̄e anni (ꝯueniat). i. expediat (vertere). i. arare (terrā) Et quo ſydere ꝯueniat (adiūgere). i. alligare (vites vlmis). i. illis arboribꝫ Et incipiā canere (q̄ ſit cura boū) . i. quō curent̄ ⁊ regant̄ boues Et (q̄s cult⁹ ſit pecori). i. quō colant̄ alia pecora ſcꝫ oues ⁊ capre (habēdo). i. vt habeat̄ ſcꝫ pec⁹ (Atqꝫ) incipiā canere (quāta experiētia). i. prudētia. ſit (apibꝫ parcis). i. q̄ ſciūt parcē ⁊ cuſtodire ſua — Conſtructio

¶Seges eſt frumentum adhuc in ſpicis nondum demeſſum Ponit̄ etiam pro terra in qua naſcitur per tropum qui vocatur metonomya. vt paulo poſt Illa ſeges demum. ⁊c. Hic poteſt accipi vtrouis modo — Seges

¶Ulmus eſt arbor alta ad quam vites ſuſtentantur in italia A quo fit vlmeus a um. vt frondes vlmeę. id eſt de vlmo. — Ulmus, Ulmeus

Uos o clariſſima mundi
Lumina. labentem celo q̄ ducitis annum
Liber et alma ceres. veſtro ſi munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta
Poculaqꝫ inuentis acheloia miſcuit vuis
Et vos agreſtūm pręſentia numina fauni
Ferte ſimul ſatyriqꝫ pedem driadeſqꝫ puellę
Munera veſtra cano. tuqꝫ o cui prima frementē
Fudit equum magno tellus ꝑcuſſa tridenti
Neptune. et cultor nemoꝝ cui pinguia cee
Ter centum niuei tondent dumeta iuuenci.

¶Hic poeta et etiam ſequentibus inuocationem facit. Et multos inuo-

cat quos gentilitas deos putauit. Fuit eñ Virgilius ante ſaluatoris aduẽ
tum vt verꝝ deum neſciret ¶ Conſtructio (O vos clariſſima lumina mũdi.
ſcʒ liber) id eſt ſol vel bacche (⁊ alma ceres) id eſt luna. quę ducitis id eſt ꝓdu
citis (annum labentẽ) id eſt ꝓcedentẽ. cœlo ſcdm curſum cœli. ferte ſimul pe
dem id eſt date mihi fauorem (Si) id eſt quoniam (tellus) id eſt populus ter
renus (mutauit chaoniã glandẽ pingui ariſta) id eſt pro glandib⁹ q̇bus ante
veſcebatur acquiſiuit fruges (veſtro munere) id eſt per veſtrum munus (Et
tellus miſcuit acheloia pocula) id eſt aquam fluuialem (vuis inuentis) id eſt
cum vino ꝑ vos reperto Et o vos preſentia numina agreſtũ .i. ꝓprij dij ruſti
coꝝ ſcʒ. (fauni ⁊ ſatyri). ſic vocati. ⁊ dryades puellę. vos deę ſic dicte. ferte ſi-
mul pedem. id eſt date mihi fauorem in ſcribendo. quia (cano) id eſt volo de
ſcribere. veſtra munera id eſt res ruſticas Et o tu neptune. id eſt deus maris
ſupple fer ſimul pedem Cui. ſcʒ neptuno. tellus ꝑcuſſa magno tridente. id eſt
ſceptro tuo. fudit. id eſt effudit ꝓduxit. p̄ma frementem equum Et tu cultor
nemoꝝ. ſcilicʒ ariſtee. cui ariſteo. ter centũ niuei iuuenci. i. trecenti cãdidi tauri
tõdent. i. carpũt rodũt. pinguia dumeta. i. prata plena dumis. ceę. illi⁹ iſulę

Liber ¶ Liber prima ꝓducta ſignificat fabuloſum deum vini ⁊ ponitur pro vino.
Ceres quoq; dicitur dea frugum de qua poſtea plus habebitur. ⁊ ponitur
pro frumento ⁊ pro cibo. Therentius Sine cerere ⁊ libero friget venus. id
eſt remota crapula remouetur libido

Chaonia ¶ Chaonia eſt regio grecie q̃ ⁊ epyrus vocatur In qua ē magna ſilua quer-
cuũ Ideo dr̄ hic adiectiue. chaonia glans. i. qualis naſcit̃ in ſilua chaonie

Ariſta ¶ Ariſta ꝓprie ē acus ſpice vel q̃ſi ſpina defendẽs fruges a morſib⁹ auiculaꝝ

Achelous ¶ Achelous eſt fluuius calidonie. ſed hic ponit̃ ſpecies ꝓ gñe vt inq̇t Serui
us. hoc eſt ꝓ quouis fluuio Jñ adiectiũ achelotus a um. i. fluuialis.

Fauni ¶ Fauni ⁊ ſatyri vocant̃ a poetis q̇dam ruſtici dij. Quidã ſcribunt eſſe mõ
ſtroſa aĩalia in deſertis Nam ⁊ a M. Antonio in parthos ꝓfecto ſatyrum
captum ſcribit plutarchus. ⁊ beato abbati Antonio locutum quoq; ſimile
animal ait Hieronymus

Dryades ¶ Dryades appellant poete nymphas arborum In ſingulari numero dici
tur haec dryas. dryadis. a greco nomine drys quod ſignificat quercum.
Vel dicuntur deę ſiluarum

Neptunus ¶ Neptunus frater iouis fuit rex inſulaꝝ. quare fingit̃ eſſe deus maris. de
quo fabulant̃ ꝙ p̄mũ equũ ꝓduxerit ex terra ꝑcuſſa ſuo tridente

Tridens. ¶ Tridens dr̄ omne qd̄ habet tres dentes ſed ꝓprie ſceptꝝ neptuni q̇ voca
Cea tur tridentifer Et nota ꝙ in abltõ dicitur tridente vel tridenti ¶ Cea eſt inſu
Dumetum la in egeo mari dicta ſic a ceo gigãte ¶ Dumetũ dr̄ loc⁹ vbi dumi ſunt. i. ſpine

Ipſe nemus linquens patrium ſaltuſq; lycei
Pan ouium cuſtos: tua ſi tibi menala curę
Adſis o tegeę fauens. oleęq; minerua
Inuentrix. vnciq; puer monſtrator aratri
Et teneram ab radice ferens ſiluane cupreſſum
Dij deęq; oēs ſtudium quibus arua tueri

Quiqꝫ nouas alitis non nullo ſemine fruges.
Quiqꝫ ſatis largum celo demittitis imbrem

¶ Adhuc alios inuocat deos. vt pana. mineruam. ſiluanum ¶ Conſtructio O pan tegeę. tu ipſe adſis fauens id eſt iuuans. linquens patrium nemus. id eſt vbi natus es. ⁊ linquens. ſaltus. id eſt ſiluas. lycei. illius montis arcadie. ſi tua menala. id eſt illa loca. ſint. tibi curę. Et O minerua. tu dea. inuentrix oleę. illius arboris vel que inueniſti vſum olei. ſupple adſis fauens Et o puer monſtrator vnci aratri. id eſt qui repperiſti vſum aratri. ſupple adſis fauens Intelligit autem oſyrim regem ęgypti Et o ſiluanę. tu deus ſiluarum adſis fauens. ferens cupreſſum id eſt ramum illius arboris. teneram. id eſt nouam. ab radice ſcilicet pręciſam. Et omnes dij ⁊ deę. ſcilicet adſitis. quibus. dijs ⁊ deabus. ſtudium. id eſt diligentia eſt. tueri arua id eſt defendere agros Et qui alitis nouas fruges ſemine non nullo. id eſt aliquo. Et. qui demittitis id eſt deorſum mittitis. coelo. id eſt de coelo. largum imbrem. id eſt pluuiam. ſatis. id eſt ſegetibus

¶ Saltus. us. hꝫ duo ſ̄cata nã qñqꝫ ſ̄t actũ ſaliendi. teuto. ſ̄cat een ſpronck Vir. enei. ij. Aut corpa ſaltu Ad terrã miſerę Qñqꝫ ſ̄cat ſiluã vbi beſtie ſaliunt. vt hoc loco. ⁊ poſtea ſępius Saltus.
¶ Lycęus eſt mons arcadię Lyceus.
¶ Menalus etiam mons in arcadia In plurali menala oꝝ Menalus
¶ Pan gtõ panos. eſt fabuloſus deus nature vel paſtoꝝ qui quondam colebatur in arcadia ⁊ p̄cipue in oppido quod dicitur tegeęum Unde ipſe pan vocatur tegeęus per quattuor ſyllabas Pan Tegeęus
¶ Minerua eſt pallas ſcilicet dea artium q̄ inueniſſe dicitur vſum olei ⁊ lanę Accipitur pro natura Tullius. Nihil decet inuita minerua. id eſt repugnante natura. Ita ⁊ Horatius accipit. Minerua
¶ Siluanus dicitur fabuloſus deus ſiluarum Siluanus
¶ Cupreſſus. cypreſſus. ⁊ cypariſſus eſt vna ſpecies arboꝝ Eſt ãt arbor alta. ſemper frondens odora ⁊ longeua Cupreſſus Cypreſſus

Tuqꝫ adeo quem mox q̄ ſint habitura deoꝝ
Concilia incertum eſt. vrbes ve inuiſere cęſar
Terrarumqꝫ velis curam. et te maximus orbis
Auctorem frugum tempeſtatumqꝫ potentem
Accipiat. cingens materna tempora myrto
An deus immenſi venias maris. ac tua nautę
Numina ſola colant. tibi ſeruiat vltima thyle
Teqꝫ ſibi geneꝝ tethys emat omnibus vndis
Anne nouum tardis ſydus te menſibus addas
Qua locus erygonen inter chelaſqꝫ ſequentes
Panditur. ipſe tibi iam brachia ꝯtrahit ardens

Scorpius.et coeli iuſta plus parte relinquit
Quicq̄d eris(nam te nec ſperent tartara regem
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido
Quamuis elyſios miretur gręcia campos
Nec repetita ſequi curet proſerpina matrem.)
Da facilem curſum atqꝫ audacibus annue coeptis
Ignaroſqꝫ vię mecum miſeratus agreſtes
Ingredere.et votis iam nunc aſſueſce vocari.

¶ In hac parte poeta adulatur Ceſari Auguſto.⁊ illum quoqꝫ ſicut deum inuocat ¶ Conſtrue ſic Tuqꝫ.ſcilicet o cęſar.adeo.id eſt certe. ſupple adſis fauens quem ſcilicet te.quę ꝯcilia.id eſt congregationes.deorum ſint habitura.id eſt inter quos deus futurus ſis.eſt incertum.id eſt neſcitur a nobis. O cęſar eſt incertum.ne.id eſt an.velis inuiſere vrbes ⁊ curam terrarum. et maximus orbis accipiat te auctorem.id eſt deum.frugum.⁊ potentem.id ē rectorem.tempeſtatum.ſcꝫ tollendarum.cingens.id eſt circūdans.tua tempora.id eſt caput tuū.materno myrto.illius arboris frondibus quę ſacrata eſt matri tue veneri Et incertum eſt.an venias deus immenſi maris.ac nautę colant tua numina ſola.id eſt preſtantior futurus es omnibus marinis dijs Et vltima thyle.illa remota inſula.ſeruiat tibi. Et tethys.illa dea ſcilicꝫ mater aquarum emat te generum ſibi.id eſt fiat ſocrus tua.in omnibus vndis. Et incertum eſt.an ne.addas te nouū ſydus tardis menſibus.id eſt eſtiuis mēſibus qn̄ dies longi ſunt Intelligit āt menſes Julium ⁊ Auguſtum quoꝝ alter a patre Julio ſic noīatus eſt.alter ab ipſo auguſto. Qua.ſcꝫ parte coeli.locus panditur.id eſt aperitur.inter erygonen.id eſt illud ſignum cęleſte.⁊ interchelas.id eſt brachia ſcorpij Ipſe ardens ſcorpius.id eſt illud clarum ſignum cęleſte.contrahit.id eſt ad ſe colligit.brachia.ſua.tibi.id eſt vt tu locum habeas.⁊ reliquit.tibi.plus iuſta parte coeli.id eſt hoc ſpacium coeli quod ipſe occupauerat plus iuſto.quia ſcorpius occupat ſuis brachijs tantum loci quantum toto corpore Quicquid eris.id eſt ſiue deus terrę ſiue maris ſiue coeli da facilem curſum.id eſt modum ſcribendi.atqꝫ annue audacibus coeptis id eſt incoeptis Et tu miſeratus agreſtes ignaros vię.id eſt artis ruſticandi.ingredere mecū.id eſt vade ⁊c̄ Et aſſueſce.id eſt diſce.iamnūc vocari.id eſt inuocari.votis.id eſt ꝑcibus miſerorum Nam nec tartara ſperente regem.ſcilicet ſuum futurum Nec tam dira.id eſt magna.cupido regnandi veniat tibi.ſcꝫ vt velis eſſe rex inferorum Quamuis grecia miretur elyſios campos.id eſt quamuis greci ſcriptores valde laudent illa loca inferorum Et quamuis.proſerpina.i.filia cereris.repetita.i.reuocata.non curet .i.parui pendat.ſequi matrem.i.redire ad ſuperos

¶ Nota ꝙ illud nam te nec ſperent ⁊c̄.cum tribus verſibus ſequentibus poſitum eſt per parentheſim

Adeo ¶ Adeo qn̄qꝫ ſ̄cat certe vt hoc loco Tuqꝫ adeo. ⁊c̄. Qn̄qꝫ ſ̄cat intantū vel tam Idem ṗmo enei. Non obtuſa adeo geſtamus pectora poeni

¶ Myrtus eſt arboꝛ olim conſecrata veneri. Et Auguſtus dicebat vene- Myrtus.
rem matrem ſuam
¶ Tempus hic ſignificat partem capitis inter aures ⁊ oculos. Errant qui Tempus
timpus dicunt
¶ Thyle eſt inſula remota in oceano ſeptentrionali vbi in ęſtate ſunt longiſ Thyle
ſimi dies ⁊ in hyeme breuiſſimi
¶ Thetys huius tethyos vocatur a poetis marina dea vxoꝛ oceani. poni- Tethys
tur pro mari. ſed Thetis tidis fuit mater achillis Thetis.
¶ Erigone fuit filia icarij regis quam fabulantur ob iuſticiam eſſe mutatã Erigone
in cęleſte ſignum quod virgo vocatur
¶ Chelę dicunť brachia cancroꝝ ⁊ ſcoꝛpionũ. eſt autem gręcũ nomen Chelę
¶ Scoꝛpius vel ſcoꝛpio eſt vermis venenoſam caudam habens ⁊ brachia Scoꝛpiꝰ ſcoꝛpio
ſicut cancer Et etiam ſignum cęleſte. vt hic Item eſt inſtrumentum militare
quod baliſtam vocant Item herba quędam
¶ Tartarus pluraliter tartara eſt locus damnatoꝝ apud inferos dictus a Tartarus.
greco verbo tartaro quod eſt conturbo.
¶ Elyſium ſcribiť a poetis eſſe locus amenus apud inferos vbi boni ꝯmo- Elyſium
rant. de quo habeť in. vi. enei. Diciť etiã adiectiue elyſius. a um. vt hic
¶ Proſerpina eſt filia cereris quã rapuit pluto rex inferoꝝ. ⁊ cũ eius mater eã Proſerpina
obnixe repeteret. ipſa tñ ibi manere maluit. vt aiunt aliqui

V Ere nouo gelidus canis quũ mõtibꝰ humoꝛ
Liquitur. et zephyꝛo putris ſe gleba reſoluit
Depreſſo incipiat iamtum mihi taurus aratro
Ingemere. et ſulco attritus ſplendeſcere vomer
Illa ſeges demum votis reſpondet auari
Agricolę. bis quę ſolem bis frigoꝛe ſentit
Illius immenſę ruperunt hoꝛrea meſſes

¶ Hic poſt inuocationem incipitur pars executiua de pręceptis agricultu-
re. ⁊ primo docet de aratione. quando ſcilicet ⁊ quotiens arandum eſt.
¶ Conſtructio Quin. i. qñ. gelidus humoꝛ. id eſt glacies. liquitur. i. liqueſcit
canis montibꝰ. nouo vere. i. initio veris. ⁊ quum putris gleba. i. gelata terra
reſoluit ſe. i. diſſoluit. zephyꝛo. i. ꝑ calorem illius venti Taurus incipiat mihi
iam tum. i. tunc moꝝ. ingemere. i. valde gemere. aratro. i. ad aratrum vel ꝓp-
ter aratrum. depreſſo. i. in terram preſſo Et vomer. ſcilicet incipiat tunc. ſplẽ-
deſcere. i. ſplendere. attritus ſulco id eſt terra Illa ſeges. i. terra. reſpondet vo
tis auari agricole. i. tantas fruges ꝓducit quantas cupit auarus agricola. q̃
ſcꝫ ſeges. bis ſentit ſolem. i. calorẽ diurnũ. ⁊ q̃. bis ſentit frigoꝛa. ſcꝫ nocturna.
Intelligit ãt de duplici aratiõe. vna in ṽe. altera in autumno Immẽſę meſſes
. i. valde multe fruges. ruperũt hoꝛrea illiꝰ. ſ. agricole ħ facientis. ſ. ꝑ nimia copia
¶ Ver eſt initium anni calidum ⁊ humidum. quod incipit circa cathedꝛam Ver.
ſancti petri Sunt enĩ quattuoꝛ anni ꝑtes ſcꝫ ver. eſtas autũnus. ⁊ hyems. q̃
rum vnaqueqꝫ durat tribus menſibus.

¶ Gelidus.id eſt frigidus aut gelatus.fit enim a gelu
¶ Canus cana canum.i.griſeus ſcʒ mixtus inter album ꝛ nigrum.vt canos lupos.inq̄t Ouidius.ꝛ montes ſunt cani niue.Canus capillus Vñ Ouidius Magna fuit quondam capiti reuerentia cano

Zephyrus — ¶ Zephyrus eſt ventus occidentalis qui ſuo temperato calore relaxat terram conſtrictam frigore.

Putris — ¶ Putris.id eſt putridus ſordidus Inde putredo.id eſt corruptio

Gleba — ¶ Gleba.eſt fruſtum terre quaſi globus

Sulcus. — ¶ Sulcus eſt foſſa quã facit aratꝫ Inde ſulcare ſulcos facẽ vel arare ploegẽ

Demum — ¶ Demum.i.tandem ꝛ pulchre additur pronomini is vel ille

Respondere. — ¶ Reſpondere ſignificat quandoqꝫ ſatiſfacere vel par eſſe vt hoc loco.

At prius ignotum ferro q̄ʒ ſcindimus ęquor
Ventos et varium coeli prediſcere morem
Cura ſit.ac patrios cultus habituſqꝫ locoꝝ
Et quid quęqꝫ ferat regio et quid quęqꝫ recuſet
Hic ſegetes.illic veniunt foelicius vuę
Arborei fetus alibi atqꝫ iniuſſa vireſcunt
Gramina.nonne vides croceos vt tmolus odores
India mittat ebur.molles ſua thura ſabei
At chalybes nudi ferrum.viroſaqꝫ pontus
Caſtorea.eliadum palmas epiros equarum
Continuo has leges ęternaqꝫ foedera certis
Impoſuit natura locis.quo tp̄e primum
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem
Vnde homines nati duꝝ genus.ergo age terrę
Pingue ſolum primis ex templo a mẽſibus anni
Fortes inuertant tauri.glebaſqꝫ iacentes
Puluerulenta coquat maturis ſolibus ęſtas
At ſi non fuerit tellus fecunda:ſub ipſum
Arcturum tenui ſat erit ſuſpendere ſulco
Illic officiant letis ne frugibus herbę
Hic ſterilem exiguus ne deſerat humor harenam

¶ Dicit añ oĩa opus eſſe vt ſciam⁹ qualitatẽ agri q̄ eſt valde diuerſa Itẽ docet aliter arandũ pinguẽ terrã aliter macrã ¶ Cõſtrue Ad.i.ſʒ.priuſq̄ʒ ſcindimus ferro.i.vomẽ ignotũ ęquor.i.terrã nobis ĩcognitã.cura ſit.i.curem⁹ p̄-

diſcere ventos id eſt cui vento ager ſit expoſitus. ⁊ cura ſit prediſcere varium
morem coeli. id eſt qualitatem aeris. ⁊ cura ſit prediſcere patros cultus. id ē
quis ſit modus colendi in regione. ⁊ habitus id eſt poſſibilitas locorum. Et
cura prediſcere. quid queqꝫ regio ferat. id proferat melius. ⁊ quid queqꝫ ſcꝫ
regio recuſet. id eſt nolit ferre Segetes veniunt id eſt creſcunt foelicius. id eſt
copioſius vel melius. hic in vno loco. vue veniūt foelicius illic id eſt in alio lo
co Arborei foetus. i. poma ⁊ fructus arborum. ſupple veniunt foelicius. ali-
bi. i. in alio loco. Atqꝫ gramīa iniuſſa. i. ſponte ſua naſcentia. vireſcunt ſcꝫ foe
licius alibi Nonne vides vt. i. quomodo. tmolus. ille mons cilicie mutat cro
ceos odores. i. crocum India illia regio. mittit ebur Sabei. illi hoīes molles
id eſt delicati ſupple mittunt thura. At ſed nudi chalybes. illi homines ſcilicꝫ
mittunt. ferrum. Et viroſa pontus. illa regio vbi venena ſunt mittit caſto-
rea. illud medicamentum Epiros. illa ꝓuincia mittit palmas eliadum equa
rum. i. optimas equas ad curule certamen Natura impoſuit has leges ⁊ e
terna federa id ſemper manſuras qualitates certis locis id eſt ſingulis. conti
nuo id eſt mox. quo tempore deucalion. ille vir. iactauit lapides in orbem
vacuum ſcilicet hominibus Unde de quibus lapidibus homines exiſten-
tes durum genus ſunt nati ſecundum fabulas Ergo age fortes tauri in-
uertant. id eſt vertant aratro. pingue ſolum. id eſt ſuperficiem terre exemplo.
id mox a primis menſibus anni id eſt principio veris Et puluerulenta eſtas
id eſt plena puluere. coquat. id eſt ſiccet vel preparet glebas iacentes. id eſt
terram ꝓ iſſam. maturis ſolibus id eſt temperatis caloribus At id eſt ſꝫ tel
lus non fuerit foecunda id eſt pinguis. erit ſat id eſt ſatis. ſuſpendere id ē diſ
ferre arationem ſub. ipſum arcturum. id eſt vſqꝫ in autumnum. tenui ſulco
modica aratione. Ne herbe ſcilicet inutiles officiant. id eſt noceant letis fru-
gibus illic id eſt in pingui ſolo Et ne exiguus humor deſerat ſterilem hare-
nam hic. ſcilicet in macra terra

¶ Aequor qñqꝫ ſignificat mare qñqꝫ campum. vt hic ⁊ ſepe apud ꝟgilium — **Aequor**

¶ Tmolus eſt mons in cicilia vbi naſcitur optimum crocum. — **Tmolus**

¶ Saba eſt vrbs in arabia Jñ ſabei apud quos ſolos naſcitur thus — **Saba**

¶ Chalibes ſunt quidam populus apud quos eſt optimū ferrū quod etiam chalybs vocatur Dicunt̃ autem nudi quia valde laborant — **Chalibes**

¶ Pontus femī gñis. eſt prouincia quedā in qua Ouidius exulabat In ea dem ſunt caſtores animalia degentia in aqua ⁊ in terra — **Pontus**

¶ Caſtorea vocantur teſticuli caſtorum ſiue fibrorum multis medicamen- tis apti. teutonice beuerſche — **Caſtorea**

¶ Viroſus. id eſt venenoſus a nomine virus Et ꝑt ī textū viroſa ꝯi ūgi cuꝫ ſubſtantiuo pontus ⁊ etiam cum caſtorea — **Viroſus**

¶ Elis elidis eſt ciuitas arcadie vbi fiebant equeſtria certamina De hoc ā- plius libro tercio dicetur. — **Elis**

Epiros vel epirus eſt regio grecie vel ꝓpe eam. quā nūc albania dr̃

¶ Deucalion fuit antiquitus rex theſſalie cuius tpe mag gnū diluuiū fuit ita vt poete dicūt hūc ſolū cū vxore pyrrha euaſiſſe. ⁊ repaſſe gen⁹ hūanū iactu lapidū Nā lapides q̊s iaciebat deucaliō fiebāt viri q̊s pyrrha feīe vide Oui dium primo meta — **Deucalion**

¶ Arcturus eſt ſydus iuxta plauſtrum quod ⁊ bootes vocatur ⁊ oritur cir- — **Arcturus**

.i.tempus autumnale
Alternis idem tonſas ceſſare nouales
Et ſegnem patiere ſitu dureſcere campum
Aut ibi flaua ſeres mutato ſydere farra
Unde prius ſiliqua lętum quaſſante legumen.
Aut tenues foetus vicię triſtiſqꝫ lupini
Suſtuleris fragiles calamos ſiluamqꝫ ſonantem
Urit enim lini campum ſeges urit auenę
Urunt lętheo perfuſa papauera ſomno
Sed tamen alternis facilis labor. arida tantum
Ne ſaturare fimo pudeat pingui ſola.neue
Effetos cinerem immundum iactare per agros.
Sic quoqꝫ mutatis requieſcunt foetibus arua.
Nec nulla interea eſt eſt inaratę gratia terrę.

¶ Dicit vtile eſſe aruis vt ſeranẗ alternis annis.vel etiã vt muteẗ ſatio Conſtructio.Tu idẽ patiere tonſas nouales.i.agros demeſſos.ceſſare.i. vacuas eſſe.alternis.i.alternatim vel altero anno Et patiere ſegnẽ campũ dureſcere id eſt vires recipe ſitu.i.ocio ſine ſegete Aut ſeres ibi flaua farra .i.frumenta mutato ſydere.tempore ãni.vnde.de quo aruo.ſuſtuleris pꝛ⁹letũ legumẽ ſcilicet fabas aut piſa.quaſſante ſiliqua.i.mouẽte vel ſonãte folliculo Aut vnde ſuſtuleris.tenues foetus.i.fructus.vitie illius leguminis Et vñ ſuſtuleris. fragiles calamos.i.ſtramina⁊ ſonantẽ ſiluã.i.meſſem.triſtis lupini.i. illius ſeminis amari.Enim.quia ſeges lini vꝛit campũ.i. coꝛrumpit⁊ ſeges auene vꝛit.et papauera ꝑfuſa letheo ſomno.i.que ſomnolentos faciũt.vꝛũt. ſcilicet campũ Sed tamẽ facilis laboꝛ eſt alternis.i.agris ſecũdo anno ſatis.tantum ne pudeat ſaturare.i.condire iuuare.arida ſola.i.ſteriles terras .pingui fimo Ue.id eſt vel.pudeat iactare imundũ cinerẽ.i.puluerẽ.per agros effetos.i.

Noualis nouali continua fertilitate laſſatos ¶ Noualis feĩo gñe.⁊ nouale neutro genere ꝓ
Alternis pꝛie ſignificat nouum agrum ¶ Alternis hic eſt aduerbium pꝛo alternatim ſicut etiam in buccolicis Alternis dicetis ⁊c̃
Segnis ¶ Segnis id eſt piger ocioſus Enei.iij.haud ſegnis ſtrato ſurgit palinurus
Situs et omnes ⁊c.¶ Situs ſubſtãtiuũ qñqꝫ ſignificat poſitionẽ.vt ſitus hui⁹ oppidi Qñqꝫ ſignificat ſqualoꝛẽ vt hic Situs adiectiuũ idem eſt quod poſit⁹ vt hic ſitus eſt phaeton. inquit Ouidius
Flauus ¶ Flauus a um.i.mixtus ex rufo albo ⁊ viridi (arboꝛis ſpẽs ⁊ fructus ill⁹
Siliqua ¶ Siliqua eſt folliculus leguminum.ſcilicet in quo creſcunt Etiam eſt
Legumen Legumen dicit illa fruges que nõ habꝫ ſpicas ſꝫ folliculos.vt piſa faba
Uitia ¶ Uitia vitie eſt legumen vile een vvicke.
Letheus ¶ Lethe grece diciẗ obliuio Inde letheus id eſt obliuioſus

Sepe etiam ſteriles incendere profuit agros
Atqȝ leuem ſtipulam crepitantibus vrere flammis
Siue inde occultas vires et pabula terrę.
Pinguia concipiunt. ſiue illis omne per ignem
Excoquitur vitium atqȝ exudat inutilis humor
Seu plures calor ille vias et ceca relaxat
Spiramenta. nouas veniat qua ſuccus in herbas
Seu durat magis et venas aſtringit hiantes.
Ne tenues pluuię rapidi ve potentia ſolis
Acrior. aut borę penetrabile frigus adurat

¶ Docet vtile eē q̄nqȝ agros incendē quattuor de cauſis ¶ Conſtrue Pro-
fuit etiā ſepe incendē ſteriles agros. i. res in agris ſcȝ ſtipulas aut ſilua. Atqȝ
ſcȝ pfuit vrere leuē ſtipulā. i. ſtramē. flammis crepitātibus. i. ſonātibus Siue
id eſt vel quia. terre cōcipiūt. i. acquirūt inde. i. ex hoc occultas vires ⁊ ping-
uia pabula. i. nutrimenta Siue. i. vel quia. omne vitiū. i. malū. excoq̄tur illis
id eſt purgatur ex terris. atqȝ inutilis humor exudat. i. exit. per ignem Seu. i.
ſiue. ille calor ſcilicet ignis. relaxat. i. aperit plures vias ⁊ ceca ſpiramenta. id
eſt non viſa foramina. quia id eſt ꝑ que. ſuccus veniat in nouas herbas Seu
ille calor. durat magis duriorē facit terrā. ⁊ aſtringit. id eſt claudit. hiātes ve-
nas id eſt apertos meatus terre Ne tenues pluuie. ſcȝ noceant. ve id eſt vel
vel ne acrior potentia ſolis rapidi. i. violenti. adurat. ſcilicet terrā Aut frigus
borec penetrabile. i. facile penetrās ne adurat ¶ Sterilis id eſt nō fertilis A — Sterilis
q̄ ꝟbo ſterileſco. i. fio ſterilis vt galline pingues ſterileſcūt ¶ Stipula ē calam⁹ — Stipula
frumēti vel ea ps calami q̄ manet in terra poſt meſſionē teut ſtroe of ſtoppel.
¶ Spiramētū ł ſpiraculū ē foramē ꝑ qd̄ ſpūs exit vt i vaſis clauſ eē ſolȝ Vro — Spiramentū ſ
nō ē id qd̄ cremo. ſȝ ſt q̄ſi ledē vt ſol vrit ⁊ frig⁹ vrit vt h̄ hēt Jtē vlc⁹ vrit amor — raculū Vro
vrit flagellū vrit vt apd̄ ho. Penetrabile capit̄ tū actiue vt h̄ tū paſſiē vt alibi — Penetrabile

Multum adeo raſtris glebas qui frangit inertes
Vimineaſqȝ trahit crates iuuat arua. neqȝ illum
Flaua ceres alto ne quicq̄ʒ ſpectat olympo
Et qui proſciſſo que ſuſcitat equore terga:.
Rurſus in obliquum verſo prorumpit aratro
Exercetqȝ frequens tellure atqȝ imperat aruis
Humida ſolſticia atqȝ hyemes orate ſerenas
Agricolę. hiberno lętiſſima puluere farra:
Letus ager. nullo tantum ſe moeſia cultu.

Iactat. et ipſa ſuas mirantur gargara meſſes

¶ Hic agit de vſu raſtroꝝ ⁊ de aratione per obliquū q̄ liratio vocat᷑ ¶ Conſtructio (Ille iuuat arua adeo multū q̇ frangit raſtris glebas inertes) ſignificat rudes ⁊ iucultas (⁊ q̇ trahit) ſcꝫ ꝑ arua. vimineas crates. i. hirpicas factas de viminibus. Flaua ceres. dea frugū. non ſpectat id ē aſpicit. illū ne quicq̄ʒ id eſt fruſtra. hoc eſt illū iuuat ceres ⁊ fruges multas dabit illi Et ſupple ille multū iuuat arua; qui prorūpit. i. frāgit. rurſus terga. i. ſupficies terre. q̄ terga ſuſcitat. i. leuat equore. i. campo. ꝓſciſſo. i. aratro ꝟſo in obliquū. i. ꝑ tranſuerſuȝ Et qui exercet. i. colit aut vertit. tellurē frequēs. i. frequēter. atq̄ʒ imperat aruis. i. cogit arua multos fructus ꝓferre O agricole orate humida ſolſticia id eſt eſtates humidas. atq̄ʒ orate hyemes ſerenas. i. ſiccas. Farra id ē frumenta ſunt letiſſima. id eſt copioſiſſima. hiberno puluere. id ē ſiccitate hyemali. ⁊ (ager eſt letus) id eſt fertilis hiberno puluere. Meſia illa ꝓuincia. iactat ſe tantū. i. extollit ſe de copia frugum. nullo cultu id eſt labore hominum ſed aeris bonitate. ⁊ ipſa gargara. illa loca. mirātur ſuas meſſes. i. fruges mltas

Raſtrum
¶ Raſtrum eſt inſtrumentum ligneum quo ruſtici poſt aratione frangūt glebas dictuȝ a radendo In plurali nūero dicitur ⁊ raſtri ſcdm Seruiuȝ

Vimen. Vimineus
¶ Vimen eſt virga lenta qua ligatur aliquid. aut de qua fiunt corbes. vt habetur poſtea Tu ſpiſſo vimine qualos ⁊c̄. hinc adiectiuum Vimineus a uȝ id eſt de vimine.

Cratis viminea hirpica
Cratis viminea een eghede quod vocatur etiam hirpica Item cratis viminea. etiam ſignificat een vecken of een hecke

Solſticium Bruma.
¶ Solſticium dicitur cum ſol nec amplius deſcendit nec aſcendit Et eſt duplex ſolſticium vnum hyemale quod vocatur bruma alterum aeſtiuale quod nun habet nomen ſpeciale ideoq̄ʒ tenet generale

Meſia Myſia
¶ Meſia eſt ciuitas quedam phrygie iuxta troiam Alij legunt myſia que ē prouincia helleſponti feraciſſima frumenti.

Gargara
¶ Gargara ſunt mōtes phrygie. et oppidum ibidem

Quid dicam iacto qui ſemine comminus arua
Inſequitur. cumuloſqꝫ ruit male pinguis harene
Deinde ſatis fluuium inducit riuoſqꝫ ſequentes
Ac cum exuſtus ager morientibus eſtuat herbis
Ecce ſupercilio cliuoſi tramitis vndam
Elicit. illa cadens raucum per leuia murmur
Saxa ciet. ſcatebriſqꝫ arentia temperat arua

¶ De occatione que fit poſt ſationem Item de aruorum irrigatiōe (Quid dicam) ſubaudi. quātum ille iuuat arua (qui ſemine iacto) id eſt cum iactum eſt (inſequitur arua cominus) id eſt ſtatiȝ vadit in arua (⁊ ruit). i. diruit frāgit (cumulos harene. male pinguis) id eſt nō pinguis Deinde ipſe inducit fluuium ſatis id eſt ad ſata et inducit riuos ſequentes. id eſt iuges Ac cum ager exuſtus. ſcꝫ a ſole. eſtuat. id eſt ardet. herbis. i. ſatis. morīētibꝰ. i. pereuntibus Ecce. is agricola. elicit. id eſt educit. vndam ſupcilio. id eſt de ſummita-

te cliuoſi tramitis·i.mõtuoſi tranſit⁹(illa)ſcꝫ vnda (cadẽs).i.deſcendẽs (cie .i.mouet.facit(raucũ murmur).i.ſonũ(ꝑ ſaxa leuia(.i.plana detrita)ꝛ(vnda tẽpat).i.recitat)ſcatebris).i.ebuliẽtib⁹ ſuis arua arẽtia.i.arida(¶ Ruo qñqꝫ ẽ absolutũ idẽ qꝺ cado.vt ij.enei.Ruit alto a culmie troia Qñqꝫ est trãſitiuũ ſcãs idẽ qꝺ diruo vt hoc loco ¶ Aeſt⁹ eſt feruior aut nimi⁹ calor Aeſtuaꝛ ſe uẽ ardẽ ¶ Supcilũ eſt ps frõtis ſupra oculũ hirſuta. Et qꝛ ſupciliũ altũ eſt ideo ponit ꝑ altitudine vt hic Etiã capit ꝑ ſupbia ¶ Cliu⁹ eſt puus mons Inde cliuoſus.i.altus ¶ Leuis prima ſylľa ꝑducta eſt idẽ qꝺ mollis ꝛ pla- nus Inde Leuor id ẽ mollicies ꝛ Leuigare id ẽ planare ¶ Scatebre ſunt ebulitiones aquaꝝ.a ꝟbo ſcatere quod ſiggnificat ebulire vel exilire. ¶ Ar uũ een acker eſt ps agri que ſeritur frumẽto

Ruo

Aeſtus eſtuare

Supciliũ

Cliuus

Leuis

Scatebris.

Aruum

Quid?qui(ne grauidis ꝓcumbat culmus ariſtis).
Luxuriam ſegetum tenera depaſcit in herba
Cum primum ſulcos ęquant ſata.quiqꝫ paludis
Collectum humorem bibula deducit harena
Pręſertim incertis ſi menſibus amnis abundans
Exit.et obducto late tenet omnia limo
Unde cauę tepido ſudant humore lacune

¶ De trũcatiõe vel demeſſiõe ſegetis cũ ꝓmũ cepit creſcẽ ꝛ de ſiccatõe agro- rũ ¶ Cõſtrue(Quid)ſcꝫ dicã de illo(q̃ depaſcit)i.i.ãputat)luxuriã id ẽ nimi am pinguedinẽ)ſegetũ in tenera herba(.i.qñ adhuc pua ſeges eſt)Cũ ꝓmuꝫ ſata equãt ſulcos).i.qñ ſeges eſt tã magna vt ſulci nõ apareant Et hoc facit (ne culmus)·i.calam⁹ frumenti(ꝓcumbat·i.decidat)grauidis ariſtis).i.ple nis ꝛ maturis ſpicis. Et quid dicã de illo(qui deducit)ſcꝫ de cãpo(collectuꝫ humore(ſcꝫ nimiũ(bibula harena(.i.per harenã)pſertim(.i.maxie)ſi amnis abũdans exit)ſcꝫ alueo(incertis mẽſibus).i.tẽpib⁹ ꝛ)amnis tenet oĩa late i. trãſit oẽs agros(limo obducto).i.opto(Unde)i.quare(caue lacune(.i.foſſe (ſudant)id eſt replentur(tepido hũore).i.aqua ¶ Culm⁹ eſt calam⁹ fru- menti. Inde culmen id eſt tectum domus ¶ Luxuries eſt nimietas vel ſup fluitas in omni re. ¶ Lacuna.i.lacus.foſſa vel aquarum collectio

Culmus

Luxuries

Lacuna

Nec tñ haec cum ſint hominũqꝫ boumqꝫ labores
Verſando terram experti.nihil improbus anſer
Strymoniięqꝫ grues.et amaris intyba fibris
Officiunt.aut vmbra nocet.pater ipſe colendi
Haud facilem eſſe viam voluit.primuſqꝫ per artem
Mouit agros.curis acuens mortalia corda
Nec torpere graui paſſus ſua regna veterno
Ante iouem nulli ſubigebant arua coloni

Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat. in medium querebant ipſaqꝫ tellus
Omnia liberius nullo poſcente ferebat
Ille malum virus ſerpentibus addidit atris
Predariqꝫ lupos iuſſit pontumqꝫ moueri
Mellaqꝫ decuſſit folijs ignemqꝫ remouit
Et paſſim riuis currentia vina repreſſit
Ut varias vſus meditando extunderet artes
Paulatim. et ſulcis frumenti quereret herbam
Et ſilicis venis abſtruſum excuderet ignem

¶ Hic agit de multis nocumẽtis agricularum. ꝛ cur illa deus immiſerit. cũ ſab initio non eſſent. ¶ Conſtrue (Cum) id eſt quamuis (labores hoim boumqꝫ ſint experti hec). i. fecerint predicta (verſando terrã). i. cõtinuo colẽdo (nec) tamẽ improbus anſer ꝛ grues ſtrymonie). i. thracenſes (ꝛ intyba) ille herbe (amaris fibris). i. radicibus noxijs (officiũt. i. obſunt nocent (nõ nihil). i. aliquid (aut vmbra) ſcʒ arborum nocet (Ipſe pater). i. deus (voluit viam). i. modum (colendi (ſcʒ agros (haud eſſe facilẽ. ꝛ ipe primus nouit agros). i. agrorum cultũ (per artem id eſt artificioſe (acuens). i. acuta faciens (corda mortalia). i. mortaliũ (curis) id eſt per curas ꝛ labores (Nec paſſus ſua regna). i. mundũ vel hoies (torpere). i. pigreſcere (graui veterno). i. ſomno vel ocio (Nulli coloni). i. agricole (ſubigebant arua). i. arabant (ante iouẽ). i. antequam iuppiter imparet (Nec erat fas ſignare campũ (aut partiri limite) id eſt ponẽ (ſignũ aut limitẽ in cãpo Sed hoies (querebãt oia in mediũ) id ẽ in coẽ (Et ipſe tellus ferebat oia liberi⁹ (id eſt liberali⁹ largius quam nũc (nullo poſcẽte) id eſt cũ tũ nemo exigeret hoc. (Ille ſcilicet iuppiter) addidit atris ſerpẽtibus malũ virus) id ẽ venenũ et ille iuſſit lupos predari (id ẽ lupi predarent. ꝛ iuſſit pontũ moueri Et ille decuſſit mella folijs (id eſt abſtulit mel ab arboribus in quibus ante naſcebat (ꝛ ipe remouit ignẽ (Et ipſe repreſſit). i. continuit (vina currẽtia paſſim (id eſt vbiqꝫ (riuis per riuos Iſtud autẽ ideo fecit (vt vſus) extunderet (id eſt extruderet inueniret (paulatim varias artes ꝛ vt vſus hoim (quereret ſulcis id eſt arationib⁹ (herbã frumẽti) id eſt frumentũ (Et excuderet ignẽ abſtruſũ (id eſt occultatum

Strimoni⁹, ſtrymon Intyba

in (venis) id eſt intimis (ſilicis. ¶ Strymonie grues dicuntur a ſtrymõe flumio thracie de quo in quarto libro ¶ Intuba vel intybe ſunt herbe que vocãtur alio nomine cicorea. ꝛ hñt multas radices quibus nec aut fruges In ſingulari dicitur intybus et intybum

Veternum

¶ Veternum eſt morbus inducens ſomnolentiam ꝛ ponitur pro pigricia Quidam accipiunt pro hydropiſi

Aurea Aetas

¶ Ante iouem ꝛc. hic tangit autem etatem in qua omnia copioſe proueniebãt abſqꝫ labore ¶ Mellaqꝫ de et cetera Dicunt poete quod in aurea etate mella naſcebantur in arboribus et quod vina currebant tanquam flumina Ouidi⁹ Flumina iam lactis iam flumina nectaris ibant
Flauaqꝫ de viridi ſtillabant ilice mella

Tunc alnos fluuiȷ̄ primum ſenſere cauatas
Nauita tum ſtellis numeros et nomina fecit
Pleiadas. hyadas. claramq̧ lycaonis arcton
Tum laqueis captare feras. et fallere viſco.
Inuentum. et magnos canibus circundare ſaltus
Atq̧ alius latum funda iam verberat amnem.
Alta petens. pelagoq̧ alius trahit humida lina.
Tum ferri rigor atqꝫ argutę lamina ſerre
Nam primi cuneis ſcindebant fiſſile lignum
Tum varię venere artes. labor omnia vincit
Improbus. et duris vrgens in rebus egeſtas

¶ Dicit neceſſitatem multas artes excogitaſſe. Conſtructio (fluuiȷ̄ ſenſere tum primum cauatas alnos) id eſt nauigia (Nauita) id eſt nauta (fecit tum ſtellis numeros et nomina (ſcilicet nominando eas (pleiades ⁊ hyadas et claram arcton) illam ſtellam (lycaonis) ſcilicet filiam (Inuentum eſt tum) id eſt tūc (captare feras laqueis. ⁊ fallere) ſcilicet aues (viſco) id eſt bitumine (et inuentum eſt tum circumdare magnos ſaltus (id ſiluas (canibus) ſcilicꝫ venaticis (Atq̧ alius) ſcꝫ homo (petēs alta) id ē ꝓfunda (verberat latū amnem funda) id eſt tali rethi (et aliꝰ trahit pelago). i. ꝑ pelagus (humida lina id ē rethia ꝗ vocātur verricula (Rigor. i. duricies (ferri tuꝫ) ſcꝫ iuentus ē (⁊ lamina). i. latitudo (ſerre argute) id eſt ſubtilis vel ſonore (Nā ꝑmi (ſcꝫ hoīes (ſcindebāt lignū fiſſile) i. quod facile findi poteſt (cuneis) illis inſtrumētis. ⁊ non ſerra (Varie artes venere). i. venerūt tum (labor improbus).. vehemēs (vincit oīa) id ē oēs difficultates (Et egeſtas (id ē indigētia (vrgens) id ē cogens nos (in duris rebus) id eſt in aduerſitatibus ſupple vincit omnia

¶ Alnus eſt arbor craſſa de qua cauantur nauicule fluuiales — Alnus

¶ Pleiades ſunt ſeptem ſtelle ante genu tauri poſite. ſic dicte q̧ tempus nauigationis oſtendūt a pleo greco verbo quod eſt nauigo Latine dicunt vigilie q̄ in vere oriunt. — Pleiades

¶ Hyades ſunt q̄nq̧ ſtelle in fronte tauri dicte a greco verbo hyo qđ ſignificat pluo. — Hyades

¶ Arctos grece ſignificat vrſam. ⁊ eſt ſydꝰ iuxta polum ſeptentrionalē qui ab eo vocat arcticus Et ſecundū fabulas fuit filia lycaonis regis arcadie. nomīe caliſto Eſt etiā ibi alia ſtella que vocat minor vrſa Has vrſas naute obſeruant. ideoq̧ vocantur ſtelle maris — Arctos, Lycaon, Urſa minor

¶ Funda eſt rhete inferius latum ſuperius anguſtuꝫ quod iacitur in aquā Sed Verriculum eſt rhete quod trahitur Funda etiam eſt quo lapides iaciuntur — Funda, Verriculum

Prima ceres ferro mortales vertere terram
Inſtituit. cum iam glandes atqꝫ arbuta ſacrę
Deficerent ſiluę. et victum dodona negaret

Mox et frumentis labor additus. vt mala culmos
Eſſet rubigo. ſeuuſq; horreret in aruis
Carduus. intereunt ſegetes. ſubit aſpera ſilua
Lappeq; tribuliq;. interq; nitentia culta
Infelix lolium ꝫ ſteriles dominantur auene
Quid niſi et aſſiduis terrā inſectabere raſtris
Et ſonitu terrebis aues. ꝫ ruris opaci
Falce premes vmbras. votiſq; vocaueris imbrem
Heu magnum alterius fruſtra ſpectabis aceruum.
Concuſſaq; famem in ſiluis ſolabere quercu

¶ Hic agit de inuentione p̄ma frumēti. ꝫ ꝗ̄ diligentē oportet eē agricolā cō tra varia nocumēta. ¶ Cōſtructio Ceres. illa mulier. inſtituit. i. docuit mortales. i. hoīes. v̄tē terrā ferro. i. arare cū glādes atq; arbuta ſacre ſylue deficerēt iā. ſcʒ quibus an̄ veſcebātur hoīes. ꝫ cū dodona. i. ſilua. negaret iā victuʒ Et labor. i. calamitas eſt mox addit⁹ frumētis. ſcʒ vt mala rubigo eēt. i. cōſumeret (culmos). i. fruges. ꝫ ſeu⁹ carduus illa ſpinoſa herba. horret. i. horride creſceret ī aruis Segetes intereūt. ſcʒ. ob hoc ꝫ aſp̄a ſilua. i. multitudo malarū herbaꝝ. ſubit. i. naſcit̄ p̄ ſegetib⁹ ſcʒ lappe ꝫ tribuli. ꝫ infelix loliū ꝫ ſteriles auene dominant̄ inter nitentia culta. i. bonas fruges. Quod niſi. i. ꝫ niſi īſectabere. i. ſubiugabis. terrā aſſiduis raſtris. ꝫ niſi terrebis aues ſonitu. ꝫ niſi p̄mes falce. i. amputabis. vmbras. i. arbores. opaci ruris. i. tenebroſi. ꝫ niſi vocaueris imbrem votis. i. p̄miſſis vel p̄cibus. heu ſpectabis. i. videbis. fruſtra magnū aceruū. ſcʒ frumēti alteri⁹ ſcʒ hoīs. ꝫ ſolabē famē. tuā. quercu cōcuſſa id eſt quaſſata. in ſiluis

Arbutus ¶ Arbutus eſt arbor quedā cui⁹ fructus vocatur arbutum

Arbuta ¶ Arbuta ſunt fructus arbuti ſcʒ poma ſilueſtria rubra ꝫ denſe creſcentia et toto anno matureſcunt alio nomine vuedones

Dodona. ¶ Dodona eſt vrbs epiri p̄pe quā eſt ſilua multaꝝ quercuū

Lappa ¶ Lappa eſt inutilis herba habens fructus ſpinoſos ꝫ adherentes

Tribulus. Ouidius Mixta tenax ſeget. creſcē lappa ſolet ¶ Tribulus diſtel

Lolium ¶ Lolium eſt herba parum vtilis que et zizania vocatur

Dicendum et que ſint duris agreſtibus arma
Quis ſine nec potuere ſeri nec ſurgere meſſes.
Vomis et inflexi primum graue robur aratri
Tardaq; eleuſine matris voluentia plauſtra
Tribulaq; traheeq;. et iniquo pondere raſtri
Virgea preterea celei viliſq; ſupellex

Arbuteę crates. et myſtica vannus iacchi
Omnia q̄ multo ante memoꝛ ꝓuiſa repones
Si te digna manet diuini gloꝛia ruris

¶ Hic ponit inſtrumēta agricolaꝝ ¶ Cōſtrue. Et. i. etiā. dicendū eſt. q̄ arma .i. inſtrumēta. ſint duris agreſtibꝫ. i. agricolis Quis ſine. i. ſine quibꝫ meſſes. i. fruges. nec potuere ſeri. nec potuere ſurgere. i. creſcere. vomis ⁊ graue robur. i. lignū. aratri inflexi ꝑmū. i. añ Et tarda plauſtra. i. currus. eluſinę mris. .i. cereris q̄ colebaꝛ ibi. voluētia. i. volubilia Et tribula ⁊ trabeę ⁊ raſtuniquo pondere. i. graues ſup. ſunt arma. duris agreſtibꝫ. p̄terea. i. etiā vel p̄terea. virgea ſuppellex. i. res de virgis fcē vt ſpoꝛte ⁊c̄; ⁊ vilis ſuppellex celei. illiꝰ viri. h̄ ē ab illo ꝑmū repta Et crates arbuteę. i. de arbuto facte. ⁊ myſtica. i. ſacra. vānus iacchi. i. bacchi Quę oīa ſcꝫ iſtrumēta. ꝓuiſa añ multo. i. lōge. repones .i. cuſtodies Si digna gl'a. i. ꝓa laus. diuini ruris manet te. i. futura eſt tibi

¶ Arma plr tm̄. qñ ſcat munimina bellica Uir. in. viij. enei. Arma ſub aduerſa poſuit radiantia quercu Qñqꝫ ſcat inſtrumēta quelibet. vt hoc loco Qñqꝫ ſcat dolos vel aſtutias. vt enei. ij. Et querere cōſcius arma Arma

¶ Quis ſine ibi ē anaſtrophe figura qꝛ ꝑpō poſtponiꝛ ſuo caſui. vt ſepe fit Anaſtrophe

¶ Eleuſis vel eleuſin eſt ciuitas in attica ꝓpe athenas. vbi colebatur ceres. ergo vocatur eleuſina Eleuſis

¶ Tribula eſt genus currus quo teruntꝛ fruges in quibuſdā regionibus Tribula

Trabea ł traba ē vehiculū ſn̄ rotꝫ eē ſlede Uirgeꝰ a ū ē poſſeſſiuū nom a ꝟga Trabea Traba

¶ Celeus fuit rex eleuſine ciuitatis. quē ceres docuiſſe dꝛ agriculturam Celeus

¶ Iacchus idem qđ bacchus. in cuius ſacris vtebanꝛ vanno Iacchus

Continuo in ſiluis magna vi flexa domatur
In burim. et curui foꝛmam accipit vlmus aratri
Huic a ſtirpe pedes temo pꝛotentus in octo
Bine aures duplici aptantur dentalia doꝛſo
Ceditur et tilia ante iugo leuis. altaqꝫ fagus
Stiuaqꝫ que currus a tergo toꝛqueat imos
Et ſuſpenſa focis exploꝛet roboꝛa fumus.

¶ De foꝛmatione aratri ¶ Cōſtructio Ulmus: illa arboꝛ. domaꝛ. i. aptaꝛ. in burim. flexa magna vi. ꝯtinuo. i. mox in ſiluis ⁊ vlmꝰ accipit foꝛmā curui aratri Temo. i. tale lignū. ꝓtētꝰ. i. extēſus. i. in octo pedes. i. lōgitudīe octo pedū. a ſtirpe. i. a trunco ł radice. aptaꝛ huic ſcꝫ aratro Et bine aures. ſcꝫ aptāꝛ huic. ⁊ dētalia duplici doꝛſo. i. latere Et leuis tilia. i. arboꝛ illa. cędiꝛ añ iugo. i. ad foꝛmādū iugū. ⁊ alta fagꝰ. ſcꝫ cędiꝛ añ Et ſtiua. ſupple cediꝛ. q̄ toꝛq̄at. i. ꝓtat. imos currꝰ. i. aratra a tergo. i. in fine Et fumus exploꝛet. i. ꝓbet. roboꝛa. i. ligna ſuſpenſa focis. id eſt ſuper focos ¶ Buris ē curuatura aratri q̄ſi bouis vra. i. cauda Etiā legiꝛ bura ¶ Temo eſt longū lignū in curru vel aratro ad qđ iūgunꝛ equi ſeu boues trahētes ¶ Dentale vocaꝛ lignū in aratro ad qđ induciꝛ vomer. ¶ Stiua eſt manica aratri quo regitur

Buris / Bura / Temo / Dentale / Stiua

Poſſum multa tibi veteꝝ p̄cepta referre
Ni refugis. tenueſq; piget cognoſcere curas
Area tum primū ingenti eſt equāda cylindro
Et vertenda manu et creta ſolidanda tenaci
Ne ſubeant herbe. neu puluere victa fatiſcat
Tum varie illudunt peſtes. ſepe exiguus mus
Sub terris poſuitq; domos atq; horrea fecit
Aut oculis capti fodere cubilia talpe
Inuentuſq; cauis buffo. et que plurima terre
Monſtra ferūt. populatq; ingentē farris aceruū
Curgulio. atq; inopi metuēs formica ſenecte.

¶ Docet formare aream ¶ Cōſtructio. Poſſuꝫ referre tibi multa p̄cepta veteꝝ. i. doctrinas de agricultura. ni refrugis. i. ſi nō ſpernis ea ꝛ ni piget te. cognoſcē leues curas. i. diſcē ſtudia ruſtica Area ē equāda p̄mū ingēti cylindro. i. illo iſtrumēto ꝛ area ē vertēda manu. i. mouēda. ꝛ ē ſolidāda. i. ſolida faciēda. tenaci creta. i. illa terra Ne herbe ſubeāt. i. creſcāt in area Neu. i. ꝟ ne area victa puluē fathiſcat. i. valde hiſcat ꝛ rimas acq̄rat Varie peſtes. i. multa mala. illudunt. i. nocēt. tum qū̄ fathiſcit area Exiguus mus ſepe poſuit domos. ſcꝫ ſuas. ſub terris. atq; fecit horrea. i. ꝯgregauit fruges ſub terra Aut talpe capti oculis. i. ceci. poſuere cubilia. ſcꝫ ſua ibi Et buffo eſt inuētus cauis. i. in antris. ꝛ monſtra. i. noxa aīalia. ſup. ſunt inuenta. q̄ plurima. ſcꝫ monſtra. terre ferunt. i. p̄ducunt. ꝛ curgulio. ille vermis. populat. i. corrumpit. ingentem aceruū. i. magnū cumulū farris. atq; formica metuēs inopi ſenecte. i. q̄ eſt auara. ſupple populat ingentē aceruū farris. i. frumēti

Area ¶ Area eſt locus plan9 ꝛ ſolidus in quo trituraꝝ teu. een deele Itē oīs loc9 plan9 vocaꝝ area

Cylindrus. ¶ Cylindrus eſt lapis teres quē deuoluūt p aream vt equa fiat Eſt autē in

hiſteronproteron his duob9 verſib9 hiſteronproteron. q2 ordo ꝑuertiꝝ Nam in area formanda p̄mo terra vertiꝝ. deinde ſolidaꝝ. tercio equatur

Curgulio Gurgulio ¶ Curgulio eſt ꝟmis corrūpens fruges Aliq̄ ſcribūt g in p̄ncipis ſꝫ tūc ſ viā ſpiritalē a naribꝫ ad pulmonē q̄ alio noīe vocalis arteria dr

Contemplator item cum ſe nux plurima ſiluis
Induet in florem et ramos curuabit olentes
Si ſuperāt foetus. pariter frumēta ſequētur
Magnaq; cum magno veniet tritura calore
At ſi luxuria folioꝝ exuberat vmbra
Nequicq; pinguis palee teret area culmos

¶ Ponit prognoſticon de frumētis. ¶ Cōſtruc. Contemplator. i. ꝯtempla-

beris.item.etiã.cũ plurima nux.i.amygdala.induet ſe ĩ florẽ.i. florebit.in ſil uis.⁊ cũ nux illa curuabit olentes ramos.ſcʒ ob põdꝰ frondiũ.ſi fœtus.i.fru ctus amygdale.ſuperãt.i.multi ſunt.frumẽta ſeqntur pariter.i. etiã multa erũt.⁊ magna tritura veniet cũ magno calore At.i.ſʒ.ſi vmbra.ſcʒ amygdo- le.exuberat.i.magna eſt.luxuria.i.abundãtia.folioꝝ.tũc.area teret culmos.i. culmi terenť in area.palee nequicq̃ pinguis.i.nõ pinguis non fertilis.hoc eſt frumenta non erunt ſed ſole palee.

¶Cõtẽplator eſt hic ꝟbũ futuri tpi ĩpati mõi a ꝯtẽplor qđ ẽt ꝯſidero aſpicio — ꝯtẽplator ꝯtẽplor

¶Plurimꝰ h ponit̃ ꝑ lõgꝰ vt pluria nux.i.amygdala q̃ ⁊ nux greca ľ thaſiador — Plurimꝰ amygdala

¶Tritura eſt quando ſegetes teruntur in area. — Tritura

¶Triturare.i.frumentũ de ſpicis tollere qđ fit vel ꝑticis vel plauſtris — Triturare

Semina vidi equidem multos medicare ſerentes
Et nitro prius et nigra ꝑfundere amurca
Grandior vt foetus ſiliquis fallacibus eſſet
Et q̃uis igni exiguo propata maderent
Vidi lecta diu et multo ſpectata labore
Degenerare tñ.ni vis humana quotanis
Maxima queq̃ȝ manu legeret.ſic omnia fatis
In peius ruere ac retro ſub lapſa referri
Non aliter q̃ȝ qui aduerſo vix flumine lembum
Remigijs ſubigit.ſi brachia forte remiſit
Atqȝ illũ in preceps prono rapit alueus amni

¶De cautela circa ſeminãda legumia.¶Cõ. Eq̃dem vidi multos ſerẽtes medicare ſemĩa.i.medelã adhibẽ.⁊ vidi mľtos.ꝑfundẽ.ſ.ſemĩa.nitro ⁊ nigra armurca.i.fece olei vt grãdior fœtꝰ.i.fructꝰ eẽt ſiliqs.i.folliculľ.fallacibꝰ q̃ ſepe fallũt ⁊ vt ipa legumia.madeẽt ꝓperata.i.cito ꝑco q̃renť.q̃uis exiguo igni Vidi.ſ.legumĩa.lecta.i.electa.diu ⁊ ſpectata.i.ꝓbata.mľto labore.tñ degñare.i.peiora fieri.ni.i.niſi.vis hũana legẽt manu.i. eligẽt maxia q̃q̃ȝ.ſcʒ grana. quotãnis.i.ſingulľ ãnis Et vidi oĩa ſic ruẽ in peiꝰ ⁊ ſublapſa.i.corrupta referri retro.i.ire retrorſũ Deiñ ponit ꝯparatõeȝ Nõ aliter.ſup.oĩa ruũt in peiꝰ q̃ȝ q̃ ſubigit.i.agit mouet.lembũ.i.nauſculã.remigijs.i.remigatõe.vix.ſ. ſubigit. aduerſo flumie.i.ꝯtra fluctũ.ſi ille forte remiſit brachia.ceſſauit nauigare. alueꝰ rapit illũ in ꝑceps.i.agit eũ retrorſũ.ꝑno amni.i.cũ curſu flumĩs ¶Medico ⁊ Medicor ſub vna ſcatõe dicimꝰ.ſʒ medico vetuſtũ eſt (vt ait ſuius) ⁊ petũt accm̃.⁊ q̃nq̃ȝ dtm̃.¶Amurca eſt ꝓprie ſanies oliuaꝝ dũ terunť — Medico Medicor. Amurca

¶Nitꝝ eſt q̃dam ſpẽs ſabuli ad modũ ſalis.quo purgať aliquid — Nitrum

¶Lembus eſt nauicula.ſʒ limbus eſt idem qđ ora vel extremitas. — Lembus.

Preterea tam ſunt arcturi ſydera nobis
Hedorumqȝ dies ſeruãdi et lucidus anguis

Quam quibus in patriam vẽtoſa p̱ equora vectis
Pontus et oſtriferi fauces tentantur abydi
Libra die ſomniq; pares vbi fecerit horas
Et medium luci atq; vmbris iam diuidit orbem
Exercete viri tauros. ſerite ordea campis
Vſq; ſub extremum brume intractabilis imbrem
Nec non et lini ſegetem et cereale papauer
Tempus humo tegẽ. et iamdudũ incũbere aratris
Dum ſicca tellure licet dum nubila pendent

¶ Dicit aſtrologiã tam neceſſariã eſſe ruſtico q̃ʒ naute Itẽ de ſatione autumnali. ¶ Cõſtrue. Preterea. i. inſup̱. ſydera. i. tẽpeſtates arcturi. illi⁹ ſtelle. ſũt tam ſupple ſeruãda. nobis. ꝛ dies hedoꝝ. i. qñ hoc ſignũ oritur. ſunt tam ſeruandi. i. notandi nobis. ꝛ lucidus anguis. illud ſignũ ſupple ſeruãdus eſt nobis tam. i. tantũ. quã. i. quantũ. ſupple hec ſidera ſeruãda ſunt illis. q̇bus vectis in patriã p̱ ventoſa equora. pontus. i. mare ſcʒ tentatur. ꝛ fauces. i. anguſti tranſitus. oſtriferi abydi. i. illius ciuitatis vbi purpura fit. tentant̃. i. petũtur nauigio. Vbi. i. poſtq̃ʒ. libra illud ſignũ zodiaci. i. fecerit horas. i. tp̱a. die ſomniq;. i. diei ꝛ noctis pares Et vbi libra diuidit mediũ orbem. i. cœlũ luci atq; vmbras. i. tenebris O viri exercete tũc tauros. i. arate ſerite ordea cãpis. i. frumẽta. vſq; ſub. i. vſq; ad. extremũ imbrẽ. i. nimiã tempeſtatẽ. brume. id ẽ hyemis. intractabilis. i. qñ terra neq̇t tractari Nec nõ ꝛ tp̱s. ſcʒ eſt. tegere humo. i. ſemiare. ſegetẽ lini ꝛ papauer cereale. i. ad cererẽ p̱tinẽs Et ſcʒ tp̱s eſt incũbere aratris. i. arare. iamdudũ. i. q̃ʒ primũ vel mox. dũ licet qñ fieri p̃t. tellure. ſcʒ ente ſicca. dum nubila pendent. i. qñ nondũ pluit

Arcturus ¶ Arcturus eſt ſtella iuxta polum arcticum. cuius ortus ꝛ occaſus grauiſſimas tempeſtates facit oritur autem in autumno

Erictonius ¶ Erictonius fili⁹ vulcani relatus dr̃ inter aſtra. ꝛ in humero portare caprã ꝛ illi⁹ hedos in brachio Eſt ãt celeſte ſid⁹ in ſeptẽtriõe hñs octo ſtellas.

Sydera ¶ Tria ſunt ſydera que vocantur angues. vnus arcticus in ſeptentrione. alter auſtralis. tercius quem tenet ophiucus. i. illud ſignum

Abydus ¶ Abydus eſt vrbs helleſponti Eſt autem helleſpontus pars maris ſtricta ſed periculoſa inter aſiam ꝛ europam.

Libra ¶ Libra ẽ celeſte ſignũ qḋ cũ ſol ĩgredit̃ fit eq̇noctiũ autũnale Nota q̧ h̄ ponit̃ die p̱ diei more antiq̇ Nã apud veteres noĩa q̇nte decli. habebãt gtĩ ic

Vere fabis ſatio. tunc te quoq; medica putres
Accipiunt ſulci. et milio venit annua cura
Candidus auratis aperit quum cornibus annuʒ
Taurus. et aduerſo cedens canis occidit aſtro
At ſi triticeam in meſſem robuſtaq; farra

Exercebis humum. ſoliſq; inſtabilis ariſtis
Ante tibi eoę atlantides abſcondantur.
Gnoſiaq; ardentis decedat ſtella coronę
Debita q̄s ſulcis committas ſemina: q̄q;
Inuitę properes anni ſpem credere terrę
Multi ante occaſum maię cepere: ſed illos
Expectata ſeges vanis eluſit auenis
Si vero vitiamq; feres vilemq; faſellum.
Nec peluſiacę curam aſpernabere lentis.
Haud obſcura cadens mittet tibi ſigna bootes
Incipe et ad medias ſementem extende pruinas

¶ Docet quando ſerenda ſint legumina ⁊ quando frumenta ¶ Conſtruc-
tio Satio id eſt ſeminatio eſt fabis in vere O medica putres ſulci accipiūt
te quoq; tunc. ⁊ annua cura venit tunc milio illi frugi Quum cādid⁹ taurus
illud ſidus. auratis cornibus. i. habens aurata cornua. aperit annū. ⁊ quū ca
nis. illud ſignum' occidit id eſt non videtur a nobis. cedēs. id ē incedēs. auer-
ſo aſtro. id ē cū ſyrio ſtella noxia Aſt ſi exercebis. id ē parabis. humū. i. meſſez
triticeā. i. ad ferendū triticū. ⁊ ad robuſta farra ⁊ ſi inſtabis. i. operā dabis. ſo
lis ariſtis id eſt frumēto ferēdo eoę atlātides. ille ſtelle. ſcȝ pliades. abſcondā
tur tibi. id eſt occidant. ante q̄s feras' ⁊ gnoſia ſtella ardētis corone illius ſyde
ris decebat anteq̄s cōmittas ſulcis debita ſemina. ⁊ anteq̄s ꝓperes credere i
uite terre ſpem anni. id eſt frumentum Multi ceperūt. id eſt inceperūt ſerere
ante occaſum maie. i. priuſq; atlātides occidant Sed expectata ſeges eluſit
illos vanis auenis. id eſt pro tritico creuit auena. Si vero feres vitia ⁊ vilem
facellum illud abundans legumen. nec aſpernabere. i. ſerpens. curam. id ē ſa
tionem. peluſiace lentis. id eſt qua abundat apud peluſium in egypto boo-
tes illud ſyd⁹ cadēs. i. occidēs mittet tibi ſigna haud obſcura Incipe. ſ. ſerē ⁊
extēde. i. ꝯtinua ſementū. i. ſatōem ad medias ꝑinas. i. vſq; ad hyemen
¶ Medica eſt quedam herba ſimilis trifolio vtilis pecori ⁊ valde fertilis tra- Medica
ſlata primum ex regione medorum
¶ Milium eſt ſpecies quedā frugis quod columella nunc inter legumina Milium
nunc inter frumenta ponit' ⁊ fit ex eo panis ⁊ puls
¶ Far eſt frumentum quod vulgus ſpeltam vocat Far
¶ Atlantides dicuntur filie atlantis ⁊ pleione nymphe. vnde ⁊ pleiades vo Atlantides
cant' ſūt ſeptē ſtelle inter quas vna eſt maia mater mercurij
¶ Gnoſos ē ciuitas crete Jn̄ gnoſius Tangit hic eiuſmodi fabula.
Bachus cū vxorē duceret ariadnē filiā regis cretenſis. dedit ei coronā mira- Gnoſos Gnoſ
biliter a vulcano fcām. que deinde relata eſt inter ſydera Corona
¶ Facellus eſt ſpēs legumis nomē hn̄s ab inſula quadam ſimilr noiata Facellus
¶ Peluſiū eſt vnū de ſeptem hoſtibus nili. ⁊ ciuitas ibidē Jn̄ peluſiacus a ū Peluſium Peluſiacus
¶ Bootes latine dicitur bubulcus. ⁊ ē ſignū celeſte iuxta plauſtrum Bootes

Iccirco certis dimenſum partibus orbem
Per duodena regit mundi ſol aureus axem.
Quinq; tenẽt coelum zone. quarum vna coruſco
Semper ſole rubens et torrida ſemper ab igni eſt
Quam circum extreme dextra leuaq; trahuntur
Cerulea glacie concrete atq; imbribus atris
Has inter mediamq; due mortalibus egris
Munere conceſſe diuum. et via ſecta per ambas
Obliquus qua ſe ſignorum verteret ordo:
Mundus vt ad ſcythiam ripheaſq; arduus arces
Conſurgit premitur lybie deuexus in auſtros.
Hic vertex nobis ſemper ſublimis. at illũ.
Sub pedibus ſtyx atra videt maneſq; profundi
Maximus hic flexu ſinuoſo elabitur anguis
Circum. perq; duas in morem fluminis arctos
Arctos oceani metuentes equore tingi
Illic vt ꝓhibent aut intempeſta ſilet nox
Semper et obtenta denſantur nocte tenebre
Aut redit a nobis aurora diemq; reducit
Noſq; vbi primus equis oriens afflauit ãhelis
Illic ſera rubens accendit lumina veſper

¶ Hic docet poeta de duodecim ſignis zodiaci. ꝛ de q̃nq; zonis ¶ Cõſtrue Aureꝰ ſol regit orbẽ dimẽſum certis ꝑtibus ꝑ duodecĩ ſigna Quinq; zone tenẽt coelũ id eſt celũ eſt diuiſuz ꝑ q̃nq; zonas q̃rũ ſcz zonaꝝ vna eſt rubens ſp coruſco ſole. ꝛ eſt torrida. i. ꝑuſta. ab igni id eſt ardore ſolis Circũ quã ſcz torridã zonã extreme ſcz due zone. trahũtur dextra leuaq;. i. vna ad dexterã altera ad ſiniſtrã. ꝯcrete. i. rigide. cerulea glacie atq; atris imbribꝰ Due ſcz zone. inter has ſcz ꝯcretas. ꝛ inter mediã. ſcz torridã zonã ſunt ꝯceſſe egris mortalibꝰ id eſt habitabiles ſunt. munere diuũ. i. diuoꝝ ꝛ via eſt ſecta per ãbas ſcz zonas habitabiles Qua ſcz via. obliquus ordo ſignoꝝ. i. circulꝰ zodiacꝰ ꝟteret ſe Vt id eſt ſicut. mundus cõſurgit. i. eleuat̃. arduꝰ id eſt altꝰ ad ſcythiã ꝛ ryp heas arces. i. ad plagã ſeptẽtrionalẽ. Et mũdus ꝑmitur. id eſt deſcendit deuexus. i. inclinatus. in auſtros lybie. id eſt ad plagam auſtralem. hic vertex id eſt polus arcticus vel ſeptentrionalis. eſt ſemper ſublimis nobis id ẽ ſemper eſt ſupra nos At id eſt ſed. atra ſtyx. id eſt infernꝰ (et ꝓfundi manes) vidẽ

I nferi vidẽt ſub pedib⁹ illũ.ſcȝ polũ auſtralẽ id eſt nunq̃ȝ videt̃ a nobis Max
imus anguis id ẽ illud ſyd⁹ aut ſignũ in modũ anguis.elabit̃ hic circũ.ſcȝ po
los ſinuoſo flexu.d eſt curua flexura.ꝛ elabitur ꝑ duos arctos.id ẽ vrſas.ſcȝ
illa ſydera ꝑ arctos.inquã.metuẽtes tingi equore oceani.i.que nũq̃ȝ occidũt
aut deſcẽdunt vt alia ſydera Illic.id eſt in alia zona habita ſub polo auſtrali
aut intẽpeſta nox ſilet ſꝑ.ꝛ tenebre denſant̃.i.dẽſe ſũt ibi.nocte obtẽta id ẽ re
tẽta.vt ꝓhibent.vt aliq̃ ſentiũt Aut aurora redit.ſcȝ illuc.a nobis.i.poſtq̃ȝ fu
it apud nos ꝛ reducit diẽ ſcȝ illuc Et vbi.i.poſtq̃ȝ oriẽs id ẽ lucifer aut ſol affla
uit nos ꝑmus anhelis eq̃s id ẽ radijs ſuis rubẽs veſper.i.ſtella veſꝑtina.accẽ
dit illic ſera lumia.id ẽ ꝓducit illuc ſtellas. ¶ Zona grecũ nomẽ latine ſigni
ficat circulũ vel cingulũ.Quinq̃ȝ ſunt in coelo zone q̃bus reſpondẽt tot re
giones in terra illaꝝ media vocat̃ torrida.ꝛ nõ eſt habit'abilis ob nimiũ calo
rẽ Itẽ due extreme nõ ſunt habitabiles ob nimiũ frig⁹ .Due alię dicunt̃ ob
tẽperiẽ habitabiles ſȝ vnũ tm̃ incolũt gẽtes nobis notę Alia vel eſt penit⁹ te
nebroſa vel aq̃s opta vł habitat̃ ab ãtipedib⁹ apõ q̃s tũc ẽ dies q̃n nox eſt a
pud nos ¶ Eſt in celo circulus obliquus q̃ vocat̃ zodiac⁹ vel ſignifer.in q̃
ſunt duodecim ſigna que ſol ingredit̃ viciſſim ꝑ menſem in vnoq̃ȝ ꝑdurans
Illorum ſignorũ noia ſunt hec Aries.taurus.gemini.cãcer.leo virgo.libra.
ſcorpius ſagittarius.capricornus.aquarius piſces
¶ Scythia eſt regio ſeptẽtrionalis poſt germaniam ac daciam In ea ſunt
alti mõtes q̃ vocant̃ ryphei a ꝑpetuo ventoꝝ flatu nã ryphizin grece ẽt flare
¶ Duę ſunt extremitates coeli q̃ vocant̃ poli aut vertices eo q̃ circũ illos ꝟ
titur coelũ Vn⁹ ꝟtex eſt in ſeptentrione ꝛ vocat̃ polus arcticus qui ſꝑ videt̃
a nobis Alter eſt in auſtrali plaga ꝛ vocatur polus antercticus.id eſt contra
arcticum qui nobis non videtur obiectu terre
¶ Lybia eſt regio in affrica inter ęgiptum ꝛ mauritaniam
¶ Intempeſtus id eſt intempeſtiuus vel inactuoſus ꝛ ꝓprie nox d̃r intem
peſta q̃n eſt circa mediũ.ſcilicet quando omnia ſilent ꝛ quieſcunt

Zone
Quinq̃ȝ zone
Circulus zodiac⁹
ſigna duodecim.
Scythia
Ryphei montes
ꝟtices coeli
Polus arcticus
et antarticus.
Lybia
Intempeſtas

Hinc tempeſtates dubio prediſcere coelo
Poſſumus.hinc meſſiſq̃ȝ diem.tempuſq̃ȝ ſerendi
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat quando armatas deducere claſſes
Aut tempeſtiuam in ſiluis euertere pinum.
Nec fruſtra ſignorum obitus ſpeculamur et ortus.
Temporibuſq̃ȝ parem diuerſis quattuor annum

¶ Laudat aſtrolagiã ꝑ quã oia fiunt oportuno tp̃e ¶ Cõſtructio Poſſum⁹
ꝑdiſcẽ hinc).i.ex aſtrologia tempeſtates dubio coelo.i.cũ alias dubitarem⁹
Et poſſum⁹ ꝑdiſcẽ hinc diẽ meſſis.i.quãdo metendũ.ſit ꝛ temp⁹.ſerendi Et
quãdo cõueniat impellẽ remis infidũ marmor id eſt mare ꝛ quãdo ꝯueniat
deducere armatas claſſes.id eſt exercitus Aut quãdo ꝯueniat euertẽ i ſiluis
pinũ id eſt arborẽ quãcũq̃ȝ tẽpeſtiuã.i.aptã euerti Nec fruſtra ſpeculamur.i.
ꝯtuemur obit⁹.i.occaſus ꝛ ort⁹ ſignoꝝ.i.ſideꝝ Et nõ fruſtra ſpeculamur an

num parẽ.i. ſꝑ eundẽ quattuoꝛ tpib⁹ ſcꝫ anni.diuerſis.qꝛ eſtas ꝛ hyems cõ-
traria ſunt ſimiliter ver ꝛ autũnus

Meſſis
¶ Meſſis quoqꝫ ſignificat actũ metendũ.vt hic Quãdoqꝫ tẽpus metẽdi.quoqꝫ
id quod metit.aut meſſum eſt.vt ibi Illius imenſe ruperũt hoꝛrea meſſes

Marmor
¶ Marmoꝛ eſt lapis durus ꝛ precioſus.hic ponitur pro mari vel ꝑpter leno-
rem vel ꝑpter coloꝛẽ ſimilem

Frigidus agricolam ſiquando continet ymber
Multa foꝛent que mox celo properanda ſereno
Matnrare datur.durum procudit aratoꝛ
Vomeris obtuſi dentem.cauat arboꝛe lintres
Aut pecoꝛi ſignum aut numeros impreſſat aceruis
Exacuũt alij vallos furcaſqꝫ bicoꝛnes
Atqꝫ amerina parant lente retinacula viti
Nunc facilis rubea texatur fiſcina virga
Nunc toꝛrete igni fruges nunc frangite ſaxo

¶ Monet q̃ ſunt agẽda domi cũ ꝑ tempeſtatẽ foꝛis eẽ nõ liceat ¶ Cõſtru-
ctio Si qñ.i.ſi aliqñ frigid⁹ imber.i.grauis pluuia.ↄtinet agricolã ſcꝫ ab o-
pero ruſtico.dat.i.ↄcedit maturare.i.cũ modeſtia facẽ.multa q̃ foꝛẽt.i.eſſent
ꝑperãde.i.ꝑpere ꝛ nõ recte faciẽda.ſerẽdo coelo.i.tpe ſerenitatis Aratoꝛ p-
cudit.i.acuit.durũ dentẽ vomeris obtuſi.i.hebetis.ꝛ ipẽ cauat lintres arbo-
re.ſubaudi in vel ex Aut impſſat.i.imprimit.pecoꝛi ſignũ.aut impſſat aceruis
ſcꝫ frugũ.nũeros ſcꝫ ſignificãdo quot ſint. Alij acuũt vallos.i.palos.ꝛ exa-
cuũt bicoꝛnes furcas.id ẽ bidẽtes.Atqꝫ parat amerina retinacula.i.vimina
que abũdat iuxta vrbẽ ameriã.lente viti.i.ad ligandã vitẽ.facilis fiſcia.hoc i-
ſtrumentũ.texat nunc.i.tpe pluuie.virga rubea.id eſt que naſcitur apud ru
bos oppidum Toꝛrete.i.ſiccate.nunc fruges igni.ꝛ frangite nunc ſaxo id ẽ

Imber
molite ¶ Imber eſt omnis pluuia vel tẽpeſtas ꝛ hꝫ e vel i in ablatiuo

Maturare
¶ Maturare ẽ cũ maturitate facẽ.i.neqꝫ ꝑpere neqꝫ tarde. Quoqꝫ ſignificat
maturꝫ facẽ Tibullus Annus in apricis maturat mollibus vuas

Cauare
¶ Cauare id eſt facere cauũ.teutonice holmaken

Vallus
¶ Vallus eſt palus Inde vallum quod habet multos vallos

Ameria
¶ Ameria fuit oppidum ſabinoꝛum in italia

Rubi.
¶ Rubi plurali numero fuit oppidum campanie Inde rubeus a um.

Fiſcina Fiſcelle
¶ Fiſcina eſt coꝛbis aut ſpoꝛta Inde fiſcella id eſt parua fiſcina

Quippe etiam feſtis quedam exercere diebus
Fas et iura ſinunt.riuos deducere nulla
Relligio vetuit.ſegeti pretendere ſepem
Inſidias auibus moliri.incendere vepꝛes
Balantumqꝫ gregem fluuio merſare ſalubꝛi

Sepe oleo tardi coſtas agitator aſelli
Vilibus aut onerat pomis. lapidemqꝫ reuertens
Incuſum aut atrę maſſam picis vrbe reportat

¶ Oñdit qd olim licuit facē feſtis dieb ¶ Cō. Quippe .i. certe. fas .i. religio ⁊ iura ſinūt exercē .i. agē. qͦdā feſtꝫ dieb Nulla religio vetuit. ptendē .i. pſtruē ſepē ſegeti. ⁊ moliri .i. pare iſidias auib. ſcꝫ capiēdis. ⁊ incendē vepres .i. ſpias Et nulla religio vetuit. merſaē. lauaē. gregē balantū .i. ouiū. ſalubri fluuio. Agitator .i. ductor. tardi aſelli. onerat ſepe oleo coſtas tardi aſelli. aut onerat coſtas aſelli. vilib pomis .i. abundātib. hoc ē. licꝫ dieb feſtꝫ oleū aut qd aliud in vrbē p aſinū deferre Et ipe agitator reuertēs ſcꝫ domū reportat ex vrbe lapidē .i. molā manualē. incuſum .i. cudēdo aſpatū Aut reportat ex vrbe maſſā .i. fruſtū. atrę picis. ¶ Pretendē qñqꝫ ſt oñdē ⁊ añ tenē. vt. viij. enei. Pacifere qꝫ manu ramū ptendit oliue Qñqꝫ ſt añ facē vt hic Segeti ptendē ſepem. — Pretendere
¶ Vepres ſunt herbę ſpinoſę ⁊ ponitur tm̄ pluraliter — Vepres
¶ Maſſa eſt denſa compactio rez vt maſſa ficoz ferri — Maſſa
¶ Incuſus fit ab vbo incudo Incuſus lapis dicitur in quo ſunt facta foramina vt fiat aſper ⁊ idoneus ad molendum. — Incuſus
¶ Poma dicuntur generaliter omnes fructus — Poma

Ipſa dies alios alio dedit ordine luna
Foelices opez. quintam fuge. pallidus orcus
Eumenideſqꝫ satę. tum partu terra nefando
Coeumqꝫ iapetumqꝫ creat ſeuumqꝫ typhoea
Et coniuratos coelum reſcindere fratres
Ter ſunt conati imponere pelio oſſan
Scilicet atqꝫ oſſę frondoſum inuoluere olympū
Ter pater extructos diſiecit fulmine montes
Septima poſt decimam foelix et ponere vites
Et prenſos dominare boues. et licia telę
Addere. noua fugę melior contraria furtis

¶ De obſeruatione vel electione diez gentiliter hic ſcribit poeta. imitatus. ſcꝫ heſiodum Sed apl's paulus iſta reprobat ⁊ pleriqꝫ catholici doctores. ¶ Cōſtructio Ipa luna dedit alios dies fœlices opez .i. ad opa alio ordie fuge qntam ſcꝫ lunā. pallidꝰ orcus ſcꝫ ē ſatꝰ ⁊ eumenides ſunt ſate Terra creat tū nefando partu cœū iapetūqꝫ. illos gigātes. ſeuūqꝫ typhea. illū gigantem Et terra creat tū frēs. ſcꝫ oetū ⁊ ephialtē filios alei ꝯiuratos .i. q ꝯiurauerant reſcindē cœlū Illi frēs conati ſunt ter imponē pelion. illū montē. oſſę. illi mōti atqꝫ inuoluē oſſę frōdoſuꝫ olympū. illū montē. pater .i. iuppiter. diſiecit ter mōtes extructos .i. ſup vnū poſitos ¶ Orcus ſcat infernū vel plutonem — Orcus
¶ Eumenides dicūtur furię infernales ſcꝫ alecto megera teſiphone — Eumenides

¶ Pelion oſſa ⁊ olympus ſunt altiſſimi montes in theſſalia
¶ Licium eſt filum quo textores implicant in tela ſtamen

Multa adeo melius gelida ſe nocte dedere
Aut cum ſole nouo terras irrorat eous
Nocte leues ſtipulę melius nocte arida prata
Tondentur.noctis lentus non deficit humor
Et quidam ſeros hiberni ad luminis ignes
Peruigilat.ferroq; faces inſpicat acuto
Interea longum cantu ſolata laborem
Arguto coniunx ꝑcurrit pectine telas
Aut dulcis muſti vulcano decoquit humorem
Et folijs vndam tepidi deſpumat aheni
Aut rubicunda ceres medio ſuccíditur ęſtu
Et medio toſtas ęſtu terit area fruges.

¶ De ijs reb9 q̄ melius fiunt noctu vel mane ¶ Cōſtrue Adeo.i.certe.multa.ſcȝ opa.dedere ſe meli9 gelida nocte Aut cū.i.qñ eous.i.lucifer vel aurora irrorat .i.rore humectat.terras.ſole nouo.i.recēter orto Leues ſtipulę tondētur.i.metūtur meli9 nocte.⁊ arida prata tondenꝫ meli9 nocte. Lentus humor.i.ros.nō deficit.i.deſerit.noctis.i.noctes Et q̄dam ſcȝ ruſticus.ꝑuigilat ad ſeros.i.nocturnos ignes.hiberni lumis.⁊ inſpicat.i.acuit vel cedit ad modum ſpicaꝝ.faces acuto ferro.i.cultro vel ſecuri9 Interea.i.eodē tpe.ↄiunx ſcȝ ei9.ſolata longū laborē cantu.ꝑcurrit telas arguto pectine.i.illo inſtrumēto hoc eſt texit.aut decoquit.i.coquēdo minuit.humorē.i.aquā.dulci muſti vulcano.i.ad ignē Et ipe deſpumat vndā tepidi aheni.i:feruētis cacabi folijs Aut rubicūda ceres.i.matura ſeges.ſuccidiꝫ.i.metiꝫ ſcȝ nocte medio ęſtu.i.qñ dieb9 eſt valde calidum.⁊ area terit fruges.i.noctu fruges teruntur in area.toſtas.id eſt ſiccatas. medio ęſtu.

Eous ¶ Eous.i.oriēs.aurora vel lucifer Poniꝫ etiā adiectiue ꝓ oriētalis.vt paulo añ Eoę atlātides. Et nota ꝙ ṗma ſylľa qñꝙ corripiꝫ qñq; ꝓducit

Prata ¶ Prata ſunt loca vbi fenum naſcitur.

Inſpico ¶ Inſpico as id eſt ad modum ſpicarum formo

Pecten ¶ Pecten hic ſignificat inſtrumentum quo texitur

Argutus ¶ Argitus id eſt ſubtilis.breuis.ſonorus

Vulcanus ¶ Vulcanus eſt fabuloſus deus ignis ⁊ ponitur pro igne

Muſtū Defructum Hypmeter ¶ Muſtū eſt nouū vinū qđ ſi decoquaꝫ ad dimidiā ſui ꝑtē vocaꝫ defructū: de quo hic đt poeta Et nota ꝙ iſte ꝟſus Aut dulcis muſti ⁊c̄.vocaꝫ hypmeter q: vna ſylľa in fine abundat.q̄ tñ abſorbeꝫ a vocali ſequētis ꝟſus

Abenum ¶ Abenum eſt vas ęreum.etiam ponitur adiectiue

Nudus ara.ſere nudus.hyems ignaua colono

Frigoribus parto agricole plerūqꝫ fruuntur
Mutuaqꝫ inter ſe lęti conuiuia curant
Inuitat genialis hyems.curaſqꝫ reſoluit
Ceu preſſę quum iam portū tetigere carinę
Puppibus et lęti nautę impoſuere coronas
Sed tū et quernas glandes tum ſtringere tempus
Et lauri baccas.oleamqꝫ.cruentaqꝫ myrta
Tunc gruibus pedicas et retia ponere ceruis
Auritoſqꝫ ſequi lepores.tum figere damas
Stuppea torquentem balearis verbera fundę
Cum nix alta iacet.glaciem cum flumina trudunt.

¶De ijs q̄ fiēt hyeme ¶Cōſtructio Ara nud⁹.ꝛ ſere nud⁹.i.tā ſereno tꝑe vt nō egeas veſtibꝫ Hyems ē ignaua colono.i.facit colonū.ignauū.i.pigꝝ.Frigoribꝫ.i.in hyeme.agricolę fruunt̄ pleꝝqꝫ parto.i.voluptatē capiūt ex eo qḋ ꝑ eſtatē labore pepeꝛūt.ꝛ ipi curāt.īter ſe mutua ꝯuiuia lęti Genial'.i.voluptuoſa hyems īuitat ſcꝫ eos ꝛ reſoluit.i.tollit relaxat curas Ceu.i.ſicut.cū carinę.i.naues.p̄ſſę.i.onuſtę.tetigē iā portū.ꝛ lęti nautę īpoſuē coronas puppibꝫ ſcꝫ p̄lęticia Sꝫ tū tps ē tum.i.tūc in hyeme.ſtringē.i.decutē vl' colligē.glādes quernas.i.de q̄rcu Et tps ē tū ſtringē baccas lauri.ꝛ oleam.i.baccas oleę.ꝛ cruēta myrta.i.fruct⁹ myrti arboꝝ q̄ hn̄t ſuccū ſāguineū Et tps ē tūc ponē pedicas.i.laq̄os.gruibꝫ.ꝛ ponē retia ceruis.ꝛ ſeq̄.i.pſeq̄ lepores auritos.i.magnis auribꝫ.ꝛ tps ē tūc.torq̄ntē ſtuppea ꝟbera balearis fundę figē.i.ſagittare damas.cū.i.q̄n nix iacet alta.ꝛ cū flumīa trudūt glaciē.i.q̄n gelauit

¶Ignauus.i.piger quaſi nō nau⁹.i.diligēs Ignauia.i.pigricia Geniū.i.natura Inde Genial'.q̄ſi ꝑtinēs ad geniū.i.naturalis vel voluptuoſus letus — Ignau⁹ Ignauia Geniū genial'
¶Bacca d̄r fruct⁹ lauri olcę cypreſſi ꝛ ſimiliū arboꝝ. Et ꝑt gemmam — Bacca
¶Pedica ē laq̄us quo pedes implicant̄ Errāt q̄ ꝓ digito pedis accipiūt — Pedica
¶Baleares inſulę ſunt duę in hiſpanico mari in quibus inuentus eſt vſus fundę hic ponitur adiectiue — Baleares
¶Stuppa eſt deterius linum.teutonice.heyde of vverck.Inde Stuppeus id eſt de ſtuppa — Stuppa

Quid tempeſtates autumni et ſydera dicam
Atqꝫ vbi iam breuiorqꝫ dies et mollior ęſtas
Quę vigilanda viris vel cum ruit imbrifeꝝ ver
Spicea iam campis cū meſſis inhorruit.et cum
Frumenta in viridi ſtipula lactentia turgent
Sępe ego quum flauis meſſorem induceret aruis

Agricola et fragili iam ſtringeret ordea culmo
Omnia ventorꝝ concurrere prelia vidi
Quę grauidã late ſegetẽ ab radicibus imis
Sublime expulſam eruerent.ita turbine nigro
Ferret hyems culmumqꝫ leuẽ ſtipulaſqꝫ volãtes
Sępe etiã immẽſum celo venit agmen aquarꝝ
Et foedam glomerãt tempeſtatẽ imbribus atris
Collectę ex alto nubes.ruit arduus ęther
Et pluuia ingenti ſata leta boumqꝫ labores
Diluit.implẽtur foſſę et caua flumina creſcũt
Cum ſonitu.feruetqꝫ fretis ſpirantibus ęquor
Ipſe pater media nimborꝝ in nocte coruſca
Fulmina molitur dextra.quo maxima motu
Terra tremit:fugere ferę et mortalia corda
Per gentes humilis ſtrauit pauor.illi flagranti
Aut athon aut rhodopen aut alta ceraunia telo
Deijcit.ingeminãt auſtri et denſiſſimus imber
Nunc nemora ingẽti vento nũc littora plangũt.

¶ Hic agiẗ de tẽpeſtatibꝫ autumni ⁊ veris ¶ Conſtrue Quid dicam tẽpeſtates autumni.⁊ ſydera ſcꝫ eas inducẽtia Aut vbi.i.qñ.dies eſt iã breuior.⁊ ęſtas eſt mollior.i.minus fernẽs Quę ſunt tũc vigilãda viris.i.vigilanẗ ꝓuidẽda Vel cũ imbriferꝝ ver ruit.i.ꝑcipitaẗ in finẽ Cũ ſpicea meſſis.i.frumentũ ſpicas hñs.inhorruit cãpis.i.tremit.⁊ cũ frumẽta lactẽtia.i.tenera ⁊ lacte plena.turgent in viridi ſtipula.i.culmo Ego vidi ſępe cũ agricola induceret meſſorẽ flauis aruis.i.mature ſegeti.⁊ ſtringeret.i.ſecaret.ordea fragili culmo vidi inqꝫ tũc oĩa ꝑlia vẽtorꝝ ꝯcurrere interſe.i.magnã tẽpeſtatẽ fieri Quę ſcꝫ ꝑlia vẽtorꝝ.eruerẽt late.i.vbiqꝫ ab imis radicibꝫ grauidã ſegetẽ ſublime.i.alte Ita vt hyems.i.tẽpeſtas.ferret.i.tolleret.nigro turbine.i.noxia tẽpeſtate.leuẽ culmũ.i.ſtramen frumẽti ⁊ volãtes ſtipulas Immẽſum agmen.i.nimia multitudo.aquarꝝ venit etiã ſępe Et nubes collecte ex alto.glomerãt.i.ꝯgregãt.fœdã tẽpeſtatẽ atris imbribꝫ Arduꝰ ętherruit.i.ruere videẗ.⁊ diluit.i.abluit.lęta ſata.i.ſemĩa.⁊ labores boũ.i.agros bobꝫ aratros.pluuia ingẽtia valda magna foſſę implenẗ ſcꝫ aqua.⁊ caua flumĩa creſcũt cũ ſonitu.⁊ ęquor feruet.i.moueẗ.fretis.i.aq̃s ſpirãtibꝫ.i.in motu poſitis Ipẽ pr̃.i.deus: moliẗ.i.iactat fulmĩa coruſca.i.coruſcãtia.in media noctę.i.tẽpeſtate.nimborum.i.pluuiarꝝ Quo motu maxima terra tremit.⁊ ferę fugẽ.i.fugerũt.⁊ humilis pauor.i.humiliãs.ſtrauit mortalia corda ꝑgẽtes.i.vbiqꝫ Ille ſcilicet pa

ter. deijcit flagrãti telo .i. fulmĩe. aut athon. illũ mõtẽ. aut rhodopen. illũ mõ
tẽ aut alta ceraunia. illos mõtes Auſtri .i. vẽti ꝑ pluuie. igeminãt .i. crebreſcũt
ꝛ deñſiſſim⁹ imber ſcȝ ingemiat Nemora plangũt .i. reſonãt. nũc ingẽti vento. ꝛ
littora plangũt ꝛc. ¶ Spica eſt in quo naſcit᷑ frumentũ Etiã dr̃ hic ſpicus ꝛ Spica Spiceus
hoc ſpicũ pro eadẽ rc Jñ fit adiectĩm ſpiceus a um
¶ Culmus et ſtipula differũt ſcđm Seuiũ. Nam culmus eſt ipe calamus Culm⁹ Stipula
ſtipule vero folia quę ambiunt culmum
¶ Glomerare eſt glomus facere vel ꝯiungere ꝯgregare Glomero
¶ Nimbus eſt repẽtina pluuia. etiã eſt ventus. ꝛ genus vaſis. Nimbus
¶ Athos eſt altus mons grecie Jtẽ Rhodope mons thracie Athos rhodope
¶ Ceraunia ſunt alti montes in epyro dicti a crebris fulminibus Nam ce- Ceraunia
raunos grece ſignificat fulmen

Hoc metuens coeli menſes et ſydera ſerua
Frigida ſaturni ſeſe quo ſtella receptet
Quos ignis coeli cyllenius erret in orbes
In primis venerare deos. atq; annua magnę
Sacra refer cereri letis operatus in herbis
Extremę ſub caſu hyemis iam vere ſereno
Tunc agni pingues et tunc molliſſima vina
Tum ſomni dulces denſęq; in montibus vmbrę
Cuncta tibi cererem pubes agreſtis adoret
Cui tu lacte fauos et miti dilue baccho
Terq; nouas circum foelix eat hoſtia fruges
Omnis quã chorus et ſocij comitẽtur ouantes
Et cererem clamore vocent in tecta. neq; ante
Falcem maturis quiſquã ſupponat ariſtis
Quam cereri torta redimitus tẽpora quercu
Det motus incõpoſitos et carmina dicat

¶ Docet quõ ſit obuiandũ tẽpeſtatib᷒. ſcȝ ꝓuidẽtia ꝛ religiõe. ¶ Cõ. Tu me
tuẽs hoc .i. hmõi tẽpeſtatẽ. ſerua .i. ꝯſidera. mẽſes celi .i. xij. ſigna qb᷒ mẽſes ꝯg-
noſcim⁹. ꝛ ſydera .i. mot⁹ planetaꝝ Et ſerua quo .i. ad quã celi ꝑtẽ. frigida. id ẽ
noxia. ſtella ſaturni receptet .i. ſepe recipiat ſeſe. ꝛ in q̊s orbes .i. ad q̄ loca. cyl-
lenius ignis .i. ſtella mercurij erret Jn ꝑmis .i. añ oĩa. venerare deos ꝛ refer.
.i. da magnę cereri ãnua ſacra .i. ſacrificia oꝑatus .i. ſacrificãs. in letis herbis.
Sub caſu .i. circa finẽ. extremę hyemis. vere iã ſereno Agni ſunt tũc pingues
ꝛ vina ſunt tũc molliſſima .i. mĩme auſtera. ꝛ ſomni ſunt tum .i. tũc dulces. et
vmbrę ſunt tũc denſę in mõtib᷒ Cũcta agreſtis pubes .i. oĩs turba ruſticorũ
adoret cererẽ tibi .i. ꝓ toto ꝯmodo Cui ſcȝ cereri. tu dilue .i. liba. fauos cũ lac

te ⁊ miti baccho.i.dulci vino Et fœlix hoſtia eat ter circū nouas fruges quā
ſcȝ hoſtiā.oīs chorus.i.cetus.ſup.comiteꝛ.⁊ ſocij ouātes.i.pꝛę leticia vociſe
rātes comiteꝛ.⁊ vocēt cererē clamore in terra Nec qſqȝ ſupponat falcē ma
turis ariſtis.i.ſegeti anteqȝ ipſe redimitus tpa.i.hn̄s tpa redimita.torta q̄rcu
Saturnꝰ frigidꝰ .i.corona querna.det cereri incōpoſitos motꝰ.i.ſaltatōes ruſticas.⁊ dicat car
mina ſcȝ in honorē cereris. ¶ Saturnus eſt ſummꝰ planetaꝝ q̄ dr̄ frigidus.
Cyllene. .i.noxius.ſicut in buco.frigidus anguis
Ouare ¶ Cyllene eſt mons arcadie vbi natꝰ fuit mercuriꝰ Vn̄ vocaꝛ ipſe Cylleniꝰ
¶ Ouare ē vociferari pꝛę leticia.vt enei.x.Quo nūc turnus ouat ſpolio.⁊cͣ

Atqȝ hęc vt certis poſſimus diſcere ſignis
Aeſtuſqȝ pluuiaſqȝ et agentes frigora ventos
Ipſe pater ſtatuit q̄d mēſtrua luna moueret
Quo ſigno caderent auſtri.q̄d ſępe videntes
Agricolę pꝛopius ſtabulis armenta tenerent
Continuo ventis ſurgētibus.aut freta ponti
Incipiunt agitata tumeſcere.et aridus altis
Montibus audiri fragoꝛ.aut reſonantia longe
Littora miſceri et nemoꝝ increbeſcere murmur
Iam ſibi tum curuis male temperat vnda carinis
Quum medio celeres reuolant ex ęquore mergi
Clamoremq̄ ferunt ad littora.quinqȝ marinę
In ſicco ludunt fulicę.notaſqȝ paludes
Deſerit atqȝ altam ſupra volat ardea nubem
Sępe etiam ſtellas vento impendente videbis
Pꝛecipites celo labi.noctiſqȝ per vmbras
Flammaꝝ longos a tergo albeſcere tractus
Sępe leuē paleam et frondes volitare caducas
Aut ſumma nantes in aqua colludere plumas

¶ Deſcribit pꝛognoſtica tēpeſtatū ⁊ ꝓmum ventoꝝ. ¶ Cōſtructio. Atqȝ
vt poſſimus diſcere certis ſignis hęc.ſcȝ ęſtus ⁊ pluuias ⁊ ventos agētes fri
gora.ipſe pater.i.deus ſtatuit q̄d luna menſtrua.i.q̄ ſingulis menſibꝫ inna
uatur.moueret.i.induceret Quo ſigno auſtri caderēt.i.qualiter ſciamꝰ ꝙ vē
ti ceſſarēt.q̄d ſcȝ ſignū agricolę vidētes tenerēt armēta ꝓpius ſtabulis.i.iux
ta domū Ventus ſurgētibꝫ q̄n venti flabūt.ꝯtinuo.i.mox.aut freta ponti.i.
aque maris.agitata.i.mota incipiūt tumeſcere ⁊ aridus fragoꝛ.i.ſonus qua
lis fit cū arida ligna franguntꝛ.ſupple incipit audiri in altis montibꝫ Aut lit

tora reſonātia lōge.incipiūt miſceri.i.ꝑturbari.ꝛ murmur nemoꝛ ĩcipit ĩcre
beſcē.i.creber fieri Unda male tpat ſibi iātum.i.nō parcit.curuis carinis.i.
nauib.cū.i.qñ.celeres mergi ille aues.reuolāt ex medio eq̄re ad littora ꝛ ferũt
.i.efferũt leuāt clamorē.ꝛ cū marinę fulicę ille aues.ludūt in ſicco.i.in terra
Et cū ardea deſerit paludes notas.i.in q̄b ꝟſari ſolet.atqꝫ volat ſup̄ altā nu
bē Etiā videbis ſepe ſtellas labi.i.cadē p̄cipites.i.deorſuz.e celo.vēto ipendē
te.i.qñ vent⁹ ipendet.ꝛ videbis lōgos tract⁹.i.ſpacia.flāmaꝝ.i.ſtellaꝝ. albeſ
cē a tergo.i.poſt caſuz.ꝑ vmbras noctis Et videbis ſepe leuē paleā. frōdes
caducas.i.q̄ ceciderũt ab arborib volitare. Aut videbis plumas nantes in
ſumma aqua.i.in ſūmitate aque.colludē.i.moueri ¶ Mēſtruus a ū.fita mē Menſtruus
ſis.i.ꝑtinēs ad mēſem.aut durās ꝑ mēſem.vl' ſingulis mēſib veniēs vt morb
mēſtru⁹.ſic mēſtrua lūa ꝛc̄ ¶ Armētū ē grex maioꝝ aīaliū in Armētari⁹.i.pa armētū armītari⁹
ſtor aut cuſtos armēti ¶ Mergus dr̄ auis aq̄tica q̄ ſepe ſe mergit paſcēdi cā Mergus
¶ Fulica etiā ē auis aq̄tica ꝛ nigra ¶ Carina ē idē qd̄ nauis ſ3 ꝓprie vēt nauis Fulica Carina.

At boreę de parte trucis cum fulminat. et cum
Euriqꝫ zephyriqꝫ tonat domus. oīa plenis
Rura natant foſſis. atqꝫ oīs nauita ponto
Humida vela legit. nuſquā imprudentibus imber
Offuit. aut illū ſurgentē vallibus imis
Aerię fugere grues. aut bucula coelum
Suſpiciens patulis captauit naribus auras
Aut arguta lacus circumuolitauit hirundo
Et veterem in limo ranę cecinere querelam
Sepius et tectis penetralibus extulit oua
Anguſtum formica terens iter. et bibit ingens
Arcus. et e paſtu decedens agmine magno
Coruoꝝ increpuit denſis exercitus alis
Iam varias pelagi volucres et que aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata caẏſtri
Certatim largos humeris infundere rores
Nunc caput obiectare fretis nunc currere in vndas
Et ſtudio incaſſum videas geſtire lauandi
Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce
Et ſola in ſicca ſecum ſpaciatur harena
Nec nocturna quidem carpentes penſa puellę

Neſciuere hyemen. teſta cum ardẽte viderent
Scintillare oleum et putres concreſcere fungos

¶ Nunc ponit prognoſtica pluuię ¶ Cõſtructio. At.i.ſed.cũ fulmina.i.ventus flat.de pte trucis boreę.⁊ cũ dom⁹ euri tonat.⁊ cũ dom⁹ zephyri tonat.i. qñ ſimul flant diuerſi venti.oĩa rura natãt tũc plenis foſſis.i.magna pluuia tũc oritr Atq; oĩs nauita.i.nauta.legit.i.colligit vel ꝯplicat.ponto.i.in mari humida vela Imber.i.pluuia.nunq̃ offuit.i.nocuit.imprudẽtib;.i.neſciẽtib; q.d.ſꝫ ante ſciri pt Aut grues aerię.i.in aere volãtes.fugere.i.fugerũt. imis vallib;.illum ſcʒ ventum.ſurgentẽ.i.incipientẽ Aut bucula.i.vacca.ſuſpiciens cœlum.captauit auras.i.aerẽ.patulis naribus Aut hirundo arguta. id eſt garrula.volitauit circũ lacus.i.ſtagna Et rane cecinere veterẽ querelam in limo. Et formica terens anguſtũ iter.ſępius extulit.i.exportauit.oua ſua penetralib; tectis.i.ex ſecretis cauernis Et ingens arcus.i.iris.bibit.i.attrahit aquas Et exercitus.i.multitudo.coruoꝝ decedens e paſtu.magno agmine.i.impetu.increpuit.i.ſonitum fecit.denſis alis Videas iam.i.tunc.varias volucres pelagi.⁊ que ſcʒ volucres.rimantur.i.querunt cibum.in dulcibus ſtagnis cayſtri illius fluuij.circum aſia prata.id eſt ſic dicta.videas in quam infundere humeris largos rores.id eſt aquas. certatim .id eſt diligenter Et videas eas.nunc obiectare caput fretis.nunc currere in vndas.⁊ geſtire.id ẽ moueri aut geſtus facere.incaſſum.id eſt fruſtra.ſtudio.id eſt cauſa. lauandi. Improba cornix vocat tunc pluuiam plena voce.⁊ cornix ſpaciatur ſola ſecum in ſicca harena.⁊ obiectat.id eſt opponit.caput querulum.id eſt garrulum venientibus vndis.id eſt pluuijs. Nec id eſt non.puellę carpentes nocturna penſa.id eſt noctu nentes. non neſciuere. id eſt bene nouerunt. hyemem.id eſt tempeſtatem futuram.cum viderent oleum ſcintillare.id eſt ſcintillas emittere.ardente teſta id eſt in lucerna.⁊ putres fungos id eſt ſimilitudines fungoꝝ.concreſcere.ſcʒ in teſtis. ¶ Eurus eſt ventus orientalis

Eurus
Zephyr⁹.boreas
Trux.truculẽt⁹.
Bucula.buccula
Penetral
Aſia
Cayſter

¶ Zephyrus eſt ventus occidẽtalis. Boreas ſeptẽtrionalis
¶ Trux eſt nomẽ adiectiũ idem qđ crudelis Inde truculentus idem ſignificans
¶ Bucula eſt parua bos a greco noĩe bus.ſꝫ buccula parua bucca
¶ Penetral vel penetrale eſt ſecretus ⁊ intimus locus
¶ Aſia eſt hic nomẽ paludis nam qñ regionẽ ſignificat pma ſyllaba corripitur.
¶ Cayſter eſt fluui⁹ in aſia regione. ¶ Fungus een peddenſtoel

Nec minus ex imbri ſoles et aperta ſerena
Proſpicere et certis poteris cognoſcere ſignis
Nam neq; tum ſtellis acies obtuſa videtur
Nec fratris radijs obnoxia ſurgere luna
Tenuia nec lanę p coelum vellera ferri
Non tepidum ad ſolem pennas in littore pendunt
Dilectę thetidi halcyones. non ore ſolutos
Immundi meminere ſues iactare maniplos

At nebule magis ima petunt campoqz recumbunt
Solis et occaſum ſeruans de culmine ſomno
Ne quicq̄z ſeros exercet noctua cantus
Apparet liquido ſublimis in aere niſus
Et pro purpureo poenas dat ſcylla capillo
Quacunqz illa leuem fugiens ſecat ęthera pennis.
Ecce inimicus atrox magno ſtridore per auras
Inſequitur niſus. qua ſe fert niſus ad auras
Illa leuem fugiens raptim ſecat ęthera pennis
Tum liquidas corui preſſo ter gutture voces
Aut quater ingeminant. et ſępe cubilibus altis
Neſcio qua preter ſolitum dulcedine lęti
Inter ſe folijs ſtrepitāt. iuuat imbribus actis
Progeniem paruā dulceſqz reuiſere nidos
Haud equidem credo quia ſit diuinitus illis
Ingenium. aut rerum fato prudentia maior
Uerum vbi tempeſtas et coeli mobilis humor
Mutauere vias. et iuppiter humidus auſtris
Denſat erant que rara modo. et que denſa relaxat
Uertuntur ſpecies animorum. et pectora motus
Nunc alios. alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt hinc ille auium concentus in agris
Et lete pecudes et ouantes gutture corui

¶ Nūc docet poeta quō etiā tēpeſtuoſo aere ꝯgnoſcit̄ futura ſerenitas ¶ Cō
ſtrue Poteris ꝓſpicē nō min⁹ id ē etiā ſoles. id ē claros dies ⁊ apta ſerena. i.
ſerenitates ex imbri id eſt tēpeſtate. ⁊ ꝯgnoſcē ſcȝ iſta. certis ſignis Nā neqꝫ
obtuſa acies. id eſt obſcur⁹ fulgor. videt̄ ſtellis tūc id ē tūc Nec luna. obnoxia
id ē ſubdita radijs frīs. i. ſolis videt̄ ſurgē. ſupple obtuſa Nec tenuia vellera
lanę. i. flocci vident̄ ferri ꝑ celū id ē volare ī aere Halcyones ille aues. dilectę
thetidi. id ē deę maris nō pādūt pēnas. i. alas in littore ad tepidū ſolē Et imū
di ſues nō m eminē tractare maniplos ſolutos ore ſuo At. i. ſȝ nebulę petunt
magis ima. i. īferiora loca. ⁊ recūbūt cāpo id ē deſcendūt ſuꝑ terrā Et noctua
illa auis. ſeruans id eſt coſtodiens occaſum ſolis de ſummo culmine nequic
q̄ꝫ id eſt non exercet ſeros id eſt nocturuos cant⁹ Niſus ille auis apparet ſub

limis in liq̄do aere. Et ſcylla illa auicula. dat penas. i. luit penas. ꝓ purpureo capillo. ſ. quē abſtulit pr̄i ſuo Quacūq̄ʒ. i. ꝑ quēcūq̄ʒ locū illa ſcʒ ſcylla fugiēs. ſ. nyſuʒ. ſecat pēnis. i. alis. leuem ethera. i. volat. Ecce niſus atrox inimicus inſequitur. i. ꝑſequitur eam. ꝑ auras. magno ſtridore ꝫ qua. id ē ꝑ quā viā nyſus fert ſe ad auras. id ē volat. illa ſcʒ ſcylla. fugiēs ſecat raptim. id ē velociter pēnis leuē ethera Corui ingeminãt tū liquidas voces. i. ſepi⁹ vociferant̄ gutture preſſo. ter aut quater. ꝫ corui leti neſcio qua dulcedīe id ē voluptate p̄ter ſolitū. i. plus q̄ʒ ſolēt altis cubilib;. i. in nidis ſtrepitãt. i. ſtrepitū faciūt. inter ſe folijs. i. frōdib; Iuuat. i. delectat eos reuiſere. id ē viſitare puã ꝓgeniē. i. pullos ſuos. ꝫ dulces nidos Eq̄dē haud credo q̄ igeniū ſit illis ſcʒ coruis. diuinitus. i. a deo aut q̄ꝰ prudētia. id ē ꝓuidētia. ſit illis . i. maior fato rez id ē q̄ʒ exigit natura brutoꝝ Vbi. id eſt ſʒ. vbi. i. poſtq̄ʒ. tēpeſtas ꝫ mobilis huīoꝝ coeli id eſt pluuia mutauē vias. id eſt abierūt. ꝫ humid⁹ iuppiter. i. aer dēſat. i. dēſa facit ea q̄ erãt mō rara. i. nō denſa. ꝫ relaxat. i. rara facit q̄ erãt dēſa Spēs id eſt q̄litates. aīoꝝ v̄tunt̄ id ē mutant̄ aīalib; ꝫ pectora ſcʒ eoꝝ ꝯcipiūt nūc alios mot⁹ ꝫ ꝯcipiebãt alios mot⁹ dū vētus agebat id ē faciebat. nubila. i. tempeſtates Ille concent⁹ auiū in agris ſupple eſt. hinc. ꝫ pecudes ſunt letę hinc et corui ouantes gutture. i. vociferãtes

Soles ꝫ ſolibus ¶ Soles ꝫ ſolib; in nūero plurali ſepe legit̄ ꝓ dieb; vel calorib; aut radijs ſolis Vt in bucco. Sępe ego longos Cãtādo memī puerū me condere ſoles. id eſt dies ¶ Obnoxius id eſt obligatus

Obnox⁹

Halcyones ¶ Halcyones ſunt auiculę marine q̄ pariunt in medio hyemis. quo tp̄e mare ꝑ. xiiij dies eſt tranquillum Ideo dicunt̄ dilecte thetidi. id eſt o thetide dea maris Et vt ait Seruius. dicit hic ꝫ hec halcyon onis ꝓ aue

Noctua ¶ Noctua eſt auis nocturna minor bubone.

Niſus Niſus fuit rex megarenſis qui habuit filiā noīe ſcyllā. de q̄b; ē fabula talis Cū minos rex cretēſis obſidēt megarēſes. ſcylla illū amare cepit. quē vt ſibi amatorē faceret. purpureū capillū in quo regnū fatale habebat̄. abſcidit patri ꝫ ad minoem fugit. ſʒ tñ ab illo ꝯtempta cū ſe ſubmergere vellet. mutata ē ī auiculā. itē pater ei⁹ nyſus factus eſt auis. ꝫ ſp̄ ob ꝓditōem ꝑſequit̄ filiā Eſt eñ niſus auis rapax. teutonice een ſparvver.

Si vero ſolem ad rapidum lunaſq̄ʒ ſequentes
Ordine reſpiciens. nunq̄ʒ tę craſtina fallet.
Hora. neq̄ʒ inſidijs noctis capiere ſerenę
Luna reuertentes cum primum colliget ignes
Si nigrum obſcuro comprenderit aera cornu
Maximus agricolis pelagoq̄ʒ parebitur imber
At ſi virgineum ſuffuderit ore ruborem
Ventus erit. vento ſemper rubet aurea phebe.
Sin ortu quarto (nam is certiſſimus auctor)
Pura neq̄ʒ abtuſis per celum cornibus ibit.

Totus et ille dies et qui naſcentur ab illo
Exactum ad menſem pluuia ventiſqꝫ carebunt
Votaqꝫ ſeruati ſoluent in littore naute
Glaucoqꝫ et panopee ei inoo melicerte

¶ Nunc ponit prognoſtica magis fida ⁊ ſubtiliora que colligūtur ex ſole et luna. ⁊ ꝑmo de luna ¶ Conſtrue ſi ꝓo reſpiciens ad ſolē rapidū. id eſt velocē et ad lunas ſequentes ordine. id eſt per ordinem. craſtina hora id eſt futurū tēpus nūq̄ fallet te. neq̄ capiere. id eſt decipieris. inſidijs ſerene noctis Cum ꝑmū luna colligit ignes reuertētes. id eſt ꝑmū recipit lumē a ſole vel qñ noua eſt. ſi ipa tūc ꝯphenderit nigrū aera obſcuro cornu. q2 tūc ē cornicularis maxime imber parabitur agricolis et pelago At ſi luna ſuffuderit ore. id eſt aſpectu ſuo. rub orē ṽgineū. id eſt familiarē ṽginibꝫ. tunc vētus erit. Aura phebe id ē pulchra luna. rubet ſp vento. i. ꝓpter ventū Sin. i. ſed ſi luna ibit pura. neq̄ ibit per coelum obtuſis cornibus. quarto ortu id ē q̄rto die ab ortu nāq̄ is ſcꝫ q̄rtus ortus. eſt certiſſimus auctor. eſt parentheſis Et ille totus dies et qui dies naſcentur ab illo. i. poſt illū. vſq̄ ad menſe ʒ exactū. i. finitū carebunt pluuia ventiſq̄ Et naute ſeruati. id eſt ſalui reuerſi. ſoluent in littore vota. i. ea que vouerāt in mari Glauco ⁊ panopee ⁊c. illis dijs marinis.

¶ Prognoſtica lune breuiter hoc ṽbo habent. Pallida luna pluit. rubicunda flat alba. ſerenat ¶ Glaucus eſt fabuloſus deus maris de quo Ouidius xiij. metamor. ¶ Panopea dr̄ nympha quedā marina ¶ Melicerta fuit filius athlemātis regis thebarū. qui melicerta ſubmerſus factus eſt marinus deus alio nomine palemon Vocatur autem inous a nomine matris que dicebatur ino.

Glaucus
Panopea
Melicerta

Sol quoqꝫ et exoriens et cum ſe condet in vndas
Signa dabit. ſolem certiſſima ſigna ſequentur
Et que mane refert et qui ſurgentibus aſtris
Ille vbi naſcentem maculis variauerit ortum
Conditus in nubem. medioqꝫ refuderit orbe
Suſpecti tibi ſint imbres. namqꝫ vrget ab alto
Arboribuſqꝫ ſatiſqꝫ notus pecoriqꝫ ſiniſter
Aut vbi ſub lucem denſa inter nubila ſeſe
Diuerſi rumpent radij. aut vbi pallida ſurget.
Tithoni croceum linquens aurora cubile
Heu male tū mites defendet pampinus vuas.
Tum multa ĩ tectis crepitans ſalit horrida grando
Hoc etiā emenſo cum iam decedet olympo

Profuerit meminiſſe magis. nam ſepe videmus
Ipſius in vultu varios errare colores
Ceruleus pluuiam denunciat. igneus euros
Sin maculę incipient rutilo immiſcerier igni
Omnia tum pariter vento nimbiſqꝫ videbis
Feruere. non illa quiſq̃ me nocte per altum
Ire: neqꝫ a terra moneat conuellere funem.
At ſi cum referetqꝫ diem condetqꝫ relatum
Lucidus orbis erit. fruſtra terrebere nimbis
Et claro ſiluas cernes aquilone moueri:

¶ Hic ponũtur ꝓgnoſtica ſolis. i. ſigna qͥbꝫ ſciamꝰ ex ſole vtꝝ futura ſit ſerenitas an tẽpeſtas ¶ Conſtructio Sol quoqꝫ. i. etiã. ⁊ exoriẽs. i. cũ orit̃ mane. ⁊ cũ ſe cõdet in vndas. i. qñ occidet veſpi dabit ſigna. ſupple futuroꝝ. Certiſſima ſigna ſeq̃ntur ſolẽ. i. certiſſima ſunt ſigna ſolis. ⁊ q̃ ſcꝫ ſigna. ſol refert. i. affert mane. ⁊ q̃ ſigna refert aſtris ſurgẽtibꝫ. i. veſpi. Vbi. i. qñ. ille. ſol variauerit naſcẽtẽ ortũ ſuũ maculis. ꝯdit. i. abſcõditꝰ in nubẽ. ⁊ vbi ipe ſol refugerit in medio orbe. i. latuerit in circulo Imbres ſint tibi ſuſpecti. i. timeas pluuias. nãqꝫ notꝰ ille vẽtꝰ. ſiniſter. i. noxiꝰ arboribꝰ ⁊ ſatis. i. ſemibꝫ. ⁊ pecori. i. pecoribꝫ. vrget ab alto. i. minat̃ deſcenſum Aut vbi id ẽ qñ diuerſi radij ſcꝫ ſol. rũpent ſeſe. inter denſa. nubila. nubes. ſub lucẽ. i. añ lucẽ Aut vbi aurora linquẽs croceum cubile tithoni ſurget pallida. pãpinꝰ male defendet tũ mites vuas horrida grãdo ſalit tũ multa. crepitãs. i. ſonans in tectis. Profuerit. i. vtile fuerit. etiã magis memĩſſe hoc. cũ ſol decedet iã mẽſo. i. trãſito olympo. i. celo Nã videmꝰ ſepe varios colores errare in vultu ipſiꝰ ſcꝫ ſolis Ceruleꝰ id ẽ griſeꝰ color. denũciat pluuiã. igneꝰ id ẽ ruber color. denũciat euros. i. vẽtos Sin. i. ſꝫ ſi maculę. i. nigredies. ĩcipiẽt imiſcerier. id ẽ imiſceri rutilo igni id ẽ rubro colori tũ videbis oĩa ſcꝫ loca feruẽ id ẽ abũdare. vẽto nimbiſqꝫ id ẽ ⁊ pluuijs Nõ quiſq̃ i. nemo. moneat me ire ꝑ altũ i. mare illa nocte neqꝫ ꝯuellẽ funẽ a terra id ẽ nauigare At id ẽ ſꝫ ſi. orbis ſolis erit lucidꝰ cu ipe ſol referet diẽ. i. mane. ⁊ cũ cõdet id ẽ abſcõdet diẽ relatũ id ẽ reportatũ fruſtra terrebẽ nimbis. id ẽ nimbi nõ erũt Et cernes ſiluas moueri claro aq̃lone. id ẽ vẽto ſereneſco ¶ Notꝰ eſt vẽtꝰ auſtral' a greco noĩe notys qđ ẽ hũor ¶ Nothꝰ ſcḋo ꝑ th ſcṗtũ ſꝫ illegitimũ l' ſpuriũ ¶ Nublꝰ a ũ. i. obſcurꝰ ſꝫ in neu. gñe. ponit̃ ſubſtãtiẽ ꝓ nubibꝫ Jñ nubilare obſcurare ¶ Pãpinꝰ ḋr foliũ vitis Jñ pãpineꝰ a ũ ⁊ pãpinare id eſt pãpinos a vite tollẽ vt vuę matureſcãt Columella Vineã ſcḋe q̃ putare ta3 pãpinare vtile ẽ Tithonꝰ fuit rex in oriẽte q̃ fingit̃ maritꝰ aurore Croceꝰ a ũ id eſt ruber glaucꝰ q̃ſi de croco ¶ Ceruleꝰ vel cerulꝰ a ũ. teu. grau v. ſicut color maris aut nubiũ Immiſcerier pro imiſceri eſt paragoge figura

Notus
Nothus
Nubilus
Nubilare pãpinꝰ
Pãpiare
Tithonꝰ croceꝰ
Ceruleus cerulꝰ
paragoge

Deniqꝫ quid veſper ſerus vehat. vnde ſerenas
Ventus agat nubes. quid cogitet humidus auſter.

Sol tibi ſigna dabit. ſolem quis dicere falſum.
Audeat: ille etiam cęcos inſtare tumultus
Sepe monet. fraudemqꝫ et operta tumeſcere bella.
Ille etiam extincto miſeratus cęſare romam
Cum caput obſcura nitidum ferrugine texit
Impiaqꝫ ęterna timuerunt ſęcula noctem
Tempore quanꝗ illo tellus quoqꝫ et equora ponti.
Obſceniqꝫ canes importuneqꝫ volucres
Signa dabant. quotiēs cyclopū efferuere in agros
Vidimus vndantem ruptis fornacibus ętnam.
Flammarumqꝫ globos liquefactaqꝫ voluere ſaxa:
Armorum ſonitum toto germania coelo
Audiīt. inſolitis tremuerunt motibus alpes.
Vox quoqꝫ per lucos vulgo exaudita ſilentes
Ingens. et ſimulachra modis pallentia miris.
Viſa ſub obſcurum noctis. pecudeſqꝫ locutę
Infandum. ſiſtunt amnes terręqꝫ dehiſcunt.
Et moeſtum illachrimat templis ebur. ęraqꝫ ſudāt
Proluit inſano contorquens vortice ſiluas
Fluuiorum rex eridanus. campoſqꝫ per omnes
Cum ſtabulis armenta tulit. nec tempore eodem
Triſtibus aut extis fibrę apparere minaces
Aut puteis manare cruor ceſſauit. et altę
Per noctem reſonare lupis vlulantibus vrbes
Non alias celo ceciderunt plura ſereno
Fulgura. nec diri totiens arſere cometę

¶ Hic poeta ↄcludēs materiā de ſole. pulchre deflet mortē Julij ceſaris q̄ occiſus fuit in ſenatu. quo tempore fuit magna eclipſis ſolis Iſtud autē ſcribit in grām Auguſtini qui fuit filius Julij adoptiuus Vn̄ ⁊ plura ꝓtenta ſcribit q̄ ↄtigerūt longe ante mortē Julij ¶ Cōſtructio. Deniqꝫ. i. etiā. ſol dabit ſigna. quid ſerus veſp. i. ſtella veſptina. vehat. i. afferat. vn̄. i. de qua pte. vētus agat. i. ducat. ſerenas nubes. quid hūidus auſter ille ventꝰ cogitet. i. facturꝰ ē Quis audeat dicē ſolē eſſe falſuꝫ. i. deceptorē Ille ſcꝫ ſol. monet etiā ſe

pe cecos tumultus .i. latentes inſidias. ⁊ fraudẽ inſtare ⁊ opta bella .i. ſecre-
ta. tumeſcẽ .i. oriri. Ille ſcꝫ ſol. etiã miſeratus ẽ romã. ceſare extincto .i. occiſo.
Cũ id ẽ qñ. ſol texet nitidũ caput obſcura ferrugĩe .i. nigro calore ⁊ impia ſecu
la timuerũt eternã noctẽ id ẽ ſolẽ nõ reditur. Quãq̃ tell⁹ ⁊ equora põti. ⁊ ob
ceni canes et volucres. dabãt q̃ꝫ id eſt etiã. ſigna ſcꝫ futuri mali. illo tpe Quo
tiens vidim⁹ etnã illũ montẽ ſicilie vndantẽ .i. flammas euomẽtẽ. fornacib⁹
id ẽ cauernis eius. ruptis efferuẽ id ẽ fluere in agros cyclopũ. ⁊ vidim⁹ etnã
voluẽ id ẽ eijcẽ. globos flãmaꝝ. ⁊ ſaxa liq̃facta. id eſt puſta Germania audijt
toto celo ſonitũ armoꝝ Ingens vox ẽ q̃ꝫ exaudita .i. foris audita. ꝑ lucos .i.
ſiluas ſacras. ſilentes .i. vbi ſilẽtiũ ſolꝫ eẽ. vulgo .i. a multis Et ſimulacra .i. phã
taſmata. viſa ſunt pallẽtia miris modis ſub obſcuꝝ noctis .i. circa obſcurita
tẽ noctis Et pecudes ſunt locute infandũ .i. res infandas ⁊ malas. Amnes
id ẽ fluuij ſiſtunt .i. ſtãt. terre dehiſcũt .i. apte ſunt Nã pñs ponit̃ ꝓ p̃terito Et
ebur .i. imago oĩs ex ebore. illachrymat .i. valde flet. moeſtũ. id ẽ moeſte. no-
mẽ ꝓ aduerbio. ⁊ era .i. ſtatua erea. ſudãt Eridan⁹ id ẽ pad⁹. rex fluuioꝝ. plu
it .i. excreuit aut diluuiũ fecit. ꝯtorquens .i. euertẽs. ſiluas inſano vortice .i. ni-
mijs fluctib⁹ Et tulit id eſt abſtulit armẽta .i. pecora. cũ ſtabulis. ꝑ oẽs cãpos
Nec .i. nõ. minaces fibre nõ ceſſauerũt apparẽ in triſtib⁹ extis eodẽ tpe aut
cruor non ceſſauit manare in puteis Et alte vrbes id eſt in mõtib⁹ ſite. nõ ceſ
ſauerũt reſonaẽ ꝑ noctẽ lupis vlulãtib⁹ Plura fulgura nõ cecidẽ alias idẽ a-
lio tpe. ſereno coelo. nec dira comete .i. crinite ſtelle arſere. id eſt arſerũt totiẽs
Veſpere — ſcꝫ alias ¶ Veſpere eſt ſtella veſptina que ⁊ veſperugo d̃r ⁊ heſper⁹ Et ẽ veſ
per generis maſculini vt hic prꝫ ſerus veſper. Similiter libro tercio frigidus
veſper. Item ſtatius. veſper opacus Igitur errauit Alexander.
Ferrugo — ¶ Ferrugo eſt color purpureus ad nigrum tendens
Cyclopes — ¶ Cyclopes dicunt̃ fuiſſe gigantes in ſicilia iuxta etnã ⁊ producit o
Aetna — ¶ Aetna eſt mons in ſicilia ſemp ardens ſed nunc plus nunc minus
Eridauus. — ¶ Eridanus eſt magnus fluuius lombardie qui ⁊ padus vocatur
Exta — ¶ Exta ſunt inteſtina ſuperiora vt pulmo. cor iecur. ⁊ lyen Ex his ſolebant
Cometes — gentiles futura conijcere ¶ Cometes vel cometa grecũ nomẽ eſt quod lati
ne ſonat crinitus Eſtq̃ꝫ generis maſculini

Ergo inter ſeſe paribus concurrere telis
Romanas acies iterum videre philippi.
Nec fuit indignum ſuperis bis ſanguine noſtro.
Emathiam et latos emi pingueſcere campos
Scilicet et campos veniet quom finibus illis.
Agricola incuruo terrã molitus aratro.
Exeſa inueniet ſcabra rubigine pila
Aut grauibus raſtris galeas pulſabit inanes.
Grandiaq̃ꝫ effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris
Dij patrij indigetes et romule veſtaq̃ꝫ mater

Que tuſcum tyberim et romana palatia ſeruas:
Hunc ſaltem euerſo iuuenem ſuccurrere ſeclo
Ne prohibete. ſatis iam pridem ſanguine noſtro
Laumedonteę luimus periuria troię.
Iam pridem nobis celi te regia cęſar
Inuidet. atq; hoim queritur curara triumphos
Quippe vbi fas verſu atq; nefas. tot bella per orbē
Tam multę ſcelerum facies: non vllus aratro
Dignus honos. ſqualent abductis arua colonis
Et curuum rigidum falces conflantur in enſem
Hinc monet euphrates. illinc germania bellum
Vicinę ruptis inter ſe legibus vrbes
Arma ferunt. ſeuit toto mars impius orbe
Vt cum carceribus ſeſe effudere quadrigę.
Addunt ſe in ſpacia. et fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga. neq; audit currus habenas

¶ De bellis ciuilib9 z nimia hoim malicia ¶ Cōſtructio Ergo philippi viderūt romanas acies iterū. id eſt ſcdo. concurrere inter ſe. id ē preliari. paribus telis. id eſt pilis Nec fuit indignū ſuperis id eſt ſuperi. dignū putauerūt. emathiā id eſt theſſaliā. z latos cāpos ęmi illi9 mōtis. pingueſcē bis ſanguīe nrō id eſt romano Scilicet. id eſt certe temp9 veniet cū agricola molitus terrā id eſt colens. incuruo. aratro illis finib9 .i. ibi. inueniet pila id eſt tela. exeſa. id eſt corrupta ſcabra. rubigine Aut pulſabit id ē feriet. grauib9 raſtris galeas inanes. id eſt ɔcauas z ipſe mirabit̄ grandia oſſa ſcz hoim. ſepulchris effoſſis id eſt euerſis O indigetes dij patij. id eſt patrie et o romule. z o mater veſta que ſeruas tyberim tuſcū. id eſt fluuiū tuſcie. z ſeruas romana palacia Ne phibete ſaltem hūc iuuenē ſcz auguſtū ſuccurrere ſeclo euerſo id eſt repare ſtatū mūdi. Nos luimus. id eſt ſoluim9. ſatis iampdem periuria troię laumedontee. id eſt quam laumedon rexerat O ceſar ſcz auguſtę. regia coeli iuidet te nobis. i. nō pt pati qp te habem9 principē. z regia coeli querit̄. i. indignat̄. te curarē. i. regere triumphos hoim Quippe id eſt certe vbi id ē apd qs hoies. fas eſt ꝟſuz. atq; nefas ē ꝟſus id ē fas dr nefas. z nefas dr fas Tot bella ſcz ſunt p orbem et tam multe ſunt facies. id eſt modi ſcelerum Non vllus dignus honos eſt aratro. Arua ſqualent. id eſt inculta ſunt. colonis abductis ſcz ad bella. et curue falces conflantur in rigidum enſem Euphrates id eſt popul9 orientalis mouet bellum hinc id ē ab hac parte. germania mouet bellum illic id ē ab illa parte Vicinę vrbes ferūt arma inter ſe. legibus ruptis Impius mars. i. bellum faciens homines impios. ſeuit id crudeliter agit in toto orbe

Ut id ē ſicut.cū quadrige.i.eq̄ ad currū.effudē ſe carcerib⁹.i.vi exierūt clauſtris ſuis Addūt ſe in ſpacia.i.paulatī eoꝝ curſus augeť.ꝛ auriga fruſtra tendens.id ē retinēs.retinacula.id ē loza.ferť equis id ē arbitrio equoꝝ ꝛ curr⁹ non audit habenas.i.equi nō obediūt aurige.

Philippi
Philippēſes

¶ Philippi.oꝝ.eſt ciuitas theſſalie ꝓpe quā primo Julius ceſar ꝛ pōpei⁹ poſtea Auguſt⁹ ꝛ brutus cū caſſio dimicauerūt.hinc dicūť philippenſes q̄bus ſcribit apoſtolus Paulus

Aemathia
¶ Aemathia eſt regio grecie.alio noīe theſſalia

Aemus
¶ Aemus eſt mons theſſalie vel thracię.

Pilum
¶ Pilum eſt telum longum vel haſta.ꝛ ꝓprie pila ſunt romanoꝝ

Indigetes
¶ Indigetes ꝓprie vocanť dij facti ex hoīb⁹ q̄ſi in dijs agētes.vel indigētes dicūtur beati quaſi nullius egentes

Veſta
¶ Veſta dicebať a gētilib⁹ dea virginitatis

Laumedon
¶ Laumedō fuit rex troie pater priami.de quo fabulanť.q̄ apollinē ꝛ neptunū īduxit vt ſibi facerēt muros troianos q̄b⁹ ꝑfectis negāt eis pecuniā q̄ꝫ ſub iure iurando illis ꝓmiſerat quare illi irati ſꝑ infeſti fuerūt troianis ꝛ romani ſunt troiani

Euphrates
¶ Euphrates eſt magnus fluuius orientis per armeniam ꝛ babiloniā tendens in rubrum mare.

¶ P. Virgilij Maronis Georgicoꝝ Liber ſecundus incipit.

Actenus aruoꝝ cultus et ſydera celi
Nunc te bacche canā.nec nō ſilueſtria tecū
Virgulta.et prolem tarde creſcētis oliuę
Huc pater o lenęe.tuis hic omnia plena
Muneribus.tibi pampineo grauidus autumno
Floret ager.ſpumat plenis vindemia labris
Huc pater o lenęe veni.nudataq̄ꝫ muſto
Tinge nouo mecum direptis crura cothurnis

¶ In hoc ſcd̄o libro poeta ſcribit de cultura arboꝝ ſꝫ maxīe de vitib⁹ In tribus p̄mis v̄ſib⁹ ꝓponit in q̄nq̄ꝫ ſeq̄ntib⁹ inuocat ¶ Cōſtructio Cecini hactenꝰ.i.hucuſq̄ꝫ cultus aruoꝝ ꝛ ſydera celi ¶ bacche nūc canā te nec nō .i.ꝛ canā tecū ſilueſtria v̄gulta.i.arbores ſteriles q̄b⁹ alligať vitis.ꝛ canā ꝓlē.i.plātā. oliue creſcētis tarde O pater lenee.i.o bacche.huc ſupple veni.O ia ſunt hic plena tuis muneribꝰ.i.vitib⁹ q̄ſi diceret ſcribā de vitib⁹ q̄ꝝ auctor tu diceris Ager grauid⁹ pāpineo autūno.i.vitib⁹ floret tibi.i.ad honorē tuū Vindemia ſpumat ſcꝫ tibi plenis labris.i.vaſis O pater lenęe veni huc.ꝛ tinge nudata crura nouo muſto.i.vino cothurnis id ē calciamētis.direptis .i. exutis

Bacchus
¶ Bacchus filius iouis quē poete dicūt inuētorē fuiſſe vini.Ideo vocatur leneus a gręco noīe lenos qđ eſt torcular aut.lacus.

Vindemia
¶ Vindemia quaſi vini demptio id ē vuaꝝ collectio.hic poniť ꝓ nouo vino

Labrum
¶ Labꝝ eſt latū vas ſicut illud in quod fluit muſtum ex torculari

Muſtum eſt nouū vinū Dicit̃ etiā muſtus a um .i. nouus:

Cothurnus eſt genus calceamēti quo ⁊ venatores vtebant̃ ⁊ tragedi. vt in buco. Sola ſophocleo tua carmina digna cothurno

Principio arboribus varia eſt natura creandis
Namqꝫ alię nullis hoīm cogentibus ipſę
Sponte ſua veniunt· campoſqꝫ et flumina late
Curua tenent. vt molle ſiler lenteqꝫ geniſtę
Populuſqꝫ et glauca canentia fronde ſalicta
Pars autem poſito ſurgunt de ſemine. vt altę
Caſtaneę. nemorꝝqꝫ ioui q̄ maxima frondet
Eſculus. atqꝫ habitę graijs oracula quercus
Pullulat ab radice alijs denſiſſima ſilua
Vt ceraſis vlmiſqꝫ. etiam parnaſia lauros
Parua ſub ingenti matris ſe ſubijt vmbra
Hos natura modos p̄mū dedit. his genus omne
Siluaꝝ fruticūqꝫ viret nemorꝝqꝫ ſacroꝝ

Dicit arbores varijs modis naſci. ⁊ p̄mo ponit tres modos qb⁹ arbores naſcunt̃ natural'r ſcꝫ ſponte. ſemine. radice Conſtructio Principio .i. p̄mo natura eſt varia creandis arborib⁹ .i. ad p̄ducēdas arbores Nāqꝫ alię .i. que dā arbores. veniūt .i. naſcunt̃ ipe. ſua ſpōte .i. p ſe ⁊ tenēt .i. occupāt. late cāpos ⁊ curua flumia Vt molle ſiler ⁊c̄. ⁊ ſalicta .i. ſalices. canētia .i. q̄ caneſcūt. glauca fronde Pars āt .i. q̄dam alię arbores. ſurgūt .i. creſcūt de ſemīe poſito .i. q̄uis mō p̄iecto vt altę caſtaneę. ⁊ eſculus q̄ frondet ioui maxima nemoꝝ. id eſt arboꝝ. atqꝫ quercus habite oracula graijs .i. gręcis Nā gręci ſub quercubus conſulebāt deos Denſiſſima ſilua pullulat .i. naſcit̃. alijs ſcꝫ arborib⁹. ab radice vt ceraſis vlmis Etiā p̄ua laurus parnaſia .i. apollini ſacra. ſubijcit ſe .i. ſubnaſcit̃ ſuccreſcit. ſub ingenti vmbra .i. magnis ramis. mr̄is. in antiq̄ laurus Natura p̄mū dedit hos modos ſcꝫ creandaꝝ arboꝝ Omē genus ſiluaꝝ fruticūqꝫ ⁊ ſacroꝝ nemoꝝ viret his· ſcꝫ modis p̄dictis

Siler eſt arbuſcula habens mollia vimina. ⁊ eſt ſpecies ſalicis Alij dicūt eſſe arborem de qua fiunt fuſi Eſt autem' neutri generis vt hic apparet. Siler etiam eſt quidam fluuius in piceno Tunc eſt maſculinum Columella. vitreoqꝫ ſiler qui defluit amni. — Siler

Geniſta ē arbuſcula l' herba de q̄ Pli. ait Tingēdis veſtib⁹ naſcūt̃ geniſtę — Geniſta

Salictum eſt locus vbi ſalices multę ſunt — Salictum

Eſculus eſt arbor glandifera conſecrata olim ioui — Eſculus

Pullulare eſt renaſci. a nomine pullus — Pullullo

Parnaſus eſt mons phocidis ſacer apollini' Jn̄ fit parnaſius a um .i. p̄tinens ad parnaſum vel ad apolinem — Parnaſus·

Sint alij quos ipſe via ſibi repperit vſus
Hic plantas tenero abſcindens de corpe matꝝ
Depoſuit ſulcis. hic ſtirpes obruit aruo
Quadrifidaſqꝫ ſudes et acuto robore vallos
Siluarꝝqꝫ alie preſſos propaginis arcus
Expectant et viua ſua plantaria terra
Nil radicis egent alie. ſummumqꝫ putator
Haud dubitat terre referens mādare cacumen
Quin et caudicibus ſectis (mirabile dictu)
Truditur e ſicco radix oleagina ligno
Et ſepe alterius ramos impune videmus
Uertere in alterius. mutatamqꝫ inſita mala
Ferre pirū. et prunis lapidoſa rubeſcere corna.

¶ Hic ponit alios modos creādarꝝ arborꝝ q̊s inuenit experiētia ¶ Cōſtrue Alij ſcꝫ mōi. ſunt q̊s ipſe vſus repperit ſibi via. i. rōe vel arte Hic ſcꝫ vſus abſcindēs plātas. i. ꝟgas. de tenero corpe matꝝ. i. arborꝝ. depoſuit eas ſulcis. i. in foſſis Et hic ſcꝫ vſus. obruit aruo. i. infodit terre. ſtirpes. i. truncos cū radicibꝫ. ꝛ ſudes. i. ſtipites. quadrifidas. i. tātas vt poſſint in q̄ttuor ꝑtes diuidi. ꝛ vallos. i. palos. acuto robore. i. robuſtos Eſt āt hic. color rhetoricꝰ ꝯduplicatio qꝛ bis idem d̕r Nā ꝛ valli ꝛ ſudes idē ſunt Et alię ſiluarꝝ. i. arborꝝ. expectant preſſos arcus ꝓpaginis. i. qꝛ rami vtriſqꝫ finibꝫ infigunť terre ad modū arcus vt fit in vitibꝫ Et alię ſiluarꝝ expectāt viua plantaria. i. plantas hn̄tes radices. ſua terra. i. in qua ſunt nata Alię ſcꝫ arbores. nil. i. nō egent radicis. ꝛ putator. i. cultor arborꝝ. haud dubitat mādare terre ſummū cacumē ſcꝫ plante. referēs. i. flectēs Quin ꝛ. i. imo etiā. radix oleagina. i. oleę. tradiť. i. naſciť ꝓduciť. e ſicco ligno. i. arido ſtipite. caudicibꝫ. i. ramis. ſectis. i. āputatis. ꝛ hoc ē mirabile dictu. i. dicať Et videmꝰ ſepe ramos alterꝰ ſcꝫ arboris. ꝟtere īpune. i. ſine nocumēto in ramos alterꝰ Et videmꝰ pirū. eā arborē. ferre mutatā mala īſita. ꝛ videmꝰ lapidoſa corna. illos fructꝰ. rubeſcē prunis. in illis arboribꝫ

Stirps — ¶ Stirps eſt ꝓprie radix vel truncus cū radicibꝫ Accipiť ꝓ progenie. tūc eſt fēi gn̄is. Uirgilius heu ſtirpem inuiſam

Quadrifidus. — ¶ Quadrifidꝰ a ū a ꝟbo findo qđ ē ſeco. q̄ſi findēdꝰ aut fiſſus in q̄ttuor ꝑtes

Bifidꝰ Trifidꝰ — Ita d̕r bifidꝰ. i. bis fiſſus aut duplex Trifidꝰ. i. triplex aut in tria fiſſus.

Plātaria — ¶ Plantaria ſunt plante ꝛ ꝓprie cum radicibus

Caudex — ¶ Caudex vel codex ſcat truncum vel ſtipitem

Oleaginus — ¶ Oleaginus eſt nomen poſſeſſiuum ab olea.

Cornus — Cornus eſt arbor cuius rami ſunt rigidi vt cornua

Cornum — ¶ Cornū eſt fructus eius. ꝑmū candidus. deinde ſanguineus

Quare agite o ꝓprios generatim diſcite cultus

Agricole.fructuſq feros mollite colendo
Neu ſegnes iaceant terre.iuuat iſmara baccho
Conſerere.atq olea magnum veſtire taburnum
Tuq ades inceptumq vna decurre laborem
O decus o fame merito pars maxima noſtre
Mecenas.pelagoq volans da vela patenti
Non ego cuncta meis amplecti verſibus opto
Non mihi ſi lingue centum ſint oraq centum
Ferrea vox.ades et primi lege littoris oram
In manibus terre.non hic te carmine ficto
Atq p ambages et longa exorſa tenebo

¶ Hortatr agricolas vt variaꝝ arboꝝ naturas diſcāt.deiñ mecenatē inuocat
¶ Cōſtrue.Quare o agricole.agite.i.eia.diſcite ꝓprios cult⁹.ſcꝫ arboꝝ.gña tim.i.p ſingula gña Et mollite.i.emēdate.colēdo.i.p culturā. fruct⁹ feros.i. agreſtes Neu.i.vel ne.terre iaceāt ſegnes.i.ſteriles.ſine frcū Juuat.i.delectat.ꝯſerere.i.plātare iſmara.illū montē.baccho.i.vitib⁹ atq iuuat veſtire.i.implere.taburnū.illū montē.olea.i.oliuis Et o mecenas dec⁹ ſcꝫ nrm̄.ꝛ merito maxia ps nrē fame.i.q̄ mihi dec⁹ ꝛ famā dediſti.tu ades.i.aſſis.ꝛ decurre vna.i.ſimul in laborē ceptū.i.ad opus inceptū.ꝛ tu da vela.i.auxiliū volās ſcꝫ mecū patēti pelago.i.in āpla materia Ego nō opto ꝯplecti.i.ꝯphendē. meis vſib⁹ cūcta.i.oīa q̄ dici poſſent Nō ſup.poſſem ꝯplecti cūcta.etiā ſi centū lingue ſcꝫ eēnt mihi.ꝛ centū ora eēnt mihi.ꝛ ferrea vox eēt mihi Ades ꝛ lege.i.nauiga vel trāſi.orā pimi littoris.i materiā nō ꝓfundā Terre ſunt in manib⁹.i. agricultura ē facilis ꝛ in ꝓmptu Nō tenebo te hic ficto carmīe.i.nō ſcribā res fictas.atq nō tenebo te p ābages.i.circuitōes.ꝛ p lōga exorſa.i.exordia
¶ Agite eſt aduerbiū hortādi qd iungitr vbo pl'i ſicut age vbo ſri — Agite Age
¶ Ferus a um.vylt.id eſt indomit⁹ Horatius Nemo adeo ferus eſt vt nō — Ferus
miteſcere poſſit Jta dicitur.ferus fructus vvylt oeſt. Ponitr ſubſtantiue ꝛ in maſculino genere ꝛ in fēio
¶ Jſmarus eſt mons in thracia partim ferax partim ſterilis — Jſmarus
¶ Olea eſt arbor oliua fructus eius Oleum ꝛ oliuū liquor eius — olea oliua oliuū
¶ Taburnus eſt mons campanie vel ſamnitum — Taburnus
¶ Ambages ſunt circuitus a vbo ambigo Jn ſri repitr ſolus abltūs. — Ambages

Sponte ſua q̄ ſe tollunt in luminis auras
Infecunda quidem ſed leta ꝛ fortia ſurgunt
Quippe ſolo natura ſubeſt.tñ hec q̄ ſiquis
Inſerat aut ſcrobibus mandet mutata ſubactis
Exuerint ſiluestrē aīm cultuq frequenti

In quaſcūq3 voces artes haud tarda ſequentur
Nec non eſt ſterilis q̄ ſtirpibus exit ab imis
Hoc faciet. vacuos ſi ſit digeſta p̄ agros
Nunc altę frondes et rami matris opacant
Creſcentiq3 admiūt fetus vruntq3 ferentem
Nam q̄ ſeminibus iactis ſe ſuſtulit arbor
Tarda venit ſeris factura nepotibus vmbram
Pomaq3 degenerant ſuccos oblita priores
Et turpes auibus predam fert vua racemos
Scilicet oībus eſt labor impēdendus. et oēs
Cogendę in ſulcum ac multa mercede domandę
Sed truncis olęę melius propagine vites
Reſpondent. ſolido paphię de robore myrtus
Plantis edurę corpli naſcuntur. et ingens
Fraxinus. herculeęq3 arbos vmbroſa coronę
Chaonijq3 patris glandes. etiā ardua palma
Naſcitur. et caſus abies viſura marinos

¶ Redit ad arborēs ſponte naſcētes ⁊ alias feras docēs quō ſint colende vt miteſcāt ¶ Con. Que. ſc3 arbuſta. tollūt ſe in aras lumis. i. creſcūt ſua ſpōte. i. p̄ ſe. ſurgūt. i. creſcūt q̄dē infœcūda. i. ſterilia. ſ3 lęta. i. pulchra. ⁊ fortia Quippe. i. certe. natura. i. vis naſcēdi. ſubeſt ſolo. i. latēter ineſt terre. tñ ſiq̄s inſerat hęc. ſ. infecūda arbuſta aut ſiq̄s mādet. ſ. ea mutata i. in aliū locū trāſlata ſub actis ſcrobib9. i. patis foſſis Exuerit ſilueſtrē aīm. i. fiēt mitia. i. fecūda. ⁊ ſequētur haud tarda. i. cito. in quaſcūq3 artes voces. i. ad quācunq3 naturā coegeris ea. ⁊ hoc. freq̄nti cultu. i. p̄ freq̄ntē culturā Nec nō ⁊ ſterilis. ſc3 arbor. que exit. i. naſcit̃. ab imis ſtirpib9. i. a radicib9 alteri9 arboris. faciet, hoc. i. etiā miteſcet ⁊ fiet fecūda. ſi ſit digeſta. i. diſpoſita. p̄ vacuos agros. i. vbi ſolē pcipiat Alte frōdes ⁊ rami mrīs. i. arboris ex qua ⁊ ſub qua ſtat. opacāt. i. obſcurāt ⁊ īpediūt eā nūc. i. ſub mrē. ⁊ frōdes ⁊ rami mrīs. adimūt. i. auferūt ei creſcēti fœtus. i. fruct9 ⁊ vrunt. i. ledūt. ferentē. i. q̄ ferre poterat niſi noceret vmbra Nā arbor q̄ ſuſtulit ſe. i. nata eſt de ſemīb9 iactis. venit tarda. ſc3 ad ferendū. factura vmbrā ſeris nepotib9. i. poſteris ⁊ nō nobis pfutura Et poma ſc3 taliū arborꝫ. degenerant. i. peiora fiūt q̄3 illa de q̄b9 ſunt. oblita priores ſuccos. i. ſapores Et vua. i. vitis ita ſata. fert turpes racemos predam auib9. i. q̄s predātur aues Scilic3. i. certe. labor eſt impēdendus oīb9. ſc3 arborib9 feris. ⁊ oēs ſunt cogendę in ſulcum. i. componendę in ordinem vel transferendę. ⁊ ſunt domandę. i. emendandę. multa mercede. i. labore Sed olęę melius reſpon-

dent.i.naſcunt᷑ aut ſatiſfaciũt votis.i.truncis.i.ſi trũcus effodiatur terre vt ã-
te dictũ eſt. vites reſpõdẽt meli⁹ ꝓpagine.i.ſi ramus aut ꝓpago infodiat᷑ ter
rę Myrtus paphię id eſt veneri ſacre naſcunt᷑ de ſolido robore.i.ligno Cory
li edurę.i.nõ durę. naſcunt᷑ plantis.i.de ramis. ⁊ ingens fraxin⁹ ſcʒ naſcit᷑ plã
tis ⁊ vmbroſa id ẽ ramoſa arbos herculeę coronę.i.qua hercules coronari ſo
lebat Intelligit ãt ppl'ʒ Et glãdes chaonij pris.i.qrc⁹ ioui ſacra ⁊ ardua pal
ma naſcit᷑ ſupple plãtis. ⁊ abies viſura marinos caſus.i.de q̃ fiũt mali nauiuʒ
¶ Scrobs eſt foſſa quęcũq; in qua q̇d imponit᷑ gñis maſculini licet quãdo Scrobs
q; legat᷑ in feĩo Lucan⁹ Exigua poſuit ſcrobe
¶ Opacus a um. id ẽ obſcur⁹ ⁊ frigid⁹ Jñ opacare. id eſt facere opacũ Opac⁹ opaco
¶ Racemus eſt idem quo botrus. teu. een druue Uua eſt pars botri. ſed hic Racem⁹ Uua
accipitur pro vite per metonymiam
¶ Propago eſt ramus arboris. etiã ſignificat ꝓgeniẽ ſʒ tũc ṗmã corripit Propago
¶ Paph⁹ eſt ciuitas in inſula cypro que ſacra fuit veneri. vñ paphi⁹ a um paphus paphi⁹
¶ Fraxinus eſt arbor alta ⁊ teres de qua fiunt haſtę Fraxinus
¶ Palma eſt arbor eximia cui⁹ multa ſunt genera. ſʒ optima naſcitur in ſyria Palma
cui⁹ fructus vulgo vocantur dactyli.

Inſeritur vero ex fetu nucis arbutus horrida
Et ſteriles platani malos geſſere valentes.
Caſtaneę fagos. ornuſq; incanuit albo
Flore pyri. glandemq; ſues fregere ſub vlmis
Nec modus inſerere aut oculos imponere ſimplex
Nam qua ſe medio trudunt de cortice gemmę
Et tenues rumpunt tunicas: anguſtus in ipſo
Fit nodo ſinus huc aliena ex arbore germen
Includunt. vdoq; docent inoleſcere libro
Aut rurſum enodes trunci reſecantur. et alte
Finditur in ſolidum cuneis via. deinde feraces
Plantę immittuntur. nec longum tempus et ingẽs
Exijt ad celum ramis foelicibus arbos
Miraturq; nouas frondes et non ſua poma

¶ Hic docet de inſitione arboꝝ ¶ Conſtructio Arbut⁹ horrida.i.hirſuta in
ſerit᷑ ex fetu.i.ſurculo nucis Et ſteriles platani geſſere valentes malos.i.ra-
mos maloꝝ fagos ia ẽ fagus icanuit albo flore caſtaneę. ornos icanuit id ẽ
cana fcã ẽ. flore pyri Sues fregẽ id ẽ ꝯmederũt glãdem ſub vlmis.i.vlmi ꝑ i
ſitionẽ ferũt glãdes Nec inſerẽ aut imponẽ oculos. id ẽ gẽmas, eſt ſimplex mo
dus id eſt vn⁹ mod⁹ Nã qua id eſt vbi. gẽme trudũt ſe de medio cortice ⁊ rũ
punt tenues tunicas id eſt corticẽ anguſt⁹ ſinus id ẽ ꝑua fiſſura fit in iſto. mõ
Includũt huc id eſt in illũ ſinũ germẽ ex aliena arbore docẽtq; inoleſcẽ vdo

libro id ē cortici Aut trūci enodes.i.plane ſine nodis.reſecātur. ⁊ via.i.rima
findit̃ cuneis alte.i.ꝓfunde in ſolidū.i.lignū.feraces plāte immittūtur.dein-
de Nec longū tēpus eſt.⁊ ingēs arbos exijt ad celū.id ē creuit in altū. ramis
felicib⁹.i.feracib⁹.et ipſa arbos mirat̃ nouas frondes ⁊ poma nō ſua.i.q̄ añ
Inſerere — nō habuit ¶ Inſerē ē ramūl' germē vni⁹ arboris alteri īdere teu.entē Et no
Platanus — ta ꝙ iſte ꝟſus Inſerit̃ ꝟo ⁊c.ð̄r dactilic⁹ Platan⁹ ē arbor patul' ramis ⁊ latis
Fagos — folijs c⁹ frōdes vmbrā faciūt ¶ Fagos ē hic ncūs grec⁹ q̄ vtit̃ poeta ꝓpter q̄ꝫ
titatē vt ſit vltia lōga Nō eñ ꝑt accūs eē q̄r caſtaneę nō ferūt fagos.ſꝫ poti⁹
fagis inſerunt̃ caſtaneę Vñ ſi fagos erit accūs oportet eē hypallagē Sꝫ me
Ornus — li⁹ eſt ꝑmū ¶ Ornus eſt arbor ſterilis mōtes amās.de q̄ poſtea ð̄r Naſcūt̃
Oculus — ſteriles ſaxoſis mōtib⁹ orni Ocul⁹ vocat̃ ꝑmū germē arboris cū īcipit frōdē
Gēma gēmaſcē — een knop Idē gēma ð̄r Iñ gēmaſcē dicūt̃ arbores.i.gēmas emittē knoppē

Pręterea genus haud vnum nec fortibus vlmis
Nec ſalici lotoq;.nec idęis cypariſſis:
Nec pingues vnam in faciem naſcuntur oliuę
Orchades ⁊ radij ⁊ amara pauſia bacca.
Pomaq; et alcynoi ſiluę.nec ſurculus idem
Cruſtumijs ſyrijs pyriſq;:grauibuſq; volemis
Non eadem arboribus pendet vindemia noſtris
Quā methymneo carpit de palmite leſbos
Sunt thaſie vites.ſunt ⁊ mareotides albę
Pinguibus hę terris habiles.leuioribus illę
Et paſſo pſythia vtilior.tenuiſq; lagęos
Tentatura pedes olim vincturaq; linguam.
Purpureę precięq;:⁊ quo te carmine dicam
Rhetica:nec cellis ideo contende falernis
Sunt ⁊ aminęę vites firmiſſima vina:
Tmolis ⁊ aſſurgit quibus ⁊ rex ipſe phanęus
Argitiſq; minor cui non certauerit vlla
Aut tantum aut fluere aut totidem durare per annos.
Non ego te menſis ⁊ dijs accepta ſecundis
Tranſierim rodia ⁊ tumidis bumaſte racemis
Sed neq; q̄ꝫ multę ſpecies nec noīa quę ſint
Eſt numerus.neq; enim numero comprendere refert
Quem qui ſcire velit:lybici velut equoris idem.
Diſcere q̄ꝫ multę zephiro turbentur harenę
Aut vbi nauigijs violentior incidit eurus
Noſſe quot ionij veniant ad littora fluctus

¶ Hic docet ī ſingulis arboꝝ ſpēb⁹ aliquā varietatē eē ¶ Con. Pręterea.i. īn

ſup̄ haud vnū gen⁹ ē nec fortib⁹ vlmis. nec ſalici nec lotho nec cypariſſis: ideis .i. q naſcunt̄ i ida mōte crete inſule Nec pīgues oliue naſcūt̄ in vnā faciē. id ē formā Orchades ⁊ radij ⁊ pauſia amara bacca. i. cui⁹ bacce ſunt amare Pomaq₃ ſupple nō i vnā faciē naſcūt̄ ⁊ ſilue alcynoi. .arbores q̄les habuit alcynous rex. nec idē ſurcul⁹ ē cruſtumijs piris ⁊ ſirijs piris ⁊ grauib⁹ volemis. i. illis magnis pomis Nō eadē videmia. i. vinū pēdet arborib⁹. nr̄is. i. italicis. quā. ſ. videmiā leſbos. i. ppl's illi⁹ iſule. carpit palmite methymneo. ſic dcō a ciuitate Sūt vites thaſie. i. ab iſula thaſo. ⁊ ſūt albe mareotides. ſic dcē He ſc₃ mareotides. ſunt habiles pinguib⁹ terris. ille ſc₃ thaſie. ſunt habiles. i. apte leuiorib⁹ terre. i. nō piguib⁹ Et pſythia. ſ. vitis ē vtilior paſſo. i. ad faciēdū paſſū. tenuiſq₃ lageos. illa vitis cui vinū ē tenue. i. cito penetrās in venas. tentatura olī pedes ⁊ victura linguā. i. citi⁹ inebriās Nā ebri⁹ neq₃ ſtare neq₃ loq̇ rcē nouit Sūt etiā vites purpuree ſic dcē a calore ⁊ p̄cie ſic̄ dcē quaſi p̄coque qꝛ cito matureſcūt Et q̄ carmie dicā o rhetica ſc₃ vitis nec iō ꝯtēde phalernis cellis. .i. cū vino cāpano q̄. d. hoc p̄ſtāt⁹ ē Aminee vites ſūt q̄₃ firmiſſima vina. i. diu durātia. q̄b⁹ ſc₃ amineis ⁊ tmol⁹. i. vinū creſcēs in illo mōte aſſurgit. i. cedit vl' hōrē dat. ⁊ ipſe rex phane⁹ aſſurgit. i. vinū chiū in mōte phaneo q̇ mōs a rege dict⁹ ē Et mior argitis. illa vitis eſt. cui. i. cum q̄. nō certauerit vlla. ſc₃. vitis aut fluē tm̄. tm̄ vini copiā dare. aut durare p̄ ānos totidē. O rhodia ſc₃ vitis accepta dijs. i. cui⁹ vinū dijs libat̄. ⁊ accepta ſcdis mēſis. i. ad bellaria. ego nō trāſierī₃ te. i. tacuerim de te ⁊ o bumaſte tu vitis. tumidis. i. magnis racemiſ- S₃ nō ē nūer⁹. q̄₃ mlt'e ſint ſpēs ſc₃ vitiū. nec q̄ ſint noīa ſc₃ oīm Neq₃ refert. .i. poeſt ꝯphendē nūero. i. nūerare aut ſpēs aut noīa vitiū Quē. ſ. nūerꝝ. q̇ velit ſcire. idē velit diſcē q̄₃ multe harene lybici eq̄ris. i. maris turbētur a zephyro. illo vēto Aut idē velit noſſe q̄t fluct⁹ ionij. illi⁹ maris veniūt ad littora. vbi. i. qñ violētior eurus. ille vētus icidit nauigijs id ē ꝯtra naues ¶ Lothos ē arbor in affrica hn̄s fructus p̄uos ſ₃ dulciſſimos Etiā eſt herba q̄dā i egipto

¶ Orchades radij ⁊ pauſie ſunt tres ſpēs oliuaꝝ

¶ Alcyno⁹ fuit rex pheacū bon⁹ cultor hortoꝝ vt Homerus docet

¶ Volema ſunt magna pyra dicta qꝛ volā. i. manū implent

¶ Leſbos eſt inſula in egeo mari in qua ciuitas methymna

¶ Paſſum d̄r gen⁹ vini qđ fit ex vuis p̄cocib⁹ in ſole ſiccatis ⁊ paſſis

¶ Phalernus eſt mōs cāpanie in quo creſcit optimum vinum qđ phalernū vocat̄. ¶ Secunda menſa ſignificat poma nuces et quaſcūq₃ lauticias que eduntur poſtremo ⁊ vocantur bellaria

Nec vero terre ferre oēs omnia poſſunt
Fluminibus ſalices craſſiſq₃ paludibus alni
Naſcuntur. ſteriles ſaxoſiq₃ montibus orni
Littora myrtetis letiſſima. deniq₃ aptos
Bacchus amat colles. aquilonem et frigora taxi
Aſpice et extremis domitum cultoribus orbem
Eoaſq₃ domus arabum pictoſq₃ gelonos
Diuiſe arboribus patrie. ſola india nigrum

Fert hebenum: ſolis eſt thurea virga ſabeis
Quid tibi odorato referam ſudantia ligno
Balſamaqꝫ. et baccas ſemper frondentis achanti.
Quid nemora ęthiopum molli canentia lana
Velleraqꝫ vt folijs depectant tenuia ſeres.
Aut quos oceano propior gerit india lucos
Extremi ſinus orbis. et altę vincere ſummum
Arboris haud vlle iactu potuere ſagittę.
Et gens illa quidem ſumptis non tarda pharetris.
Media fert triſtes ſuccos tardumqꝫ ſaporem
Foelicis mali quo non preſtantius vllum
Pocula ſi quando ſeuę infecere nouercę
Miſcuerintqꝫ herbas et non innoxia verba
Auxilium venit ac membris agit atra venena
Ipſa ingens arbos faciemqꝫ ſimillima lauro
Et ſi non alium late iactaret odorem.
Laurus erat. folia haud vllis labentia ventis
Flos apprima tenax.. animas et olentia medi.
Ora fouent illo et ſenibus medicantur anhelis

¶ Dicit arbores nulllas vbiqꝫ bñ creſcē ¶ Conſtructio Nec oēs terrę pñt ferre oia ſcꝫ gña arboꝝ. Salices naſcūtur fluminibꝫ. i. iuxta flumia. alni naſcūtur in craſſis paludibꝫ. ſteriles. orni. i. ille arbores. naſcunt̄ in ſaxoſis mōtibus Littora ſunt letiſſima myrtetis. i. myrti paſcunt̄ meliꝰ in littoribꝫ maris Deniqꝫ bacchꝰ. i. vitis. amat colles aptos. i. gaudētes. taxi amāt aqlonem ⁊ frigora Aſpice et. i. etiā. orbē domitū. i. ſubiectū romano iperio. cū cultoribꝰ id eſt agricolis. extremis. i. habitātibꝫ in extremitate terrę Et aſpice eoas. id ē orientales domos arabū. pictoſqꝫ gelones. illos hoīes Patrię. i. loca natalia ſunt diuiſe arboribꝫ ſola india fert nigrū hebenū. illā arborē Turea ꝟga. i. arboris turis. eſt ſolis ſabeis. illis hoībus. Quid referā tibi balſama ſudantia. id eſt manantia. odorato ligno. i. ex arbore redolēti. Et qd referā baccas i. fructꝰ achātiilliꝰ arboris ſp frondētis Quid ſcꝫ referaꝫ. nemora. i. arbores ęthiopū canentia. i. q̄ cana ſunt. molli lana. i. ſerico Et vt. i. q̄liter. ſeres illi homies. depectāt folijs. i. de arboribꝫ tenuia vellera ſcꝫ ſerica. Aut qd referā. lucos. i. ſiluas. q̊s india gerit. i. hꝫ. quę eſt ꝓprior oceano. ⁊ ſinus. i. locus extremi orbis Vbi. i. in qbus locis. haud vlle ſagitte potuere vincere. id ſuperare. iactu ſummū id eſt ſummitatem. alte arboris Et illa gens eſt non tarda ſump

tis pharetris.id eſt perita eſt ſagittādi Media illa regio.fert.id ē ꝓducit ſuc-
cos triſtes.i.amaros.ꝛ tardū ſaporē fœlicis mali.i.pomi ſalubris.quo ſcȝ ma
lo.nō vllū auxiliū.i.remediū.venit pſenti⁹.i.citi⁹ aut efficati⁹.ac agit.i. fugat
atra venena de mēbris ſiqñ.i.ſi aliqñ.ſeuę nouercę infecē pocula.ꝛ ſi nouer-
cę miſcuerit herbas ſcȝ venenoſas.ꝛ ꝟba nō innoxia.i.valde noxiaꝛ ē liptote
Ipa arbos ē ingens.i.grādis.ſimillima lauro faciē.i.ſcdm apparētiā Et ipa
erat laur⁹ ſi nō iactaret late aliū odorē ſcȝ ꝙ laur⁹ folia ei⁹ nō ſunt labētia vl
lis vētis Flos ei⁹ ē tenax appma.i.maxie Medi.illi hoīes.fouēt.i.curāt illo
ſcȝ flore.aīas.i.anhelit⁹ malos.ꝛ ora olētia.i.fetida.ꝛ medi medicant̄ illo ſeni
bus anhelis.i.ſuſpirioſis pneumoneticis ¶ Myrtetū eſt locus vbi myrtus arbor abūdat.ſicut coryletū vbi coryli ſunt ꝛc̄. ¶ Taxus ē arbor dura folijs acutis.teu.huls.dr ē ē venenoſa ¶ Geloni ſunt ppl's ſcythie pictꝫ veſtib: vtēs

Myrtetum
Taxus
Geloni

¶ Hebenus vel hebenum eſt arbor indica colore nigra ꝙ non poteſt exuri.

Hebenus

¶ Balſamū ē arbuſcula nō diſſilis viti.ex qua fluit pcioſiſſim⁹ liquor ꝙ vo-
cat̄ opobalſamū.lignū ei⁹ vocat̄ xylobalſamū Naſcit̄ nūc in ęgypto tātū in
vno horto.olim āt in iudea. ¶ Achant⁹ eſt arbor ſpinoſa ſp frondens

Balſamum
opobalſam xylo
balſamū Achāt⁹

¶ Seres ſunt hoīes in finib: orientis.apud quos in arborib: naſcit̄ lana de
qua fit pannus qui dr ſericus

Seres

¶ Media eſt regio maioris aſie iuxta pſidem Medi vocant̄ illi homines
Inde adiectiuum medicus a um pma ꝓducta

Media Medi
Medicus

¶ Apprim⁹ ē ꝯpoſitū a pm⁹ Iñ aduerbiū appme.i.maxie Teren. Illud ar
bitror appme vtile ī vita ne qd nimis.hic ponit̄ nomē ꝑ aduer.teſte Seruio

Apprimus
Apprime

Sed neqꝫ medoꝝ ſilue ditiſſima terra
Nec pulcher ganges atqꝫ auro turbidus hermus
Laudibus italie certent.non bactra neqꝫ indi
Totaqꝫ thuriferis panchaia pinguis harenis
Hęc loca non tauri ſpirantes naribus ignem
Inuertere.ſatis immanis dentibus hydri
Nec galeis denſiſqꝫ viꝝ ſeges horruit haſtis
Sed grauidę fruges et bacchi maſſicus humor
Impleuere.tenent oleęqꝫ armentaqꝫ lęta
Hinc bellator equus campo ſeſe arduus infert
Hinc albi clitumne greges et maxima taurus
Victima.ſępe tuo pfuſi flumine ſacro
Romanos ad templa deū duxere triumphos
Hic ver aſſiduum atqꝫ alienis menſibus ęſtas
Bis grauidę pecudes.bis pomis vtilis arbos
At rabidę tigres abſunt.et ſęua leonum

Semina. nec miſeros fallunt aconita legentes
Nec rapit immenſos orbes ꝑ humum. neqꝫ tanto
Squameus in ſpiram tractu ſe colligit anguis

¶ Hic poeta laudat italiam. oībꝫ terris eā ꝑferens ¶ Cōſtrue Sed neqꝫ ſilue medoꝝ q̄ ſunt ditiſſima terra. nec pulcher ganges. ille fluuius. atqꝫ hermus. ille fluuiꝰ. turbidus auro. i. q̄ hꝫ arenas aureas. certēt laudibꝫ italie. id ē nō certēt de laude cū italia Bactra. nō certent laudibꝫ italie. neqꝫ indi. illi homīes Totaqꝫ panchaia. i. illa regio arabie. pinguis. i. fertilis. thuriferis harenis. i. in q̄bus thus naſcit̃ Tauri ſpirātes ignē de naribꝫ nō euerterūt hec loca. i. italiā. dentibꝫ immanis hydri. i. draconis. ſatis. i. ſeminatis Nec ſeges virū. i. viroꝝ. horruit hic galeis ⁊ denſis haſtis Senſus eſt Hāc terrā nō arauerūt tauri ignē expirātes. nec hic ſeminati ſunt dentes draconis. et q̄bꝫ nati ſunt armati viri ⁊c̄ Sꝫ grauide fruges ⁊ maſſicus humor bacchi. i. vinum optimū. impleuere ſcꝫ hec loca. olee tenēt hec loca. ⁊ leta armēta tenēt hec loca Equus bellator. i. bellicꝰ infert ſeſe cāpo. i. vadit in ꝑliū. hinc. i. ex italia O clitumne albi greges. i. oues. ⁊ taurus q̄ eſt maxia victima. ꝑfuſi tuo ſacro flumie. duxerūt ſepe romanos triūphos ad tēpla deū. i. deoꝝ Aſſiduū ver. i. cōtinua tēperies aeris eſt hic atqꝫ eſtas. eſt hic alienis mēſibꝫ. ſcꝫ in autumno Pecudes ſunt hic bis grauide. ⁊ arbos eſt bis vtilis pomis. i. bis in āno fert poma At. i. ſꝫ. rabide tigres abſunt ab itilia. ⁊ ſeua ſemia. i. gn̄a. leonū. ſcꝫ abſunt Nec aconita fallūt miſeros legētes. i. colligētes herbas Quaſi dicat. licꝫ hic ſint aconita. neminē tn̄ fallūt qꝛ noſcunt̃ Et ſquameus anguis. i. ſquamoſus. nō rapit ꝑ humum immēſos orbes. i. motus Neqꝫ anguis colligit in ſpiram. i. circulum tanto tractu. i. motu Senſus eſt. q̄uis hic ſint ſerpentes. tn̄ non tales nec tanti. quales ⁊ quanti ſunt alibi

Ganges ¶ Ganges eſt magnus fluuius indie

Hermus ¶ Hermus eſt fluuius lydie trahens harenas aureas

Bactra ¶ Bactra pluraliter eſt regio oriētalis ſupra ꝑſas. ⁊ ciuitas in ea regione.

Panchaia ¶ Panchaia eſt ꝑs arabie ſcꝫ ſabea in qua ſola thus naſcit̃

Fabula de iaſone ¶ Hec loca nō tauri. hic tangit fabulā iſtā Jaſon ex theſſalia ꝓfectꝰ in colchos ad tollendū vellus aureū. auxilio medee draconē cuſtodē velleris occidit. ⁊ eius dentes ſeminauit in terra arata tauris ignem expirantibꝫ De quibus dentibꝫ nati ſunt mox hoīes armati q̄ primo in iaſonē fruſtra fecerūt impetum. deinde mutuis ſe vulneribus occiderunt

Hydrus hydra ¶ Hydrus. i. ſerpēs aq̄ticus ⁊ hꝫ fœim hydra Hydrus hydrūtis eſt vrbs

Maſſicus. ¶ Maſſicus mons eſt campanie Jn̄ dr̄ maſſicum vinum

Clitumnus ¶ Clitumnus eſt fluuius vmbrie de quo bibentes oues creduntur albos fetus producere

Aconitum ¶ Aconitū ē herba venenoſa Oui. Lurida terribiles miſcēt aconita nouerce

Spira ¶ Spira eſt conuolutio vel circulus. ſicut fit de reſtibus in naui

Adde tot egregias vrbes operumqꝫ laborem
Tot congeſta manu preruptis oppida ſaxis
Fluminaqꝫ antiquos ſubter labentia muros

An mare qđ ſupra memorē quodqꝫ alluit infra
An ne lacus tantos. te lari maxime. teqꝫ
Fluctibus et fremitu aſſurgens benace marino
An memorē portus lucrinoqꝫ addita clauſtra
Atqꝫ indignatū magnis ſtridoribus ęquor
Julia qua ponto longe ſonat unda refuſo
Tyrrhenuſqꝫ fretis immittitur ęſtus auernis
Hęc eadem argenti riuos ęriſqꝫ metalla
Oſtendit venis. atqꝫ auro plurima fluxit
Hęc genus acre virꝝ. marſos pubemqꝫ ſabellam
Aſſuetumqꝫ malo ligurē. volſcoſqꝫ verutos
Extulit. hęc decios. marios. magnoſqꝫ camillos
Scipiadas duros bello. te maxime cęſar
Qui nunc extremis aſię iam victor in oris
Imbellem auertis romanis arcibus indum
Salue magna parens frugū ſaturnia tellus
Magna virꝝ. tibi res antique laudis et artis
Ingredior. ſanctos auſus recludere fontes
Aſcręumqꝫ cano romana ꝑ oppida carmen.

¶ Adhuc poeta laudat italiā ab vrbib9. aquis ⁊ fortib9 viris ¶ Conſtrue. Adde. ſcꝫ p̄dictis laudib9. tot egregias vrbes. laboremqꝫ operꝝ. i. opa laborioſe facta Et adde tot oppida ꝯgeſta manu. i. facta preruptis ſaxis. i. in mōtib9 Et adde flumīa labētia ſubter antiq̄s muros An memorē. i. dicā. mare qđ alluit ſcꝫ italiā. ſupra. i. a ſuperiori pte ſcꝫ a ſeptētrione qđ đr mare ſuperꝝ. ⁊ qđ mare alluit infra. i. ab inferiore pte. ſcꝫ a meridie qđ đr mare inferꝝ vel tyrrhenū. An ne memorē tātos lacus. ſcꝫ te o maxie lari. ⁊ te o benace aſſurgēs. i. tumeſcēs. fluctib9 ⁊ marino fremitu. i. tanqꝫ mare An memorē. i. dicā. portus ſcilicꝫ italie. ⁊ clauſtra addita lucrino. illi lacui atqꝫ memorē ęquor indignatū. i. iratū magnis ſtridorib9. i. murmure Qua ſcꝫ pte. vnda iulia. i. a iulio ceſare coercita ſonat lōge. ponto refuſo. i. remoto priſtino curſu Tyrrhenuſqꝫ ęſtus. i. feruor maris tyrrheni. immittiť auernis fretis. i. in lacū auernū Hęc eadem ſcꝫ italia. oſtendit riuos argenti ⁊ metalla ęris in venis. i. in interiorib9 ſuis. atqꝫ plurima. i. in plurimis locis. fluxit auro. i. habuit venas auri Hęc italia. extulit. id eſt produxit. acre genus virum. id eſt virorum. ſcilicet marſos pubemqꝫ ſabellam. id eſt illum populum Et extulit ligurem. illum populuꝫ aſſuetum malo. i. labori. ⁊ extulit volſcos. illum populum. verutos id eſt ve-

Mare ſuperum
Mare inferum

ru pugnātes Hec italia extulit decios.marios magnoſq camillos.illos vi-
ros romanos ⁊ ſcipiadas.i.ſcipiões.duros.i.fortes.in bello Et hec italia extu
lit te o maxie ceſar.ſcȝ auguſte.q̄ iamnūc victor in extremis oris.i.finib9.aſie
auertis imbellē indum.i.gentē indoꝝ.a romanis arcibus.i.ab imperio ro-
mano O magna parens frugū.ſaturnia tellus.i.a ſaturno habitata. ſalue.o
magna viꝝ.i.viroꝝ fortiū Ingredior tibi.i.ad vtilitatē tuā ſcribo.res antiq̄
laudis.i.ab antiq̄s laudatas ⁊ ingredior res antiq̄ art9.i.de q̄b9 antiq̄ ſcripſerūt
vt heſiod9 ⁊ democrit9 aliiq ausus recludē.i.apire.ſcōs fontes ſcȝ poeticos.
Et cano carmē aſcreū.i.q̄le ſcripſit Heſiod9. p oppida romana.i.ſtilo romāo

Lari9 Benacus ¶ Lari9 ē magn9 lac9 i italia ꝓpe ciuitatē comū Benac9 et ꝗ lac9 ē i lōgobardia

Lucrin9. auern9 ¶ Itē Lucrin9 ⁊ Auern9 ſunt duo lac9 in cāpania.copioſi piſcib9.q̄s cū ali-
qn̄ mare in lac9 irrūpens expelleret Juli9 ceſar oppoſitis molib9 excluſit mare

Marſi Sabelli ¶ Marſi volſci ⁊ ſabelli ſunt italie populi

Pubes ¶ Pubes accipit̄ a Virgilio ſepe p iuuentute.i.multitudine iuuenum

ſingulare p pl'i Notā ſingulare ſepe poni pulchre p pl'i.vt hic ligurē ⁊ indū p ligures ⁊ īdos

Aſcra. ¶ Aſcra fuit vicus in boetia iuxta montē heliconem.hec fuit patria heſiodi

Aſcreus poete.vn̄ vocat̄ aſcreus vates.i.de aſcra.

Nunc locus aruoꝝ ingenijs.q̄ robora cuiq
Quis color.et q̄ ſit rebus natura ferendis
Difficiles p̄mum terre colleſq maligni
Tenuis vbi argilla et dumoſis calculus aruis
Palladia gaudent ſilua viuacis oliue
Indicio eſt tractu ſurgens oleaſter eodem
Plurimus.et ſtrati baccis ſilueſtribus agri
Atqui pinguis humus dulciq vligine leta
Quiqȝ frequens herbis et fertilis vbere cāpus
Qualem ſepe caua mōtis cōualle ſolemus
Deſpicere.huc ſummis liquuntur rupibus amnes
Felicemqȝ trahunt limū.quiqȝ editus auſtro
Et filicem curuis inuiſam paſcit aratris
Hic tibi preualidas olim multaqȝ fluentes
Sufficiet baccho vires.hic fertilis vue
Hic laticis.qualem pateris libamus et auro
Inflauit cū pinguis ebur tyrrhenus ad aras
Lancibus et pandis fumātia reddimus exta
Sin armenta magis ſtudium vituloſqȝ tueri

Aut fetus ouium.aut vꝛentes culta capellas
Saltus et ſaturi petito longinqua tarenti
Et qualem infoelix amiſit mantua campum
Paſcentem niueos herboſo in flumine cygnos
Non liquidi gregibus fontes.non gramina deſunt
Et quantū longis carpent armenta diebus
Exigua tantumgelidus ros nocte reponet

¶ Hoc loco Uirgilius docet cui rei queqꝫ terra ſit aptioꝛ ¶ Cōſtrue Locus .i.tēpus eſt nūc.ingenijs.i.de naturis.aruoꝝ.i.agroꝝ.q̄ roboꝛa.i. vires. ſint cuiqꝫ ſcꝫ terre Quis coloꝛ.i. q̄ ſpēs,ſit terre.aut q̄ ſit natura ſcꝫ terraꝝ.rebꝫ ferēdis.i.res ꝓducēdas Ubi.i.in qua terra eſt.tenuis argilla.i.ſine humoꝛe.ꝛ vbi eſt calculus.i.multitudo minoꝝ lapidū aruis dumoſis.i. ſpinoſis. Illa terra gaudet palladia ſilua viuacis oliue.i.q̄ diu viuit ꝛ fuit ſacraꝰ palladi. Plurimus oleaſter ſurgēs.i.creſcēs.eodem tractu.i.loco.eſt indicio.i.indicat talē terrā.ꝛ agri ſtrati ſiluestribꝫ baccis ſcꝫ ſunt indicio Atqui.i.ſed. pinguis humus ꝛ leta dulci vligine.i.humoꝛe naturali Et campus q̇ eſt freq̄ns herbis.ꝛ fertilis vbere.i.vbertate Qualem campū ſolemus ſepe deſpicere.i. deoꝛſum videre.in caua conualle mōtis Amnes.i.fluuij.liquunt̄.i.fluunt huc .i.ad hunc cāpum.de ſummis rupibus.i.montibꝫ.ꝛ amnes trahunt.i.afferunt.limū fœlicē.i.vtilem Et q̇ ſcꝫ campus eſt editus.i.expoſitus. auſtro illi vento.ꝛ paſcit filicē eam herbā.inuiſam curuis aratris.i.quam pati nō pñt aratra qꝛ eam tollunt hic.i.talis campus.ſufficiet.i.dabit tibi ꝑual das vites ꝛ fluentes multo baccho.i.vino.olim.i.quouis tpe Hic cāpus eſt fertil̓ vue.i.vuaꝝ.ꝛ hic eſt fertilis laticis.i.vini.qualē ſcꝫ laticē libamꝰ.i.offerimus dijs pateris ꝛ auro.i.aureis pateris.eſt em̄ hic endiadis figura Cū.i.qñ.pinguis tyꝛrhenꝰ.i.ſacerdos de tuſcia.īflauit ebur.i.tibiam eburneā ad aras Et reddimꝰ ſcꝫ ſacerdoti.fumātia exta in lancibꝫ pandis.i.curuis Sin.i.ſꝫ ſi.ſtudiū.i.diligētia eſt tibi magis.tueri.i.paſcere.armēta.i.boues ꝛ equos.aut fetus ouium.i.agnos.aut capellas vꝛentes.i.ledētes.culta.i.agros. Petito.id eſt accedito.ſaltꝰ nemoꝛa.ꝛ lōginqua.i.remota loca.ſaturi tarenti illiꝰ vꝛbis fecūde Et petito talē campū qualē infœlix mātua amiſit.fontes liq̄di.i. puri nō deſint gregibꝫ.ꝛ gramina nō deſunt gregibꝫ Et quantū ſcꝫ graminū.armēta carpēt lōgis diebꝫ.gelidus ros reponet.i.reſtituet.tm̄.exigua nocte id ē qđ.gramen in die greges edunt.recreſcit nocte

¶ Argilla eſt terra tenax de qua foꝛmant̄ vaſa fictilia Iñ argilloſus Argilla

¶ Calculus eſt lapillus in harena Item in veſica Calculus

¶ Uligo eſt naturalis humoꝛ terre.vel q̇cunqꝫ humoꝛ Iñ vliginoſus Uligo

¶ Uber qñqꝫ eſt mamma.qñqꝫ idem qđ vbertas vt hoc loco.qñqꝫ eſt adiectiuum idem quod fertilis Uber.

¶ Filix eſt herba longis radicibus noxia frugibus. Hoꝛatius. Neglectis vꝛenda filix innaſcitur agris Filix

¶ Sufficere capit̄ trāſitiue ꝓ ſubſtituere vel miſtrare vt hic.ꝛ poſt ſepius Sufficere

Latex
Tarentum
Mantua

¶ Latex nunc vinum nunc aquam ſignificat
¶ Tarentum eſt nobilis vrbs calabrie in finibus italie
¶ Mantua eſt ciuitas gallie italie. patria Virgilij.

Nigra fere et preſſo pinguis ſub vomere terra
Et cui putre ſolum. nāqꝫ hoc imitamur arando
Optima frumentis. nō vllo ex equore cernes
Plura domū tardis decedere plauſtra iuuēcis
Aut vnde iratus ſiluam deuexit arator
Et nemora euertit multos ignaua ꝑ annos
Antiquaſqꝫ domos auium cum ſtirpibus imis
Eruit. ille altum nidis petiere relictis
At rudis enituit impulſo vomere campus
Nam ieiuna quidem cliuoſi glarea ruris
Vix humiles apibus caſias roremqꝫ miniſtrat
Et tophus ſcaber et nigris exeſo chelydris
Creta. negant alios eque ſerpentibus agros
Dulcem ferre cibum et curuas p̄bere latebras
Que tenuem exhalat nebulam fumoſqꝫ volucres
Et bibit humorem. et cum vult ex ſe ipſa remittit
Queqꝫ ſuo viridi ſemper ſe gramine veſtit
Nec ſcabie et ſalſa ledit rubigine ferrum
Illa tibi letis intexet vitibus vlmos
Illa ferax olee eſt. illam experiere colendo
Et facilem pecori et patientem vomeris vnci
Talem diues arat capua. et vicina veſeuo
Ora iugo. et vacuis clanius non equus acerris

¶ Nūc docet q̄ terra ſit frumentis apta. ⁊ deinde q̄ rebꝰ oibꝰ ¶ Conſtructio Terra fere nigra ⁊ pinguis ſub vomere preſſo. i. impreſſo. ⁊ cui terre eſt putre ſolū. i. mollicies. nāqꝫ imitamur hoc ſcꝫ putre ſolū. arādo. i. dum aramus Talis terra eſt optima frumētis Nō cernes plura plauſtra decedere domū iuuencis. i. bobus. tardis. i. feſſis ex vllo equore. i. campo Aut illa terra ē optima frumētis. vñ iratus arator deuexit ſiluā. ⁊ euertit nemora ignaua. i. infecūda ꝑ multos ānos Et arator eruit. i. euertit antiquas domos auiū. i. arbores cū imis ſtirpibꝰ. i. radicibꝰ Ille ſcꝫ aues. petiere altū. i. euolauerūt. nidis re

lictis At campus rudis.i.nouꝰ.enituit.i.nitidus factus eſt vomere impulſo Nā ieiuna glarea.i.ſicca ⁊ ſterilis terra.cliuoſi ruris.i.mōticuloſi.vix miſtrat apib⁹ humiles caſias.illas breues herbas.⁊ rorē Et ſcaber tophꝰ ille lapis aſper.⁊ creta exeſa nigris chelydris.i.ſerpētib⁹ Subaudi.vix miſtrāt apib⁹ caſias ⁊c̄.Scriptores negant alios agros ferre cibū ęque dulcē ſerpētib⁹.⁊ ꝑ̄bere.ſcꝫ ſerpētib⁹ curuas latebras.i.antra Que ſcꝫ terra.exhalat.i.emittit tenuē nebulā ⁊ fumos volucres.i.volātes.⁊ q̄ bibit hūorē.i.rigat̄.⁊ cū vult ipa remittit ex ſe ſcꝫ humorē Et q̄ terra veſtit ſe ſp̄ ſuo gramīe viridi.nec ledit ferrū.i.vomerē.ſcabie ⁊ ſalſa rubigine Illa ſcꝫ terra.itexet tibi vlmos letis vitib⁹ .i.ꝓducet vites.⁊ illa terra ē ferax oleę.i.etiā bn̄ ꝓfert oleas.tu experiere colēdo.i.dū coles.illā eſſe facilē pecori.i.vtilē paſcēdis pecorib⁹.⁊ experiere illā eſſe patientē vnci vomeris.i.aptā ſatiōi Diues capua.illa vrbs.arat talē ſcꝫ terram.⁊ ora.i.regio.vicina veſeuo iugo.illi mōti.⁊ clanius.ille fluuius.non ęquus.i.nociuus.vacuis acerris illi ciuitati deſerte

¶ Glarea ſ̄cat puulos lapillos iacētes in littorib⁹ aut harenis

¶ Caſia eſt herba ſuauis odoris.de qua etiā meminit in quarto libro

¶ Tophus eſt lapis aſꝑrimus ¶ Scaber a um.i.aſper Iñ ſcabies

¶ Chelydrus eſt genus ſerpentis

¶ Veſeuus eſt mons cāpanie q̄ etiā veſuuius vocat̄ Veſeuus etiā ē mons ligurię.ſꝫ ꝓ illo hic nō accipit̄ ¶ Acerrę eſt ciuitas cāpanie nō longe a neapoli.quā preterfluit fluuius noīe clanius.eā ſępius infeſtans

Glarea
Caſia
Tophus Scab
Chelydrus
Veſeuus
Acerrę
Clanius

Nunc quo quāq; modo poſſis cognoſcere dicam
Rara ſit an ſupra morem ſit denſa requiras
Altera frumentis qm̄ fauet altera baccho
Denſa magis cereri.rariſſima queqꝫ lyeo
Ante locum capies oculis.alteqꝫ iubebis
In ſolido puteum demitti.omnemqꝫ reponas
Rurſus humū.et pedibꝰ ſummas ęquabis harenas
Si deerit rarꝫ.pecoriqꝫ et vitibus almis
Aptius vber erit.ſin in ſua poſſe negabunt
Ire loca.et ſcrobibus ſuꝑabit terra repletis
Spiſſus ager.glebas cunctantes craſſaqꝫ terga
Expecta et validis terram proſcinde iuuencis.

¶ De experimēto terraꝝ.⁊ ꝑ̄mo qualiter ſcictur vtꝝ terra denſa ſit an rara.

¶ Conſtructio Dicam nunc quo mō poſſis cognoſcere quāqꝫ ſcꝫ terram. Requiras.i.ꝑcipias.an terra ſit rara an ſit denſa.id ē ſpiſſa.ſupra morē.i.nimium aut valde.qm̄ altera.ſcꝫ denſa terra.fauet frumētis.altera ſcꝫ rara.fauet baccho Denſa.ſcꝫ terra.magꝫ fauet cereri.i.frugib⁹.q̄qꝫ rariſſiā.ſcꝫ terra fauet lyeo.i.vino Capies.i.eliges.añ.i.prius.locū.ſcꝫ in cāpo.oculis.⁊ iubebis puteū demitti.i.infodi.alte.i.ꝓfunde.ī ſolido.i.loco plano.⁊ repones rur

ſus ſcꝫ in puteū.oēm humum.i. terrā effoſſam ⁊ equabis pedib⁹ ſummas ha renas Si terra deerit.i.nō poterit īplere puteū.vber.i.ſolū.erit raꝝ.i.nō den ſum.⁊ erit apti⁹ pecori ⁊ vitib⁹ almis Sin.i.ſꝫ ſi terra negabit poſſe ire in ſua loca.i.in puteū.⁊ ſi terra ſupabit.i.ſupflua erit.ſcrobib⁹ repletis.i.poſtq̄ ſcro-bes repleti ſūt.tūc ager ē ſpiſſus Expecta glebas cūctantes.i.graues ⁊ craſſa

Lyeus terga ſcꝫ terre ¶ Lyeus vocaꝛ bacch⁹ a greco vbo lyo qđ eſt ſoluo qꝛ hoies

Denſus diſſolutos facit ¶ Denſus ⁊ rarus ſunt ɔtrarie ꝑcatōis.vt hic apparet Den ſus.i.ſpiſſus craſſus Inde denſare.i.facere denſum.teu.dick maken

Rarus ¶ Rarus.i.nō dēſus.nicht dick.vt rarus pānus Rarus etiā eſt nō creber vł nō multus Iuue. Rarus venit in cenacula miles Idē Rara auis in terris ⁊c̄

Solid⁹ Solidaꝛ ¶ Solidus.i.integer ¶ Solidare facere ſolidū.teuto.zolderen Item ſolid⁹ eſt. non cauus.vt cornua caruina ſunt ſolida.⁊c̄.

Salſa autem tellus et q̄ perhibetur amara
(Frugibus infoelix ea nec manſueſcit arando
Nec baccho genus aut pomis ſua noīa ſeruat)
Tale dabit ſpecimen.tu ſpiſſo vimine qualos
Colaq; preloꝝ fumoſis deripe tectis
Huc ager ille malus dulceſq; a fontibus vnde
Ad plenum calcētur.aqua eluctabitur omnis
Scilicet et grandes ibunt ꝑ vimina gutte
At ſaper indicium faciet manifeſtus.et ora
Triſtia tentantū ſenſu torquebit amaror
Pinguis item q̄ ſit tellus hoc deniq; pacto
Diſcimus.haud vnq̄ manibus iactata fatiſcit
Sed picis in morē ad digitos lenteſcit habendo
Humida maiores herbas alit.ipſaq; iuſto
Letior.ah nimium ne ſit mihi fertilis illa
Neu ſe preualidam primis oſtendat ariſtis
Que grauis eſt ipſe tacitam ſe pondere prodit
Queq; leuis.promptū eſt oculis ꝑdiſcere nigrā
Et quiſquis color.at ſceleratū exquirere frigus
Difficile eſt.picee tantum taxiq; nocentes
Interdum aut hedere pandūt veſtigia nigre

¶ Hic docet agnoſcē alias q̄litates terraꝝ.ſcꝫ vtꝝ dulcis an ſalſa ſit.vtꝝ pin guis.humida.grauis ⁊c̄ ¶ Cōſtrue Salſa tellus ⁊ q̄ ꝑhibetꝛ.amara.dabit ta

le ſpecimē.i.cognitōem Ea ſcȝ ſalſa terra eſt īfelix frugib⁹.nec māſueſcit.i.me
lioꝛ fit.arādo id ē dū arat̄ Nec ſeruat gen⁹ baccho.aut pomis ſua noīa.i.cuȝ
vina ⁊ poma denoīentur a locis.tñ a tali terra nulla vina aut poma noīari po
ſſunt Et hoc eſt interpoſitū ꝑ parēthesiȝ. Tu deripe fumoſis tectis q̄los.id
ē coꝛbes ſpiſſo vimīe ſcȝ factos.⁊ deripe cola p̄loꝝ.i.torculariū Ille mal⁹ ager
.i.terra aliq̄ illi⁹ agri mali.⁊ dulces vnde a fōtib⁹ calcent̄ hic'i.i colis ⁊ q̄lis ad
plenū.i ꝑfcē vehemēter Scȝ.i.certe oīs aq̄ eluctabit̄.i.cū lucta egredit̄ ⁊ grā-
des gutte ibūt ꝑ vimīa Et ſapoꝛ ſcȝ illi⁹ aq̄ faciet manifeſti⁹ iudiciū ſcȝ terre
⁊ amaroꝛ.i.amaritudo toꝛq̄bit ſenſu triſtia oꝛa tētantū.i.guſtātiū Itē.i.ſilr̄ di
ſci⁹ h̄ pacto.i.mō q̄ tell⁹ ſit pinguis Ipſa tractata manib⁹ haut fatiſcit.i. frāgit̄
ꝯlenteſcit.i.heret ad digitos habēdo.i.dū habet̄ in moꝛē picis Humida .ſcȝ
tell⁹.alit maioꝛes herbas.⁊ ipa tell⁹ letioꝛ.i.fertilioꝛ.iuſto.i.ꝙ̄ iuſtū ē.ꝙ̄ expe
dit Ah ne illa tellus ſit mihi nimiū fertilis.neu.i.neue oſtēdat ſe ꝑualidā.i.val
de potentē.ꝑmis ariſtis.i.herbis naſcētib⁹ Que tell⁹ ē grauis ꝑdit ſe pondē
Promptū eſt.i.facile eſt ꝑdiſcē oculis nigrā ſcȝ terrā.⁊ q̄ſq̄s.i.q̄cūq̄ coloꝛ.eſt
ſubaudi ꝓmptū eſt ꝑdiſcē At.i.ſȝ exq̄rē id ē ꝑcipē.ſceleratū.id ē malū frigus
ſcȝ terre ē difficile.tm̄ picee ille arboꝛes.⁊ nocentes taxi aut nigre hedere pan
dūt interdū veſtigia ſcȝ frigoꝛis ¶ Specimē.i.inſpectio vel ꝯgnitio vt xij ene Specimen
idos Sol' aui ſpecimē Et fit a v̄bo ſpecio quod non eſt in vſu.

¶ Qualus eſt ſpoꝛta viminea Inde diminutiū q̄xillus ſicut a talus taxillus Qual⁹ q̄xillus
legitur etiā quaſſillū ¶ Colū eſt inſtrumentū per quod purgatur liquoꝛ Iñ q̄ſſillū Colum
colare id eſt perfundendo purgare Colare

¶ Prelū eſt toꝛcular een perſſe Tit⁹ calphurni⁹ Quāuis ⁊ madidis īcūbāt Prelum
prela racemis ¶ Amaroꝛ id eſt amaritudo. Lucreti⁹ Abſinthia tangit ama Amaroꝛ
roꝛ Alij tñ hic in Virgilio legūt amaro vt ſit amaro ſenſu ¶ Lentus id eſt te Lentus
nax Inde lenteſco id eſt lent⁹ aut tenax fio Lentus etiā eſt mollis ⁊ flexilis Lenteſco
Iñ lenteſco id ē mollis fio vt ibi Et rigoꝛ lenteſcat ille ¶ Picea eſt arboꝛ ex q̄ Picea
pix fluit que arboꝛ ſcdm̄ Pliniū amat montes ⁊ frigoꝛa

His aīaduerſis terram multo ante memento
Excoquere. et magnos ſcrobibus concidere montes
Ante ſupinatas aquiloni oſtendere glebas
Quam letū infodias vitis genus· optima putri
Arua ſolo. id venti curant gelideq; pruine.
Et labefacta mouens robuſtus iugera foſſoꝛ
At ſi quos haud vlla viros vigilantia fugit.
Ante locum ſimilē exquirunt vbi pꝛima paretur
Arboꝛibus ſeges et quo mox digeſta feratur
Mutata ignoꝛēt ſubito ne ſemina matrem
Quinetiam celi regionem in coꝛtice ſignant
Vt quo queq; modo ſteterit: qua parte caloꝛes,

Auſtrinos tulerit. que terga obuerterit axi
Reſtituant. adeo in teneris conſueſcere multum eſt

¶ De plātatōe vitiū ꝛ ꝙ terra lōge añ parāda ſit ꝯſitiōi Cōſtructio His aīad-
uerſis .i. q̄litate agri cogniti. memēto excoquē .i. ꝑparare terram multo añ ſcꝫ
ꝙ plātes vites. ꝛ memēto ꝯcidē magnos mōtes ſcrobibꝫ .i. facē ſcrobes ī mō-
tibꝫ vbi vites locādē ſūt Et memēto oſtendē aq̄loni .i. vēto glebas ſupinatas
id euerſas aratro. añ ꝙ infodias letū gen⁹ vitis Optima arua ſunt putri ſolo
.i. putrefacto Venti ꝛ gelide pruine curāt .i. faciūt putre ſolū ꝛ robuſt⁹ foſſor
mouēs .i. ꝯtens iugera labefacta .i. ꝑmiſſa At ſi q̄s .i. ſi aliq̄s viros haud vlla
vigilātia fugit .i. ſi q̄ ſunt agricole diligētes .illi exq̄runt añ id ē ꝑus. ſimilē lo-
cū vbi ꝑma ſeges paret arboribꝫ. id ē vbi arbores ꝑmū ſerant. ꝛ quo id ē ad
quē locū ſupple ſeges ferat id ē trāſponat mox digeſta id ē ordinata Ne ſemi-
na id ē plāte mutata id ē trāſlata ſubito ne ignorēt mrēm ſcꝫ terrā Qui etiam
diligētes agricole ſignāt id ē notāt in cortice ſcꝫ plāte regiōem celi ſcꝫ in q̄ ſte-
terit Vt reſtituāt ſcꝫ plātas eo mō q̄ mō q̄ꝙ ſteterat. qua ꝑte plāta tulerit .i.
ſuſtinuerit calores auſtrinos id ē auſtri ꝛ q̄ terga .i. latera obuerterit id eſt op-
poſuerit axi id ē ſeptētriōi Adeo multū eſt ꝯſueſcē in teneris id eſt ꝑma etate

Animaduerto. ¶ Aīaduertē eſt aīm aduerte ꝛ ꝯſiderare Etiā ſcat punire vt aīaduertā ī te
Supinare ¶ Supinare .i. facē ſupinū vel proſternere in dorſum. vel erigere
Auſtrinus ¶ Auſtrinus a um. eſt poſſeſſiuum nomen ab auſter.

Collibus an plano melius ſit ponere vites
Quere prius. ſi pinguis agros metabere campi
Denſa ſere. in denſo non ſegnior ubere bacchus
Sin tumulis accliue ſolum colleſqꝫ ſupinos:
Indulge ordinibus. nec ſecius omnis in unguem
Arboribus poſitis ſecto via limite quadret
Vt ſepe ingenti bello cum longa cohortes
Explicuit legio. et campo ſtetit agmē aperto
Directeqꝫ acies. et late fluctuat omnis
Ere renitenti tellus. nec dum horrida miſcent
Prelia. ſed dubius medijs mars errat in armis
Omnia ſint paribus numeris dimenſa viarum
Non animū modo vti paſcat proſpectus inanem
Sed quia non aliter vires dabit omnibus equas.
Terra. nec in vacuum poterunt ſe extendere rami.

¶ Docet q̄liter in plano ponēde ſint vites. ꝛ q̄liter in collibꝫ ¶ Con. Quere
ꝑus. vtꝝ meli⁹ ſit ponē vites in collibꝫ. an in plano .i. cāpo Si metabē .i. eliges

agros pinguis cāpi Sere dēſa.i.dēſe.bacchꝰ ē nō ſegnior.i.vina bñ ꝓueniūt in dēſo vbere.i.cāpo denſe vitibꝫ ꝯſito Sin.i.ſꝫ ſi.metabē ſolū accliue.i. altuꝫ tumulis colleſqꝫ ſupinos id eſt erectos Indulge.i.da operā ordinibꝫ.i.vt or diate feras vites.ꝛ oīs via.i.poſitio q̄dret id eſt ꝯueniat in vnguē.i.ꝑfecte ar boribꝫ.i.vitibꝫ poſitis nō ſecius .i.eq̄liter limite ſecto.i.ducto Vt id eſt ſicut cū longa legio explicuit.i.expandit cohortes in ingēti bello.ꝛ cū agmen ſtetit in cāpo apto id ē lato ꝛ acies ſunt directę.vt oīs tellus fluctuat late.i.mouet aut ſplēdet renitēti ere.i.armis Necdū miſcēt horrida ꝑlia ſꝫ mars errat dubius in medijs armis.i.īter armatos exercitus Oīa loca.ſint dimēſa paribꝫ numeris.i.ordinatōibꝫ viaꝝ. Nō mō.i.nō ſolū vti.i.vt ꝓſpectꝰ paſcat id eſt delectet.inanē aīm Sed quia terra nō dabit alter equas vires oībus ſcꝫ vitibus Nec rami poterunt extendere ſe in vacuum.id eſt aera

¶ Metor aris id ē pono vel ordino Iñ caſtrametor id eſt pono tentoria — Metor.

¶ Secius eſt aduerbiū ꝯpatiui gradꝰ a ſecus quod eſt aliter tñ ſecꝰ corripit e ſecus āt ꝓducit Secius eſt idem quod ſecus vel idē quod minus — Secius.

¶ In vnguem vel ad vnguē pulchre ponit pro perfecte Horatius Non caſtigauit ad vnguem ¶ Quadrare id eſt congruere conuenire hoc non q̄drat. teutonice dat een en ſluyt niet — In vnguem ¶ Quadrare.

Forſitan et ſcrobibus quę ſint faſtigia queras:
Auſim vel tenui vitem committere ſulco
Altius at penitus terre defigitur arbor
Eſculus imprimis.que quantuꝫ vertice ad auras
Ethereas:tantum radice in tartara tendit
Ergo non hyemes illam.non flabra neqꝫ imbres
Conuellunt.immota manet.multoſqꝫ per annos
Multa virum voluens durando ſęcula vincit.
Tum fortes late ramos et brachia tendens
Huc illuc media ipſa ingentem ſuſtinet vmbram

¶ Docet q̄ ꝓfunde ponent arbores ¶ Cōſtrue Queras forſitā que faſtigia id eſt ꝓfunditates.ſint ſcrobibus id eſt foſſis arboꝝ Auſim.i.audebo.ꝯmittere vitē vel.id eſt etiā tenui ſulco.id ē ꝑuę foſſę Arbor defigit terre.i.in terraꝫ altiꝰ.i.ꝓfundiꝰ ac penitꝰ id ē īterius Eſculꝰ ſcꝫ defigit altiꝰ in ꝑmis.i. maxie q̄ ſcꝫ eſculꝰ.quātum tēdit ꝟtice.i. capite.id ē ad ethereas auras.tm̄ tendit radice in tartara.i.infima terre Ergo hyemes nō ꝯuellūt illā ſcꝫ eſculū.nō flabra.i.flatus neqꝫ ībres ꝯuellūt illā Eſculus manet imota.ꝛ voluens durādo per multos annos vincit multa ſęcula.i.ętates.viꝝ id eſt viroꝝ Tum id eſt etiā.eſculꝰ tendēs late fortes ramos ꝛ brachia huc ꝛ illuc ipſa media ſuſtinet ingentē vmbrā ſcꝫ frondiū ¶ Tartarꝰ eſt ꝓfūdiſſimus ꝛ peſſimus locus dānatoꝝ dictū a greco ꝟbo tartaro quod eſt ꝯturbo.vel a tartarizin quod ē horrere ¶ Faſtigiū eſt idem quod altitudo id ē ſummitas ꝛ ꝓfunditas ¶ Flabra tm̄ pl'r ſignificat flatus aut flamina. — Taurus Faſtigium Flabra

Neue tibi ad ſolem vergant vineta cadentem
Neue inter vites corylum ſere. neue flagella
Summa pete aut ſumma defrīge ex arbore plātas.
Tantus amor terrę. neu ferro lede retuſo
Semina. neue oleę ſilueſtres inſere truncos
Nam ſępe incautis paſtoribus excidit ignis
Qui frutim pingui primum ſub cortice tectus
Robora comprendit. frondeſqꝫ elapſus in altas
Ingentem coelo ſonitum dedit. inde ſecutus
Per ramos victor perqꝫ alta cacumina regnat
Et totum inualuit flammis nemus. et ruit atram
Ad celum picea craſſus caligine nubem
Prȩſertim ſi tempeſtas a vertice ſiluis
Incubuit. glomeratqꝫ ferens incendia ventus.
Hoc vbi non a ſtirpe valent. cęſęqꝫ reuerti
Poſſunt atqꝫ ima ſimiles reuireſcere terra.
Infoelix ſuperat folijs oleaſter amaris.

¶ Alia pcepta dat de plātandis vitibꝫ ¶ Conſtructio Ne vineta vgant tibi. i. tēdāt. ad ſolē cadētē. i. ad occidentē Neue ſere corylū īter vites Neue pete . i. accipe ad plātandū. ſumma flagella. i. ramos aut ne defrīge plātas ex ſumma arbore. i. ex ſūmitate arboris Tātus amor terre. i. tā diligenter colendꝰ ē ager Neu. i. vel ne. lede ſemīa. i. plātas ferro retuſo. i. hebeti cultro Neue īſere ſilueſtres trūcos oleę. illius arboris Nā ignis excidit ſepe paſtoribꝫ incautis i. neglīgētibꝫ q ſcꝫ ignis. tectꝰ pmū furtī i. clā ſub pingui cortice ɔpndit id eſt arripuit incēdit robora. id eſt arbores. ⁊ ignis elapſus ī altas frondes. dedit ingentē ſonitū coelo. i. in aere Et ignis victor ſecutꝰ inde p ramos regnat p alta cacumīa. ⁊ inuoluit flāmis totū nemus Et ignis craſſus picea caligīe ruit. i. emittit. pijcit. atrā nubē. i. fumū. ad coelū Preſertī. i. maxīe. ſi tēpeſtas īcubuit ſiluis a vertice id ē ab aqlone. et ſi vētus ferēs. i. flans glomerat id eſt auget incendia Vbi id ē poſtqꝫ. hoc ſupple ɔtigerit. arbores nō valēt reuerti id ē renaſci a ſtirpe. i. radice. ſed cęſę arbores pnt reuerti atqꝫ reuireſcē ſil'es. ī ima terra Oleaſter infoelix. i. ſterilis. ſupat. i. ſupeſt amaris folijs.

Vinetum
Serere
Semē
Oleaſter

¶ Vinetū id eſt vinea vinea aut locus vitibꝫ ɔſitus ¶ Serere etiā ſignificat plantare vt hic Inde ſemē etiā ſignificat plantā ¶ Oleaſter eſt ſilueſtris olea

Nec tibi tam prudens quiſquā perſuadeat auctor
Tellurem borea rigidam ſpirante mouere

Rura gelu tunc claudit hyems. nec ſemine iacto.
Concretam patitur radicem affigere terrę
Optima vinetis ſatio eſt quum vere rubenti
Candida venit auis longis inuiſa colubris
Prima vel autumni ſub frigora. cum rapidus ſol
Nondũ hyemẽ contingit equis. iam preterit ęſtas
Ver adeo frondi nemorum ver vtile ſiluis
Vere tument terrę et genitalia ſemina poſcũnt
Tum pater omnipotẽs fecundis imbribus ęther
Coniugis in gremiũ lete deſcendet. et omnes
Magnus alit magno commixtus corpore fetus(
Auia tunc reſonant auibus virgulta canoris
Et venerem certis repetunt armenta diebus
Parturit almus ager. zephyriq; tepẽtibus auris
Laxant arua ſinus. ſuperat tener omnibus humor
Inq; nouos ſoles audent ſe gramina tuto
Credere. nec metuit ſurgentes pampinus auſtros.
Aut actum coelo magnis aquilonibus imbrem
Sed trudit. gemmas et frondes explicat omnis

¶ Dicit quo tpe vites ſerẽde ſunt ſcz autũno vel meli⁹ in vere ¶ Cõſtrue ſic
Nec q̃ſq; tã prudẽs actor pſuadeat tibi mouẽ rigidã tellurẽ borea ſpirãte. id
ẽ tpe frigido qñ boreas ſpirat Hyems claudit tunc rura gelu. i. frigore nec pa
tit̃. ſemie iacto. i.. poſita plãta. affigẽ terre radicẽ cõcretã ſcz frigore Optima ſa
tio ẽ vinetis. id ẽ vitib⁊. in vere rubẽti. i. florẽti. cũ cãdida auis. i. ciconia. venit
inuiſa lõgis colubris. i. quã odiũt colubri q2 deuorant̃ ab ea. vel optima ſatio
eſt vinetis. ſub. i. añ p̃ma frigora. autũni. cũ rapid⁹ ſol nõdũ ↄtingit hyemem
eq̃s ſuis. ⁊ cũ ęſtas p̃terit iã Ver ẽ adeo vtile frõdi nemoꝝ. ⁊ ver eſt vtile ſil
uis. Terre tumẽt. i. grauide ſunt in vere. ⁊ poſcũt ſemĩa genitalia. i. q̃b⁊ aliq̃d
gignat̃ Ether exiſtẽs oĩpotẽs pater deſcẽdit tũ lete in gremiũ ↄiugis. i. terre.
imbrib⁊ fecũdis. i. fecũdãtib⁊ ⁊ ipe magn⁹ ſcz ether. ↄmixt⁹ alit oẽs fetus mag
no corpe ſuo Auia ꝟgulta. i. arbuſta. reſonãt tũc canoris auib⁊. ⁊ armẽta. i. aĩa
lia repetũt venerẽ. i. coeũt certis dieb⁊ Almus ager p̃turit. i. parẽ cupit ⁊ arua
laxant ſinus. i. aperiũt ſe. tepẽtib⁊ auris. i. vẽtis. zephyri Tener. hũor ſupat. id
eſt abũdat oib⁊ Gramĩa audẽt credẽ. i. ↄmittẽ. ſe tuto in nouos ſoles. i. verna
les dies. ⁊ pãpinus. i. vitis. nõ metuit tũc auſtros ſurgẽtes. i. tẽpeſtates Aut
nõ metuit imbrẽ actũ. id ẽ emiſſuz. de celo magnis aquilonib⁊. i. frigorib⁊ Sz

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

pāpin⁹.trudit.i.profert gēmas.i.germia ꝛ.explicat.i.emittit oēs frōdes.
¶ Perſuadere eſt ſuadendo inducē.vel agere vt credas vt facias.
Perſuadere ¶ Ether eſt elementū ſummū ſcʒ ignis vel ſecundū alios eſt ſumma ps aeris
Aether hic accipit̃ pro aere ¶ Auius a um.id ē ſine via vel a via.ſicut inuius deuius
Auius Q̄nqȝ ponit̃ ſubſtātiue in gn̄e neutro. Virg. Sequor auia curſu
¶ Almus dr̄ ab alendo vnde almus ager quia nos alit Ita ſuperius alma
Almus ceres. Etiam almus ſignificat caſtum vel ſanctum

Non alius prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies alium ve habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat. ver magnus agebat
Orbis. et hibernis parcebant flatibus euri
Cum primum lucem pecudes hauſere. virumqȝ
Ferrea progenies durum caput extulit aruis
Immiſſeqȝ fere ſiluis et ſydera coelo.
Nec res hunc tenere poſſent perferre laborem
Si non tanta quies inter frigusqȝ caloremqȝ
Iret. et exciperet celi indulgentia terras

¶ Dicit ver initiū fuiſſe mūdi ¶ Cōſtructio Crediderī nō alios dies ſcʒ q̄ꝫ ꝓ nos illuxiſſe ṗma orıgīe creſcētis mūdi.vel crediderī ṗmā originem mundi non habuiſſe aliū tenorē.i.ꝓceſſum vel ductū Illud tēpus erat ver.magnus orbis agebat ver.i.agebat tēperiē veris.ꝛ euri ꝑcebant.i.abſtinebāt hiberniſ flatib⁹.i.q̄les eē ſolēt hyeme.cū pecudes ṗmum hauſerūt lucem.i.nate ſunt.ꝛ ferrea.i.dura ꝓgenies viꝝ.i.viroꝝ.extulit aruis durū caput.ꝛ cū fere ſunt ṗ-mū immiſſe ſiluis.i.in ſiluas ſydera ſcʒ ſunt immiſſa celo.i.celū Tenere res.i. noue ꝛ ṗmū nate.nō poſſent ꝑferre hūc laborē.i.tm̄ colorē ꝛ tm̄ frigus ſi tanta quies.id eſt temperies.non iret inter frigus caloremqȝ.ꝛ indulgētia coeli.id eſt mollicies aeris.excipet.i.accipet terras.

Tenor ¶ Tenor a verbo teneo.ſignificat idē quod tentio vel retinentia vel ꝯtinuatio Titus liuius. Res facilis ē ſi vno te.nore pagit̃.

Indulgentia ¶ Indulgētia eſt ꝑmiſſio.et (vt ait Quintilianus) molis educatio Indulgere eīm eſt ꝯcedere ꝑmittere.

Quod ſupereſt. quecūqȝ premes virgulta per agros
Sparge fimo pingui. et multa memor occule terra.
Aut lapidē bibulum aut ſqualentes infode cōchas.
Inter eīm labentur aque. tenuiſqȝ ſubibit
Halitus. atqȝ animos tollent ſata. iamqȝ reperti
Qui ſaxo ſuper atqȝ ingentis pondere teſte
Vrgerent. hoc effuſos munimen ad imbres

Hoc vbi hiulca ſiti findit canis eſtifer arua

¶ Redit ad ꝑcepta ꝯſitōis ¶ Con. Q̄d .ſ. ꝑceptū ſupeſt .i. reſtat l' ſeqtur. q̄cū q; ꝟgulta ꝑmes ꝑ agros .i. īfodies terre. ſparge illa pīgui fimo. ⁊ tu mēoꝛ. id ē diligēs occule .i. obrue l' occulta. m̄lta terra Aut īfode ſcʒ cū plāta lapidē bibulū aut ſq̄lētes cōchas Aq̄ em̄ interlabent̄ ſcʒ ꝑ lapidoſaʒ terrā. ⁊ tenuis halit⁹ .i. reſpiratio. ſubibit atq; ſate .i. plāte. tollēt aios .i. magis vigebūt Et aliqui ſunt reꝑti iā q̄ vrgerēt ſuꝑ .i. grauarēt vel ſolidarēt terrā. ſaxo atq; pōdē ingentis teſte .i. multaꝝ teſtaꝝ Hoc ſcʒ munimē .i. ꝓtectio ad effuſos ībꝛes .i. cōtra nimias pluuias. ⁊ hoc ē munimē. vbi .i. qn̄ eſtifer canis illa ſtella. findit arua hiucula .i. hiātia siti .i. ſiccitate ¶ Virgultū .i. ꝟga l' frutex aut m̄ltitudo ꝟgaꝝ Virgultum
¶ Halitus .i. ſpirit⁹ Inde halare ſpirare. ⁊ exalare. id eſt expirare Halitus Hala
¶ Hiulcus a um. a ꝟbo hio .i. patulus hians Iñ hiulcare .i. facere hiulcū vel aperire Catullus. Cū grauis exuſtus eſtus hiulcat agros. Hiulcus hiulc.

Seminibus poſitis patereſt deducere terram
Sepius ad capita. et duos iactare bidentes
Aut preſſo exercere ſolum ſub vomere: et ipſa
Flectere luctantes inter vineta iuuencos
Tum leues calamos et raſe haſtilia virge
Fraxineaſq; aptare ſudes furcaſq; bicoꝛnes
Viribus eniti quarum et contemnere ventos
Aſſueſcant. ſummaſq; ſequi tabulata per vlmos
Ac dum pꝛima nouis adoleſcit frondibus etas
Parcendum teneris. et dum ſe letus ad auras
Palmes agit laxis per purum immiſſus habenis
Ipſa acie falcis nondum tentanda ſed vncis
Carpende manibus frondes interq; legende
Inde vbi iam validis amplexe ſtirpibus vlmos
Exierint. tum ſtringe comas tum bꝛachia tonde
Ante refoꝛmidant ferrum. tum deniq; dura.
Exerce imperia. et ramos compeſce fluentes

¶ Docet de repaſtinatōe ⁊ aliis cultib⁹ nouelle vinee ¶ Cōſtructio (Seminibus .i. plātis vitiū. poſitis ſuꝑ ē deducē terrā ſepi⁹ ad capita .ſ. vitiū .i. ad ipas plātas. ⁊ iactare id ē mouē duros bidētes .i. foſſoꝛia Aut exercē ſolū id ē arare terrā ſub vomē ꝓſſo et flectere iuuēcos id eſt boues luctātes id ē arātes inter ipa vineta Tū id ē deiñ ſuꝑ ē aptare .ſ. ad nouellas vites calamos leues .i. planos ⁊ haſtilia ſcʒ ꝑticas raſe ꝟge id ē decoꝛticate ⁊ ſudes fraxineas id ē ſtipites de fraxino ⁊ furcas bicoꝛnes Quaꝝ ſcʒ furcaꝝ viribus vites aſſueſcant

eniti.i.exurgē creſcē.ꝛ ꝯtemnē vētos ꝛ aſſueſcāt ſeq̄ tabulata.id ē ligna tranſ
uerſa.p̄ ſummas vlmos.illas arbozes q̄ ſuſtētat vites Ac parcēdū ē teneris
id eſt nouellis vitib⁹.dū p̄ma etas ſcȝ illaꝝ.adoleſcit.i. creſcit.nouis frōdib⁹
Et dū palmes agit ſe let⁹ ad auras.i.creſcit in altū.immiſſus p̄ puꝝ.i.p̄ aereȝ
laxis habenis.i.mollib⁹ vinculis Ipſa ſcȝ v̄gulta.nōdū ſunt tētanda acie fal-
cis.ſȝ frōdes ſunt carpēde vncis manib⁹ ꝛ intellegēde.i.paulatī frāgende Eſt
aūt temeſis interq̄ȝ legende Inde.i.deinde.vbi vites exierit.i.creuerint.am-
plexe.i.circūdātes.vlmos validis ſtirpib⁹.i.trūcis vel palmitib⁹.ſtringe tum
comas ꝛ tonde brachia.i.amputa tūc frondes ꝛ ramos ſuperfluos Vites re
formidāt ferꝝ ante.i.prius nolūt amputari falce Exerce dura imperia.i. ſcin
de vites.tum deniq̄ȝ.i.poſtq̄ȝ creuerūt ꝛ ꝯpeſce ramos fluētes id eſt ſup̄fluos
¶ Bidens eſt foſſoriū ſic eſt generis maſculini Etiā ſignificat ouē.ſic eſt ge
neris fe̅i.vt alibi dicit Lectas de moze bidentes ¶ Leuis p̄ma longa idē q̄d
plan⁹ ꝛ nō aſper Iñ leuigare ¶ Tabulata ſunt edificia de tabulis.i.de aſſeri
b⁹.vt tabulatum nauis.een roeff Hic p̄t ſtructurā p̄ quā vites expandunt

Bidens
Leuis
Tabulata.

Texende ſepes etiam ut pecus omne tenendum eſt
Precipue dum frons tenera imprudenſq̄ȝ laborum
Cui ſuper indignas hyemes ſolemq̄ȝ potentem
Silueſtres uri aſſidue capreeq̄ȝ ſequaces
Illudunt.paſcuntur oues auideq̄ȝ iuuence.
Frigora nec tantum cana concreta pruina
Aut grauis incumbens ſcopulis arentibus eſtas
Quantum illi nocuere greges.duriq̄ȝ venenū
Dentis.et admorſo ſignata in ſtipite cicatrix
Non aliam ob culpam baccho caper omnibus aris.
Ceditur.et veteres ineunt proſcenia ludi
Premiaq̄ȝ ingentes pagos et compita circum.
Theſide poſuere.atq̄ȝ inter pocula leti
Mollibus in pratis vnctos ſalire per vtres
Nec non auſonij troia gens miſſa coloni
Verſibus incomptis ludunt riſuq̄ȝ ſoluto
Oraq̄ȝ corticibus ſumunt horrenda cauatis
Et te bacche vocant per carmina leta tibiq̄ȝ
Oſcilla ex alta ſuſpendunt mollia pinu
Hinc omnis largo pubeſcit vinea fetu

Complentur vallesqꝫ caue ſaltuſqꝫ profundi
Et quocunqꝫ deus circum caput egit honeſtum
Ergo rite ſuum baccho dicemus honorem
Carminibus patrijs lanceſqꝫ et liba feremus
Et ductus cornu ſtabit ſacer hyrcus ad aram
Pinguiaqꝫ in verubus torrebimus exta colurnis

¶ Dicit. vites precipue nouellas muniendas contra pecudes ¶ Conſtrue Sepes ſunt etiã texende. ⁊ om̃e pecus eſt tenendũ. i. cuſtodiendũ a vitibus ꝑcipue. i. maxime dũ frons eſt tenera ⁊ imprudẽs laboꝝ. i. impatiẽs vexationis Cui ſcꝫ frondi tenere. ſup. i. ꝑter. indignas. hyemes. ⁊ ſolem potentẽ. id ẽ grauẽ. ſilueſtres vri. illa aĩalia ⁊ capree. ſequaces. i. ꝑſecutrices. illudunt. i. nocent Oues ⁊ auide iuuẽce. i. vacce. paſcunt. i. rodũt ſcꝫ vites Et frigora ꝯcreta cana pruina. nõ nocuerũt tm̃. aut grauis eſtas incũbens arentibꝫ ſcopulis ſupple nõ nocuit tm̃. quantũ greges. nocuere illi ſcꝫ viti. ⁊ quantũ nocuit venenum duri dentis. ⁊ cicatrix ſignata in ſtirpe. i. planta. admorſo. id ẽ roſo Caper ceditur. i. occiditur. baccho in oĩbꝫ aris ob nõ aliam culpã. ſcꝫ q̃ꝫ ꝙ vites rodit Et veteres ludi ineunt. i. intrãt. ꝓſcenia. i. pulpita Et theſide. i. atheniẽſis. poſuerunt premia. ſcꝫ ludoꝝ. circũ ingentes pagos. i. vicos ruſticos et circum compita. i. vias publicas Atqꝫ ipſi leti inter pocula. ſalierunt ꝑ vnctos vtres. i. vaſa. in mollibꝫ pratis Nec nõ auſonij coloni. i. itali gens miſſa a troia. ludũt incomptis ꝟſibus ⁊ riſu ſoluto. i. diſſoluto vel grandi. ⁊ ſumunt horrenda ora. i. laruas. de cauatis corticibꝫ. ⁊ o bacche vocãt te ꝑ leta carmĩa ⁊ ſuſpendũt mollia oſcella. i. ora vel imagines. tibi. i. ad tuum honorẽ. ex alta pinu. i. ad arborẽ Oĩs vinea pubeſcit. i. creſcit. hinc. i. ideo. largo fetu. i. multo fructu Et caue valles ꝯplentur ⁊ ꝓfundi ſaltus. i. ſilue. Et quocũqꝫ deus. i. bacchus circumegit. i. ꝟtit. honeſtũ caput. i. pulchꝝ ⁊c̃ Ergo dicemꝰ baccho ſuũ honorẽ rite. i. ſcd̃m ritũ carmĩbꝫ patrijs. i. romãis. ⁊ feremꝰ. i. offeremꝰ lances ⁊ liba Et hircus ſacer. i. ſacrificãdꝰ ductus cornu ſtabit ad aram. ⁊ torrebimus pinguia exta in verubꝫ colurnis. i. de corylo factis

¶ Vri ſunt in ſuperiore germania boues feri ⁊ magni quos bubulos vocant. ex quoꝝ cornibus bibunt barbari — Urus

¶ Proſcenia ſunt pulpita ante ſcenam in q̃bus luditur — Proſcenia

¶ Pagus eſt qđ vulgꝰ villa vocat Jñ pagãnꝰ. i. ruſticꝰ in pago habitãs — Pagus Paganꝰ

¶ Compita ſunt loca quo multe vie ꝯueniunt — Compita

¶ Theſeus fuit rex atheniẽſis Jñ theſides patronymicũ. i. atheniẽſis — Theſides

¶ Auſones fuerunt antiquus populus in italia Jnde auſonius. id eſt italicus. ⁊ auſonia italia — auſones. auſoniꝰ

¶ Oſcillum eſt diminutiuum nomen ab os oris Vel ab os fit oſculum ab oſculum fit oſcillum Et erant oſcilla parue ſtatue vel capita lignea ad arborem ſuſpenſa in honorem bacchi — Oſcillum

¶ Colurnus eſt poſſeſſiuum nomen a corylus — Colurnus

Eſt etiã ille labor curandis vitibus alter

Cui nunq̃ʒ exhauſti ſatis eſt. nāq̃ʒ oē quotānis
Terq̃ʒ quaterq̃ʒ ſolū ſcindendū. glebaq̃ʒ verſis
Eternū frangenda bidentibus. omne leuandū
Fronde nemus redit agricolis labor actus in orbem
Atq̃ʒ in ſe ſua ꝑ veſtigia voluitur annus
Ac iam olim ſeras poſuit cum vinea frondes
Frigidus et ſiluis aquilo decuſſit honorem
Iamtum acer curas venientem extendit in annum
Ruſticus. et curuo ſaturni dente relictam
Perſequitur vitem attondens fingitq̃ʒ putādo
Primus humum fodito. primus deuecta cremato
Sarmenta et vallos primus ſub tecta referto
Poſtremus metito. bis vitibus ingruit umbra
Bis ſegetem denſis obducunt ſentibus herbe
Durus vterq̃ʒ labor. laudato ingentia rura
Exiguum colito. nec nō etiā aſpera ruſci
Vimina ꝑ ſiluam et ripis fluuialis arundo
Cęditur. incultiq̃ʒ exercet cura ſalicti

¶ Dicit ruſticis ſꝑ eē laborandū circa vites ¶ Cō. Etiā ille labor ē alter curā dis vitib9. i. ad curandū vites. cui ſcʒ labori. nunq̃ʒ eſt ſatis exhauſti. i. fatigatiōis Nāq̃ʒ oē ſolū ſcʒ vitiū. ē ſcindēdū q̄tannis. i. ſingul' annis ter q̄terq̃ʒ. ⁊ gleba ē frangēda ęternū. i. ſꝑ. ꝟſis bidētib9. illis īſtrumētis Oē nem9 ē leuandū. i. ſpoliandū frōde Labor redit agricol'. act9 in orbē. i. circuitū. atq̃ʒ ann9 voluit' in ſe ꝑ ſua veſtigia. i. ān9 redit in idē Ac cū vinea poſuit. i. depoſuit iā olim. i. tandē. ſeras frōdes. i. q̄ diu ſedēt. ⁊ cū frigid9 aq̄lo decuſſit ſiluis honorē. i. pulchritudinē acer. i. diligēs. ruſtic9 extēdit curas ſuas iātum. i. tūc mox. in ānū venientē. i. ſeq̄ntē. ⁊ ꝑſequit' curuo dēte ſaturni. i. falce. vitē relictā attondēs. i. ſecās eā. ⁊ ipe fingit. i. format eā. putādo ſcʒ ſuꝑflua Tu fodito p̄mus humū. ⁊ tu cremato p̄m9 ſarmēta deuecta. ⁊ referto. i. reportato p̄m9 vallos. i. ſtipites ſub tecta. metito. i. vuas deme. poſtrem9 Vmbra ſcʒ folioꝝ. īgruit. i. iminet bis vitib9. ⁊ herbe obducūt. i. tegūt. ſegetē. i. ꝯſitas vites. denſis ſentib9. i. ſpinis. bis ſcʒ ⁊ in ꝟe ⁊ in autūno Vterq̃ʒ labor ē durus Laudato ingētia rura. i. prata l' paſcua. ⁊ colito. i. arato. exiguū. i. ꝑuū agꝝ Nec nō ⁊ aſpera vimina. i. ligamia ruſci. illi9 herbe. cedunt' ꝑ ſiluā. ⁊ fluuial' arūdo cędit'. i. ſecatur in ripis. ⁊ cura ſalicti. i. ſalicū. inculti. exercet. i. opus dat agricolę

Sarmēta Ruſcū ¶ Sarmenta dñr rami arboꝝ amputati ¶ Ruſcū eſt ꝟgultū quo vites ligant' Alij dicūt ruſcus ⁊ eſt frutex ferēs rubras baccas. de quo fiunt ſcope
Ruſcus.

Iam vinctę vites iam falcem arbuſta reponunt
Iam canit extremos effoetus vinitor antes
Sollicitanda tn̄ tellus puluiſq; mouendus
Et iam maturis metuendus iuppiter vuis
Contra non vlla eſt oleis cultura. neq; ille
Procuruam expectant falcē raſtroſq; tenaces
Cum ſemel heſerunt aruis auraſq; tulerunt
Ipſa ſatis tellus cum dente recluditur vnco
Sufficit humorē. et grauidas cū vomere fruges
Hoc pinguem et placidā paci nutritor oliuam
Poma q̄z vt primum truncos ſenſere valentes
Et vires habuere ſuas. ad ſidera raptim
Vi propria nituntur opiſq; haud indiga noſtrę
Nec minus interea foetu nemus omne graueſcit
Sanguineiſq; inculta rubent auiaria baccis
Tondentur cythiſi. tedas ſilua alta miniſtrat
Paſcūturq; ignes nocturni. et lumina fundunt
Et dubitant hoīes ſerere atq; impendere curas

¶ Dicit maximā eſſe culturam vitium. ſed minimā olea℞. ¶ Conſtructio. Vites ſunt iam vincte. arbuſta reponūt iam falcem. i. vites ſunt putate Vinitor effectus. i. laſſus. canit iam extremos antes. i. finem laboris Tamē tellus eſt ſollicitāda. i. ſollicite colenda. ⁊ puluis eſt mouendus. ſcʒ ad vites Et iuppiter. i. imber eſt metuēdus vuis iā maturis Cōtra. i. ecōtrario. non vlla cultura eſt oleis. neq; ille ſcʒ olee. expectāt. i. requirūt ꝓcuruā falcem. i. putationem. neq; tenaces raſtros. i. foſſurā. cū ſemel heſerunt aruis. i poſtq̄ coaluerunt. ⁊ cū tulerūt auras. i. cū aſſueuerint aeris varietati Ipa tellus cū recludit̄. i. aperitur. vnco dente. i. vomere ſufficit. i. dat. humorē ſatis. i. frumentis. ⁊ ſufficit grauidas fruges cū vomere. i. qn̄ aratur oliuetum Tu nutritor. i. nutries hoc ſcʒ mō. pinguē oliuam ⁊ placidā paci Quoq;. i. etiā. poma. i. arbores pomifere vt ꝑmū ſenſerūt valentes truncos. ſcʒ q̄bus dirigunt̄ tenelle ⁊ ꝑmū habuere ſuas vires. nituntur ad ſidera. i. creſcunt. raptim. i. cito. ꝓpria vi. haud indiga. i. indigentia. noſtrę opis. i. auxilij. Nec minus. i. ſimiliter omne nemus graueſcit fętu. id eſt fit grauidum fructu. ⁊ inculta auiaria. id eſt nemora. rubent ſanguineis baccis Cythiſi. ille herbe. tondentur id eſt metuntur. alta ſilua miniſtrat tedas. id eſt luminaria. ⁊ ignes nocturni paſcuntur. ſcʒ tedis. ⁊ fundunt id eſt dant lumina ¶ Vinitor eſt qui colit vites Vinitor.
¶ Antes pl'i nūero vocant̄ eminētes lapides vel vltime columne. q̄bꝫ edi- Antes.

Auiarium
Ornithon
Nutrior
Cythiſus
Teda

ficia ſustinent Etiã ſũt extremi ordines vinearũ l' macerie qbꝫ vineta claudũt
¶ Auiariũ est locꝰ in quo multe ſunt aues. q locꝰ etiã ornithon dr greco nomie. hic accipit auiariũ p ſecreta ſilua in qua ſepe ſunt aues
¶ Nutrior deponentale verbum est idem qd nutrio.
¶ Cythiſus est herba vtiliſſima pecori q ſepe in anno metitur
¶ Teda est arbor reſinã fundẽs. vñ optime ardet. ꝛ fiũt ex illa faces Accipit p candela vel face vel igne. ꝛ etiam p nuptijs

Quid maiora ſequar: ſalices humileſqꝫ geneſte
Aut ille pecori frondẽ aut paſtoribus vmbram
Sufficiunt ſepemqꝫ ſatis et pabula melli
Et iuuat vndantem buxo ſpectare cytorũ
Naricieqꝫ picis lucos. iuuat arua videre
Non raſtris hoĩm non vlli obnoxia cure
Ipſe caucaſeo ſteriles in vertice ſilue
Quas aioſi euri aſſidue franguntqꝫ feruntqꝫ
Dant alios alie fetus. dant vtile lignum
Nauigijs pinos. domibus cedroſqꝫ cupreſſoſqꝫ
Hinc radios triuere rotis. hinc tympana plauſtris
Agricole et pandas ratibus poſuere carinas
Viminibus ſalices foecunde frondibus vlmi
At myrtus validis haſtilibus. et bona bello
Cornus. ityreos taxi torquentur in arcus
Nec tilie leues aut torno raſile buxum
Non formam accipiunt ferroqꝫ cauantur acuto
Nec non et torrentem vndã leuis innatat alnus
Miſſa pado. necnon et apes examina condunt
Corticibuſqꝫ cauis vitioſeqꝫ ilicis aluo
Quid memorandũ eque baccheia dona tulerunt
Bacchus et ad culpam cauſas dedit. ille furentes
Centauros letho domuit rhetumqꝫ pholumqꝫ
Et magno hyleum lapytis crathere minantem.

¶ Hic poeta docet vtilitates multarũ arborũ ſponte naſcentiũ q̃s etiã vitibꝫ pfert ¶ Cõstrue Quid ſequar maiora. i. qd dicã de maioribꝫ arboribꝫ Salices ꝛ hũiles geneſte. ille breues arbores. aut ille ſufficiũt. i. ſubmiſtrãt fron-

dē pecoꝛ.aut ſufficiūt paſtoꝛib⁹ vmbrā.i.refrigeriū.ꝛ ſufficiūt ſepē ſatis.i.ſe-getib⁹.ꝛ ſufficiūt pabula melli Et iuuat.i.delectat.ſpectare.i.vidē cytoꝝ illū mōtē.vndantē.buxo illa ſpē arboꝛis.ꝛ iuuat ſpectare lucos.i.ſiluas.picis narıcie.ſit dicte a loco Juuat vidē arua nō obnoxia i.debita.raſtris ꝛ nō obnoxia vlli cure hoīm.i.q̄ nō egēt humano laboꝛe vel cultu Ipſe ſteriles ſilue in ꝑtice caucaſeo.i.caucaſi mōtis.q̄s.ſiluas euri aīoſi.i.venti validi frāgūt ꝛ ferūt.i.auferūt.aſſidue.dant fetus.i.vtilitates.alie arboꝛes dāt alios fet⁹.i.q̄cꝫ arboꝛ ſuū dat fructū Ipē ſilue dāt pinos vtile lignū nauigijs.ꝛ dāt cedꝛos cupꝛ̄ſſoſcꝫ vtile lignū domib⁹ Agricole triuere.aptauerūt.hic.i.ex ſiluis .radios rotis.ꝛ agricole poſuere hic plauſtris tympana.i.tecta ꝛ poſuē hic ratib⁹.id ē nauib⁹ pādas carinas.i.curuas coſtas Salices ſunt fecūde viminib⁹.i.ꝓfe-rūt vimia.vlmi ſunt fecūde frōdib⁹ At myꝛtus ē bona validis haſtilib⁹ ꝛ coꝛn⁹ ē bona bello.i.vtilis in reb⁹ bellicis Taxi toꝛq̄nt.i.flectunt in arc⁹ ityꝛeos ı.ꝑthicos.i.de taxis fiūt arc⁹ Nec nō i.etiā tilie leues.i.plane.accipiūt foꝛmā ꝛ cauant acuto ferro.ꝛ buxū raſile.i.qđ radi ꝑt toꝛno.illo īſtrumēto. Nec nō ꝛ leuis aln⁹ .i.nauis ex alno facta.miſſa pado.i.in illū fluuiū.inatat vndam toꝛrentē.i.cū impetu currentē Nec nō ꝛ apes cōdūt.i.faciūt examina.i.ſedes ſuas.in cauis coꝛticib⁹ ꝛ in aluo.i.in ventre.vicioſe ilicis.illius arboꝛis putre facte. Quid eque mēoꝛandū.i.tā vtile baccheia dona.i.vites.tulerūt.i.intule rūt Bacch⁹.i.vitis dedit ꝛ.i.etiā cās ad culpā.i.malū faciēdū Ille.ſcꝫ bacch⁹ domuit letho id ē occidi fecit.cētauros illos hoīes furētes ſcꝫ vino Domuit inquā letho.rhetum pholūcꝫ.illos centauros ꝛ hyleū illū centaurū.minan-tem lapytis illis viris magno cratere

¶ Cytoꝛus eſt mons in paphlagonia in quo buxus abundat Dicitur autē hec boxus pꝛo arboꝛe ꝛ hoc buxum pꝛo ligno teuto.busboem — *Cytoꝛus*; *Bux⁹ buxum*

¶ Naritia eſt quedā inſula grecie vbi pix naſcit Jn̄ naricius a um — *Naritia*

¶ Caucaſus eſt maximus mons ſcythie in quo creſcunt pini ꝛ alie arboꝛes — *Caucaſus*

¶ Radius rote.teutonice een ſpeeck int rat — *Radius*

¶ Tympanum ſignificat een bunghe — *Tympanum*

¶ Tympaniſtes qui ludunt tympano Et quia tympanum eſt vndicꝫ tec-tum ꝛ clauſum.ideo ſignificat etiam tectum vel clauſuram ſuper currum.vt hoc loco — *Tympaniſtes*

¶ Ityꝛei ſunt populus ſyꝛie iuxta arabes.hic accipit ꝑ parthis q̄ maxime vtunt arcub⁹ ¶ Toꝛnus eſt inſtrumentū quo ligna leuigant ꝛ terunt Jn̄ toꝛnare.id eſt toꝛno aptare teuto.dꝛeyen ¶ A bacchus fiunt tria poſſeſſiua no-mina ſcꝫ bachic⁹ baccheus ꝛ baccheius ¶ Centauri ſunt populus theſſalie qui pꝛimi in illis regionibus vſi ſunt equis ad equitandū Jō poete dicunt e-os eſſe bifoꝛmes hoc eſt equos ſimul et homines — *Ityꝛei*; *Toꝛn⁹ toꝛnare*; *Centauri*

¶ Lapythe etiā ſunt ppl's in theſſalia ꝓpe cētauros Qui ppl'i ambo q̄ncꝫ ꝯuenerūt in conuiuiū.et ebꝛiati pugnauerunt inter ſe — *Lapythe*

O foꝛtunatos nimium ſua ſi bona noꝛint
Agricolas.quibus ipſa pꝛocul diſcoꝛdibus armis
Fundit humo facilem victum iuſtiſſima tellus
Si non ingentem foꝛibus domus alta ſuperbis

Mane ſalutantum totis vomit ędibus vndam
Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes
Illuſaſq; auro veſtes ephyreiaq; ęra
Alba nec aſſyrio fucatur lana veneno
Nec caſia liquidi confunditur vſus oliui
At ſecura quies et neſcia fallere vita
Diues opum variarum. et latis otia fundis
Speluncę viuiq; lacus ac frigida tempe.
Mugituſq; boum. molleſq; ſub arbore ſomni
Non abſunt. illic ſaltus ac luſtra ferarum
Et patiens operum paruoq; aſſueta iuuentus
Sacra deum. ſanctiq; patres. extrema per illos
Iuſticia excedens terris veſtigia fecit.

¶ Hic laudat vitā ruſticā ¶ Conſtructio O nimiū fortunatos agricolas ſi norit. i. nouerit. ſua bona. qbꝰ ſcʒ agricolis. ipa iuſtiſſima. tellꝰ fundit. i. dat ex humo facilē victū. ꝓcul diſcordibꝰ armis id eſt bellis Si. i. q̄uis alta domus nō vomit. i. emittit ſupbis foribꝰ ingentē vndā. i. copiā. ſalutātū mane totis ędibꝰ Et ſi agricole nō inhiāt. i. ſollicite cupiūt. poſtes. i. trabes. varios pulchra teſtudine. i. lamis formatis de teſtib; indicarū teſtudinū Et ſi nō inhiāt veſtes illuſas. i. depictas. auro ⁊ ęra ephyreia. i. corinthia Nec alba lana fucaꝛ id ē tingiꝛ ab agricolis. aſſyrio veneno. i. purpureo cruore vel colore Nec vſus liq̄di oliui corrumpiꝛ a ruſticis. caſia ſʒ illa herba. At id ē tñ. ſecura q̄es ⁊ vita neſcia fallē. diues variarū opū nō abſunt eis At. i. ſʒ tñ ocia in latis fundis. id eſt predijs ⁊ ſpelūcę ⁊ viui lacus. id ē fluētes aque. ac frigida tempe. i. loca amena ⁊ refrigerātia. nō abſunt eis Mugituſq; boū ⁊ ſomni molles. i. iucundi ſub arbore nō abſunt eis Saltus ac luſtra. i. cubilia ferarū ſunt illic. i. intelligiꝛ aūt venatōes Et iuuētus id ē familia patiēs operū. id ē diligēs in ope. et aſſueta ꝑuo. id eſt nō magna deſiderās Sacra deū. i. deorū ſcʒ ſunt ibi. ⁊ prēs ſunt ibi ſci. i. venerabiles Iuſticia excedēs terris fecit extrema veſtigia ꝑ illos ſcʒ agricolas Nā poete dicūt iuſticiā expulſā ʒ ciuitatibꝰ i agris adhuc aliquādiu manſiſſe ¶ Teſtudo eſt aīal teſta tectū teuto. een ſchilt pedde. Sunt autem in india maxime teſtudines. quarum teſtis ſectis in laminas lectos veſtiunt diuites Poniꝛ etiam pro cythara.

Teſtudo

¶ Fucus eſt herba qua coloraꝛ Ideo ponitur pro colore ⁊ etiā ꝑ fraude fucare colorare.

Fucus

¶ Fundus eſt pars agri que colitur ¶ Tempe pluraꝛr eſt locus amenissimus in theſſalia ſed poniꝛ hic pro quouis ameno loco.

Fundus Tēpe

¶ Ephyra eſt ciuitas achaie quę vocatur alio nomine corynthus Ideē epyrius. vel ephyreius.

Ephyra.

Me vero primum dulces ante omnia muſe
Quarum ſacra fero ingenti percuſſus amore.
Accipiant. celiqꝫ vias et ſydera monſtrent
Defectus ſolis varios luneqꝫ labores
Unde tremor terris. qua vi maria alta tumeſcant
Obiicibus ruptis. rurſuſqꝫ in ſe ipſa reſidant
Quid tantum oceano properent ſe tingere ſoles
Hiberni. vel que tardis mora noctibus obſtet
Sin has ne poſſim nature accedere partes
Frigidus obſtiterit circum precordia ſanguis
Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes
Flumina amem ſiluaſqꝫ inglorius. o ubi campi
Sperchiuſqꝫ et virginibus bacchata lacenis
Taygeta. o qui me gelidis in vallibus hemi.
Siſtat et ingenti ramorum protegat umbra

¶ Sup̱ oīa laudat phiam deiñ vitā ruſticā que ꝓprie ad ſapiam accedit Mu ſe .i. ſcie. dulces añ oīa .i. ſup̱ oīa accipiāt me p̄mū qꝝ ſcꝫ muſaꝝ ſacra fero ꝑcu ſſus ingenti amore ſcꝫ muſaꝝ. ⁊ muſe mūſtrēt mihi vias .i. circuitꝰ celi. ⁊ ſyde ra .i. naturas ſydeꝝ. ⁊ mōſtrēt mihi varios defectꝰ ſolis ⁊ labores .i. defectꝰ lu ne Et muſe mōſtrēt mihi vñ tremor ſit terris. ⁊ qua vi alta maria tumeſcant Obiicibꝫ .i. aggeribꝫ ruptis. ⁊ q̄ vi maria reſidāt rurſus in ſe .i. deſcēdūt Quid .i. q̄re ſoles hiberni .i. hyemales. ꝓperēt tm̄ tingē ſe oceano .i. occidē. vel q̄ mo ra obſtet tardis noctibꝫ .i. cur in hyeme dies ſint tā breues .i. noctes ꝓo tā lon ge Sin .i. ſꝫ ſi. frigidus ſanguis obſtiterit circū p̄cordia .i. ſi habes igeniū mihi īpedimēto fuerit. ne poſſim accedē has ꝑtes nature .i. itelligē has naturales ſcias Rura placeāt mihi. ⁊ rigui amnes in vallibꝫ Amē flumia ſiluaſqꝫ iglo riꝰ .i. ignotꝰ O vbi ſunt cāpi ⁊ ſperchiꝰ ille fluuius. ⁊ taygeta bacchata .i. bac chādo freq̄ntata ꝟgibꝫ lacenis .i. lacedemoniis O q̇ ſiſtat .i. ponat me i geli dis vallibꝫ hemi .i. illiꝰ mōtis. ⁊ ꝓtegat me ingenti vmbra ramoꝝ ¶ Muſa eſt idē qđ ſcia dcā a greco noīe moſis qđ eſt inq̄ſitio Ponit̄ ꝑ carmīe vt ibi Sil ueſtrē tenui muſaꝫ meditaris auena. ¶ Sido ſit idē qđ deſcēdo. vt ibi Gem ma ſup̱ arbore ſidūt Sic ⁊ aq̄ ſidit qñ cadit. Sperchiꝰ ē fluuiꝰ in theſſalia

Muſa

Sido

Sperchius.

¶ Taygeta eſt mōs laconie baccho ſacer. in quo ꝟgies bacchari ſolebant — Taygeta

¶ Lacena vocatur mulier ex laconia — Lacena

¶ Hemus eſt mons inter thraciam ⁊ macedoniam — Hemus

Foelix qui potuit rerum cognoſcere cauſas
Atqꝫ metus omnis et inexorabile fatum

Subiecit pedibus ſtrepitumq̨ acherontis auari
Formatus. et ille deos qui nouit agreſtes
Panaq̨ ſiluanumq̨ ſenem nymphaſq̨ ſorores
Illum non populi faſces. non purpura regum.
Flexit et infidos agitans diſcordie fratres.
Aut coniurato deſcendens dacus ab iſtro
Non res romane perituraq̨ regna. neq̨ ille
Aut doluit miſerans inopem: aut inuidit habenti
Quos rami fructus quos ipſa volentia rura.
Sponte tulere ſua carpſit. nec ferrea iura
Inſanumq̨ forum aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta ceca ruūtq̨
In ferrum. penetrant aulas et limina regum
Hic petit excidijs vrbem miſeroſq̨ penates.
Vt gemma bibat et ſarrano dormiat oſtro
Condit opus alius defoſſoq̨ incubat auro.
Hic ſtupet attonitus roſtris. hunc plauſus hiantē
Per cuneos geminatus enim plebiſq̨ patrūq̨
Corripuit. gaudent perfuſi ſanguine fratrum
Exilioq̨ domos et dulcia limina mutant
Atq̨ alio patriā querunt ſub ſole iacentem

¶ Adhuc poeta laūdat ruſticā vitā ꝯparatione vite vrbane q̄ ē plena tumultibus. Conſtructio Felix ſcꝫ q̄ potuit ꝯgnoſcē cās rex. atq̨ ſubiecit pedibꝫ. i. ꝓ uipēdit oēs metꝰ. i. res q̄ hoibus metū īferūt. ꝛ ſubiecit pedibꝫ. iexorabile fatū. i. mortē irrecuſabilē. ꝛ ſtrepitū. i. terrorē auari acherōtis. i. inferni Et. id etiā ille ē fortunatꝰ q̄ nouit agreſtes deos ſcꝫ pana. ꝛ ſiluanū ſenē nymphaſq̨ ſorores. ſcꝫ iter ſe hoc ē q̄ ruſticā vitā colit. Faſces pp̄li. i. honores aut ꝯſulatꝰ nō flexerūt illū. ꝛ purpura regū nō flexit illū. ſcꝫ a ꝓtute Et diſcordia agitās. i. vexās frēs infidos ſcꝫ ſibi Aut dacus. ille pp̄ls deſcēdēs ab iſtro ill o fluuio ꝯiurato. i. quē iurauit ſe nō trāſituꝝ Res romanę ꝛ regna peritura nō flexerūt illū Neq̨ ille ſcꝫ ruſticꝰ. aut doluit miſerās inopē aut inuidit hn̄ti ſcꝫ diuitias hoc ē. ruſticꝰ neq̨ dolore neq̨ inuidia tangit Ipe carpſit fructꝰ q̄s rami ꝛ q̄s ipa rura tulere. i. ꝓtulerūt volētia ſua ſpōte Nec vidit iura ferrea. i. dura. nec vidit foꝝ inſanū. i. locū iudicioꝝ turbulentū. aut tabularia vulgi. i. loca vbi tabule. i. lrē ꝯtinent Alij ſcꝫ mercatores ſollicitāt ceca freta remis. i. na

uigant p ignotum mare Alij ruunt in ferrum.i.bella gerunt.ꝛ penetrãt au-
las ꝛ limina regũ.i.famulãtur regib⁊ Hic.i.alius petit excidijs vrbẽ miſeroſ
qꝫ penates.i.expugnat vrbes ꝛ vicos.vt bibat gemma.i.ex poculo gẽmeo.ꝛ
vt dormiat ſarrano oſtro.i.in purpura Alius ſcꝫ auarꝰ.ↄdit.i.ↄgregat opes
ꝛ incubat auro defoſſo.i.iacet ſup auꝝ qd infodit terrę Hic.i.aliꝰ ſtupet.atto
nitus roſtris.i.in foro hoc eſt.amat aut laudař aut laudari in cõcione Et ge-
minatus plauſus plebis patrũqꝫ.i.ſenatoꝝ.corripuit.i.inuaſit.hũc.i.aliũ.hi-
antem.i.auidũ laudis p cuneos.i.ſubſellia Alij pfuſi ſanguine fratꝝ ſcꝫ ſuoꝝ
q̊s occiderũt.gaudẽt.ꝛ mutant domos ꝛ dulcia limina ſua exilio.i.exules fi
unt.atqꝫ querũt patriã iacentẽ ſub alio ſole.i.in alia pte mundi

¶ Acheron dř a poetis inferni fluuiꝰ.ꝛ interpřtař ſine gaudio vel ſalute — Acheron
¶ Faſcis eſt colligata ſarcina. In bucolicis. Ego hoc te faſce leuabo.ꝛ qꝛ añ — Faſcis
conſules romanos portãtur a lictoribus faſces virgarum.ideo faſces p cõ — Faſces
ſulatu vel alio honore accipiur
¶ Iſter eſt maximꝰ fluuius ſcythaꝝ vel germanoꝝ q̄ ꝛ danubius vocař — Iſter
¶ Dacus dř aliq̄s de dacia q̄ regio eſt iuxta thraciam — Dacus
¶ Tabularium eſt locus in quo reponuntur tabule.i.littere — Tabularium
¶ Oſtrum eſt purpura que fit in tyro ciuitate que alio nomine ſarra dicitur — Oſtrum
hinc ſarranus.id eſt tyrius — Sarrenus
¶ Roſtra dr ſuggeſtũ vel altã ſedẽ q̄ fuit in foro romano.quã aſcẽdebat q̄ cõ — Roſtra
cionareř Vñ ſępe legiř aliquẽ dixiſſe p roſtris.i.in illa alta ſede ſtantẽ
¶ Cunei dñr ordines ꝛ loca in theatro in q̄b⁊ ſedẽt ſpectantes — Cunei

Agricola incuruo terram dimouit aratro,
Hinc anni labor.hinc patriam puoſqꝫ nepotes
Suſtinet.hinc armẽta boum meritoſqꝫ iuuencos
Nec requies quin aut pomis exuberet annus
Aut foetu pecoꝝ aut cerealis mergite culmi
Prouentuqꝫ oneret ſulcos atqꝫ horrea vincat
Venit hyems.teritur ſicyonia bacca trapetis
Glande ſues lęti redeunt.dant arbuta ſiluę
Et varios ponit foetus autumnus.et alte
Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis
Interea pendent dulces circum oſcula nati
Caſta pudiciciam ſeruat domus.vbera vaccę
Lactea demittuut.pinguesqꝫ in gramine leto
Inter ſe aduerſis luctantur cornibus hedi
Ipſe dies agitat feſtos.fuſuſqꝫ p herbam
Ignis vbi in medio ꝛ ſocij cratera coronãt

Te libans lenee vocat. pecoriſqꝫ magiſtris
Velocis iaculi certamina ponit in vlmo
Corporaqꝫ agreſti nudant predura paleſtra

¶ Hic deſcribitur vita ruſtica voluptatis plena ¶ Cõſtrue Agricola poſtqꝫ dimouit.i. pſcidit terrã incuruo aratro Labor anni eſt ei hinc.i. ex agricultura hꝫ ſubſtantiã totius anni Et ipſe ſuſtinet.i. ſuſtẽtat alit. hinc ex agricultura. patriam puoſqꝫ nepotes.i. ſuos oẽs Et ſuſtine. hinc armẽta boum ⁊ iuuẽcos meritos.i. ꝯfortes laboris Nec requies ſcꝫ eſt ei.i. ipſe nõ ceſſat. quin annus aut exuberet.i. abundet pomis. aut exuberet foetu.i. ꝑtu pecoꝝ. aut mergite.i. manipulis. culmi cerealis.i. frumẽticij Nec requies eſt ipſi quin oneret ſulcos ꝓuentu.i. ſeminet de ijs frumẽtis q̃ iam ꝓuenerunt atqꝫ quin vincat horrea.i. plura tñ reſeruet frumenta qꝫ capere poſſint horrea Hyems venit bacca ſicyonia.i. oliua. teritur trapetis.i. molis oliuaribus Sues redeunt leti.i. pingues glande. ſilue dant arbuta.i. poma illa. ⁊ autumnus ponit. id eſt deponit aut miniſtrat varios fetus. id eſt fructus. ⁊ mitis vindemia.i. vua coquitur ⁊ maturatur. alte in apricis ſaxis.i. montibꝫ ſole gaudẽtibꝫ Dulces nati pendent interea.i. eodem tꝑe circũ oſcula ſcꝫ pr̃is Caſta domus.i. familia. ſeruat pudiciciã. Vacce demittunt vbera lactea.i. lacte plena. ⁊ pingues hedi luctant̃ inter ſe aduerſis cornibus in gramine leto.i. copioſo Ipſe agricola. agitat feſtos dies. ⁊ ipſe fuſus.i. iacẽs ꝑ herbã. vbi ignis eſt in medio. ⁊ vbi ſocij coronãt.i. herbis circũdant. cratera.i. poculũ Ipſe libãs.i. ſacrificans vocat te o lenee.i. bacche. ⁊ ponit magiſtris pecoris.i. pecoribus. certamina velocis iaculi in vlmo.i. vt certando iaculẽtur in vlmũ Et ipſi nudant predura corpora. agreſti paleſtra. id eſt luctatione

Incuruus ¶ Incuruus.i. valde curuus nam in auget
Exuberare ¶ Exuberare ẽ abũdare. ⁊ fit ab adiectio noĩe vber qđ ẽ plenus abundus
Merges ¶ Merges itis eſt manipulus ſpicaꝝ vt inquit Seruius
Cerealis ¶ Cerealis eſt adiectiũ factũ a noĩe ceres Vñ ⁊ in eneide dr̃ cerealia arma.i. inſtrumẽta qbꝫ ceres.i. panis formatur
Sicyon ¶ Sicyon vel ſicyonia eſt antiqua ciuitas laconie vbi oliue multe ſunt
Bacca Unde dr̃ hic. Bacca ſicyonia.i. que abundat ſicyone
Trachetum ¶ Trapetum eſt mola oliuaria.
Apricus ¶ Apricus a um id eſt apertus ⁊ ſole gaudens Inde
Apricari Apricari. id eſt ſole caleſcere
Paleſtra ¶ Paleſtra eſt locus vbi luctatur aut ipſa luctatio

Hanc olim veteres vitam coluere ſabini
Hanc remus et frater. ſic fortis hetruria creuit
Scilicet et rex facta eſt pulcherrima roma
Septem q̃ vna ſibi muro circũdedit arces
Ante etiam ſceptrꝫ dictei regis. et ante
Impia qꝫ ceſis gens eſt epulata iuuencis

Aureus hanc vitam in terris ſaturnus agebat
Necdum etiam audierãt inflari claſſica. necdum
Impoſitos duris crepitare incudibus enſes
Sed nos immenſum ſpacijs cõfecimus equor
Et iam tempus equum fumantia ſoluere colla

¶ Laudat agriculturã priſcoꝝ exemplis ¶ Cõſtructio Veteres ſabini colue re olim hanc vitã. ſcȝ ruſticã Remus ⁊ frater eius ſcȝ romulus. coluere hãc vitã. fortis hetruria. illa ꝓuincia. creuit ſic. ſcȝ. i. certe. ⁊ roma facta eſt pulcherrima reꝝ. i. dñã mũdi. Saturnus aureus. i. q̇ regnauit in aurea etate. agebat in terris hanc vitã. añ ſceptꝝ dictei regis. i. priuſquã regnaret iuppiter ⁊ ante q̃ꝫ impia gens eſt epulata iuuẽcis ceſis. i. bobus occiſis hoĩes necdũ audie rãt claſſica. i. tubas bellicas inflari. ⁊ necdũ audierãt enſes impoſitos duris incudibꝫ crepitare. i. ſonare Sȝ nos ꝯfecimꝰ ſpacijs. i. trãſiuimꝰ imenſuȝ eq̃r. i. ꝑ magnũ campũ Et tp̃s eſt iam ſoluere equum fumantia colla. i. ceſſare ⁊ quieſcere Eſt autem allegorica locutio

¶ Sabini fuerũt antiquꝰ ppl's ꝓpe vrbẽ romã q̇ romanis tandẽ ꝯuĩcti ſunt Sabini
¶ Remus ⁊ Romulus fuerunt ꝯditores vrbis rome Remus
¶ Hetruria eſt ps italie q̇ vocaṫ alio noĩe tuſcia in qua ſunt Florẽtia Sene Hetruria
Bononia ¶ Dicteus mons eſt i inſula creta in quã regnauit iuppiter. vnde Dicteus
vocatur rex dicteus. id eſt cretenſis

¶ P. Virgilij Georgicoꝝ Liber tercius

t Eq̃ȝ magna pales. ⁊ te memorãde canemꝰ
Paſtor ab amphryſo. vos ſilue amneſqȝ licei
Cetera que vacuas tenuiſſent carmina mentes
Omnia iam vulgata. quis aut euryſtea durum
Aut illaudati neſcit buſiridis aras
Cui nõ dictus hylas puer. aut latonia delos
Hippodameqȝ. humeroqȝ pelops inſignis eburno
Acer equis. tentãda via eſt qua me q̃ȝ poſſim
Tollere humo. victorqȝ viꝝ volitare per ora

¶ In hoc libro agiṫ de aĩalibꝫ ſcȝ equis. bobus. ouibꝫ. capris. vnde inuocat palem quã dicebãt deã pabuli Itẽ affert cauſam quare potiſſimũ ſcribat ruſticas res. q̄ ſcȝ alia materia nõ reſtet ¶ Cõſtructio O magna pales. tu dea nos canemꝰ te q̊ȝ. i. etiã Et o mẽmorãde paſtor ab amphryſo. ſcȝ fluuio. canemus te quoqȝ Intelligit ãt apollinẽ vt dicemus Et o ſilue ⁊ amnes licei illius montis. canemus vos Omnia cetera carmina q̄ tenuiſſent. i. delectaſſent. vacuas. i. ocioſas mẽtes. ſunt tã vulgata. i. nota vel deſcripta Quis neſcit durũ euryſtea. illũ regem. aut q̇s neſcit aras buſiridis. illius regis illau

dati.i.peſſimi vel illaudabil'. Cui.i.a q̃.puer hylas nõ ē dict⁹.i.deſcript⁹.ꝛ cui latonia celos.illa īſula.nõ ē dcã.ꝛ cui.hippodame.ſcꝫ nõ ē dcã.ꝛ pelops iſig-nis eburno humero.ꝛ acer eq̃s Via.i.mod⁹.ē tentãda.i.q̃renda.qua ſcꝫ via poſſim tollere me q̃ꝫ ab humo.i.nobilitare.ꝛ vt ego victor.i.compos voti.poſſim volitare per ora virum.i.virorum

Pales ¶ Pales eſt fabuloſa dea pabuli.cuius feſta dicebãtur parilia

Amphryſus ¶ Amphryſus eſt fluuius theſſalie.circa quē apollo ꝓpter cedem cyclopũ celo depulſus.regis admeti pecora pauit annis ſeptem

Euryſtheus ¶ Euryſthe⁹ fuit rex grecie q̃ iunõis aſtu herculi m'ta dura īpauit vt piret

Buſiris ¶ Buſiris fuit rex egypti q̃ ſolit⁹ hoſpites ſuos īmolare ab hercule tandeꝫ (mactat⁹ ē

Hylas ¶ Hylas puer.comes herculis in aquã cecidit ſubmerſus ꝛc̃

Delos Latona ¶ Delos eſt inſula in egeo vbi latona pepit apollinem ꝛ dianam fuit aũt latona filia cei titani

Latonia ¶ Latonia ſubſtãtiue dr diana q̃ſi filia latona ſꝫ latõia.i.in q̃ latona morata ē

Hippodame ¶ Hippodame vel hippodamia fuit filia enomai regis.q̃ hñs eq̃s velociſſimos inſtituit cũ procis filie ſue certamen currule quo multos victos occidit

Pelops Tandē Pelops tantali fili⁹ cũ fraude ſupauit eãq; duxit vxorem

Primus ego in patriã mecũ (mõ vita ſupſit)
Aonio rediens deducam vertice muſas
Primus idumeas referam tibi mantua palmas
Et viridi in cãpo templũ de marmore ponam
Propter aquã .tardis ingens vbi flexibus errat
Myncius.et tenera ꝑtexit arundine ripas
In medio mihi ceſar erit templũq; tenebit
Illi victor ego et tyrio conſpectus in oſtro
Centũ quadriiugos agitabo ad flumina currus
Cuncta mihi alpheum linquens lucoſq; molorchi
Curſibus et crudo decertet grecia ceſtu
Ipſe caput tonſe folijs ornatus oliue
Dona feram iam nunc ſolemnes ducere pompas
Ad delubra iuuat.ceſoſq; videre iuuencos
Vel ſcena vt verſis diſcedat frontibus.vtq;
Purpurea intexti tollant aulea britanni
In foribus pugnã ex auro ſolidoq; elephanto
Gangaridum faciam victoriſq; arma quirini
Atq; hic vndantem bello magnumq; fluentem

Nilum.ac nauali ſurgentes ęre columnas
Addam vrbes aſie domitas.pulſumqꝫ nyphatem
Fidentemqꝫ fuga parthum verſiſqꝫ ſagittis
Et duo rapta manu diuerſo ex hoſte trophęa
Biſqꝫ triumphatas vtroqꝫ a littore gentes.

¶ Promittit poeta ſe poſthac maiora ſcriptoꝝ.ſcꝫ geſta cęſaris ¶ Cōſtructio Ego rediens in patriam deducā mecum ṗmus muſas.i. poeſim.de aonio vertice.i.illo monte.mō.i.dūmodo.vita ſupſit mihi O mantua referā tibi ṗmus palmas idumeas.i.q̄ abundant apud idumen ciuitatē Et ponā templum de marmore in viridi campo ꝓpter.ꝓpe aquam vbi ingens myncius.ille fluuius.errat.i.fluit.tardis flexibus.ꝛ ṗtexit.i.circundat.ripas tenera arundine Cęſar ſcꝫ auguſtus.erit in medio ſcꝫ templi.ꝛ tenebit.i.defendet tēplū Ego victor ꝛ ꝯſpectus in tyrio oſtro.i.purpureo.agitabo illi.id ē ad illius honorē.centū currus quadriiugos.i.quattuor equoꝝ. ad flumina. Cuncta gręcia linquēs alpheum.illū fluuiū.ꝛ linquēs lucos molorchi illius viri.decertet mihi curſibꝫ.ꝛ crudo cęſtu.i.illo certamine duro Ipſe ſcꝫ ego.ornatus caput folijs tonſę oliuę feram dona Iuuat ducere iānunc ſolemnes pōpas ad delubra.i.templa ꝛ videre iuuēcos cęſos.i.immolatos Vt vel.i.etiā ſcena diſcedat.frontibꝫ.i.ptibꝫ anterioribꝫ.ꝟſis. Et vt britanni intexti.i.depicti in auleis.tollat purpurea aulea.i.vela Ego faciam in foribꝫ ſcꝫ templi.pugnam gangaridū.i.gangaridaꝝ ſcꝫ illoꝝ hoim.ex auro.ꝛ ſolido elephanto.i.ebore: ꝛ faciam arma victoris quirini.i.auguſti. Atqꝫ faciam hic nilum illum fluuium ęgypti.vndantē.i.tumidum bello.ꝛ fluentem magnū.i.magne aut valde.ac faciam columnas ſurgētes.i.factas.ęre nauali.id eſt de ęreis roſtris nauium Addam vrbes aſię domitas.ſcꝫ ab auguſto.ꝛ nyphatem.illū populū pulſum ab auguſto Et addam parthum fidentem in fuga ꝛ verſis ſagittis Et addam duo trophea rapta id eſt cito acquiſita.manu.i.viribus. ex diuerſo hoſte. Et addam gentes bis triumphatas.i.ductas in triumpho.a littore vtroqꝫ id eſt ab oriente ꝛ occidente

¶ Aonia eſt ps boetie in qua eſt mons helicon muſis ſacratus — Ionia
¶ Indume eſt ciuitas ſyrie vel idumee vbi multe ꝛ optime ſunt palme — Idume
Lucanus Et arbuſto palmarum diues idume
¶ Mincius eſt fluuius ex benaco ꝑ vrbē mantuā fluens in padum — Mincius
¶ Alpheus eſt fluuius arcadie iuxta elidem vrbem — Alpheus
¶ Molorchus fuit paſtor in nemea ſilua vbi hercules leonem occidit — Molorchus
Ergo lucos molorchi.id eſt nemeam ſiluam
¶ Ceſtus ſcat arma pugilum.ſcꝫ lorum cum globo plumbeo — Ceſtus
¶ Scena eſt vmbraculū vel domūcula in theatro vñ ꝓdeunt ꝑſonati. — Scena
¶ Aulea ſunt vela depicta.ſuſpenſa ad parietes. — Aulea.
¶ Gangaride ſunt ppl' s indię iuxta gangē fluuiū quo denoīatur — Gangaride

Stabunt et parij lapides ſpirātia ſigna
Aſſaraci ꝓles.demiſſeqꝫ ab ioue gentis

Nomina.troſqꝫ parens.et troię cynthius auctor
Inuidia infoelix furias amnemqꝫ ſeuerum.
Cocyti metuet.tortoſqꝫ ixionis angues
Immanēqꝫ rotam et non exuperabile ſaxum
Interea dryadum ſiluas ſaltuſqꝫ ſequamur
Intactos.tua mecenas haud mollia iuſſa
Te ſine nil altum meis inchoat.en age ſegnes
Linque moras.vocat ingenti clamore cytheron
Taygetiqꝫ canes.domitrixqꝫ epidaurus equoꝝ
Et vox aſſenſu nemoꝝ ingeminata remugit
Mox tñ ardentis accingat dicere pugnas
Ceſaris.et nomen fama tot ferre ꝑ annos
Tithoni prima quot abeſt ab origine ceſar

¶ Iſtud heret ꝓcedentibꝫ ¶ Con. Parij lapides.i.marmora ſigna ſpirātia.i. ſtatue q̄ſi viuētes ſtabūt ſcꝫ in hoc teplo Et ꝓles.i.filij.aſſarici illꝰ viri ⁊ noīa gētis demiſſe ab ioue.i.q̄ a ioue ducit originē Et tros.ille rex.parēs ſcꝫ troie ⁊ cynthius.i. apollo.auctor troie.i.q̄ fecit muros troie.ſup.ſtabūt in tēplo Infoelix inuidia.metuet furias ſcꝫ infernales.⁊ ſeuerū amnē cocyti illꝰ paludis ⁊ metuet tortos angues ⁊ imanem.i.terribilē rotā ixionis.illꝰ viri Et īuidia metuet ſaxū nō exuꝑabile.i.qđ nō valet ſuꝑare mōtis cacumē Seq̄mur interea ſiluas driadū.i.ſcribamꝰ georgica.⁊ ſaltus ītactos.i.de q̄bꝫ nihil adhuc ſcriptū eſt O mecenas tua iuſſa.i.q̄ mihi iuſſiſti ſcribē haud mollia.i.laborioſa Mens mea inchoat nil altuꝫ.i.magnū.te ſine.i.ſine tuo fauore En age rūpe ſegnes moras Cytheron.ille mons.i.aīalia illꝰ mōtis.vocat me ingenti clamore. ⁊ canes taygeti laconici ſcꝫ vocāt.⁊ epidaurꝰ. illa ciuitas. domitrix equoꝝ. ſcꝫ vocat me.Et vox ingemīata.i.duplicata aſſenſu nemoꝝ.i.ꝑ echo remugit.i. reclamat Tñ accingar.i.ꝑparabor mox dicē ardētis pugnas ceſaris.⁊ accingar ferre nomē eiꝰ fama.i.dilatare nomē ceſaris.ꝑ tot ānos.q̄t ſcꝫ ānos.ceſar abeſt a ꝓma origine tithoni.illꝰ viri q̄ fuit frater laumedōtis regꝫ troiani.de quo ſupius dcm̄ eſt ¶ Paros ē inſula vna cycladū in qua ē candidū marmor Iñ adiectm̄ parius ¶ Tros trois fuit rex troianꝰ a q̄ troia nomē accepit Itē tros accipit̄ appellatiue ꝓ troianꝰ ¶ Aſſaracus fuit filiꝰ trois auus anchiſę ¶ Cynthius dr̄ apollo a mōte in delo q̄ vocat̄ cynthus.

¶ Cocytus eſt fluuius infernalis.dictꝰ a greco ṽbo cocyo qđ eſt lugeo

¶ Ixiō fuit rex theſſalie q̄ ob libidinē ſuā dr̄ apđ īferos ad rotā ligatꝰ ſꝑētibꝫ

¶ Itē ſiſyphus latro dr̄ apud inferos ea pena dānatus vt grande ſaxum nitatur voluere ſuꝑ montem qđ ſꝑ recidit.

¶ Citheron eſt ꝑs mōtis parnaſi vel alteꝝ cacumen eius

¶ Epidaurus eſt oppidum in epiro vbi ſunt optimi equi

Paros
Tros
Aſſaracus
Cynthius
Cocytus
Ixion
Siſiphus
Cytheron
Epidaurus

Seu quis olimpiacę miratus premia palme
Paſcit equos. ſeu quis fortes ad aratra iuuencos
Corpora precipue matrum legat. optima torue
Forma bouis. cui turpe caput. cui plurima ceruix
Et crurum tenus a mento palearia pendent
Tum longo nullus. lateri modus. omnia magna
Pes etiam: et camuris hirte ſub cornibus aures
Nec mihi diſpliceat maculis inſignis et albo
Aut iuga detrectans interdum aſpera cornu
Et faciem tauro propior. queq; ardua tota
Et gradiens ima verrit veſtigia cauda

¶ Hic poſt proemiū aggreditur ꝓpoſituz. ⁊ pmo tractat de armentis. id eſt bobus ⁊ equis. Prima pars hęc eſt de vacca optima ad procreationem.
¶ Cōſtructio Seu qs. i. aliqs. mirat⁹. i. amās. pmia olympiace palmę. i. victorie in olympico certamīe. paſcit eqs. ſeu qs paſcit fortes iuuēcos ad aratra. ille legat pcipue corpa matꝝ. i. equaꝝ ⁊ vaccaꝝ. Optima forma torue bouis. i. vacce eſt. cui. ſcʒ boui eſt turpe. i. magnū caput. ⁊ cui ē ceruix pluria. i. lōga ⁊ cui palearia. i. pelles colli. pendēt a mēto. cruꝝ ten⁹. i. vſq; ad crura Tum. i. etiā. nullus modus eſt lōgo lateri. i. hʒ longiſſima latera. oīa ſcʒ mēbra. ſint magna. etiā pes. ſcʒ ſit magn⁹. ⁊ aures ſint hirte. i. hirſutę ſub cornib⁹ camuris. i. curuis Nec vacca diſpliceat mihi. inſignis maculis. ⁊ albo. i. q̄ eſt inſignita albis macul'. aut detrectās iuga. i. q̄ eſt aioſa. ⁊ aſpa cornu. i. petens aut trudēs cornu. ⁊ q̄ ē ꝓpior tauro faciē. i. q̄ hʒ faciē ſilem tauro ⁊ q̄ ē tota ardua. i. alta ⁊ q̄ gradiēs vrit. i. trahit veſtigia. i. ſig. ima cauda. i. extremitate caudę ſuę
¶ In archadia olim quinto quoq; anno exercebantur ludi currules. id ē certabant curribus equorum currulium in honorem iouis olympiaci. Unde ipſi ludi dicuntur olympia. oꝝ. Olympia
¶ Palearia pl'i numero ſunt pelles depēdentes ex gutture boum Palearia
¶ Camurus a um. i. curuus Nā camera ē ptr teſtudinē dom⁹ aut tēpli Camur⁹ camera
¶ Detrecto. i. recuſo nolo. vn̄ bos detrectat iugum. i. recuſat iugum Detrecto

Etas lucinam iuſtoſq; pati hymeneos
Deſinit ante decem poſt quattuor incipit annos
Cetera nec feturę habilis nec fortis aratris
Interea ſuperat gregibus dum lęta iuuentus.
Solue marem mitte in venerem pecuaria primus
Atq; aliam ex alia generando ſuffice prolem
Optima queq; dies miſeris mortalibus ęui

Prima fugit ſubeunt morbi triſtiſqꝫ ſenectus
Et labor et dure rapit inclementia mortis
Semper erunt quaꝝ mutari corpa mauis
Semper em̄ refice.at ne poſt amiſſa requiras
Anteueni.et ſobolem armento ſortire quotānis.

¶ De admiſſura boum ¶ Conſtructio Etas.i.tps vaccaꝝ deſinit pati lucinam.i.partū ⁊ iuſtos hymeneos.i.coitus.an̄ decē annos.⁊ incipit poſt quatuor ānos Cetera ſcꝫ etas.nec eſt habilis feturę.i.fetibꝰ.nec eſt fortis aratris .i.nō ꝓfert fetus aptos aratris Interea.i.intra tps ꝓdictū.dū leta iuuētus ſupat.i.ſupereſt.gregibꝰ.i.vaccis.ſolue marē.i.tauꝝ ad mitte Mitte pecuaria.i.pecora in venerē.i.ad coitū Atqꝫ ſuffice.i.ſubſtitue.aliā ꝓlem ex alia ſcꝫ ꝓle gn̄ando.i.ꝑ gn̄atōem Optima queqꝫ dies.i.optimū tps.eui.i.vite.fugit miſeris mortalibꝰ ꝓma Morbi ſubeūt.i.ſequunt.⁊ triſtis ſenectꝰ ſcꝫ ſubit.⁊ labor.i.miſeria ſubit.⁊ inclemētia dure mortis rapit ſcꝫ mortales Aliq̄ vaccę erūt ſꝑ quaꝝ corpa mauis mutari Et refice.i.reſtaura ſp.⁊ ne poſt reqras.i. deſideres.amiſſa ſcꝫ aīalia.an̄ueni ſcꝫ ꝑ ſobolē.⁊ ſortire.i.ſubſtitue.armēto .i.

Lucina gregi.ꝓlem.i.feturā ¶ Lucina dr̄ a poetis dea pariēdi.hic ponit ꝓ partu.
Hymeneus ¶ Hymeneus dr̄ deus nuptiaꝝ.⁊ accipit ꝓ nuptijs
Pecuare ¶ Pecuare vel pecuarium.eſt idem qđ pecus vel multitudo pecoꝝ

Nec non et pecori eſt idem delectus equino
Tu modo q̄s in ſpem ſtatuis ſummittere gentis
Precipuum iam inde a teneris impende laborē
Continuo pecoris generoſi pullus in aruis
Altius ingreditur et mollia crura reponit
Primus et ire viam et fluuios tentare minaces
Audet et ignoto ſeſe committere ponti
Nec vanos horret ſtrepitus.illi ardua ceruix
Argutumqꝫ caput.breuis aluus.obeſaqꝫ terga
Luxuriatqꝫ toris animoſum pectus.honeſti
Spadices glauciqꝫ.color deterrimus albis
Et giluo.tum ſiqua ſonum procul arma dedere
Stare loco neſcit.micat auribus et tremit artus
Collectumqꝫ premens voluit ſub naribus ignem
Denſa iuba et dextro iactata recumbit in armo
At duplex agitur ꝑ lumbos ſpina,cauatqꝫ

Tellurem. et ſolido grauiter ſonat vngula cornu
Talis amyclei domitus pollucis habenis
Cyllarus. et quorum graij meminere poete
Martis equi biiuges. et magni currus achillis.
Talis et ipſe iubam ceruice effudit equina
Coniugis aduentu pernix ſaturnus et altum.
Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto

¶ Hic agit de eqs Con. Jdē delect⁹.i.electio ē eq̄no pecori.i.eq̄s Tu ipende p̄cipuū laborē.i.diligentē cura illis q̄s statues ſubmittē.i.ſubſtitue in ſpē gentis.i.ad pcreatōem feture hoc ē q̄ futuri ſunt admiſſarij Jmpēde laborē iquā iā inde a teneris.i.a tenera eorum etate Pull⁹ gn̄oſi pecoris.i.eq̄ ingredit in arnis.i.vadit. ꝯtinuo.i.mox a ptu alti⁹.i.alte leuās crura ꝛ reponit mollia crura Et audet ire p̄m⁹ ꝛ audet tētare.i.trāſire p̄m⁹ minaces fluuios ꝛ audet cōmittē ſe ignoto pōti.i.trāſire pontē quē an̄ nō trāſierat Nec horret.i.timet vanos ſtrepitus Ardua ceruix eſt illi eq̄ tali. et caput argutū.i.breue ē illi. breuis alu⁹ ē illi. ꝛ terga obeſa id ē pinguia ſcȝ ſunt illi. Et aioſuȝ pect⁹ ſcȝ eq̄ luxuriat toris. id eſt hȝ in pectore multos toros id eſt muſculos Spadices.i.ruffi glauciq̄ȝ ſunt honeſti deterrim⁹ color ē albis ſcȝ eq̄s. ꝛ giluo id ē cinereo Tū id eſt etiā. ſi q̄ arma.i.tumult⁹ dedē ſonū pcul ille pull⁹ eq̄nus neſcit ſtare in loco micat aurib⁹ id ē mouet aures. ꝛ tremit art⁹.i.artub⁹ Et fremēs voluit ſub narib⁹ ignē collectū. id eſt flatu indicat aioſitatē ſuā Juba eſt ei denſa ꝛ iuba iactata id eſt mota recūbet. id eſt iacet in dextro armo. At. id ē ſed duplex ſpina agit. id eſt trāſit p lumbos. ꝛ ille pullus cauat tellurē.i. imprimit pfunde veſtigia ꝛ vngula ei⁹ ſonat grauiter ſolido cornu ſcȝ vngule Cyllarus. ille equus domitus habenis pollucis amyclei. illius viri ſcȝ fuit talis. vt biiuges equi martis. quorum ſcȝ equorum. meminē poete graij. id eſt greci ſupple fuerunt tales Et currus. id eſt equi currules. magni achillis fuit talis Et ipſe pnix ſaturnus effudit iubā equina ceruice talis id eſt cum effunderet iubam eq̄nā fuit talis aduentu id eſt pp̄ter aduentū coniugis ſcȝ opis et ipſe fugiens impleuit altū pelion illum montem acuto hinnitu

¶ Deligē fere idem eſt quod eligē Jnde delectus id ee electio hīc delectū eſt eligere aptos ad officium ¶ Obeſus hȝ duo ſignificata. contraria Nā ꝛ craſſum ſignificat et macrum vel ꝯſumptum quia fit a v̄bo obedor obeſus q̄ſi corroſus ¶ Tori ſunt quaſi nodi in collis boum — *Deligere* — *Obeſus* — *Tori*

¶ Spadus eſt idem quod rutilus id eſt valde ruber ꝛ ſplendidus — *Spadix*
¶ Giluus eſt medius inter album ꝛ fuſcum vt color cineris — *Giluus*
¶ Juba eſt longus crinis in collo leonū ꝛ equorum — *Juba*
¶ Pollux et caſtor fratres helene qui dicunt gemini — *Pollux*
¶ Amycle ciuitas laconie patria pollucis ꝛ caſtoris Jn̄ amycleus a um — *Amycle*
¶ Cyllarus vocatur equus pollucis ¶ De ſaturno fabula eſt talis — *Cyllarus Saturnus*
Cum ſaturnus apud amicam eſſet in monte pelio aduenit vxor eius ops
Tunc ſaturnus in equum ſe mutauit ꝛ fugit

¶ Pernix id eſt valde nitens vel inſtans Accipit̄ pro celeri ut hic Etiā ſigni
ficat pſeuerantem ut infra Dura iacet pernix ⁊c.

Hūc q̄ȝ ubi aut morbo grauis aut iam ſegnior ānis:
Deficit abde domo. nec turpi ignoſce ſenectę
Frigidus in venerem ſenior. fruſtraq̄ȝ laborem
Ingratum trahit et ſiquando ad prelia ventum eſt.
Ut quondā in ſtipulis magnus ſine viribus ignis
Incaſſum furit. ergo aīos euūq̄ȝ notabis
Precipue. hinc alias artes prolemq̄ȝ parentum
Et quis cuiq̄ȝ dolor victo. que gloria palme.
Nonne vides cum precipiti certamine canpum
Corripuere. ruuntq̄ȝ effuſi carcere currus.
Cum ſpes arrecte iuuenum exultantiaq̄ȝ haurit
Corda pauor pulſans. illi inſtant verbere torto
Et proni dant lora. volat vi feruidus axis
Iamq̄ȝ humiles iamq̄ȝ elati. ſublime videntur
Aera per vacuum ferri atq̄ȝ aſſurgere in auras
Nec mora nec requies. at fulue nimbus arene
Tollitur. humeſcunt ſpumis flatuq̄ȝ ſequentum
Tantus amor laudum tantę eſt victoria curę.

¶ Dicit admiſſariū nō debē ſenē eē Itē de magnanimitate eq̄ꝝ ¶ Con. Ab
de. i. amoue hūc q̄ȝ. i. tā ꝓbatū equuȝ in domo Ubi. i. qn̄ aut grauis morbo
aut ſegnior ānis ꝓpter ānos ⁊ ſenectutē deficit Nec ignoſce turpi ſenecte. id
ē ſenectuti Uel ſic. Ignoſce ſenecte nō turpi. i. naturali Senior ſcȝ equ⁹ ē fri
gid⁹ in venerē. i. ad cocundū ⁊ ipe trahit fruſtra ingratū laborē. ⁊ ſiqn̄. i. aliqn̄
vētū ē ad ꝑlia. i. ad coitū furit icaſſuȝ. i. fruſtra Ut magn⁹ ignis furit q̊ndā. i.
qn̄q̄ȝ ſine viribꝫ in ſtipulis Ergo notabis p̄cipue aīos ſcȝ eq̄ꝝ. ⁊ euū. i. vitam.
Notabis hinc. i. deiñ alias artes ⁊ ꝓlē parentūi. q̄les fuerūt parētes eoꝝ Et
notabis q̇s dolor ſit cuiq̄ȝ eq̊. victo. i. qn̄ vict⁹ ē. ⁊ q̄ gl'a palme. i. victorie ſit cui
q̄ȝ Nōne vides cū eq̊ corripuē capū. p̄cipiti. i. veloci certamie. ⁊ cū curr⁹. i. eq̊
currules. ruūt. i. currūt effuſi carcē. i. emiſſi ex repagulis Cū ſpes iuuenū. ſcȝ
certātiū. ſunt arrectę. ⁊ pauor pulſans haurit. i. ferit exultātia. i. ſaliētia corda
Illi ſcȝ aurige. i. inſtāt torto ṽbere. i. ipellūt eq̊s ad curſuȝ ⁊ ꝓni. i.incliati. dāt
eq̊s lora. i. laxas habenas Axis. i. curr⁹ feruid⁹ vi. i. nimio motu. volat. i. ita ꝓ
cedit acſi volaret Et ipſi equi. iā. i. qn̄q̄ȝ humiles. i. deſcēdētes iāq̄ȝ elati. i. aſcē
dentes vel eleuati vidētur ferri ſublime. i. ſublimiter. ꝑ vacuū aera atq̄ȝ vidē
tur aſſurgē. i. deſcendē in auras Nec mora eſt eis. nec req̊es ſcȝ ē eis At. i. ſed

nimbꝰ .i.pluuia fulue harene tollit.i.extollit Equi humeſcūt id ē humidi fiūt ſpumis ⁊ flatu ſeq̄ntū ſcʒ eq̄ꝝ Tātus amoꝛ laudū ſcʒ ē eis.i.tā cupidi ſūt laudis ⁊ victoꝛia eſt eis tante cure id eſt tanta faciunt equi pro habēda victoꝛia ❡ Carcer nūero ſingulari eſt locus in quo claudūtur noxij ⁊ captiui. Sʒ plurali Carceres ſignificat locum vnde emittūtur equi certaturi curſu: vt in primo libꝛo Ut cū carceribꝰ ⁊c. hic tñ vſurpauit ſingulari pro plurali ❡ Haurire q̄nq; ſ̄cat ferire. vt i n eneide Latus haurit apꝛtum Ita ⁊ hoc loco.

Pꝛimus erichthonius currus et quattuoꝛ auſus
Jungere equos rapidiſq; rotis inſiſtere victoꝛ
Frena phelethꝛonij lappte gyroſq; dedere
Impoſiti doꝛſo. atq; equitem docuere ſub armis
Inſultare ſolo. et greſſus glomerare ſuperbos
Aequus vterq; laboꝛ. eque iuueneq; magiſtri
Exquirunt. calidumq; animis et curſibus acrem
Quamuis ſepe fuga verſos ille egerit hoſtes
Et patriam epirhum referat foꝛtiſq; mycenas.
Neptuniq; ipſa deducat oꝛigine gentem

❡ Conſtructio Erichthonius ille vir auſus eſt pꝛimus iungere currus et q̄ttuoꝛ equos: ⁊ auſus eſt inſiſtere victoꝛ rapidis rotis. id eſt velocibus plauſtris Phelethꝛonij lapyte. illi homines dedere frena id eſt inuenerunt vſum frenoꝛum et ipſi impoſiti doꝛſo ſcʒ equi dedere gyꝛos id eſt circuitus equoꝛū Atq; docuere equitem. id eſt equum inſultare ſolo. id eſt ſaltare. ſub armis. id eſt armatis viris ⁊ docuere equum. glomerare ſup̱bos greſſus id eſt artificioſe pꝛocedere Uterq; laboꝛ ſcʒ iungere currus ⁊ equitare. eſt equus id eſt equalis ⁊ magiſtri exquirunt eque. id eſt equaliter. iuuenē ſcʒ equum ⁊ calidū animis. id eſt magnanimū ⁊ acrem curſibus. id eſt velocem Quāuis ille ſcilicet equꝰ ſepe egerit. id eſt fugauerit hoſtes ꝟſos ⁊ q̄uis referat patriā epiruʒ foꝛteſq; mycenas. id eſt q̄uis natus ſit in epiro vel mycenis vbi ſunt optimi equi Et q̄uis deducat gentem ipſa oꝛigine neptuni. i. ſit ꝓcreatus ab eq̊ neptuni Subaudi tamen requirenda eſt etas eius ⁊ animus

❡ Erichthonius filius vulcani. rex athenienſis inuenit vſum quadrigarum — Erichthonius

❡ Phelethꝛonium eſt oppidum in theſſalia vbi inuenta eſt ars equitandi — Phelethꝛoniū

De lapytis dictum eſt

❡ Gyꝛus grecum. nomen ſignificat ambitū rotundū vel circulum. — Gyꝛus

❡ Mycene. arꝝ regia quondam vrbs in achaia fuit — Mycene.

His aīaduerſis inſtant ſub tempus. et omnes.
Impendunt curas denſo diſtendere pingui
Que legere ducem et pecoꝛi ducere maritum
Floꝛenteſq; ſecant herbas fluuioſq; miniſtrant

Farraq̃ꝫ ne blando nequeat ſupereſſe labori.
Inualidiq̃ꝫ patrum referant ieiunia nati
Ipſa autem macie tenuant armenta volentes
Atq̃ꝫ vbi concubitus primos iam nota voluptas
Sollicitat. frondeſq̃ꝫ negant et fontibus arcent
Sepe etiã curſu quatiunt et ſole fatigant
Cum grauiter tonſis gemit area frugibus: et cum
Surgentem ad zephyꝝ palee iactantur inanes
Hoc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo. et ſulcos oblimet inertes
Sed rapiat ſitiens venerem interiuſq̃ꝫ recondat

¶ Docet q̃liter tractãdi ſunt eq̃ ꝛ eque circa admiſſurã ¶ Con. His ſcꝫ etate ꝛ moribꝰ eq̃ꝝ aĩaduerſis. i. notatis. mgri inſtant. i. diligẽtes ſunt ſub. i. circa tẽpus ſcꝫ admiſſure ꝛ ĩpendũt oẽs curas. i. dant operã. diſtendẽ denſo pĩgui. i. facẽ pinguẽ ſcꝫ illũ equũ. quẽ legẽ. i. elegerũt ducẽ. i. admiſſuꝝ. ꝛ quẽ duxere. i. ſtatuerunt maritũ pecori id eſt equabꝰ Et magiſtri pecoris ſecãt illi florentes herbas ꝛ miniſtrãt ei fluuios ꝛ farra. i. frumenta. ne nequeat ſupeſſe. id eſt ſatiſfacere. blando labori id eſt coitui ꝛ ne inualidi nati. i. debiles pulli referãt ieiunia patꝝ. i. macri ſint vt pñes Autẽ. i. ſed magiſtri tenuãt macie. id ẽ faciunt macra. ipſa armẽta. i. eq̃s ineundas. volẽtes. id ẽ de induſtria Atq̃ꝫ vbi id eſt quandoq̃ꝫ voluptas iam nota ſollicitat primos concubitus. id eſt cũ ſaliri volunt eque. magiſtri negant eis frondes. id eſt pabula. ꝛ arcent eas a fontibus Etiam quatiunt eas. id eſt vexant ſepe curſu. ꝛ fatigant in ſole. cuꝫ id eſt quando area gemit grauiter. id ſonat. tonſis frugibus id eſt ſpicis. ꝛ cũ inanes palee iactantur. ad zephyrum. id eſt contra ventum ſurgentem id eſt flantem Senſus eſt fatigat equas in ſole quando eſt calidiſſimum tempus ſcilicet in tritura frugum Magiſtri faciunt hoc. i. vexant equas ne obtuſior vſus ſit genitali aruo. id eſt membris genitalibus. nimio luxu ꝛ oblimet inertes ſulcos. i. claudat meatus naturales Sed ut rapiat venerem ſitiens. et recondat ſemen interius Vtitur autem hoc loco poeta ſepe periphraſi. vt rẽ turpem honeſtius exprimat

Oblimare ¶ Oblimare eſt limo obducere vt fluuius oblimat ſulcos pinguis terre. teutonice. die voren mit ſlijck beſlaen

Rurſus cura patrum cadere et ſuccedere matrum
Incipit exactis grauide cum menſibus errant
Non illas grauibus quiſquã iuga ducere plauſtris.
Non ſaltu ſuperare viam ſit paſſus. et acri
Carpere prata fuga fluuioſq̃ꝫ innare rapaces

Saltibus in vacuis paſcant.et plena ſecundum
Flumina.muſcus vbi et viridiſſima gramine ripa
Speluncęqꝫ tegant et ſaxea procubet vmbra
Eſt lucos ſilari circa illicibuſqꝫ virentem
Pluribus alburnum volitans.cui nomine aſilo
Romanum eſt.oeſtrum graij vertere vocantes
Aſper acerba ſonans.quo tota exterrita ſiluis
Diffugiunt armenta.furit mugitibus ether
Concuſſus.ſiluęqꝫ et ſicci ripa tanagri.
Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras
Inachie iuno peſtem meditata iuuencę
Hunc quoqꝫ (nam medijs feruoribus acrior inſtat)
Arcebis grauido pecori.armentaqꝫ paſces
Sole recens orto aut noctem ducentibus aſtris

¶ De cura grauidaꝝ equaꝝ ¶ Con Cura patꝝ.i.eqꝝ icipit rurſus cadē.id ē minui.⁊ cura matꝝ.i.eqꝝ icipit ſuccedē.i.ſeq vel incipe.cū eque errāt graui de menſibꝫ exactis.i.ipletis Nō qſquā.i.nemo.ſit paſſus.illas eqs grauidas ducē iuga grauibꝫ plauſtris ⁊ nō qſquā ſit paſſus illas ſupare viā ſaltu.i.ſaltādo ꝓcedere.⁊ carpe prata acri fuga.i.valde currē ꝑ pratū.⁊ innare fluuios rapaces.i.vehemētes Eque grauide paſcāt in ſaltibꝫ vacuis.i.magnis vel qetis nemoribꝫ.⁊ ſcdm.i.ꝓpe.plena flumīa.vbi muſcus eſt ⁊ ripa eſt viridiſſima gramīe Et vbi ſpelūce tegāt eas.⁊ vbi ſaxea vmbra.i.ſilua mōtuoſa ꝓcubet.i.iclinet Volitās.id eſt volucris cui romanū nomē eſt aſilo.i.qui vocat a romanis aſilus graij.i.greci ꝟtere.i.mutauerūt nomē.vocātes oeſtꝝ Aſilus in quā eſt plurimꝰ circa lucos ſilari.illiꝰ fluuij.⁊ circa alburnū.illū montē.virentē ilicibꝫ.illis arboribꝫ Aſilus ē aſꝑ ⁊ ſonans acerba.i.acerbe grauiter.quo aſilo.tota armenta exterrita.diffigiūt ex ſiluis Ether concuſſus furit mugitibꝫ ⁊ ſilue furunt.⁊ ripa ſicci tanagri.id eſt illius fluuij.ſcilicet furit Juno illa dea fabuloſa.meditata peſtem.i.penā.inachię iuuēce.i.filie inachi q verſa fuerat in vaccam.exercuit quondam horribiles iras hoc monſtro.id eſt ꝑ aſilū Tu acerbis hunc ſcꝫ aſilum grauido pecori.id eſt ab equabus grauidis.naꝫ aſilus inſtat acrior medijs feruoribus.id eſt meridie.⁊ paſces armēta.id eſt equas grauidas.ſole orto recēs.id eſt qn̄ ſol recenter ortus eſt.ſcꝫ mane aut aſtris ducentibꝫ noctē.id eſt veſꝑe ¶ Muſcus eſt viridis lanugo in locis humidis ⁊ arboribꝫ Inde Muſcoſus vt muſcoſi fontes

¶ Silarus eſt fluuius in lucania ¶ Alburnus eſt mons ibidem et
¶ Alburnum eſt album quoddam in ligno.teuto.ſpint
¶ Volitans eſt hic nomen ſubſtantiuum idem quod volucris
¶ Aſilus eſt volatile infeſtum equis ⁊ bobus grece vocat ęſtrum

Muſcus
Muſcoſus
Silarꝰ Albu
Alburnum
Volitans
Aſilus Aeſtru

Tanager Inachus Io

¶ Tanager fluuius eſt lucanie. ¶ Inachus fuit rex argiuoꝝ. cuius filiam noīe Io iuppiter amauit ꝛ eā metu iunonis in vaccam mutauit. cui vacce iuno immiſit aſilum qui eam grauiter perſequebatur ꝛc̄.

Poſt partum cura in vitulos traducitur omnis
Continuoqꝫ notas et nomina gentis inurunt
Et quos aut pecori malint ſubmittere habendo
Aut aris ſeruare ſacris. aut ſcindere terram
Et campum horrentem fractis inuertere glebis
Cętera paſcuntur virides armenta per herbas
Tu quos ad ſtudiū atqꝫ vſum formabis agreſtē.
Iam vitulos hortare viamqꝫ inſiſte domandi
Dum faciles animi iuuenum dum mobilis ętas
Ac primum laxos tenui de vimine circlos
Ceruici ſubnecte. de hinc vbi libera colla.
Seruitio aſſueuerint. ipſis e torquibus aptos.
Iunge pares et coge gradum conferre iuuencos
Atqꝫ illis iam ſepe rote ducātur inanes
Per terram. et ſummo veſtigia puluere ſignent
Poſt valido nitens ſub pondere faginus axis
Inſtrepat. et iunctos temo trahat ęreus orbes
Interea pubi indomitę non gramina tantum
Nec veſcas ſalicum frondes vluamqꝫ paluſtrem
Sed frumenta manu carpes ſata. nec tibi fetę
More patrum niuea implebunt mulctaria vaccę
Sed tota in dulces conſument vbera natos

¶ De vitulis ꝛ eoꝝ domitura ¶ Con. Poſt ptū.i.poſtq̄ vacce pepererunt ois cura traducit in vitulos Et ruſtici iurūt ſcꝫ vitulis. ꝯtinuo notas.i.ſigna ꝛ noia gētis.i.parentū Et iurūt notas. q̊s vitulos malint ſubmittē pecori habēdo.i. vt pecꝰ habeat. itellige āt de tauris admiſſarijs Aut q̊s vitulos malint ſeruare ſacris aris.i.ad imolādū aut q̊s malit ſcindē.i.arare terrā. ꝛ iuertē cāpū horrentē fractis glebis. Cętera armēta paſcunt p virides herbas. ſed q̊s formabis.i.aſſueſces. ad ſtudiū.i.laborē atqꝫ ad agreſtē vſuꝫ hortare.i.doce illos iā vitulos.i.cū adhuc vituli ſunt ꝛ iſiſte viā domādi.i.incipe domare dū animi eoꝝ ſunt faciles. ꝛ dū ętas iuuenū.i.vituloꝝ eſt mobilis.i.flexibilis ꝛ tractabilis Ac ſubnecte.i.circūliga. primū ceruici ſcꝫ vituloꝝ. laxos circu-

los de tenui vimine Dehinc vbi.i.qñ.libera colla.ſ vituloꝝ aſſueuerit ſeruitio .i.domita fuerit iunge iuuēcos pares.i.binos aptos.i.ꝯiūctos ipis e torqbus .i.funibꝫ coge ꝯferre gradū.i.ꝑiter ire Atqꝫ rote ianes.i.curr⁹ vacui.ducant ab illis ſepe terrā et ſignēt veſtigia ſūmo puluē.i.nō ꝓfunde Axis fagin⁹ .id eſt de fago fact⁹ nitēs.i.laborās ſub valido pōdē īſtrepat.i.ſtrideat poſt.i.poſtea.ꝛ temo ere⁹.i.fortis trahat iūctos orbes .i.rotas Interea carpes manu. .i.dabis idomite pubi.i.iuuēcis.nō tm̄ gramia nec veſcas.i.veſcibiles frōdes ſalicū ꝛ vluā paluſtrē.i.q̄ naſcit in paludibꝫ Sꝫ carpes manu frumēta ſata.id eſt ſemiata Nec vacce fete.i.q̄ fetū ꝓduxerūt iplebūt niuea mulctaria i.vaſa illa.more patꝝ ſꝫ vacce ꝯſumēt tota vbera.i.oē lac in dulces natos.i.vitulos.

¶ Vitulus eſt fetus bouis aut vacce.aut elephantis.aut magnoꝝ piſcium ſcꝫ delphinis.ꝛ balene Pullus aūt eſt foetus equi.muli.aſini.ꝛ auium. Vitulus Pullus

¶ Faginus eſt nomen adiectiuū a fagus.vt hic faginus axis Item fagina pocula Dicitur etiā fageus.a um vt glans fagea. Faginus Fageus

¶ Veſcus a um.i.veſcibilis vel ad eſcam ꝑtinens.vt poſt veſcum papauer Ita poteſt ꝛ hic capi Etiā veſcus eſt idem quod tenuis vel paruus.ꝛ ita etiā poteſt hic ſumi. Veſcus

¶ Vlua eſt herba longe q̄ creſcit ad aquam Vlua

¶ Mulctrare vel mulctrale eſt vas in quo mulgetur Mulctrare

Sin ad bella magis ſtudium turmaſqꝫ feroces
Aut alphea rotis prelabi flumina piſe
Et iouis in luco currus agitare volantes
Primus equi labor eſt animos atqꝫ arma videre
Bellantum.lituoſqꝫ pati.tractuqꝫ gementem.
Ferre rotam.et ſtabulo frenos audire ſonantes
Tu magis atqꝫ magis blandis gaudere magiſtri
Laudibus.et plauſe ſonitū ceruicis amare
Atqꝫ hec iam primo depulſus ab vbere matris
Audiat.inqꝫ vicem det mollibus ora capiſtris
Inualidus.etiamqꝫ tremens etiam inſcius eui
At tribus exactis vbi quarta acceſſerit etas
Carpere mox gyrum incipiat.gradibuſqꝫ ſonare
Compoſitis.ſinuetqꝫ alterna volumina crurū
Sitqꝫ laboranti ſimilis.tunc curſibus auras
Prouocet.ac per aperta volans ceu liber habenis
Equora.vix ſumma veſtigia ponat harena
Qualis hyperboreis aquilo cum denſus ab oris

Incubuit. ſcythieqꝫ hyemes atqꝫ arida differt
Nubila. tum ſegetes altę campiqꝫ natantes
Leuibus horreſcunt flabris. ſummeqꝫ ſonorem
Dant ſiluę· longiqꝫ vrgent ad littora fluctus
Ille volat ſimul arua fuga ſimul ęquora verrens
Hic vel ad elei metas et maxima campi.
Sudabit ſpacia. et ſpumas aget ore cruentas
Belgica vel molli melius feret eſſeda collo
Tum demum craſſa magnum farragine corpus
Creſcere iam domitis ſinito. namqꝫ ante domandũ
Ingentes tollent animos. prenſiqꝫ negabunt
Verbera lenta pati et duris parere lupatis

¶ De pullis eqnis q̃liter educãdi ſunt ꝑcipue ad certamĩa ¶ Con. Sin.i.ſꝫ ſi. ſtudiũ .i. cupiditas ẽ tibi magis ad bella. ⁊ ad feroces turmas .i. ꝑlia Aut ſi ſtudiũ ẽ tibi ꝑlabi .i. ꝓteruehi rotis .i. curribꝫ alphea flumĩa piſe .i. fluuiũ alpheuꝫ q̃ fluit iuxta piſaꝫ ciuitatẽ. ⁊ ſtudiũ ẽ tibi agitare currꝰ volãtes .i. veloces in luco iouis .i. ĩ olympo ꝑmꝰ labor eq̃ eſt vidẽ aĩos atqꝫ arma bellãtũ. ⁊ pati lituos .i. tubas. ⁊ ferre .i. pati rotã gementẽ .i. ſonantẽ. tractu .i. motu et audire frenos ſonantes in ſtabulo. Tũ .i. deiñ labor eq̃ eſt gaudẽ magis atqꝫ magis blãdis laudibꝫ mgri .i. rectoris ſui. ⁊ amare ſonitum ceruicis plauſe .i. attrectate Atqꝫ pullus eqnus audiat hec ſcꝫ ꝑdcã. depulſus ꝑmo ab vbere mris .i. quãdo adhuc tenellꝰ ẽ. ⁊ det ora mollibꝫ capiſtris in vicẽ .i. qñqꝫ inualidꝰ .i. qñ adhuc ẽ debilis. etiãqꝫ tremẽs .i. qñ nõdũ firmꝰ ẽ. etiã inſciꝰ eui .i. qñ nõdũ hꝫ ab ãnis fiductã At vbi .i. poſtq̃ q̃rta ętas .i. q̃rtꝰ annꝰ. acceſſerit ei. tribꝫ ſcꝫ ętatibꝫ exactis .i. pactis equꝰ icipiat mox carpe gyꝝ .i. diſcat reflecti ⁊ icipiat ſonare gradibꝫ ꝯpoſitis .i. diſcat ꝯpoſite gradi. ⁊ ſinuet .i. curuet eleuet. alterna volumia cruꝝ .i. flexuras Sitqꝫ ſiĺis laborãti .i. ꝑparet ad futuꝝ laborẽ. ⁊ ꝓuocet auras .i. vẽtos curribꝫ .i. certet curſu cũ vẽtis. ac volãs ꝑ apta eq̃ra .i. ꝑ campũ. ceu .i. ſicut liber habenis .i. ſine vinculis ponat veſtigia vix ſumma harena. id eſt diſcat leuiter ⁊ ſine põdę currẽ Qualis ẽ aq̃lo. ille vẽtꝰ cũ icubuit .i. viꝫ fecit denſus .i. grauis. ab oris hyꝑboreis .i. a ſeptẽtriõe. ⁊ cũ aq̃lo differt .i. diſſipat hyemes .i. niues ſcythie. atqꝫ differt arida nubila .i. nubes ſine pluuia Alte ſegetes. ⁊ cãpi natãtes .i. madidi horreſcũt .i. tremeſcũt leuibꝫ flabris .i. ventis. ⁊ ſumme ſiluę dãt ſonorẽ .i. ſonũ ⁊ lõgi fluctꝰ vrgẽt ad littora Ille ſcꝫ aq̃lo volat ſiĺ verrẽs arua ſiĺ verrẽs .i. trahẽs eq̃ra fuga .i. curſu Hic .i. talis equus vel ſudabit ad metas elei cãpi .i. circi ⁊ ad maxĩa ſpacia ſcꝫ currẽdi. ⁊ aget .i. faciet ore cruẽtas ſpumas Vel hic equꝰ feret id ẽ trahet meliꝰ belgica eſſeda id ẽ gallica vehicula molli id ẽ mãſueto collo Sinito id ẽ ꝑmittito tũ demũ id ẽ tũc magnũ corpꝰ creſcẽ craſſa farragĩe id ẽ frumẽto collecticio eq̃s iã domitis Nãqꝫ añ domãdũ id ẽ anteq̃ domenꝰ tollẽt igẽtes aĩos. id ẽ ſuꝑbient ⁊ prẽ-

ſi.id eſt ad currum ligati.negabunt.i.recuſabūt.pati ꝟbera lenta.i.flexibilia flagella.⁊ negabunt parere duris lupatis.i.frenis
¶ Piſa eſt ciuitas arcadie vbi exercebanť ludi currules apd̓ fluuiū alpheum — Piſa
¶ Lituus eſt tuba curua qua vtebantur in prelijs — Lituus
¶ Sonor idem eſt quod ſonitus — Sonor
¶ Elis eſt ciuitas arcadie ꝓpe piſam Jñ eleus a um — Elis
¶ Belge ſunt galli poſtremi ſcꝫ flandrienſes ⁊ brabātini ⁊ treuiri Gallia belgica inq̄t plinius eſt a ſcalde fluuio vſqꝫ ad ſequanam — Belge
¶ Eſſedum eſt genus,currus in gallia repertum — Eſſedum
¶ Farrago eſt diuerſaꝝ frugum cōmixtura in pabulū equoꝝ — Farrago
¶ Lupatum eſt genus aſperrimi freni.dictū a lupoꝝ dentibꝰ — Lupatum

Sed non vlla magis vires induſtria firmat
Quam venerem et ceci ſtimulos auertere amoris
Siue boum ſiue eſt cui gratior vſus equoꝝ
Atqꝫ ideo tauros ꝓcul atqꝫ in ſola relegant
Paſcua poſt montē oppoſitū et trans flumīa lata
Aut intus clauſos ſatura ad preſepia ſeruant
Carpit eñ vires paulatim vritqꝫ videndo
Femina.nec nemoꝝ patitur meminiſſe nec herbę
Dulcibus illa quidē ille crebris et ſępe ſuꝑbos
Cornibus inter ſe ſubigit decernere amantes
Paſcitur in magna ſilua formoſa iuuenca
Illi alternantes multa vi prelia miſcent
Vulneribus crebris.lauit ater corpa ſanguis
Verſaqꝫ in obnixos vrgentur cornua vaſto
Cum gemitu.reboant ſiluęqꝫ et magnus olympus
Nec mos bellātes vna ſtabulare.ſed alter
Victus abit.longeqꝫ ignotis exulat oris
Multa gemens ignominiā plagaſqꝫ ſuꝑbi
Victoris.tum quos amiſit inultus amores
Et ſtabula aſpectans regnis excedit auitis
Ergo omni cura vires exercet.et inter
Dura iacet pernix inſtrato ſaxa cubili
Frōdibus hirſutis ⁊ carice paſtus acuta

Et tentat ſeſe atq; iraſci in cornua diſcit
Arboris obnixus trunco. ventoſq; laceſſit
Ictibus. et ſparſa ad pugnam ꝓludit harena
Poſt vbi collectum robur vireſq; recepte
Signa mouet. p̄cepſq; oblitum fertur in hoſtem
Fluctus vt in medio cepit cum albeſcere ponto
Longius. ex altoq; ſinum trahit. vtq; volutus
Ad terras immane ſonat ꝑ ſaxa. nec ipſo
Monte minor procumbit. at ima exeſtuat vnda
Verticibus. nigramq; alte ſubiectat harenam

¶ Docet eq̊s ⁊ tauros arcē̄dos a coitu vt robuſtiores ſint. Itē̄ de certamie tauroꝝ ꝓpter vaccā̄ Cōſtrue Sꝫ nō̄ vlla induſtria .i. nulla diligentia firmat magis vires ſcꝫ aīaliū̄. quā̄ auertere venerē̄ .i. coitum. ⁊ ſtimulos ceci amoris .i. libidinis. ſiue vſus boum eſt cui .i. alicui gratior. ſiue vſus equoꝝ eſt cui gratior Atq; paſtores relegā̄t .i. remouē̄t ideo tauros ꝓcul atq; in ſola paſcua .i. vbi ſoli paſcanꝰ. poſt montē̄ oppoſitū̄ ⁊ trā̄ſlata flumina Aut ſeruā̄t tauros intus clauſos ad p̄ſepia ſatura .i. ſaturā̄tia vel plena Femina enī̄ carpit .i. minuit frā̄git. vires ſcꝫ mariū̄. paulatim. ⁊ femina vrit .i. tentat. vidē̄do .i. dū̄ videꝰ. nec patiꝰ mares meminiſſe nemoꝝ nec herbe. Illa q̄dē̄ ſcꝫ femina. ſubigit .i. cogit ſepe dulcibꝰ illecebris .i. ſuis voluptatibꝰ. ſupbos amā̄tes .i. tauros decernere inter ſe .i. certare. cornibꝰ. Formoſa iuuenca .i. iuuenis vacca. paſciꝰ in magna ſilua Illi ſcꝫ tauri. miſcē̄t p̄lia .i. p̄lianꝰ. multa vi. alternā̄tes .i. ꝑ vices Ater ſanguis lauit .i. rigat corpa ex crebris vulneribꝰ. ⁊ cornua verſa vrgenꝰ in obnixos .i. ꝯtra aduerſarios cū̄ gemitu vaſto .i. magno Silue reboā̄t .i. reclamā̄t. ⁊ magnꝰ olimpus reboat Nec eſt mos bellā̄tes ſtabulare vna .i. manere vna. ſꝫ alter eoꝝ victus abit ⁊ exultat .i. exiliū̄ patiꝰ. in ignotis oris .i. locꝭ lōge Gemē̄s multa .i. ꝓpter multas cauſas ſcꝫ ignominiā̄ .i. dedecus. ⁊ plagas .i. vulnera ſupbi victoris .i. quas a ſupbo victore accepit Tum .i. ⁊ etiā̄ gemit amores .i. amicam. quos amiſit inultus .i. ſine vltione Et ille victus taurus aſpectā̄s .i. ſepius aſpiciē̄s ſtabula ſcꝫ priſtina. excedit .i. exit. regnis auitis .i. ex locis vbi diu moratꝰ eſt. Ergo ille victus taurꝰ exercet vires .i. ꝯfirmat ſe. oī cura .i. diligē̄tia. ⁊ iacet pernix .i. ꝑſeuerā̄s inter dura ſaxa. cubili inſtrato .i. nō̄ ⁊ ſtrato. paſtus hirſutis frō̄dibꝰ ⁊ acuta carice. illa herba Et ipſe taurus tentat ſeſe .i. experiꝰ ſuas vires. ⁊ diſcit iraſci in cornua .i. pugnare cornibꝰ. obnixꝰ .i. opponē̄s ſe. trunco arboris. ⁊ laceſſit .i. ꝓuocat vē̄tos ictibꝰ .i. pugnat in vē̄tū̄ vlꝰmaniter. ⁊ ꝓludit ad pugnā̄ .i. tentat. pugnā̄ harena ſparſa Poſt .i. poſtea vbi .i. qn̄ robur eſt collectū̄ ⁊ vires ſunt recepte illi. mouet ſigna .i. redit ad pugnā̄. ⁊ ferꝰ p̄ceps .i. feſtinus. in hoſtē̄ oblitū̄ .i. nō̄ cogitantē̄ de reditu eiꝰ Vt cū̄ fluctus cepit albeſcere in medio ponto. ille fluctus trahit ſinū̄ .i. tumorē̄ ſuū̄ longius ⁊ exalto .i. ꝓfundo maris. ⁊ vt fluctꝰ volutꝰ ad terras ſonat imane .i. imaniter. ꝑ ſaxa. ⁊ ꝓcū̄bit .i. deſcē̄dit. nō̄ minor ipo mōte At ima vnda .i. aqua

fundi. exeſtuat. id eſt. cum feruore aſcendit. ꝛ ſubiectat. id eſt. ſurſum iactat alte nigram harenam

¶ Induſtria eſt diligentia vel prudentia diligens. Induſtrius induſtria induſtrium. id eſt diligens cautus — Induſtria

¶ Legare eſt mittere Relegare eſt foras mittere diu nõ redituꝝ. vt Auguſtus relegauit Ouidium ſꝫ nõ multauit exilio — Relegare

¶ Decernere aliqñ eſt ſtatuere. aliqñ pugnare vt hoc loco — Decernere.

¶ Excedere qñqꝫ ẽ exire tunc hꝫ ablatiuū. vt hic Regnis excedit auitis. Quandoqꝫ ſignificat. ſuperare. tunc vult accuſatiuum. vt Lucanus. Exceſſit medicina modum Item excedo creſum diuitijs — Excedo

¶ Auitus adiectiū eſt ab auus. regnū auitū i. ꝑtinens ad auum — Auitus

¶ Signa mouere eſt exercitum adducere. nam in exercitu ſemper ſunt ſigna quę et vexilla dicuntur Inde ſignifer. — Signa mouere

Omne adeo genus in terris hoı̄mqꝫ ferarumqꝫ
Et genus equoreum. pecudes pictęqꝫ volucres
In furias ignẽqꝫ ruunt. amor omnibus idem
Tempore non alio catulorꝫ oblita leena
Seuior errauit campis. nec funera vulgo
Tam multa informes vrſi ſtragemqꝫ dedere
Per ſiluas. tunc ſeuus aper. tunc peſſima tigris
Heu male tunc libie ſolis erratur in agris
Nonne vides vt tota tremor pertentet equorꝫ
Corpa. ſi tantum notas odor attulit auras
Ac neqꝫ eos iam frena virꝫ neqꝫ verbera ſeua
Non ſcopuli rupeſqꝫ cauę atqꝫ obiecta retardant
Flumina correptos vnda torquẽtia montes
Ipſe ruit denteſqꝫ ſabellicus exacuit ſus
Et pede proſubigit terram. fricat arbore coſtas
Atqꝫ hinc atqꝫ illinc humeros ad vulnera durat
Quid iuuenis magnū cui verſat in oſſibuſqꝫ ignē
Durus amor: nempe abruptis turbata ꝓcellis
Nocte natat ceca ſerus freta. quē ſuꝑ ingens
Porta tonat celi. et ſcopulis illiſa reclamant
Equora. nec miſeri pñt reuocare parẽtes
Nec moritura ſuꝑ crudeli funere virgo

¶ Oſtēdit quāta ſit amoꝛis ꝛ libidinis inſania q̄ oībus aīalibꝫ eſt cōmunis
¶ Cōſtrue Adeo.i.certe.oē genus in terris ſcꝫ genꝰ hoīm.ꝛ feraꝝ.ꝛ genus equoꝛeū.i.in ęquoꝛe viuentiū.ꝛ pecudes pictęqꝫ volucres ruūt in furias ꝛ in ignē.ſcꝫ libidinis.amoꝛ eſt idem oībꝫ.ſcꝫ aīalibꝫ Leena nō errauit in cāpis alio tp̄e ſeuioꝛ.ſcꝫ q̄ꝫ tunc.oblita catuloꝝ ſuoꝝ.ſcꝫ cauſa libidinis Et vrſi īfoꝛmes.i.turpes.nō dedere alio tp̄e tā multa funera.i.cedes.vulgo.i.vbiqꝫ.neqꝫ dedere ſtragē tam multā.i.vaſtationē tantā Aper eſt ſeuus tūc ſcꝫ cū ardet libidīne.ꝛ tigris eſt tunc pessima Heu erratur.i.itur tunc male in ſolis agris .i.deſertis locis lybie Nōne vides vt.i.qualiter.tremoꝛ ꝑtentet.i.turbet.tota coꝛpa eqꝝ.ſi tantū odoꝛ attulit notas auras.i.ſi aure attulerint notū odoꝛem equaꝝ Eſt em̄ hypallage At neqꝫ frena viꝝ.i.viroꝝ fortiū.retardāt iā .i.retinēt tunc pn̄t eos ſcꝫ equos.neqꝫ ſeua ꝟbera retardāt eos Scopuli.i.mōtes ꝛ caue rupes.i.ſaxa atqꝫ flumīa obiecta.toꝛq̄ntia montes coꝛreptos.i.ſimul raptos cū vnda.nō retardāt eos Ipe ſus ſabellicus.i.ſabinus.ruit.i.currit in aliquē.ꝛ exacuit dētes.ꝛ ꝓſubigit.i.fodit.terrā pede.ꝛ fricat coſtas arboꝛe.i.ad arboꝛē.hinc atqꝫ illinc.i.ab vtroqꝫ latere.ꝛ durat humeros ad vulnera.i.ꝯtra vulnera. Quid facit iuuenis cui durꝰ amoꝛ ꝟſat in oſſibꝫ ignē.i.ꝯcupiſcentiā Nempe.i.certe.ipſe natat ſerus ceca nocte freta turbata ꝓcellis abꝛuptis.i.ſubitis.ſup quē ſcꝫ iuuenē.ingens poꝛta celi tonat.ꝛ equoꝛa illiſa.ſcopulis reclamāt.i.reſonāt Nec miſeri parētes pn̄t reuocare.eū a periculo.nec ꝟgo.i.amica .moꝛitura ſup.i.inſup crudeli funere.

Catuli — ¶ Catuli ſunt fetus canū ꝛ feraꝝ.i.leonū vrſoꝝ ꝛ ſimilium

Lybia — ¶ Lybia eſt regio africe ab atlante monte vſqꝫ ad ęgyptum Etiam dꝛ lybie huius lybies Iñ lybicus a um

Sabelli — ¶ Sabelli ſunt ppl'ſ in italia de quo dictū eſt Iñ fit ſabellicus

Leāder abydenꝰ — ¶ Quid iuuenis ꝛc̄. Leāder abydenꝰ amauit puellā habitantē in vꝛbe ſeſto trans fretū helleſpōticū q̄ vocat̄ hero Ad eā ſolebat noctu leāder natare. ſꝫ tandē ſubmerſus eſt.q̊ cognito illa ſe etiā necauit Hoc tāgit hic poeta

Quid linces bacchi varię.et genus acre lupoꝝ
Atqꝫ canū:quid quę imbelles dāt pꝛelia cerui
Scilicet ante oēs furoꝛ eſt inſignis equaꝝ
Et mentē venus ipſa dedit.quo tp̄e glauci
Potniades malis mēbꝛa abſumpſere quadrigę
Illas ducit amoꝛ trans gargara trāſqꝫ ſonantem
Aſcaniū.ſuperāt montes et flumina tranant
Continuoqꝫ auidis vbi ſubdita flāma medullis
Vere magis quia vere caloꝛ redit oſſibus.illę
Oꝛe oēs verſę in zephyꝝ ſtant rupibus altis
Exceptātqꝫ leues auras.et ſepe ſine vllis
Coniugijs vento grauidę.mirabile dictu

Saxa per et ſcopulos et depreſſas conualles
Diffugiunt. non eure tuos neq; ſolis ad ortus
In boream caurumq;. aut vnde nigerrimus auſter
Naſcitur et pluuio contriſtat frigore coelum
Hinc demum hippomanes vero quod nomie dicūt
Paſtores. lentum diſtillat ab inguine virus
Hippomanes quod ſepe malę legere nouercę
Miſcueruntq; herbas et non innoxia verba
Sed fugit interea fugit irreparabile tempus
Singula dum capti circumuectamur amore.

¶ De p̄cipuo fauore eq̄ꝝ d̄r hic ¶ Con. Quid ſcz agūt varie linces bacchi .i.
q̄ trahūt currū bacchi. ⁊ q̄d agit acre gen⁹ lupoꝝ atq; canū. Q. d. etiā inſani
unt libidine Quid agūt ībelles cerui. q̄ p̄lia dāt .i. q̄liter p̄liant̄ ob amorē Sci
licet .i. certe furor equaꝝ eſt inſignis .i. p̄cipu⁹ an̄ oēs .i. ſup̄ oim̄ furores aīaliū
Et ip̄a ven⁹ dedit equab⁹ mentē .i. audaciā. q̄ tp̄e potniades quadrige .i. eque
in vrbe potnia. abſumſere malis .i. ore dilacerauerūt. mēbra glauci. illius viri.
Amor .i. libido ducit illas ſcz equas. trās gargara .i. mōtes. ⁊ trās ſonantē aſ
caniū illū fluuiū Equę ſuperāt .i. trāſcēdūt mōtes ⁊ tranāt flumīa. Cōtinuo
id eſt mox vbi flāma eſt ſubdita auidis medullis .i. qn̄ tentant̄ libidine Sed
hoc fit magis in vere. q: calor redit oſſib⁹ in vere. oēs illę ſcz equę. ſtāt in altis
rupib⁹ .i. mōtib⁹ verſę ore in zephyꝝ. ad illū ventū ⁊ exceptāt .i. freq̄nter accipi
unt leues auras .i. vētos Et ip̄e grauide ſepe ſine vllis cōiugiis .i. ſine equoꝝ
ꝯmixtione. quod ē mirabile dictu .i. vt dicat̄. diffugiūt p̄ ſaxa. ⁊ ſcopulos .i. mō
tes. ⁊ p̄ ꝯualles dep̄ſſas .i. decliues. o eure nō ad tuos ort⁹ neq; ad ortus ſo-
lis. ſed in boreā ⁊ cauꝝ illū ventū. aut ſcz illuc. vnde nigerrim⁹ auſter. ille ven
tus naſcit̄ ⁊ ꝯtriſtat coelū pluuio frigore Hyppomanes lentū virus diſtillat
hinc ab inguine ſcz equaꝝ q̄d virus paſtores dicūt hippomanes ꝟo nomine
Q̄d hippomanes. male nouercę legē .i. colligerūt ſepe ⁊ miſcuerūt ei herbas
⁊ verba nō innoxia .i. magica Sed temp⁹ irrep̄abile .i. q̄d nequit recuperari.
fugit interea dum nos capti amore circūuectamur ſingula .i. de ſingulis ſcri
bamus Et ita concludit hanc p̄tem de argumentis

¶ Linx eſt fera variꝫ coloris in africa. cui⁹ vrina dureſcit in lapidē q̄ d̄r licuri⁹ Linx.
¶ Potnia eſt quedā ciuitas in qua vir q̄dam glauc⁹ noīe habuit equas qua Potuia
drigales. quas cum a coitu arceret vt vires ꝯſeruarent. ille furentes libidine
dilacerauerunt eum Potnias adis eſt patronymicum foeminini generis a
potnia formatum.
¶ Aſcanius eſt fluuius phrygie a quo eſt filius enee vocatus eſt aſcanius Aſcanius
¶ Caurus eſt ventus ſeptentrionalis qui ⁊ corus d̄r. ſicut caudex ⁊ codex Caurus
cauda et coda. plauſtrum et ploſtrum ⁊c̄.
¶ Pluuius a um .i. pluuialis. vt pluuius arcus. aqua pluuia Pluuius
¶ Hippomanes eſt virus fluens ex inguine equę correpte libidine Hippomanes.

Etiā eſt carūcula nigra in frōte pulli equi iam nati. quā mater mox comedit Item eſt herba quā ſi ꝯmedat equus fit inſanus Dicit ab hippos id ē equꝰ

Inguen ꝛ mania quod eſt inſania ¶ Inguē eſt lūbus. aut locꝰ iuxta genitalia

Hoc ſatis armentis. ſuperat pars altera cure
Lanigeros agitare greges hirtaſqꝫ capellas
Hinc labor. hinc laudem fortes ſperate coloni
Nec ſum animi dubius. verbis ea vincē magnum
Quam ſit. et anguſtis hunc addere rebus honorē
Sed me parnaſſi deſerta per ardua dulcis
Raptat amor. iuuat ire iugis qua nulla priorum
Caſtaliam molli diuertitur orbita cliuo
Nunc veneranda pales magno nunc ore ſonanduꝫ

¶ Hactenꝰ de armētis. nūc de gregibꝫ agit poeta. i. de ouibꝫ ꝛ capris Et primo facit exordiū ¶ Con. Hoc ſcꝫ ꝓdictū ē ſatis armētis. i. de bobꝫ ꝛ eq̄s altera ꝑs cure. i. opis ſupat. i. ſupeſt ſcꝫ agitare lanigeros greges. i. oues hirtaſqꝫ capellas Labor eſt hinc. ꝛ o fortes coloni ſperate laudē hinc. i. ex paſtura gregū Nec ſuꝫ dubiꝰ animi. i. bñ ſcio. q̄ magnū. i. difficile ſit. vincē v̄bis ea i. ornate. ſcribē de eis ꝛ addē hūc honorē. rebꝫ anguſtis. i. ꝑuis ꝛ vilibꝫ Sꝫ dulcis amor parnaſſi. i. artis poetice. raptat me ꝑ ardua deſerta . i. cogit ſcribē rē difficilē Iuuat. i. delectat ire iugis. i. ꝑ iuga ꝑ colles qua. i. ꝑ q̄ iuga nulla orbita. i. veſtigia ꝑoꝝ ſcꝫ poetaꝝ diuertit caſtaliā. i. tēdit ad illū fontem muſaꝝ molli cliuo. i. facili itinē Pales. i. dea pabuli eſt nūc venerāda mihi. ꝛ ſonādū ē mihi

Caſtalia nūc magno ore. i. egregie ſcribendū ¶ Caſtalia eſt fons in boetia muſis ſacer

Caſtaliꝰ Orbita Iñ caſtalius a um. i. poeticꝰ. De parnaſſo ſuperiꝰ ē dictū ¶ Orbita ē idē qḋ orbis ab illo nāqꝫ format Orbita eſt circuitus. ꝛ veſtigiū rote.

Incipiens ſtabulis edico in mollibus herbam
Carpere oues. dum mox frondoſa reducitur eſtas
Et multa durā ſtipula filicūqꝫ maniplis
Sternere ſubter humum . glacies ne frigida ledat
Molle pecus ſcabiemqꝫ ferat turpeſqꝫ podagras.

¶ De paſtu ouiū ꝑ hyemē ¶ Con. ¶ Ego īcipiēs ſcꝫ ſcribē de ouibꝫ edico . id ē ꝓcipio oues carpe. i. herbā in mollibꝫ ſtabulis dū. i. donec frōdoſa eſtas reducit mox Et edico ſternē durā humū ſubter mlta ſtipula. i. ſtramie. ꝛ manipulis filicū. i. herbaꝝ Ne frigida glacies ledat molle pecꝰ . i. oues teneras ꝛ ferat . i. afferat ei ſcabiē turpeſqꝫ podagras illos morbos ¶ Podagra ē dolor pedū

Podagra vt Chiragra ē dolor manuū Iñ podagricꝰ ꝛ chiragricꝰ . i. q̄ patit illos mor-

Chirogra podagricus chiragricꝰ bos Item chiragra ꝛ podagra naturalr corripiūt mediā ſyllabam. ſꝫ rōne metri ꝓducit ꝓpter mutā ꝛ liquidam ſequentes

Poſt hinc digreſſus iubeo . fondentia capris
Arbuta ſufficere et fluuios prebere recentes

Et ſtabula a ventis hiberno opponere ſoli
Ad medium conuerſa diem. cum frigidus olim.
Iam cadit extremoqȝ irrorat aquarius anno
Hec quoqȝ non cura nobis leuiore tuenda.
Nec minor vſus erit· q̄uis mileſia magno
Vellera mutentur tyrios incocta rubores
Denſior hinc ſoboles. hinc largi copia lactis
Quā magis exhauſto ſpumauerit vbere mulctra
Leta magis preſſis manabunt vbera mammis
Nec minus interea barbas incanaqȝ menta
Cyniphȳ tondent hirci ſetaſqȝ comantis
Vſum in caſtrorum et miſeris velamina nautis.
Paſcuntur vero ſiluas et ſumma licei
Horrenteſqȝ rubos et amantes ardua dumos.
Atqȝ ipſe memores redeunt in tecta. ſuoſqȝ
Ducunt. et grauido ſuperant vix vbere limen
Ergo omni ſtu dio glaciem ventoſqȝ niuales
Quo minor eſt illis curę mortalis egeſtas
Auertes: victumqȝ feres et virgea lętus
Pabula. nec tota claudes fenilia bruma

¶ De capris ꝛ hircis hic agit ꝛ eos ſūmope laudat ¶ Con. Poſt ego digreſſus hīc. i. ab ouib9 iubeo ſufficē. i. dare frōdētia arbuta capris ꝛ p̄bē recētes fluuios Et iubeo apponē ſtabula ſcȝ caprarum hiberno ſoli. i. illi pti p quā ſol currit in hyeme a vētis ſtabula iquā. ꝯuerſa ad mediū diē. i. ad plagā meridionalē. cū frigid9 aq̄ri9. illud ſignū celeſte cadit. iā oli ꝛ irrorat. i. imbrē emittit. extremo āno. i. i extrema pte āni ſcȝ in ianuario Nā pncipiū āni ē marti9 Hec q̄ȝ. ſ. ſtabula caprarum ſunt tuēda. i. cuſtodiēda nobis nō leuiore cura q̄ȝ ouiū Nec vſus. i. vtilitas erit minor q̄ȝ in ouib9 q̄uis mileſia vellera. i. ille lanę icocta tyrios rubores. i. purpurata mutēť magno. i. vendātur care Dēſior ſoboles. id ē maior fetura. ē hīc. i. de capris. ꝛ copia largi lactis ē hīc Quā magis. i. quāto magis mulctra. i. vas ſpumauerit vbē. ſ. capre. exhauſto. i. emulſo leta vbera manabūt magis mām is. ſ. capre p̄ſſis Nec min9. i. etiā hirci cyniphȳ. ſic dci a loco tōdēt. i. tōdēt iterea barbas ꝛ mēta ſua icana. i. valde cana ꝛ ſetas. i. crines comātes. i. cādidas i vſuȝ caſtrorum ꝛ in velamia miſeris nautis Vero. i. ſcȝ capre ꝛ hirci paſcunť. i. edūt ſiluas. i. v̄gulta ꝛ ſumma licei. i. ea q̄ naſcunť in mōtibus Nā lice9 ē mōs arcadie. ꝛ hic ponit p oi mōte Et capre paſcūť horrētes. i. ſpinoſos rubos ꝛ dumos amātes ardua Atqȝ ipe ſcȝ capre mēores re

deūt in tecta.i.ſtabula ꝛ ducūt.i.educāt ſuos ſcꝫ fetus .ꝛ vix ſuperāt.i.trāſire pñt limē grauido.i.pleno vbere Ergo q̄ mior egeſtas.i.īdigētia.mortalis cū re.i.hūane custo die.ē illis ſcꝫ capris auertes ab eis oī ſtudio glaciē.i.frig⁹ vē toſqꝫ niuales.i.frigidos.ꝛ feres eis let⁹ victū ꝛ pabula ꝟgea.i.de ꝟgis ꝛ frō dibꝫ Nec claudes fenilia tota bruma.i.dabis eis fenū p̱ hyemē ¶ Miletus ē ciuitas aſie in q̄ ē optima lana q̄ tingit̄ purpura ¶ Mileſius eſt adiectm̄ for matū a miletus ¶ Aq̄rius eſt vndecimū ſignū zodiaci.in qd̄ ſol intrat mēſe ianuario Aq̄ri⁹ etiā dr̄ q̇ portat aquā Itē eſt adiectm̄ vt aq̄ria mola.aq̄rium vas. ¶ Tyrus eſt vrbs maritima phenicie.q̄ oli fuit inſula.in illa fit purpu ra In tyri⁹.i.purpure⁹ Etiā tyri⁹ dr̄ vir de tyro vel de carthagie.vt in eneide ſepe. ¶ Mulctra eſt idē qd̄ mulctrale.i.vas in q̊ mulget̄.vel ē idē qd̄ mulſura ¶ Cynips eſt fluui⁹ garamantū in lybia.apud quē maximi ſunt hirci In ad iectm̄ cyniphius a um ¶ Fenile eſt locus in quo fenum reconditur.

Miletus
Mileſius
Aquarius.
Tyrus
Tyrius
Mulctra
Cynips
Cyniphi⁹ Fenile

At vero zephyris cum leta vocantibus ęſtas
In ſaltus vtrūqꝫ gregem atqꝫ in paſcua mittes
Luciferi primum cum ſydere frigida rura
Carpamus.dum mane nouū dum gramina canēt.
Et ros in tenera pecori gratiſſimus herba
Inde vbi quarta ſitim celi collegerit hora
Et cantu querulę rumpent arbuſta cicadę.
Ad puteos aut alta greges ad ſtagna iubeto
Currentem ilignis potare canalibus vndam
Eſtibus at medijs vmbroſam exquirere vallem.
Sicubi magna iouis antiquo robore quercus
Ingentes tendat ramos.aut ſicubi nigrum
Ilicibus crebris ſacra nemus accubet vmbra
Tum tenuis dare ruſus aquas et paſcere ruſus
Solis ad occaſum cum frigidus aera veſper
Temperat.et ſaltus reficit iam roſida luna
Littoraqꝫ halcyonem reſonant et achantida dumi

¶ De paſtu ouiū ꝛ capraꝝ p̱ ęſtatē.Conſtrue At ꝟo.i.ſed cū leta eſtas ſcꝫ ve nent.zephyris vocātibꝫ ſcꝫ eſtatē.mittes vtrūqꝫ gregē.i.oues ꝛ capras.in ſal tus.i.nemora ꝛ in paſcua Carpam⁹.i.adeam⁹ cū grege frigida rura cū p̓mo ſidere luciferi.i.cꝫ p̓mū lucifer apparet.i.dū mane eſt nouū.ꝛ dum gramia ca nent.i.dū caua ſunt.ꝛ dū ros gratiſſim⁹ pecori ęſt in tenera herba In.i. poſ tea.vbi q̄rta hora diei.colligerit ſitiꝫ celi.i.ardorē aeris.ꝛ vbi.i.qñ q̄rulę.cicade rūpent arbuſta cantu ſuo.iubeto greges potare vndā currentē canalibꝫ ilig

nis.i.ex ilice factis.ad puteos aut ad alta.i.pfunda ſtagna At.i.ſ3.in medijs
eſtib9.i.meridie.iubeto greges exq̃rere vmbroſam vallē ſicubi.i.ſi alicubi ma
gna quercus iouis antiquo robore.tendat.i.extēdat ingētes ramos.aut ſicu
bi nemus nigrū.i.obſcurū.crebris ilicib9.illis arborib9.accubet.i.ꝓpe ſit poſitū
ſacra vmbra Iubeto tū.i.tunc.dare rurſus.ſc3 gregib9.tenues aquas.ꝛ iube
te eos paſcē rurſus vſq3 ad occaſum ſolis cū frigid9 veſper.i.ſtella veſptina.i.
tpat aera.ꝛ cū luna roſida.i.humida.reficit ſaltus Et cū littora reſonāt halcy
onem.i.ꝓpter cantū illius auis.ꝛ dumi reſonāt achantida.ꝓpter illā auem.
❡Lucifer eſt ſtella matutina q̃ ꝛ venus dr ❡Cicada eſt puū volatile in ſil- Lucifer Cicada
uis rore viuēs.ꝛ alibi mute ſunt cicade alibi valde ſonore.vñ ait Rūpent ar-
buſta cicade Nō eſt tñ id aial qd.ſtridet ad focos Nā de illo alibi dr Plini9
abſq3 noie❡Ilex ē arbor glādifera folijs acut3 q̃ nunq̃ decidūt Iñ adiectm̄ Ilex Ilign9
ilignus ❡Canalis eſt lignū cauatū.vel fiſtula p quā currit aqua de puteo in Canalis
alueū.een gotte Eſt gñis maſcl'i vel foēi ❡Roſidus a ū.i.humid9 vel rore Roſidus
plen9 fit a ros ❡Achātis idis ē auicula minima.alio noie carduel'.alij dicūt eē Achantis
philomelā Noiatur āt a ſpinis in qb9 ꝯſatur Nā achantos grece ſpinā ſr.

Quid tibi paſtores libie quid paſcua verſu
Proſequar.et raris habitata mapalia tectis
Sepe diem noctēq3 et totū ex ordine menſem
Paſcitur itq3 pecus longa in deſerta.ſine vllis
Hoſpitijs.tantum campi iacet.oīa ſecum
Armētarius afer agit.tectūq3 laremq3
Armaq3.amycleumq3 canē.creſſamq3 pharetram
Non ſecus ac patrijs acer romanus in armis
Iniuſto ſub faſce viam cum carpit.et hoſti
Ante expectatum poſitis ſtat in agmine caſtris

❡De paſtorib9 lybicis Cō.Quid pſequar tibi ꝟſu paſtores lybie.i.qd ſcri-
bā de paſtorib9 in lybia.ꝛ qd pſequar tibi ꝟſu paſcua lybie.ꝛ mapalia habi
tata.i.habitant.raris tectis Pecus.i.grex lybicus paſcit ſepe diē noctēq3.i.p
diē ꝛc.ꝛ totū mēſem ex ordie.i.ꝯtinuo.ꝛ pecus it in lōga deſerta ſine vllis hoſ
picijs.i.ꝙ nunq̃ venit ſub tectū tantū cāpi iacet ibi Armētari9 afer.i. paſtor
in africa.agit.i.portat ſecū oia ſc3 neceſſaria ſc3 tectū ꝛ larem.i.tentoriū ſub q̃
iacet.ꝛ agit ſecū arma ꝛ canē amycleū.i.laconicū.ꝛ pharetrā creſſam.i.creten
ſem Nō ſecus.i.nō aliter.ac.i.q̃ roman9.acer.i.fortis.in armis.cū carpit viā
ſub iniuſto faſce.i.magno onere.ſtat.i.obſtat hoſti añ expectatū.i.anteq̃ ei9
aduētus expectet.caſtris poſitis in agmie ❡Mapalia ſunt agreſtes caſe vl' Mapalia
domūcule q̃ ꝛ magalia dñr ❡Tantū cāpi iacet.iſte gtūs cāpi ptregi a tm̄.ſi Magalia
cut dr.tm̄ pecunie vel ponit abſolute ſicut gtūs domi.vt ſit ſenſus.pecus ia- Campi
cet tm̄.i.ſolū.cāpi.i.in cāpo.ſicut iacet humi ❡Armētari9 dr cuſtos aut paſ-
tor armēti ❡Afer dr aliqs de africa.ꝛ h3 feīm afra.vt auguſtinus fuit afer Armentarius
❡Amycle9 ē adiectm̄ fem̄.ab amycle q̃ ē vrbs laconie vbi ſūt magni canes Afer
Amycleus

Ac non qua ſcythie gentes mȩoticaqꝫ vnda
Turbidus et torquens flauentes iſter harenas
Quaqꝫ redit mediū rhodope porrecta ſub axem
Illic clauſa tenent ſtabulis armenta. neqꝫ vllȩ
Aut herbȩ campo apparent aut arbore frondes
Sed iacet aggeribus niueis informis. et alto
Terra gelu late. ſeptemqꝫ aſſurgit in vlnas
Semper hyems ſemper ſpirantes frigora cauri
Tum ſol pallentes haud vnq̄ diſcutit vmbras
Nec cū inuectus equis altum petit ethera. nec cum
Precipitem oceani rubro lauit ȩquore currum
Concreſcunt ſubitȩ currēti in flumine cruſtȩ
Vndaqꝫ iam tergo ferratos ſuſtinet orbes
Puppibus illa prius patulis. nūc hoſpita plauſtris
Aeraqꝫ diſſiliunt vulgo. veſteſqꝫ rigeſcunt
Indutȩ. ceduntqꝫ ſecuribus humida vina
Et totȩ ſolidam in glaciem vertere lacunȩ
Stiriaqꝫ impexis induruit horrida barbis
Interea toto non ſecius aere ningit
Intereunt pecudes. ſtant circunfuſa pruinis
Corpa magna boum. confertoqꝫ agmine cerui
Torpēt mole noua et ſummis vix cornibus extant
Hos non immiſſis canibus non caſibus vllis
Puniceȩ ve agitant pauidos formidine pennȩ
Sed fruſtra oppoſitum trudētes pectore montem
Cōminus obtruncant ferro. grauiterqꝫ rudentes
Cȩdunt. et magno leti clamore reportant
Ipſi in defoſſis ſpecubus ſecura ſub alta
Otia agunt terra. congeſtaqꝫ robora totas
Aduoluere focis vlmos igniqꝫ dedere
Hic noctem ludo ducunt. et pocula leti

Fermento atqꝫ acidis imitantur vitea ſorbis
Talis hyperboreo ſeptem ſubiecta trioni
Gens effrena virum ryphẹo tunditur euro
Et pecudum fuluis velantur corpa ſetis

¶ Hic dt mores ſcythaꝝ ꝗ ꝯtrarij ſunt afris Nam afri habitāt calidiſſima loca. ſcythe āt frigidiſſima ¶ Cōſtructio At. i. ſed ſup. talis paſtio nō eſt qua .i. vbi gētes ſcythie ſunt. ⁊ qua meotica vnda ē ⁊ qua turbidꝰ iſter. ille fluuiꝰ ē torquēs. i. voluēs flauētes harenas. ⁊ qua rhodope. ille mons thracie. redit porrecta ſub mediū axem. i. ſeptētrionē. hoīes tenēt illic armēta clauſa in ſta/bulis. neqꝫ vllę herbę apparēt in cāpo. neqꝫ vllę frōdes apparēt in arbore. Sed terra iacet informis. i. ſine formis vllis. aggeribꝰ niueis. i. ꝓpter copiam niuis. ⁊ alto gelu. ⁊ gelu vel nix aſſurgit. i. aſcēdit in ſeptē vlnas. Hyems ſꝑ eſt ibi. ⁊ cauri. i. venti illi. ſpirātes frigora. i. ꝗ ſpirādo faciūt frigora. Tum. i. etiā ſol haud vnqꝫ diſcutit. i. remouet. pallētes vmbras. i. nubes. hoc ē nunqꝫ dies eſt ibi plene ſerenitatis Nec cū ſol inuectus equis petit altū ethera. nec cū ſol lauat currū ſuū p̄cipitē. i. deſcēdentē. in rubro equore oceani Cruſtę id fruſta glacei. ꝯcreſcūt ſubite. in flumīe currēti. ⁊ vnda ſuſtinet. i. portat iam. i. tūc. ferratos orbes. i. rotas curruū Illa. ſcꝫ vnda. hoſpita. i. apta vel ſeruiēs prius patulis puppibꝰ. nūc eſt hoſpita plauſtris. i. qua prius ibant naues. il lac nūc eunt plauſtra Et ęra diſiliūt. i. crepāt pre frigore. vulgo. i. vbiqꝫ. ⁊ veſ/tes indute rigeſcūt. i. rigide fiunt. ⁊ humida vina cedunt ſecuribꝰ. i. gelant. ⁊ tote lacune. i. foſſe verterūt ſe in ſolidā glaciem. i. foſſe gelant vſqꝫ ad fundū. ⁊ horrida ſtiria. i. ſtilla indurunt. i. durata ē. in barbis impexis. i. icomptis Nin git interea toto aere. i. vbiqꝫ. nō ſecius. i. non ſegnius. pecudes intereunt. id ē moriūtur frigore. ⁊ magna corpa boum ſtant circumfuſa pruinis. i. niuibꝰ. ⁊ cerui ꝯferto agmine. i. denſe ꝯiuncti. torpent. i. pigri fiunt. noua mole. id eſt nimia copia niuium. ⁊ vix extant. id eſt extra niuem ſtant. ſummis cornibꝰ. id eſt ſummitate cornuum Scythę non agitant. id eſt venantur hos ſcilicꝫ ceruos. canibus immiſſis. ⁊ non agitant hos vllis caſſibus. id eſt laqueis. vl̓ non agitant pauidos formidine punicee pennę illius inſtrumenti. Sed ob/truncant ferro. id eſt gladio. comminus. id eſt ex propinquo. ceruos truden/tes pectore fruſtra montem. id eſt tumulum niuis. oppoſitum. Et ſcythe ru dentes. id eſt vociferantes grauiter cedunt. id eſt occidunt eos. ⁊ reportant leti magno clamore. Ipſi ſcythe agunt ſecura ocia in ſpecubus defoſſis ſub alta terra. ⁊ aduoluerunt focis. id eſt ad focos. robora. id eſt ligna. congeſta. id eſt comportata. ⁊ totas vlmos. illas arbores Ducunt hic. id eſt ibi. noctē ludo. ⁊ imitantur vitea pocula. id eſt vina. fermento atqꝫ acidis ſorbis. illis pomis. id eſt pro vino bibunt cereuiſiam. Effrena. id eſt fera. gens virum. id eſt virorum. ſubiecta hyperboreo ſeptentrioni eſt talis. ⁊ tunditur. id eſt infeſtatur rypheo euro. id eſt vento graui. Et corpora eorum velantur ful uis ſetis. i. hirtis pellibus pecudū. vel dic. ipſi velanť corpa. vt ſit ſynecdoche

¶ Meotis. idis eſt maxima palus in ſcythia Iñ meoticus a um Meotis
¶ Iſter eſt maximus fluuius ſcytharum ⁊ germanorum qui ⁊ Iſter.
danubius dicitur

Cruſta Cruſtuz
Stiria
Sorbus Sorbū
Puniceus

¶ Cruſta eſt duꝝ fruſtū cuiuſcūqꝫ rei Nā cruſtū eſt fruſtū rei eſibilis
¶ Stira eſt idem qđ ſtilla Nam a ſtiria fit ſtilla ꝑ diminutōem
¶ Sorbus eſt arboris ſpecies. cuius pomum dicitur ſorbum. ex quo fit quādoqꝫ potus. ¶ Puniceus. id eſt ruber

Si tibi lanicium curę. primum aſpera ſilua
Lappeqꝫ tribuliqꝫ abſint. fuge pabula lęta
Continuoqꝫ greges villis lege mollibus albos
Illum autem (q̄uis aries ſit candidus ipſe eſt)
Nigra ſubeſt vdo tantum cui lingua palato
Reijce. ne maculis infuſcet vellera pullis
Naſcentum. plenoqꝫ alium circūſpice campo
Munere ſic niueo lanę (ſi credere dignum)
Pan deus arcadie captam te luna fefellit
In nemora alta vocās. nec tu aſpernata vocantē

¶ Con. Si laniciū eſt tibi cure. i. ſi vis bonā lanā accipe ab ouibꝫ. aſpa ſilua. i. ſpina. ⁊ lappe ⁊ tribuli abſint ſcꝫ ab ouibꝫ. ꝑmū. i. añ oīa Et fuge pabula leta. i. noli oues pingues facē. qꝛ tūc amittūt lanā Et lege. i. elige. albos greges. mollibꝫ villis. i. lanis Reijce. i. repelle. illū ſcꝫ arietē. cui nigra lingua ſubeſt palato vdo. i. humido. q̄uis ipē aries ſit cādidꝰ Ne infuſcet. i. denigret. vellera naſcentū ſcꝫ agnoꝝ maculis pullis. i. nigris Et circūſpice. i. q̄re. aliū. arietē in pleno cāpo. O luna pan deꝰ arcadię fefellit ſic te captā niueo munē lane. ſi dignū eſt credē. i. ſi credimꝰ fabulis Pan erat vocās te ī alta nemora. nec tu aſpnata es. i. nō ſpreuiſti vocantē ſcꝫ pana ¶ Laniciū idē ē qđ lana. vt ait Seruiꝰ ¶ Villus ē lōga lana dependēs Vellꝰ ē lana tonſa de tota oue Villꝰ ē maſculinū ſcđe declinatōis Vellꝰ neutꝝ tercię ¶ Pullꝰ a ū. i. niger Jñ pullatꝰ. i. pullis veſtibꝫ indutꝰ ¶ Palatū eſt ſummū oris qđ ⁊ cœlū capitis dr

Lanicium.
Villus Vellus
Pullus
Palatum

At cui lactis amor. cythiſum lothoſqꝫ frequentes
Ille manu ſalſaſqꝫ ferat ꝑſepibus herbas
Hinc et amāt fluuios magis. et magis vbera tēdūt
Et ſalis occultum referunt in lacte ſaporem
Multi iam excretos ꝓhibent a matribus hedos
Primaqꝫ ferratis prefigunt ora capiſtris
Quod ſurgente die mulſere horiſqꝫ diurnis
Nocte premunt. qđ iam tenebris et ſole cadente
Sub lucē exportāt calathis adit oppida paſtor
Aut parco ſale contingunt hyemiqꝫ reponunt.

¶ De lacte ⁊ caſeo Cōſtrue. At cui eſt amoꝛ lactis.i.q̄ cupit multū lactis ex
ouib.ille ferat p̄ſepib cythiſum.eā herbā.⁊ lothos.illas herbas.freq̄ntes.i.
multos.⁊ ſalſas herbas Oues amāt magis fluuios.i.plus potāt.hinc.i. ꝓp-
ter ſalſas herbas.⁊ tēdunt.i.replent magis vbera.⁊ referūt in lacte occultuꝫ
ſapoꝛē ſalis Multi ꝓhibēt a matrib hedos excretos.i.q̄'iam excreuerūt. ⁊ p̄
figūt.i.circūligāt p̄ma oꝛa ſcꝫ hedoꝝ.ferratis capiſtris.i.aculeis ferreis vt ſu-
gere volētes fugiat mater leſa Qd.ſcꝫ lac ruſtici mulſere die ſurgēte.i. mane
⁊ diurnis hoꝛis.i.in die.p̄munt illd.i.caſeos ex illo faciūt.nocte.⁊ qd lac mul
ſerūt tn̄bꝛis.i.veſpe.⁊ ſole cadēte.i.occidēte.exportāt calathis.i.in vaſis. ſub
lucē.i.diluculo vel an̄ lucē.paſtoꝛ adit oppida ſcꝫ ꝯmercij cauſa Aut ruſtici ꝯ cō
tingūt.i.condūt caſeos.ſale parco.i.modico vel ſeruatoꝛio.⁊ reponūt hiemi. Calathus
.i.ad hiemem ¶ De lotho ⁊ cythiſo ſupꝛa dictū eſt ¶ Calathus eſt grecum Calathiſcus
nomē.latine quaſillū.vt ſeruius ait Eſt igit̄ calathus ſpoꝛtula aut vaſculuꝫ
hinc fit grecū diminutiū calathiſcus quo catulus vtitur

Nec tibi cura canum fuerit poſtrema.ſed vna
Veloces ſparte catulos acremq̄ʒ moloſſum
Paſce ſero pingui.nunq̄ꝫ cuſtodibus illis
Nocturnum ſtabulis furē incurſuſq̄ꝫ lupoꝝ
Aut impacatos a tergo hoꝛrebis iberos
Sepe etiam curſu timidos agitabis onagros
Et canibus lepoꝛem canibus venabere damas
Sepe volutabꝛis pulſos ſilueſtribus apꝛos
Latratu turbabis agens.monteſq̄ꝫ ꝑ altos
Ingentem clamoꝛe pꝛemes ad retia ceruum

¶ Hic agit̄ de canib villaticis ⁊ paſtoꝛicis. Cōſtructio Cura canū nō fuerit
tibi poſtrema.i.p̄cipue curabis canes.ſꝫ paſce vna.i.ſimul.pingui ſero velo-
ces catulos ſparte.i.de illa ciuitate.⁊ acremmoloſſum.i.talē canē Illis cuſto
dib.i.dū habeas bonos canes.nunq̄ꝫ hoꝛrebis ſtabulis nocturnū furē ⁊ in
curſus lupoꝝ Aut nunq̄ꝫ hoꝛrebis a tergo.i.poſt te.iberos.i.p̄dones impa-
catos.i.hoſtes Etiā agitabis curſu ſcꝫ canū.timidos onagros illa aialia Et
tu venabē canib lepoꝛē.⁊ venaberis canib dāmas. Turbabis ſepe latratu
ſcꝫ canū.agens.i.fugās.apꝛos pulſos ex ſilueſtrib volutabꝛis.i.locis in qb
apꝛi volutāt ſe Et pꝛemes.i.impelles.clamoꝛe.i.latratu canū.ad retia ingen
tē ceruū ꝑ altos mōtes ¶ Sparta ē ciuitas in grecia.alio noīe lacedemon. Sparta Spar
Jn̄ ſpartiata.i.aliq̄s de ſparta ¶ Moloſſia eſt q̄dam regio q̄ ⁊ epir⁹ dr̄ in qua ciata Moloſſia
ſunt magni canes.hinc moloſſus a um nomē gētile Et moloſſus ſubſtātiue Moloſſus
ꝓ magno cane vt hic ¶ Serū eſt aqua lactis coagulati ¶ Jber vl' iberus Serū Jberus.
media ꝓducta.idē qd hiſpan⁹ Jtē iberus ē fluui⁹ in hiſpania
¶ Onager dr̄ aſin⁹ ſilueſter Nā onos grece dr̄ aſinus latie.⁊ agrios agreſtis Onager
¶ Volutare eſt freq̄ntatiuū ꝟbum a voluo Jn̄ volutabꝛū eſt cenoſus loc⁹ Volutare
in quo ſe volutant apꝛi ⁊ poꝛci Volutabꝛum

Diſce et odoratam ſtabulis accendere cedrum
Galbaneoq́ꝫ agitare graues nidore chelydros
Sepe ſub immotis p̄ſepibus aut mala tactu
Vipera delituit celumq́ꝫ exterrita fugit
Aut tecto aſſuetus coluber ſuccedere et umbre
Peſtis acerba boum pecoriq́ꝫ aſpergere virus
Fouit humum cape ſaxa manu cape robora paſtor
Tollenteq́ꝫ minas et ſibila colla tumentem
Deijce. iamq́ꝫ fuga timidum caput abdidit alte
Cum medij nexus extremeq́ꝫ agmina caude
Soluūtur. tardoſq́ꝫ trahit ſinus ultimus orbes
Eſt etiam ille malus calabris in ſaltibus anguis
Squamea conuoluēs ſublato pectore terga
Atq́ꝫ notis longā maculoſus grandibus aluum.
Qui dum amnes ulli rūpuntur fontibus. et dum
Vere madent udo terre ac pluuialibus auſtris
Stagna colit. ripiſq́ꝫ habitans hic piſcibus atram
Improbus ingluuiem raniſq́ꝫ loquacibus explet
Poſtq̄ꝫ exuſta palus terreq́ꝫ ardore dehiſcunt
Exilit in ſiccum et flāmantia lumina torquens
Seuit agris. aſperq́ꝫ ſiti atq́ꝫ exterritus eſtu
Ne mihi tum molles ſub diuo carpere ſomnos
Neu dorſo nemoris libeat iacuiſſe ꝑ herbas
Cum poſitis nouus exuuijs nitiduſq́ꝫ iuuenta
Voluitur. aut catulos tectis aut oua relinquens
Arduus ad ſolem linguis micat ore triſulcis

¶ Hic agit̃ de ſerpētibꝫ fugādis. ⁊ fugiēdis q̄ freq̄ntes ſunt in agris ¶ Con. Diſce accēdere in ſtabulis cedꝝ odoratā. i. odoriferā. ⁊ diſce agitare. i. fugare chelydros illos ſerpētes. graues. i. moleſtos pecori. galbaneo nidore. i. odore galbani Aut vipera mala tactu. i. nociua dū tangit̃. delituit. i. latuit ſepe ſub p̄ſepibꝫ imotis. i. diu ſtātibꝫ. ⁊ exterrita fugit celū. i. lucē. Aut coluber aſſuet⁹ ſuccedē tecto. ⁊ umbre. i. ſub tectū ⁊ umbrā. ⁊ coluber ens acerba peſtis boū aſſuet⁹ aſꝑgere vir⁹ pecori. fouit humū. i. iacuit in humo O paſtor cape ma-

nu ſaxa.capa manu robora.i.fuſtes.z deijce colubꝝ tollentē minas.i.minā-
tem.z tumentē ſibila colla.i.cuiꝰ ſibilātia colla tumēt Et coluber abdidit iā
fuga caput timidū.i.cui timet.alte.i.ꝓfunde.cuz mediij nexus.i.nodi vel cir-
culi colubri.z agmina.i.motꝰ.extreme caude ſoluunť.z vltimꝰ ſinꝰ.i.curuitas
colubri.trahit.i.mouet.tardos orbes.i circulos.hoc ē.ꝗuis cauda z fere totū
corpꝰ colubri ſit abſciſſum.tñ adhuc viuit caput z pt reparare vires Ille ma
lus anguis eſt etiā in ſaltibꝫ calabris.i.in ſiluis calabrie.ꝯuoluēs ſquamea ter
ga pectore ſublato.i.erecto.atqꝫ maculoſus longā aluū grādibꝫ notis.i.cuiꝰ
vēter ē maculoſus Qui.ſcz anguis.dū vlli ānes rūpunť fontibꝫ.i.fluūt ex fō
tibꝫ.z dū terre madēt vdo vere z pluuialibꝫ vndis.ipe colit ſtagna.i.morať a
pud ſtagna.z ipe anguis iprobꝫ.i.īſatiabiľ.habitās ripis.i.iuxta ripas.explet
atrā ingluuiē ſuā piſcibꝫ.z loqcibꝫ ranis Poſtqꝫ palus.i.aqua.eſt exuſta.i.ſic-
cata z poſtqꝫ terre dehiſcūt ardore ſolis.ille anguis exilit in ſiccū.z torqns .i.
voluēs.flāmantia lumia.i.oculos.ſeuit.i.ſeuus ē in agris.aſper.i.crudeľ ſiti
.i.ꝓpter ſitim.z exterritꝰ eſtu.i.ardore Ne libeat mihi tū carpē molles ſom-
nos ſub diuo.i.dormire forꝫ in cāpo.neu.i.neue libeat mihi iacuiſſe ꝑ herbas
in dorſo.i.ſupficie.nemoris.cū ſerpēs voluiť.i.ſerpit nouꝰ.exuuijs poſitis id ē
veteri pelle depoſita.z nitidꝰ iuuēta.i.iuuētute.relinqns tectis.i.in antris.ca
tulos ſuos aut oua.arduus.i.erectꝰ.ad ſolē.z ipſe micat ore.i.mouet os.lin-
guis triſulcis.i.triplicibꝫ ¶ Cedrus eſt arboris ſpēs in ſyria.emittēs reſinam Cedrus
cuiꝰ odore ſerpētes fugant.lignū ſuo nō putreſcit. ¶ Galbanū eſt qdā reſina Galbanum
ꝑutilis ꝯtra venena Iñ fit galbaneꝰ adiectm ¶ Nidor eſt odor reꝝ aduſtaꝝ. Nidor
¶ Chelydrus eſt ſpecies ſerpētis in terra ſimul z aqua morans Chelydrus
¶ Vipera een adder.femina marē necat in coitu.catuli eiꝰ matrē in ptu Vipera
¶ Agmen fit a ṽbo ago qđ qñqꝫ ſt moueo Igiť agmē hic idē eſt qđ motus Agmen
¶ Calabrya eſt regio italie calidiſſima Calabrya
¶ Calaber eſt aliquis de calabrya Calaber
¶ Dios grece iouem ſcat Iouem vero pro aere ponunt.vt Horatius. Dios
Venator manet ſub ioue frigido Itaqꝫ ſub dio.id eſt ſub aere extra tectum Sub dio
Vulgus tamen dicit ſub diuo.z parum refert
¶ Exuuie ſunt veteres veſtes q̄ exuunť.vel arma hoſtibꝫ exuta.hic ſt veterē Exuuie
pellem Ouidius Anguibꝫ exuiť veteri cū pelle vetuſtas

Morboꝝ quoqꝫ te cauſas et ſigna docebo
Turpis oues tentat ſcabies vbi frigidus imber
Altius ad viuum ꝑſedit.et horrida cano
Bruma gelu.vel quum tonſis illotus adheſit
Sudor.et hirſuti ſecuerunt corpa vepres
Dulcibus idcirco fluuijs pecus omne magiſtri
Perfundunt.vdiſqꝫ aries in gurgite villis
Merſatur.miſſuſqꝫ ſecundo defluit amni
Aut tonſum triſti ꝯtingūt corpus amurca

Et ſpumas miſcent argenti ac ſulfura viua
Ideaſqꝫ pices et pingues vnguine ceras
Scyllamqꝫ elleboroſqꝫ graueſqꝫ nigrūqꝫ bitumē
Non tñ vlla magis pñs fortuna laborꝝ eſt
Quam ſiquis ferro potuit reſcindere ſummum
Vlceris os. alitur vitium viuitqꝫ tegendo
Dū medicas adhibere manus ad vulnera paſtor
Abnegat. et meliora deos ſedet omnia poſcēs
Quin etiā ima dolor balantū lapſus ad oſſa
Cum furit atqꝫ artus depaſcitur arida febris
Profuit intenſos eſtus auertere. et inter
Ima ferire pedis ſalientem ſanguine venam
Biſalte quo more ſolent acerqꝫ gelonus
Cum fugit in rhodopen atqꝫ in deſerta getarꝝ
Et lac concretum cū ſanguine potat equino

¶ De morbis pecorꝝ. ⁊ p̄mo de cauſis. poſtea de remedijs eorꝝ. Con. Doce-bo q̄ꝫ te cauſas ⁊ ſigna morborꝝ ſcꝫ q̄ pecoribꝯ accidūt Turpis ſcabies tētat oues. i. accidit ouibꝯ. vbi. i. qñ. frigidus imber pſedit altius. i. pfundiꝰ ad viuū ſcꝫ corpꝰ ouiū. ⁊ horrida bruma pſedit cano gelu. i. glacie Vel cū illotꝰ. i. imundus ſudor adheſit ouibꝯ tonſis ⁊ cū hirſuti vepres ſecuerūt corpa. ſcꝫ ouium. Magiſtri. i. paſtores pfundūt idcirco oē pecus dulcibꝯ fluuijs. ⁊ aries merſatur in gurgite. villis vdis. i. madidis. ⁊ ipe aries miſſus ſcꝫ in fluuiū. defluit ſcdo amni. i. cū curſu flumīs Aut mgri ꝯtingūt corpꝰ. ſcꝫ ouiū. amurca triſti. i. amara. ⁊ miſcēt ſpumas argēti ac viua ſulphura. i. argentū viuū. ⁊ pices ideas. i. q̄les naſcunt in ida mōte. ⁊ ceras pingues vnguine. i. vnctōe. ⁊ miſcēt ſcyllam. eā herbā. ⁊ graues elleboros. eas herbas. ⁊ nigꝝ bitumen Tñ non vlla fortuna laborꝝ eſt magis pñs. i. efficacior medela. q̄ꝫ ſiq̄s potuit reſcindē ferro ſummū os vlceris Vitiū. i. morbꝯ. alitur. i. creſcit. ⁊ viuit. i. graueſcit. tegēdo. i. cū tegitur. dū paſtor abnegat. i. nō vult. adherere medicas manꝰ. i. remedia. ad vulnera ⁊ ſedet poſcēs deos oīa meliora Quinetiā cū dolor fuerit lapſus ad ima. i. intima oſſa balantū. i. ouiū. atq̄ꝫ cū arida febris depaſcit. i. cōſumit. artus. pfuit auertere eſtus incēſos. i. minuē calores. ⁊ ferire venā ſaltē tē ſanguie inter ima pedis Quo more. i. q̄liter. biſalte illi hoīes. ſolēt ſcꝫ ferire venā equi. ⁊ acer gelonꝰ ille ppl's. ſolet ferire ⁊c. cū fugit in rhodopen. illū mōtem atq̄ꝫ in deſerta getarꝝ. illorꝝ hoīm. ⁊ potat lac ꝯcretū cū equino ſanguie.

Elleporus. ¶ Helleborus eſt herba purgatoria. teuto. vvranckruyt
Biſalte ¶ Biſalte ſunt populus in ſcythia vel thracia
Gelons ¶ Geloni ſunt ppli ſcythie quos nunc tartaros vocant

Quam procul aut molli ſuccedere ſepius vmbrę
Videris aut ſummas carpentem ignauius herbas.
Extremamqꝫ ſequi aut medio procumbere campo
Paſcentem et ſere ſolam decedere nocti
Continuo culpam ferro compeſce priuſquam
Dira per incautum ſerpant contagia vulgus
Non tam creber agens hyemem ruit equore turbo
Quã multę pecudũ peſtes. nec ſingula morbi.
Corpora corripiunt. ſed tota ęſtiua repente
Spemqꝫ gregemqꝫ ſimul cunctãqꝫ ab origine gentẽ
Tum ſciat aerias alpes et norica ſiquis
Caſtella in tumulis et iapidis arua timaui.
Nunc quoqꝫ poſt tanto videat deſertaqꝫ regna
Paſtorum. et longe ſaltus lateqꝫ vacantes.

¶ Hic ſcribit ſigna morboſe pecudis Itẽ multos eẽ morbos pecoꝝ ¶ Con.
Quã ouẽ videris ſuccedẽ ſepi⁹ molli. vmbrę. i. ire ſub arborẽ. aut carpentẽ ig
naui⁹. i. pigri⁹ ſummas herbas. i. ſummitates herbaꝝ. ⁊ quã videris ſeq̃ extre
mã aut ꝓcũbẽ. i. iacẽ ĩ medio cãpo. aut quã viderꝭ paſcẽtẽ ſolã decedẽ ſerę no
cti. Cõpeſce ꝯtinuo culpã. i. vitiũ ferro ſcꝫ vnã occidẽdo. ꝑuſquã dira ꝯtagia
ſerpãt ꝑ incautũ vulg⁹. i. ꝑ gregẽ q̃ ſibi cauẽ neſcit Turbo agẽs hyemẽ. i. mo
uẽs tempeſtatẽ. nõ ruit tã creber in eq̃re q̃ꝫ mł'te ſũt. peſtes pecudũ Nec mor
bi corripiũt. i. iuadũt ſingula corpa ſꝫ corripiũt repẽte tota ęſtiua. i. oĩa aialia q̃
ſunt in eſtiuis ſcꝫ ſpẽ gregẽqꝫ ſil. i. agnos cũ ouib⁊. ⁊ cunctã gentẽ. i. gregẽ ab o
rigine Homo ſciat hoc tũ ſi q̃s videat nũc q̊ꝫ poſt tãto. i. poſt tãta tpa. alpes
aerias. i. altas ⁊ norica caſtella in tumulis ⁊ arma timuaui iapidis. i. illi⁹ flu-
uij venetiani. ⁊ ſiq̃s videat regna paſtoꝝ. i. optima paſcua deſerta. i. ſine gre- Contiguũ:
gib⁊. ⁊ videat. i. ſiluas vocãtes. i. vacuas lõge lateqꝫ ¶ Cõtagiũ vel cõtagio ł Eſtiua
ꝯtages ẽ morb⁊ q̃ ſuo ꝯtactu nocet aliĳs ¶ Eſtiua ſunt loca vmbroſa in q̃b⁹
ꝑ ęſtatem pecora vitant ardorẽ ſolis Item q̃cũqꝫ loca frigida ⁊ ęſtati apta ſic Noricũ
vocanť ¶ Noricũ eſt regio q̃dã ꝑs illyrici Et poniť adiectiue Timanus
¶ Timauus eſt fluuius venetie Iapidis
¶ Iapidis eſt pars venetie dicta ab iapido oppido Inde iapis idis adiecti-
uum foemi generis. ſicut auſonis. ſcilicis.

Hic quondam morbo coeli miſeranda coorta eſt.
Tempeſtas. totoqꝫ autumni incanduit ęſtu
Et genus omne neci pecudum dedit. omne ferarum
Corrupitqꝫ lacus. infecit pabula tabo

Nec via mortis erat ſimplex.ſed vbi ignea venis
Omnibus acta ſitis miſeros adduxerat artus.
Rurſus abundabat fluidus liquor.omniaqꝫ in ſe
Oſſa minutatim morbo collapſa trahebat.
Sepe in honore deum medio ſtans hoſtia ad aras.
Lanea dum niuea circundatur infula vitta
Inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros
Aut ſi quam ferro mactauerat ante ſacerdos
Inde neqꝫ impoſitis ardent altaria fibris
Nec reſponſa poteſt conſultus reddere vates
Aut vix ſuppoſiti tinguntur ſanguine cultri
Summaqꝫ ieiuna ſanie infuſcatur harena .

¶ Deſcribit peſtilentiā quādā in aialib9 factā ¶ Con. Miſerāda tēpeſtas .ſ. peſtilētia.coorta eſt q̄ndā hic.i.in his locis morbo celi.i.vitio aeris ꝛ incādu it.i.exarſit toto eſtu autūni.Et dedit neci oē gen9 pecudū.ꝛ oē gen9 ferarꝫ. et corrupit lac9 ꝛ infecit tabo.i.ſanie pabula Nec via mortis erat ſimplex.i.non moriebant̄ ſimplici gn̄e mortis.ſꝫ vbi.i.qn̄ ignea ſitis.i.nimi9 ardor acta oib9 venis.i.ꝑ totū corp9.adduxerat.i.ꝯtraxerat miſeros art9 fluid9 liqꝛ abunda bat rurſus ꝛ trahebat in ſe oia oſſa collapſa minutati.i.in gua ſfruſtra. morbo .i.ꝑ morbū Hoſtia ſcꝫ ouis aut bos.ſtās ad aras in medio honore deū.i.deo rū cecidit ſepe moribūda.i.moriēs īter miſtros cūctātes.i.expectātes Aut ſi quā.ſ.hoſtiā.ſacerdos an̄ mactauerat ferro.i.cultro vl̄ ſecuri.neqꝫ altaria ar dent fibris.i.iteſtinis īpoſitis.ſ.arę ide.i.de illa hoſtia nec vates ꝯſult9.i.iter rogat9 p̄t reddē reſpōſa Aut cultri ſuppoſiti.ſ.hoſtie.vix tingunt̄ ſanguie ꝛ ſūma harena īfuſcat̄ ieiuna ſanie.i.modico cruore ¶ Tabū ē putredo vl̄ cor rupt9 ſanguis q̄ ꝛ ſanies vocat̄. Ratio vtit̄ Quitilian9 dicēs Exp̄ſſuꝫ dētib9 tabum ¶ Infula eſt faſcia in modū diadematis quā geſtabāt in capite ſacer dotes ¶ Vitte ſunt ligamina q̄bus crines vinciunt̄ aut pepla capitis.

Tabum

Infula
Vitte

Hinc letis vituli vulgo moriuntur in herbis
Et dulces animas plena ad preſepia reddunt
Hinc canibus blandis rabies venit.et quatit egros
Tuſſis anhela ſues ac faucibus angit obeſis.
Labitur infoelix ſtudiorꝫ atqꝫ im memor herbe
Victor equus .fonteſqꝫ auertitur et.pede terram
Crebra ferit.demiſſe aures.incertus ibidem
Sudor et ille.quidem morituris frigidus aret

Pellis et ad tactum tractanti dura reſiſtit
Hec ante exitium primis dant ſigna diebus
Sin in proceſſu cepit crudeſcere morbus
Tum vero ardentes oculi atqꝫ attractus ab alto
Spiritus interdum gemitu grauis. imaqꝫ longo
Ilia ſingultu tendunt. it naribus ater
Sanguis et obſeſſas fauces premit aſpera lingua.
Profuit inſerto latices infundere cornu
Leneos: ea viſa ſalus morientibus vna
Mox erat hoc ipſum exitio. furijſqꝫ refecti
Ardebant. ipſiqꝫ ſuos iam morte ſub egra.
(Dij meliora pijs. erroremqꝫ hoſtibus illum)
Diſciſſos nudis laniabant dentibus artus

¶ Dicit hãc peſtilentiã fuiſſe cõem oĩb9 aĩantib9 ¶ Con. Vituli moriũt hinc .i. ex peſte. vulgo .i. vbiqꝫ in letis herbis .i. bonis paſcuis. ⁊ reddũt dulces aĩmas .i. moriunt ad plena ꝑſepia .i. cũ haberẽt copiã pabuli Rabies veit hinc blãdis canib9 ⁊ ãhela tuſſis ꝗtit .i. vexat. egros ſues .i. porcos ⁊ ãgit .i. ledit eos faucib9 obeſis .i. tumẽtib9. Equ9 victor .i. q̃ qñqꝫ fuit victor. infelix ſtudiorꝫ .i. operꝫ atqꝫ imemor herbe labit ⁊ auertit fõtes .i. recuſat potũ. ⁊ ferit crebra .i. ſepe terrã pede Aures eq̃ ſunt demiſſe .i. pẽdule Incert9 ſudor eſt ibidẽ. id eſt ꝓpe aures. ⁊ ille ſudor aret frigid9 morituris. ſcꝫ eq̃s Et pellis eq̃ dura ad tactũ reſiſtit tra ctãti .i. nõ pt ꝯtrahi Aĩalia egra dant hec ſigna morbi primis dieb9 .i. quãdo ꝓmo ceperũt egrotare ante exitium id eſt cũ adhuc ſpes vite ẽ Sin id eſt ſed ſi morb9 coepit crudeſcẽ. id eſt validior fieri .i. proceſſu ſcꝫ tpis oculi ſunt ardẽtes tum ⁊ ſpũs .i. anhelitus. attract9 ab alto .i. profundo cordis grauis a interdum cũ gemitu. ⁊ pecudes. tendunt .i. cruciant ima ilia longo ſingultu Ater ſanguis it id eſt fluit de narib9 ⁊ lingua aſpera id eſt ſicca premit fauces obſeſſas id eſt clauſas Profuit .i. vtile fuit fundẽ leneos latices. id ẽ vina cornu inſerto. id ẽ per cornu imiſſuꝫ. ea ſalus viſa eſt vna .i. ſola. morientib9 aĩalib9 Hoc ipm id eſt infundẽ leneos latices erat mox exitio .i. ad exitiuꝫ et egri refecti id eſt confortati ardebãt furijs id eſt fiebãt furioſi ⁊ ipſi entes iaꝫ ſub egra morte laniabãt ſuos artus diſciſſos nudis dẽtib9 O dij date pijs meliora ⁊ date hoſtib9 illũ errorẽ .i. inſaniã Eſt ãt parẽtheſis ille ꝟſus Vulgo
¶ Vulgo aduerbiũ eſt hic idem quod vulgariter vbiqꝫ Auertor, auerſor
¶ Auertor deponens idem quod auerto vel ſperno Inde auerſor. vt auerſamini vitia inquit Boetius ¶ Exitium id eſt mors quaſi exitus vite Exitiũ Crudus
¶ Crudus id eſt crudelis vel durus Inde crudeo quod non eſt in vſu Inde crudeſco id eſt crudus vel crudior fio ¶ Ilia ſunt inteſtina pecudum ⁊ ferarꝫ maiorꝫ ꝑ que cibus labitur ad aluum. Crudeſco Ilia

Ecce autem duro fumans ſub vomere taurus
Concidit.et mixtum ſpumis vomit ore cruorem
Extremoſq; ciet gemitus.it triſtis arator
Merentem abiungens fraterna morte iuuencum
Atq; opere in medio defixa reliquit aratra.
Non vmbre altoꝝ nemorum non mollia poſſunt
Prata mouere animū.non qui per ſaxa volutus.
Purior electro campum petit amnis.at ima
Soluuntur latera.atq; oculos ſtupor vrget inertes
Ad terrāq; fluit deuexo pondere ceruix
Quid labor aut bñfacta iuuant:quid vomē terras.
Inuertiſſe graues:atqui non maſſica bacchi
Munera.non illis epulę nocuere.repoſtę
Frondibus et victu paſcuntur ſimplicis herbę.
Pocula ſunt fontes liquidi atq; exercita curſu
Flumīa.nec ſommos abrumpit cura ſalubres.
Tempore non alio dicunt regionibus illis
Queſitas ad ſacra boues iunonis et vris
Imparibus ductos alta ad donaria currus
Ergo egre raſtris terrā rimantur.et ipſis
Vnguibus infodiunt fruges.monteſq; ꝑ altos
Contenta ceruice trahunt ſtridentia plauſtra.
Non lupus inſidias explorat ouilia circum
Nec gregibus nocturnus obambulat.acrior illū
Cura domat.timidi dāme ceruiq; fugaces
Nunc interq; canes et circum tecta vagantur

¶ De peſte tauroꝝ ſubita ¶ Conſtrue Ecce āt taurus fumās ſub duro vomē.i.laborās ad aratrū cōcidit.i.cadit ⁊ vomit ore cruorē mixtū ſpumis.⁊ ciet.i.mouet vel dat.extremos gemitus Arator it triſtis.abiūgens.i.ſoluens iuuēcū moerentē fraterna morte.id eſt ſocij ſui atq; arator reliqt aratra defixa in medio ope᷑.i.cū nondū ſit aratio pfcā Vmbre altoꝝ nemoꝝ nō poſſunt mouē animū.i.in deſiderium ſui taurum illum illicere.mollia prata non poſſunt mouere animum.et amnis qui volutus per ſaxa petit campum purior elec-

tro.illo metallo. At·i.ſꝫ ima latera tauri ſoluunt̃·⁊ ſtupoꝛ vꝛget oculos eiꝰ in ertes.i.hebetes factos.⁊ ceruix fluit ad terrã põdẽ deuexo.i.indiato Quid la boꝛ tauri aut bñfacta iuuãt. q̃d iuuat ĩuertiſſe vomẽ graues terras Atq̃.i. ſꝫ certe maſſica munera bacchi.i.vina p̃cioſa.nõ nocuere.i.moꝛbũ pepererunt illis.ſ.tauris et epule repoſte.i.multe aut varie.nõ nocuẽ illis Tauri paſcũt̃ frõdibꝫ ⁊ victu ſimplicis herbe Liq̃di fõtes ⁊ flumia exercita curſu ſunt pocu la ſcꝫ boũ.⁊ cura nõ abrũpit eis ſalubꝛes ſomnos Dicũt boues eẽ q̃ſitas.i.de feciſſe.ad ſacra iunonis nõ alio tp̃e.i.eodẽ tp̃e in illis regionibꝫ ⁊ dicũt currus ductos ad alta donaria.i.tẽpla imparibꝫ vꝛis.i.bobꝫ ſiluestribꝫ Ergo hoĩes ri mãt̃ terrã.i.rimas in terra faciũt raſtris ęgre.i.laboꝛoſe.⁊ infodiũt fruges ip ſis vnguibꝫ.⁊ trahũt ꝯtenta ceruice plauſtra ſtridẽtia.i.ſonãtia ꝑ altos mon tes Lupꝰ nõ exploꝛat.i.q̃rit iſidias circũ ouilia.nec obãbulat gregibꝫ.i.nõ cir cuit greges.nocturnꝰ.i.ꝑ noctẽ Acrioꝛ cura ſcꝫ peſtilẽtie domat illũ ſcꝫ lupuꝫ Timidi dame ⁊ cerui fugaces.i.q̃ cito fugiũt.vagant̃ nũc in tp̃e peſtis inter canes ⁊ circũ tecta ¶ Ecce in p̃ncipio narratõis poſitũ ſ̃cat q̃d nouũ ⁊ miruꝫ Ecce ¶ Electꝝ eſt p̃cioſiſſimũ ⁊ pulcherrimũ metallũ habẽs ⁊ coloꝛẽ auri ⁊ nito rẽ argẽti Vñ etiã foꝛmat̃ electrũ ex ꝯmixtura auri ⁊ argẽti Electrũ etiã voca tur q̃d ex arboꝛibꝫ q̃buſdã fluit.alio noĩe ſuccinuꝫ de q̊ fiũt lapides glauci ad quos legitur. ¶ Maſſicus et vꝛus quere ſuperius ¶ Donaria ſunt loca vbi dona deoꝝ reponuntur.vel ipſa dona ſ̃cat. ¶ Dame ſunt aĩalia ſilueſtria ac timida que alio noĩe capꝛe vocant̃ Eſt autem generis dubij

Electrum

Maſſicꝰ donaria

Dame

Jam maris immenſi pꝛolem et genꝰ omne natantũ
Littoꝛe in extremo ceu naufraga coꝛpoꝛa fluctus.
Pꝛoluit.inſolitę fugiunt in flumina phocę.
Interit et curuis fruſtra defenſa latebꝛis
Vipera.et attoniti ſquamis aſtantibus hydꝛi
Ipſis eſt aer auibus non ęquus.et ille
Pꝛecipites alta vitam ſub nube relinquunt.
Pꝛeterea nec iam mutari pabula refert.
Queſiteq̃ꝫ nocent artes.ceſſere magiſtri
Phillirides chiron amichaoniuſq̃ꝫ melampus.
Seuit et in lucem ſtygijs emiſſa tenebꝛis
Pallida tiſiphone moꝛbos agitãte metumq̃ꝫ
Inq̃ꝫ dies auidum ſurgens caput altius effert
Balato pecoꝛum et crebꝛis mugitibus amnes
Ardenteſq̃ꝫ ſonant ripe colleſq̃ꝫ ſupini
Jamq̃ꝫ cateruatim dat ſtragem atq̃ꝫ aggerat ipſis.

In ſtabulis turpi dilapſa cadauera tabo.
Donec humo tegere ac foueis abſcondere diſcunt
Nam neqꝫ erat corijs vſus nec viſcera quiſquam
Aut vndis abolere poteſt aut vincere flamma
Nec tondere quidem morbo illuuieqꝫ pereſa
Vellera. nec telas poſſunt attingere putres
Verumetiã inuiſos ſiquis tentarat amictus
Ardentes papule atqꝫ immundus olentia ſudor
Membra ſequebatur. nec longe deinde moranti
Tempore contactos artus ſacer ignis edebat.

¶ Oſtẽdit etiã in mari ⁊ vbiqꝫ fuiſſe peſtẽ. ⁊ ꝙ nulla fuerũt remedia ¶ Conſã. i. deiñ fluct⁹ ꝓluit. i. ꝯſumit. in extremo littore ꝓlem imẽſi maris. i. animalia marina. ⁊ oẽ gen⁹ notandũ. i. in aq̇s degentiũ. ceu naufraga corpa. i. ſicut ſubmerſa corpa Phocę. i. vituli marini. fugiũt in flumĩa ĩſolite. i. q̄ nõ ſolent fugẽ Et. i. etiã. vipera iterit fruſtra defenſa curuis latebris. i. antris ⁊ hydri illi ſerpẽtes attoniti ſquamis aſtãtib⁹ itereũt Aer ẽ nõ ęqu⁹. i. peſtilẽs ipſis auibus ⁊ ille aues p̄cipites. i. decidẽtes relinquũt vitã ſub alta nube. Preterea. i. etiã nõ refert. i. nõ ꝓdeſt iã pabula mutari. i. in alia loca traduci pecora. ⁊ artes q̄ſitę nocẽt mgrĩ ceſſere. i. abierũt aut victi ſunt a morbis. ſcꝫ chirõ. ille magiſter phillirides. i. fili⁹ phillire nymphe. ⁊ melãpus amithaoni⁹. i. fili⁹ amithaõis Pallida tiſiphoe illa furia ĩfernal' emiſſa ſtygijs tñbris in lucẽ. i. ĩ mũdũ ſeuit ⁊ agit. i. ducit añ ſe morbos metũqꝫ. ⁊ ipſa ſurgẽs effert auidũ caput idies alti⁹ Amnes ⁊ arẽtes ripe colleſqꝫ ſupini. i. alti ſonãt balatu pecoꝝ ⁊ crebris mugitib⁹ Tiſiphone dat iã ſtragẽ. i. occiſionẽ. cateruati. i. ꝑ cateruas mlta ſil' necãdo. atqꝫ aggregat. i. cumulat in ipſis ſtabulis cadauera dilapſa turpi tabo Donec paſtores diſcũt tegẽ cadauera humo ⁊ abſcõdẽ in foueis Nã neqꝫ vſus. i. vtilitas erat corijs illis nec q̇ſquã p̄t aut abolẽ vndis. i. lauare. viſcera. i. corpa illa aut vincẽ flãma. i. ꝑcoquẽ Nec q̇ſquã p̄t tondẽ vellera peſa id eſt corrupta morbo ⁊ illuuie. i. ſanie. nec hoĩes p̄nt attingẽ putres telas. id eſt pannũ factũ de illis putridis velleribꝫ Verũetiã. i. ſed etiã ſi q̇s tentarat. id eſt ceperat induẽ. inuiſos amict⁹. i. cuiuſmodi veſtes ardẽtes papule. i. paſtule ſeq̄bant' olentia mẽbra. atqꝫ immundus ſudor ſequebat' ⁊c. ⁊ ſacer ignis. ille morbus. edebat artus contactos. ſcꝫ illa veſte tp̄e non lõge morãti. i. cito

Chyron
Phillirides

¶ Chyron fuit cẽtaurus fili⁹ ſaturni ⁊ phyllire nymphe Vñ phyllirides eſt patronymicũ formatũ a noĩe mris Iſte vires herbaꝝ ⁊ medicinã iuenit. ⁊ fuit magiſter achillis trãſlat⁹ q̄ꝫ in celeſte ſignũ qḋ ſagitarius dicit'.

Melampus

¶ Melampus interp̄tatur nigris pedib⁹. fuit medicus ⁊ vates argiuus filius amithaonis In ingenitiuo caſu melampodis

Tiſiphone.

¶ Tiſiphone dicit' a poetis vna de furijs infernalib⁹. a tiſis quod eſt pena vel vltio. ⁊ phonos. id eſt mors aut cedes.

Papula

¶ Papula dr̄ parua puſtula vel paruum vlcus ſed valde ardens

¶ P. Virgilij Maronis georgicoꝝ Liber. Quart⁹

Rotinus aerei mellis celeſtia dona
Exquar. hāc etiā mecenas accipe partem
Admiranda tibi leuiū ſpectacula rerum
Magnanimoſqꝫ duces. totiuſꝫ ordine gentis.
Mores et ſtudia et populos et prelia dicam
In tenui labor. at tenuis non gloria ſiquem
Numina leua ſinunt. auditqꝫ vocatus apollo.

¶ In hoc vltimo libro poeta ſcribit de apibꝫ que materia cū ſit hūilis. eā rhetorice ſubleuat trāſlatōibus noīm ab hoībus acceptoꝝ. Vñ breuiter ꝓponit initio. ꝛ auditorē reddit attentū atqꝫ beniuolū. ¶ Con. Exequar. ſ. deſcribā ꝓtin⁹. i. mox deiñ celeſtia dona aerij mellis. i. qḋ ex aere ꝛ rore celeſti fit O mecenas aſpice etiā hanc ꝑtem ſcꝫ operis iſti⁹ Dicā ſpectacula leuiū reꝝ. i. i paruaꝝ apum. admiranda tibi. id eſt a te. ꝛ dicam magnanimos duces'. i. reges apum. ꝛ mores ꝛ ſtudia. id eſt opa ꝛ ppl'os id eſt ꝯgregatōes apū. ꝛ ꝑlia totius gētis. i. apū et ordine'. i. ꝑ ordinē Labor me⁹ eſt in tenui. i. ſcribo materiam humilē. at. i. ſed glа id eſt laus hui⁹ laboris. nō eſt tenuis. i. parua ſiquem numina leua. i. ꝓſpera ſinūt'. i. ꝯcedūt etſi apollo vocat⁹. i. inuocat⁹ a me audit ꝑces meas. ¶ Leua ſubſtantiue eſt ſiniſtra manus. ſed leuus a um idem ē qḋ ſiniſter. ꝛ accipit ꝓ ꝯtrarius ꝛ infortunatus ſicut et ſiniſter Vt ibi Si mens non leua fuiſſet Accipitur etiam pro proſper. vt vult Seruius. qñ de dijs dicit vt hic. quāqꝫ poſſit hic accipi pro aduerſus. Leua leu⁹.

Principio ſedes apibus. ſtatioqꝫ petenda
Quo neqꝫ ſit ventus aditus. nam pabula venti
Ferre domum prohibēt. neqꝫ oues hediqꝫ petulci
Floribus inſultent. aut errans bucula campo
Decutiat rorem et ſurgētes atterat herbas
Abſint et picti ſqualentia terga lacerti
Pinguibus a ſtabulis. meropeſqꝫ alieqꝫ volucres
Et manibus progne pectus ſignata cruentis
Omnia nam late vaſtant. ipſaſqꝫ volantes
Ore ferunt dulcem nidis immitibus eſcam
At liquidi fōtes et ſtagna virentia muſco
Adſint. et tenuis fugiens per gramina riuus
Palmaqꝫ veſtibulū aut ingens oleaſter obumbret.

Vt cum prima noui ducent examina reges
Vere ſuo. ludetq́ʒ fauis emiſſa iuuentus
Vicina inuitet decedere ripa calori
Obuiaq́ʒ hoſpitijs teneat frondentibus arbor
In medium ſeu ſtabit iners ſeu proflue̅t humor
Tranſuerſas ſalices et grandia conijce ſaxa
Pontibus vt crebris poſſunt conſiſtere. et alas
Pandere ad eſtiuum ſolem. ſi forte morantes.
Sparſerit aut preceps neptuno immiſerit eurus
Hec circum caſie virides et olentia late
Serpilla. et grauiter ſpirantis copia tymbre
Floreat. irriguumq́ʒ bibant violaria fontem

¶ Hic docet q̇bꝫ in locis paráda ſunt apiaria. ¶ Con. Sedes .i. locꝰ. ⁊ ſtatio petéda eſt ꝑcipue apibꝫ. q̊ ad quã ſedẽ ⁊ ſtatõem. aditꝰ nõ ſit vẽtis. nã vẽti ꝓhibẽt apes ferre pabula domũ .i. in alueariũ Neq́ʒ oues ⁊ hedi petulci .i. petulãtes. inſultẽt ſuꝑ flores Aut buccula errãs in campo decutiat rorẽ ab herbiſ et atterat .i. cõculcet herbas ſurgẽtes .i. creſcẽtes. Et id ẽ etiã Lacerti picti ſq̇lentia terga abſint a pinguibꝫ ſtabulis .i. ab aluearibꝫ. ⁊ meropes et alie volucres abſint ⁊ ꝓgne .i. hirũdo ſignata pectꝰ cruẽtis maculis .i. cuiꝰ pectꝰ ẽ ſignatũ rubra macula. abſit Nã iſte volucres ⁊ lacerti vaſtant oĩa late ⁊ ferũt ore ipſas apes volãtes dulcẽ eſcã inutibꝫ nidis .i. crudelibꝫ pulliſ ſuis. q̇ ſcʒ ꝯmedũt apes At liquidi fontes et ſtagna virẽtia muſco adſint apud aluearia. ⁊ tenuis riuus fugiẽs .i. fluẽs ꝑ gramĩa ſcʒ adſit Et palma illa arbor aut ingẽs oleaſter obumbret veſtibulũ .i. ſtet añ aluearia Vt cũ noui reges apũ ducẽt ꝓma carmĩa .i. iuuenes apes in vere ſuo .i. eis apto ⁊ cũ iuuẽtus apũ emiſſa fauis. .i. ex aluearibꝫ. ludet. ripa .i. aqua vicina inuitet .i. allicitat eas. decedere colori .i. a calore. ⁊ arbor obuia .i. oppoſita teneat eas frõdentibꝫ hoſpitijs .i. ramis ĩ qıbꝫ ſedeant apes Seu .i. ſiue humor .i. aqua ſtabit iners. ſeu ꝓfluet conijce id eſt ꝓijce. in mediũ. ſcʒ humorẽ ſalices trãſuerſas ⁊ grãdia ſaxa. vt apes poſſint ꝯſiſtẽ crebris põtibꝫ .i. ſuꝑ ſalices illas ⁊ ſaxa ⁊ pãdẽ .i. extẽdẽ ſiccare ales. ad eſtiuũ ſolẽ. ſi forte ꝑceps eurꝰ. id ẽ validus ventus ſparſerit neptuno id eſt aq̃ morãtes ſcʒ apes aut imiſerit eas neptuno .i. ĩ aquã Virides caſie ille herbe. ⁊ ſerpilla late olentia .i. fragrãtia florẽãt circum hec. ſcʒ loca ⁊ copia thymbre illiꝰ herbe grauiter ſpirãtis .i. valde redolẽtis floreat circũ hec. ⁊ violia. id eſt viole. bibant irriguũ foutẽ .i. ꝓpe fontẽ creſcãt ¶ Petulcus a verbo peto. id eſt laſciuꝰ ⁊ petulans ¶ Lacertus eſt vermis venenoſus de q̇ in bucolicis Hunc virides etiã occultant ſpineta lacertos Lacerta eſt eius feĩa Lacertus eſt brachiũ hoĩs Jñ Lacertoſus id eſt fortis ¶ Merops eſt auis ſpecies que nidificat humi in ſpecubꝫ ¶ Progne fuit filia pãdionis regis athenienſis vxorq́ʒ terei regis thracũ Qui tereus cũ ſororẽ prognes philomelã vi

Petulcus
Lacertus
Lacertoſus
Merops
Progne

olaſſet ⁊ inſup lingua priuaſſet. irata progne filiū occidit ⁊ p̄ri ad epulādū de dit. q̊ cognito cū tereus eā pſeq̄ref. mutata fuit in hyrūdinē vt fabulāf poetę

¶ Serpillum eſt herba q̄ latine dr̄ piper erraticum — Serpillum

¶ Thymbra eſt q̄dam herba q̄ ⁊ ſatureia vocatur — Thymbra

Violaria ſunt loca vbi viole creſcūt. vt roſaria vbi roſe — Violaria

¶ Irriguus proprie idem quod humidus irrigatus vt hortus irriguus. Sed hic ponitur pro eo quod eſt irrigans. — Irriguus

Ipſa autem ſeu corticibus tibi ſuta cauatis
Seu lento fuerint aluearia vimine texta
Anguſtos habeant aditus. nam frigore mella
Cogit hyems. eadēq; calor liquefacta remittit
Vtraq; vis apibus pariter metuenda. neq; illę
Nequicq̄ in tectis certatim tenuia cera
Spiramenta linunt. fucoq; et floribus oras
Explent. collectūq; ipſa hęc ad munera gluten
Et viſco et phrygie ſeruant pice lentius idę
Sepe etiā effoſſis (ſi vera eſt fama) latebris
Sub terra fodere larem. penituſq; repertę
Punicibuſq; cauis exeſeq; arboris antro
Tu tamen et leui rimoſa cubilia limo
Vnge fouens circum et raras ſup iniįce frondes
Neu propius tectis taxum ſine. neue rubentes
Vre foco cancros. altę neu crede paludi
Aut vbi odor cęni grauis. aut vbi concaua pulſu
Saxa ſonant. vociq; offenſa reſultat imago

¶ Hic agit de aluearib' quo mō formāda ſunt ⁊c̄. Cōſtrue Ipa aluearia ſeu fuerint ſuta tibi de corticib' cauatis. ſeu fuerint texta de lento vimine habeant anguſtos aditus. i. pua oſtia. Nā hyems cogit. i. idurat mella frigore ⁊ calor remittit. i. diſſoluit eadē. i. mella liq̄facta Vtraq; vis. i. violētia frigoris ⁊ caloris ē pīter metuēda apib' Neq; illę apes linūt nequicq̄. i. fruſtra tenuia ſpiramēta. i. exitus. in tectis. i. aluearib'. cū cera. certatim. i. diligēter. ⁊ explēt oras aluearīū. fuco ⁊ florib'. i. cera. ⁊ ſeruāt gluten lētius. i. tenaci' viſco ⁊ pice phrygie. idę. i. q̄ naſcif in ida mōte phrygie. collectū ad hęc ipa mūera. id ē opa vel officia Apes foderūt etiā ſepe larē ſub terra. latebris effoſſis ſi fama eſt ꝟa. ⁊ ſunt repte penit'. i. pfunde. in cauis punicib'. i. lapidib' illis. ⁊ in antro arborꝫ exeſę. i. cauatę Tū tu vnge cubilia. i. aluearia rimoſa. i. q̄ rimas hñt leui limo. fouēs. i. liniēs. circū. ⁊ ſup iniįce frōdes raras. i. paucas Neu ſine. i.

nō ꝑmitte.taxū ꝓpius tectis.i.iuxta aluea ria neue vre in foco cancros rubē
tes.i.q̇ rubent cū vrunt᷑ Neu crede apes altę.i.ꝓfundę paludi.aut vbi gra-
uis odor ceni.i.luti est.aut vbi ꝯcaua saxa sonāt pulsu.i.qñ pulsant᷑.ꝛ vbi ima
go vocis.i.echo.resultat.i.resonat.offensa.i.repcussa Dicit āt aluearia nō esse
ponēda ꝓpe taxos nec ꝓpe paludes.nec in cenosis ꝛ fetidis locis.nec in cōca
Alueare uis ybi echo resonat qm̄ his oib9 offendunt᷑ apes ¶ Alueare est vas in quo
Gluten mellificāt apes ¶ Gluten est res tenax qua ꝯiungit᷑ aliq̇d Jñ glutinare.id ē
ꝯiūgere ¶ Viscū āt est tenax illud qđ in arborib9 nascit᷑ de q̄ sic ait in vi.enei.
Ida Quale solet siluis brumali frigore viscū frōde virere noua ꝛc̄. ¶ Ida ē mōs
Cœnum apud troiā in quo pix optima nascit᷑ ¶ Cœnū est lutū molle Jñ cœnosus et
Pumex obscen⁹ a ū.i.imund⁹ ¶ Pumex icis ē lapis quo charte planantur

Quod supest.vbi pulsam hyemem sol aureus egit
Sub terras.coelumq; ęstiua luce reclusit
Ille continuo saltus siluasq; peragrant
Purpureosq; metunt flores et flumina libant
Summa leues.hinc nescio qua dulcedine letę
Progeniem nidosq; fouēt.hinc arte recentes
Excudunt ceras et mella tenacia figunt
Hinc vbi iam emissum caueis ad sydera coeli
Nare ꝑ ęstatem liquidam suspexeris agmen
Obscuramq; trahi vento mirabere nubem
Contemplator.aquas dulcis et frondea semper
Tecta petunt.huc tu iussos asperge sapores
Trita melisphylla et cerinthe ignobile gramen
Tinnitusq; cie et matris quate cymbala circum
Ipse consident medicatis sedibus.ipse
Intima more suo in cunabula condent.

¶ Quo pacto volātes apes alliciant᷑ in aluearia docet ¶ Con. Quod p̄cep
tū supest.i.restat.vbi aure⁹ sol egit.i.fugauit sub terras hyemē pulsam.ꝛ re-
clusit.i.aperuit cœlū.ęstiua luce.i.serenitate ęstatꝫ Ille apes peragrāt ꝯtinuo
saltus ꝛ siluas.ꝛ metūt purpureos flores.ꝛ ipse leues libant.i.gustant sum-
ma flumina Apes lete hinc nescio qua dulcedina fouēt ꝓgeniē nidosq;.id ē
fetus suos.ꝛ excudūt.i.faciūt.hinc.i.ex florib9 recentes ceras.i.fauos ꝛ figūt
mella tenacia.i.herentia Hinc.i.deinde vbi suspexeris.i.videris agmen.i.ex-
amen apum.emissum iā caueis.i.de suis antris.nare.i.volare.ad sydera cœ-
li.i.in altū ꝑ ęstatē liquidā.i.serenā.ꝛ vbi miraberis obscuram nubē.i.agmen
apum trahi vento Cōtemplator.i.ꝯtemplare.apes petunt sꝑ dulces aquas
ꝛ frondea tecta.i. loca arborib9 consita.tu asperge huc sapores iussos.i.her-

bas que iuſſus es aſpergere ſcꝫ meliſphylla trita ⁊ ignobile gramen cerinthe illius herbe. ⁊ cie. i. concita. tinnitus. i. crepitus. ⁊ quate cymbala matris. id eſt q̄bꝫ vtunᷣ in ſacris matris deoꝝ Ipſe apes ꝯſident. i. deſcēdent vel ſedebunt in ſedibꝫ medicatis. i. locis p̄dicto ſucco ꝯſperſis. ⁊ ip̄e cōdent ſeſe in itima cunabula. i. aluearia. moꝛe ſuo. i. ſicut ſolēt ❡ Meliſphyllū eſt herba que alio noīe dᷣ apiaſtꝝ. eo ꝙ ſumme diligunt eam apes — Meliſphyllum

❡ Cerinthe eſt q̄dam herba folijs candidis hn̄s ſuccū fellis — Cerinthe

Sin aūt ad pugnā exierint (nam ſepe duobus
Regibus inceſſit magno diſcoꝛdia motu)
Continuoqꝫ aīos vulgi et trepidantia bello
Coꝛda licet longe p̄ſciſcere. namqꝫ moꝛantes
Martius ille ęris rauci canoꝛ increpat. et vox
Auditur fractos ſonitus imitata tubaꝝ
Tum trepidę inter ſe coeūt. penniſqꝫ coꝛuſcant
Spiculaqꝫ exacuūt roſtris. aptātqꝫ lacertos
Et circa regem atqꝫ ipſa ad pꝛetoꝛia denſę
Miſcentur. magniſqꝫ vocāt clamoꝛibus hoſtem
Ergo vbi ver nactę ſudum campoſqꝫ patētes
Erumpūt poꝛtis. concurritur. ethere in alto
Fit ſonitus. magnū mixte glomerātur in oꝛbem
Pꝛecipiteſqꝫ cadunt. nō denſioꝛ aere grando
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis
Ipſi per medias acies inſignibus alis
Ingentes aīos anguſto pectoꝛe verſant
Vſqꝫ adeo obnixi nō cedere. dum grauis aut hos
Aut hos verſa fuga victoꝛ dare terga ſubegit

❡ De pꝛelio apum qn̄ duo reges in vno ſunt alueari ❡ Cō. Sin āt. i. ſꝫ apes exierint ad pugnā. nā diſcoꝛdia inceſſit ſepe duobꝫ regibꝫ. magno motu. i. turbatōe Licet pſciſcere. i. pſcire lōge. aīos vulgi. i. apum. ⁊ coꝛda trepidātia bello. i. ad bellū Nāqꝫ ille martiꝰ canoꝛ. i. bellicꝰ ſonus. rauci eris. i. tube. increpat moꝛātes. i. tardātes. ⁊ vox imitata fractos ſonitꝰ tubaꝝ auditᷣ in aluearibus Apes coeūt. i. ꝯueniūt tū trepide. i. feſtie īter ſe. ⁊ coꝛuſcāt pēnis. i. crebꝛo mouēt pēnas. ⁊ exacuūt ſpicula roſtrꝫ. aptātqꝫ lacertos. i. ꝑparāt ſe ad pugnā Et apes miſcēᷣ. i. ꝯgregāᷣ denſe circa regē atqꝫ ad ip̄a p̄toꝛia. ⁊ vocāt hoſtē magnis clamoꝛibꝫ Ergo vbi nactę ſᷣt ver ſudū. i. ſerenū ⁊ cāpos patētes. i. aerē claꝝ erūpūt poꝛtꝫ. i. exeūt cū ip̄etu ꝯcurrūᷣ ad pugnā ſonitꝰ fit ī alto ethē apes mix

te glomerant in magnū orbē.i.circulū ⁊ cadūt ꝑcipites.i.deorſuz Grādo nō cadit dēſior in aere.nec tm̄ glādis pluit de ilice ꝯcuſſa ſupple quante apes cadūt Ipsi ſcȝ reges.inſignib9 ales ꝑ medias acies ꝟſant ingētes aīos in āguſto pectore Uſqȝ adeo obnixi.i.tm̄ dantes opam.nō cedere.dū.i. donec grauis victor ſubegit.i.coegit.aut hos.i.vnā ptē aut hos.i.alterā ptē dare terga ꝟſa in fuga ❡ Martius a um a noīe mars quaſi ad martē vel bellū ptinēs etiam ꝑcat bellicoſuȝ ❡ Pretoriū eſt dom9 ꝑtoris.i.iudicis. Itē militie ꝑtoriū dr̄ tentoriū principis militū vel ducis ❡ Sudus a um dr̄.quaſi ſubudus.i.ſerenus poſt pluuiam vel ſplendidus.hinc ſudor ⁊ ſudare.

Martius. Pretorium Sudus

Hi motus aīoꝝ atqȝ hec certamina tanta
Pulueris exigui iactu compreſſa quieſcent
Uerum vbi ductores acie reuocaueris ambos
Deterior qui viſus:eum(ne prodigus obſit)
Dede neci.melior vacua ſine regnet in aula
Alter erit maculis auro ſqualentibus ardens
(Nam duo ſunt genera)hic meliorqȝ inſignis et ore
Et rutilis claris ſquamis.ille horridus alter
Deſidia.latamqȝ trahens inglorius aluum.
Ut bine regum facies·ita corpora plebis
Namqȝ alie turpes horrent.ceu puluere ab alto
Cum venit.et·terrā ſicco ſpuit ore viator
Aridus:elucent alie et fulgore coruſcant
Ardentes auro.et paribus lita corpora guttis
Hec potior ſoboles.hinc coeli tempore recto
Dulcia mella premes nec tm̄ dulcia quantum
Et liquida et duꝛ bacchi domitura saporem.

❡ Docet ſedare diſcordiā apū.⁊ ꝙ duo ſunt caꝛ genera ❡ Con. Hi mot9 animoꝝ.i.he diſcordie ⁊ hec tāta certamīa apū qeſcēt.i.ceſſabūt ꝯpſſa.i. extricta iactu exigui.pulueris. Ueꝝ.i.ſȝ.vbi reuocaueris ex acie ābos ductores.id eſt reges apū dede.i.da neci eū ductorē q viſus erit deterior.ne ipe ꝓdig9 obſit alijs Sine vt melior rex regnet in vacua aula.i.ſol9 Alter.i.vn9 regū erit ardēs.i.ſplēdens maculis ſqualētib9.i.micātib9 auro. Nā duo genera reguȝ ſunt.hic.i.qlis iā deſcptus eſt. melior ⁊ inſignis ore ⁊ clarus rutilis ſquamis Ille alter.ſcȝ rex eſt horrid9 ⁊ trahens latam aluum inglorius.i.vilis deſidia Ut facies.id eſt forme regum ſunt bine ita corpora plebis.id eſt apum ſunt bina vel duplicia. Namqȝ alie.i.quedā apes horrent turpes.ceu.i.ſicut.cum aridus viator venit ab alto puluere et ſpuit terram ſicco ore. Alie apes elu-

cēt ⁊ coruſcāt fulgore.ardētes auro.i.ſplēdentes vt auꝝ.⁊ corpa ea ſunt lita
.i.diſtincta parib⁹ guttis.ſcꝫ aureis Hec ſoboles apū eſt potior.i.melior. tu
pmes hic.i.de his apib⁹.dulcia mella.certo tpe celi.i.anni.ſcꝫ in vere ⁊ in au-
tūno Nec tñ pmes dulcia mella qꝫtū liqda.i.pura.⁊ domitura.i.tēperatura
duꝝ ſaporē bacchi.i.aſperitatē vini.faciēdo mulſuꝫ qđ ē pot⁹ ex vino veteri ⁊
melle confect⁹ ¶ Squalē ꝓprie ſcat ſordē vel imundū ē luto.ponit̄ ꝓ ſplen Squale
dē ſicut veſtes auro vel argēto circūdate vt hic. ¶ Lit⁹.i.oblit⁹ vl' circūdatus Litus
te uto.beſineert.a ꝓbo lino.ſicut illitus oblit⁹ media correpta.

At cum incerta volant celoqꝫ examina ludunt
Contemnūtqꝫ fauos et frigida tecta relinquunt
Inſtabiles animos ludo prohibebis inani
Nec magnus prohibere labor.tu regibus alas
Eripe.non illis quiſquā cunctantibus altum
Ire iter aut caſtris audebit vellere ſigna
Inuitent croceis halantes floribus horti.
Et cuſtos furum atqꝫ auium cum falce ſaligna
Helleſpontiaci ſeruet tutela priapi
Ipſe thymū pinoſqꝫ ferens de montibus altis.
Tecta ſerat late circum.cui talia cure.
Ipſe labore manum duro terat.ipſe ferates
Figat humo plantas et amicos irriget imbres.

¶ Docet qliter apes ɔtineri poſſint ne iportune euolēt Con. At cū examina
volāt incerta.i. vaga.⁊ cū ludūt coelo.i.in aere.ɔtēnūtqꝫ fauos.i.cellas ſuas
⁊ relinquūt tecta ſua.i.aluearia frigida.i.neglecta Prohibebis iſtabiles aios
.i.vagātes apes ab inani ludo Nec magn⁹ labor ē ꝓhibē eas ludo Tu eripe
.i.detrahe alas regib⁹ Nō qſquā audebit ire altū iter.i.volare.aut vellere ſig
na de caſtris.i.ꝓdire illis regib⁹ cūctantib⁹.i.domi manētib⁹ Eſt āt trā ſlatio
a re militari Horti halantes.i.ſpirātes croceis florib⁹ iuitent.i.delectēt apes
Et cuſtos fuꝝ atqꝫ auiū ſcꝫ tutela.i.cuſtodia papi helleſpōtiaci.i.de helleſpō
to ſeruet eas Ipe ruſticus cui talia ſunt cure.ferēs thymū.illā herbā.⁊ pinos
de altis mōtib⁹ ſerat late circū tecta.i.aluearia Et ipe ruſtic⁹ terat manū du-
ro labore ⁊ ipe figat in humo plātas feraces.i.fructiferas.⁊ irriget.i.ifundat
imbres.i.aqs.amicos ſcꝫ plātis ¶ Examē eſt lingula trutine vel lignū tranſ Examen
uerſuꝫ in ſtatera ad qđ pendēt lāces Etiā ſit iudiciū vel inquiſitōem Etiaꝫ ē
ɔgregatio puoꝝ aialiū .ſcꝫ apū ⁊ ſimiliū.vt alibi Examē ſubitū ramo frondē
te pepēdit ¶ Thymū eſt herba odorifera grata apib⁹ Vñ in bucolicis Dū- Thymum
qꝫ thymo paſcent̄ apes ⁊c. ¶ Priap⁹ erat ſimulachrū turpiſſimū cū magno Priapus.
mēbro virili.qđ ponebat̄ in hortis vt aues ⁊ fures arceret Maxime āt cole-
bat̄ in lampſaco ciuitate helleſponti

Atqȝ equidem extremo ni iam ſub fine laborum
Vela traham. et terris feſtinem vouertere proram
Forſitan et pinguis hortos que cura colendi
Ornaret canerem. biſeriqȝ roſaria peſti
Quoqȝ modo potis gauderent intyba riuis
Et viridis apio ripę. tortuſqȝ per herbam
Creſceret in ventrem cucumis. nec ſera comantem
Narciſſum. aut flexi tacuiſſem vimen acanthi
Pallenteſqȝ hederas et amantes littora myrtos
Namqȝ ſub ębalię memini me turribus altis
Corycium vidiſſe ſenem. cui pauca relicti
Jugera ruris erant. nec fertilis illa iuuencis
Nec pecori opportuna ſeges nec commoda baccho.
Hic rerum tamen in dumis holus. albaqȝ circum.
Lilia verbenaſqȝ premens veſcumqȝ papauer
Regum equabat opes animis ſeraqȝ reuertens
Nocte domū dapibus menſas onerabat inemptis
Primus vere roſam atqȝ autumno carpere poma
Et cum triſtis hyems etiam nunc frigore ſaxa.
Rumperet. et glacie curſus frenaret aquarum
Jlle comam mollis iam tum tondebat acanthi
Eſtatem increpitans ſeram zephyroſqȝ morātes
Ergo apibus fetis idem atqȝ examine multo
Primus abundare. et ſpumantia cogere preſſis.
Mella fauis. illi tilie atqȝ vberrima pinus
Quoqȝ in flore nouo pomis ſe fertilis arbos
Jnduerat. totidem autumno matura tenebat.
Jlle etiam ſeras in verſum diſtulit vlmos.
Eduramqȝ pinum et ſpinos iam pruna ferentes
Jamqȝ miniſtrantem platinū potantibus vmbras

Verum hec ipſe quidem ſpaciis excluſus iniquis
Preteteo. atq3 aliis poſt commemoranda relinquo

¶ Hoc loco ꝟgili⁹ excuſat ſe ꝙ de cultu hortoꝝ nõ ſcribat ¶ Con. atq3 eq̃dẽ ni trahã vela iã ſub extremo fine laboꝝ. ⁊ i feſtinẽ aduertẽ prorã terris. i. niſi iã vellẽ finire librũ. forſitã canerẽ. i. etiã q̃ cura colẽdi ornaret pingues hortos et roſaria peſti illi⁹ loci. biferi. i. q̃ bis fert ĩ ãno fruct⁹ aut flores ⁊ quõ intyba ille herbe gauderẽt riuis potis. i. cũ irrigata ſunt. ⁊ quõ virides ripe gauderẽt apio. illa herba. ⁊ quõ cucumis tort⁹ ꝑ herbã creſcẽt in ventrẽ. i. fiẽt craſſus ⁊ vẽtroſus Nec tacuiſſez narciſſuz illũ florẽ comãtẽ. i. florentẽ ſera. i. ſero nec tacuiſſez vimẽ. i. ꝟgultũ flexi acãthi illi⁹ herbe Nãq3 memini me vidiſſe ſub altis turrib⁹ ebalie. i. ꝓpe eã ciuitatẽ. qua. i. vbi niger galeſus ille fluui⁹ humectat. i. rigat flauẽtia culta. i. agros Memini inq̃3 me vidiſſe ſenẽ corycum. i. de cilicia cui erãt pauca iugera ruris relicti. i. ab aliis deſerti ꝓpter ſterilitatẽ Illa ſeges. i. terra nec erat fertilis iuuẽcis. i. aratõi. nec erat opportũa pecori nec ꝯmoda bacchi. i. apta vitib⁹ Tñ hic ſenex p̃mẽs. i. plãtans in dumis ol⁹ raꝝ. i. modicũ ⁊ p̃mẽs alba lilia circũ ⁊ ꝟbenas. eas herbas ⁊ papauer veſcũ. i. q̃ veſci poſſum⁹ eq̃bat aĩmis opes regũ. i. tã bñ ſuis erat ꝯtẽtus ac ſi rex fuiſſet Et ip̃e reuertẽs domũ ſera nocte onerabat mẽſas dapib⁹ inem ptis. i. nõ emptis ſ3 in horto ſibi natis Ip̃e carpẽ. i. carpebat. p̃m⁹ roſa3 in vere atq3 poma in autũno Et cũ triſtis hyems rũperet etiã nũc. i. adhuc. ſaxa frigore ⁊ frenaret glacie curſus aq̃rũ Ille ſenex tõdebat. i. abſcindebat iãtum comã. i. frondẽ. moll' acãthi. increpitãs. i. increpãs eſtatẽ ſerã. i. ſero. venientẽ ⁊ zephyros. illos ventos calidos morãtes. i. tardantes Ergo idẽ ſenex abũdare. i. abũdabat p̃m⁹ apib⁹ fetis. i. fecũdis ⁊ multo examĩe. i. copia apũ ⁊ idẽ cogẽ. i. cogebat. ſpumãtia mella. i. fauis p̃ſſis Tilie erãt illi atq3 vberrĩa pinus erat. illi Et q̃t pomis fertilis arbos induerat ſe in nouo flore. ip̃a tenebat totidem matura poma in autũno Ille diſtulit. i. trãſtulit etiã ſeras. i. ãtiq̃s vlmos in ꝟſu3 i. in ordinẽ. ⁊ diſtulit in ꝟſu3 pinũ edurã. i. validã valde durã ⁊ ſpinos. illas arbores ferẽtes iã pruna Et diſtulit in ꝟſu3 platanũ miniſtrãte3 iã vmbras potantis. i. tã grãde vt ſub vmbra ei⁹ iã potari poſſet Vex. i. ſ3 ego ip̃e excluſus iniq̃s ſpaciis. i. magnitudĩe libri p̃tereo hec ⁊ relinq̃ poetis ꝯmẽorãda. i. dicẽda poſt

¶ Vela trahũt naute cũ ꝓpinquãt portui Sic poeta d̃r ſe vela trahẽ cũ ſit ꝓpe finẽ libri ¶ Biferus. ra rũ. i. bis in ãno ferẽs fructũ. vt arbores biſere. de q̃bus ſupra meminit poeta ¶ Peſtũ eſt ciuitas calabrie vbi ſunt roſaria bifera — Vela; Biferus; Peſtum

¶ Apiũ eſt quedã herba cui⁹ mlte ſunt ſp̃es merck ⁊ keruel ⁊ petroſilinũ. ⁊c̃ — Apium

¶ Cucumis eſt quedã herba ⁊ etiã pomũ illi⁹ ſic d̃r. vt hoc loco Cucumeres maiores nunc vulgo melones vocantur. latine vero pepones quãq3 melones vocabulo vtatur palladius Creſcunt cucumeres q̃ cogunt forma vt ait Plinius Nam ꝑ fiſtulã flore demiſſo fiunt prelongi ⁊c̃ — Cucumis; melones' pepo.

¶ Narciſſus eſt genus lilii rubro flore — Narciſſus

¶ Oebalia eſt regio grecie que et laconia Etiam eſt vrbs calabrie — Oebalia

¶ Galeſus eſt fluuius calabrie — Galeſus

¶ Coricus eſt mõs vel ciuitas cilicie vbi naſcit optimũ crocũ Iñ coricius — Coricus

¶ Verbena eſt quedã herba qua vtebant in ſacris. teuto. hyuoet — Verbena

¶ Spinus genere maſculino eſt arboꝝ prunoꝝ vt ait Seruius. — Spinus

Nunc age naturas apibus quas iuppiter ipſe
Addidit expediam. pro qua mercede canoros
Curetum ſonitus crepitantiaqꝫ era ſecutę
Dicteo celi regem pauere ſub antro
Sole communis natos conſortia tecta
Vrbis habent. magniſqꝫ agitant ſub legibus ęuum
Et patriam ſolę et certos nouere penates
Ventureqꝫ hyemis memores ęſtate laborem
Experiũtur. et in medium queſita reponunt
Namqꝫ alie victu vigilant. et federe pacto
Exercentur agris. pars intra ſepta domoꝝ
Narciſſi lachrymã et lentũ de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina. deinde tenaces
Suſpendunt ceras. alie ſpem gentis adultos
Educunt fetus. alię puriſſima mella
Stipant. et liquido diſtendũt nectare cellas
Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti
Inqꝫ vicem ſpeculantur aquas et nubila cęli
Aut onera accipiũt venientũ aut agmine facto
Ignauum fucos pecus a preſepibus arcent
Feruet opus redolẽtqꝫ thymo fragrãtia mella.

¶ Deſcribit mirabiles naturas apũ Con. Age expediã. i. deſcribã nũc naturas q̃s ipſe iuppiter addidit apibꝫ ꝑ mercede qua ſecute canoros ſonitꝰ curetũ. illoꝝ hoim. ꝛ ſecute crepitãtia ęra. i. cymbala. pauerũt regẽ celi. i. iouẽ ſub antro dicteo. i. cretẽſi Solę apẽs hñt natos cões. i. ꝑtinẽtes ad oẽs. ꝛ hñt tecta vrbis ꝯſortia. i. cõia ꝛ agitãt ęuũ. i. viuũt ſub magnis legibꝫ Et ſole apes nouere. i. amant patriã ꝛ certos penates. i. domos Et ipſe memores hyemis vẽture. experiunꝭ. i. exercent laborẽ in ęſtate ꝛ reponũt in mediũ. i. cõe. queſita. i. ea q̃ labore acq̃ſiuerũt Nãqꝫ alie apes inuigilãt victu. i. laborãt ꝑ victu ꝯgregando. ꝛ exercenꝭ in agris. federe pacto. i. ꝯuentõe inter ſe facta Pars. i. alie ponũt ꝑma fundamĩa. i. fundamẽta. fauis. intra ſepta domoꝝ. i. in aluearibꝫ ſcꝫ lachrymã. i. guttã narciſſi ꝛ lentũ gluten. de cortice. Et ſuſpẽdunt deinde ad fundamẽta. tenaces ceras Alie apes educunt adultos fetus. ſpem gẽtis. i. q̃ ſperanꝭ future apes Alie ſtipant. i. denſant. puriſſima mella. ꝛ diſtendũt. i. implẽt cellas liquido nectare. i. melle Alięq apes ſunt q̃bꝫ cuſtodia ceci-

dit ad portas. ſorti.i.ex ſorte vel officio. ⁊ ſpeculant̃ aquas.i.pluuias ⁊ nubila celi.i.tempeſtates in vicem.i.q̄n̄q; Aut accipiũt onera venientũ.ſcꝫ apũ. aut agmine.i.impetu facto arcent.i.pellunt.de p̄ſepibꝰ.i.aluearibꝰ.fucos ignauũ pecus.i.aīal pigrũ Opus apum feruet.i.feruēter fit. ⁊ fragrātia mella redo-lent thymo.i.de illa herba. ¶ Curetes ſunt in inſula creta ppl's ⁊ tangit̃ hic fabula iſta ¶ Saturnus cũ filios ſuos recens natos deuoraret. ops eiꝰ vxor cũ iouē peperiſſet. dedit eũ curetibꝰ ⁊ corybātibꝰ clam educandũ Qui ne va-gitus pueri audiret̃ a ſaturno. cymbala pulſabāt Ad quē ſonũ apes aduenie-tes melle ſuo pueꝝ pauerũt. ⁊ ob hoc poſtea tātas artes eis indidit iuppiter ¶ Fauus eſt illud in quo mel faciũt apes ⁊ hꝫ multas cauernas ¶ Metis āt vocatur primum fundamentum fauoꝝ ¶ Fuci ſunt aīalia ſimilia fere apibus ſed paulo maiora ⁊ pigra. non em̄ la-borant. ideoq; pelluntur ab apibus.

Curetes
Saturnus
Fauus
Metis
Fuci

Ac veluti mentis cyclopes fulmina maſſis
Cum ꝓperant. alij taurinis follibus auras
Accipiunt redduntq;. alij ſtridentia tingunt
Era lacu. gemit impoſitis incudibus ętna
Illi inter ſeſe magna vi brachia tollunt
In numeꝝ. verſantq; tenaci forcipe ferrũ
Non aliter ſe parua licet componere magnis
Cecropias innatus apes amor vrget habēdi
Munere quanq; ſuo. grandęuis oppida curę
Et munire fauos et dedala fingere tecta
At feſſę multa referunt ſe nocte minores
Crura thymo plene. paſcũtur et arbuta paſſim
Et glaucas ſalices. caſiamq; crocũq; rubentem
Et pinguem tiliam et ferrugineos hyacinthos
Omnibus vna quies. opeꝝ labor omibus vnus
Mane ruunt portis. nuſq; mora rurſus eaſdem
Veſper vbi e paſtu tandē decedere campis
Admonuit. tum tecta petunt. tum corpa curant
Fit ſonitus muſſantq; oras et limina circum
Poſt vbi iam thalamis ſe compoſuere. ſiletur
In noctē. feſſoſq; ſopor ſuus occupat artus
Nec vo a ſtabulis pluuia impēdente recedũt

Longius. aut credunt celo aduẽtantibus euris
Sed circum tute ſub menibus vrbis aquantur
Excurſuſq; breues tentant. et ſepe lapillos
Vt cymbe inſtabiles fluctu iactante ſaburram
Tollunt. his ſeſe per inania nubila librant

Proſequit᷑ naturas apũ. ⁊ p̄mo poĩt ꝯparationẽ Lõ. Ac veluti cyclopes cũ ꝓpe
rant. i. ꝓperãter fabricãt. fulmĩa de lentis maſſis. i. tenacibꝫ materijs Alij cy-
clopes accipiũt reddũtq; auras. i. vẽtos. follibꝫ taurinis. i. de corio tauri fact̃
Alij tingũt. i. mergũt. in lacu ſtridẽtia era Etna. ille mõs. gemit. i. ſonat. incu
dibꝫ ipoſitis ſibi Illi cyclopes. tollũt brãchia inter ſe magna vi. in nũeꝝ. i. ꝑvi
ces vel ꝑ ordinẽ. ⁊ ꝟſant. i. freq̃nter vertũt ferꝝ forcipe tenaci. i. q̃ tenere valet
qᵒ ꝯplectit᷑ Si licet ꝯponẽ. i. ꝯpare magna ꝑuis. amor habẽdi innatus. i. na
turalis. vrget apes cecropias. i. athenieẽſes. nõ aliter q̃ cyclopes Sꝫ amor vr
get quanq; apũ ſuo munẽ. i. officio Oppida. i. aluearia ſunt cure grãdeuis. i.
ſenioribꝫ apibꝫ. ⁊ cura ẽ eis munire fauos. ⁊ fingẽ. i. formare. tecta dedala. i. ar
tificioſa At minores. i. iuniores feſſe referũt ſe domũ multa nocte. i. valde ſe
ro. plene thymo crura. i. hñtes ſuccũ thymi in cruribꝫ Apes paſcunt᷑ ⁊ arbuta
. i. de arbutis. paſſim. i. hic ⁊ ibi. ⁊ paſcunt᷑ glaucas ſalices. i. glaucos flores ſa
licũ. caſiãq;. illã herbã. crocũq; rubentẽ. ⁊ hyacinthos ferrugineos. illos flo-
res purpureos Vna quies ẽ oĩbꝫ apibꝫ. ⁊ vnᵘ labor opeꝝ ẽ oĩbꝫ Apes ruunt
. i. cũ impetu exeũt portis mane. mora ẽ eis nuſq̃. i. nunq̃. ocioſe ſũt Vbi veſ-
per admonuit eaſdẽ decedẽ tandẽ de cãpis e paſtu. tum. i. tũc petũt tecta. i. tẽ
dunt ad aluearia. curant corꝑa. i. capiũt cibũ Sonitus fit ab eis. ⁊ muſſant. i.
murmurãt circũ oras. i. fines. ⁊ limina. i. introitũ Poſt. i. poſtea. vbi ꝯpoſuerĩt
ſe in thalamis. ſiletur in noctẽ. i. ꝑ noctẽ. ⁊ feſſos artus ſopor ſuᵘ. i. ſibi ꝓprius
occupat. i. inuadit Nec apes recedũt lõgiᵘ a ſtabulis. ⁊ aluearibꝫ. pluuia ĩpen
dẽte. i. qñ pluet. aut nõ credunt ſe celo. i. nõ euolãt. euris aduẽtantibꝫ. i. qñ tur
bines ꝓpinquãt Sꝫ aquãtur. i. aliquã hauriũt vel bibũt. tute circũ ſub meni
bus vrbis. i. iuxta aluearia. ⁊ tentant breues excurſus ⁊ tollũt. i. ferũt ſepe la
pillos. ⁊ librãt ſe his lapillis ꝑ inania nubila. i. ꝑ aera turbulentũ Vt iſtabiles
cymbe. i. leues nauicule. tollũt saburrã. i. ſabulũ Eſt ãt ſenſus iſte Sicut na
Saburra ues vacue implent᷑ ſaburra vt meliᵘ nauigẽt. ſic apes in tẽpeſtate lapillos te
nent vt ſint grauiores ne a vento proijciant᷑ ¶ Saburra eſt ſabulum vel ha-
rena vel aliud quo replentur naues vacue ne euertantur. teuto. ballaſt
Cyclopes ¶ Cyclopes dñr a poetꝭ gygãtes monoculi in ſicilia in mõte etna. ⁊ ſunt fa-
Hydrops bri iouis Ntũs fr̃is ẽ cyclops. ⁊ ꝓducit o in obliq̃s ſicut ⁊ hydropis Nã ſcri
Dedalus bunt᷑ grece ꝑ omega ¶ Dedalus fuit artificioſus faber q̃ laberinthũ fecit in
creta Hinc ponit᷑ adiectĩe ꝓ igenioſus ⁊ artificioſus Etiã dr̃ dedalus a um
Hyacinthus. ¶ Hyacinthus eſt flos ruber ſiue purpureus
Muſſare ¶ Muſſare eſt murmurare. dubitare. timere
Librare ¶ Librare eſt ponderare vel dirigere. a noĩe libra

Illum adeo placuiſſe apibus mirabere morem
Quod nec cõcubitu indulgẽt. nec corꝑa ſegnes

Jn venerē ſoluunt.aut fetus nixibus edunt
Verꝝ ipſe natos folijs et ſuauibus herbis
Ore legunt.ipſe regem paruoſqꝫ quirites
Sufficiunt.aulaſqꝫ et cerea regna refigunt
Sepe etiam duris errando in cotibus alas
Attriuere.vltroqꝫ aīam ſub faſce dedere
Tantus amor floꝝ et generandi gloria mellis
Ergo ipſas q̄uis anguſti terminus eui
Excipiat(neqꝫ eñ plus ſeptima ducitur eſtas)
At genus immortale manet.multoſqꝫ ꝑ annos
Stat fortuna domus et aui numerantur auoꝝ

¶De mirabili gñatione apū Cō.Mirabere adeo .i.valde illū morē placuiſſe apibꝫ.q̄ nec indulgēt.i.dāt opaꝫ.ꝯcubitu.i.ꝯcubitui.nec ſoluūt corꝑa in venerē.i.libidinē.nec edūt fet⁹.i.fruct⁹.nixibꝫ.i.ꝑtubꝫ Verꝝ.i.ſꝫ.ipē apes legūt.i.formāt.natos ſuos ore de folijs ⁊ ſuauibꝫ herbis Jpē apes ſufficiūt ſubſtituunt regē ꝑuoſqꝫ q̄rites.i.fet⁹ ⁊ refigūt.i.ꝯſtituūt aulas.i.fauos.⁊ reḡ cerea.i.loca de cera fcā Apes attriuer̄t etiā ſepe alas ſuas errādo ī dur̄ cotibꝫ.i.inter ſaxa ⁊ dedē aīaꝫ vltro ſub faſce.i.mortue ſꝫ ſpōte ſub onere nimio Tāt⁹ amor floꝝ ē eis.i.adeo amāt flores.⁊ tāta gl̄a mell̄ gñandi.i.ſic gl̄ant̄ in mell̄ creatōe Ergo q̄uis termi⁹ āguſti eui excipiat eas.i.q̄uis breui tpe viuāt.neqꝫ eī pl⁹ q̄ ſeptīa eſtas ducit̄ ab eis.i.nō excedūt ānū ſeptimum At.i.tñ genus earū manet imortale.⁊ fortuna domus.i.familie.ſtat per multos annos ⁊ aui auoꝝ numerantur

¶Refigere eſt qđ erat fixū tollere.vt in vi.enei.Fixit leges ꝓcio atqꝫ refixit Hic tñ vbi ait ⁊ cerea tecta refigūt.accipit̄ ꝓ ſimplici.Eſt eñ proſtaſis Refigere

Preterea regem non ſic egyptus et ingens
Lydia.nec populi parthoꝝ aut medus hydaſpes
Obſeruant.rege incolumi mens oībus vna eſt
Amiſſo rupere fidem.conſtructaqꝫ mella
Diripuere ipſe et crates ſoluere fauoꝝ
Jlle operꝝ cuſtos.illum admirantur.et omnes
Circumſtant fremitu denſo.ſtipantqꝫ frequētes
Et ſepe attollunt humeris.et corꝑa bello
Obiectant:pulchrāqꝫ petunt ꝑ vulnera mortem

¶Quantum colant apes regem ſuum. ¶Conſtrue.Preterea.id eſt inſuper.egyptus ⁊ ingens lydia.ille regiones.non obſeruant.i.colūt regē ſic ſcꝫ

vt apes ſuū Nec ppłi parthoꝝ ſic obſeruāt regē aut med⁹ hydaſpes.i. ppłs medoꝝ Rege apum incolumi.i.ſano exiſtente.mens eſt oībus apibus vna. Amiſſo rege rupere fidē.⁊ ipſe diripuere mella ꝯſtructa.i.q̄ ꝯſtruxerūt.⁊ ſoluerūt crates.i.ꝯnexiones fauoꝝ Ille.rex eſt cuſtos opeꝝ.apes admirant̄.i. venerant̄.illū regem ⁊ oēs circumſtant illū denſo fremitu.i.magno ſonitu.⁊ ſtipant eū.i.circūdant freq̄ntes.i.multe Et attollunt ſepe regē ſuis humeris ⁊ obiectant.i.freq̄nter obijciūt corpa ſua bello.petūtqꝫ ꝑ vulnera mortē pulchrā.i.honeſtā ⁊ glorioſam

Aegyptus
Lydia
Parthi
Hydaſpes.

¶ Aegyptus eſt regio aphrice ſatis nota
¶ Lydia regio eſt aſie minoris vbi olim creſus regnauit
¶ Parthi ſunt gens in aſia maiori.q̄ ⁊ aſſyrij vocant̄ ⁊ chaldei
¶ Hydaſpes eſt fluuius medoꝝ noīatus a rege antiquiſſimo

His q̄dam ſignis atqꝫ hec exempla ſecuti
Eſſe apibus partem diuinę mentis et hauſtus
Ethereos dixere.deum namqꝫ ire per omnes
Terraſqꝫ tractuſqꝫ maris celūqꝫ profundum
Hinc pecudes.armēta.viros.genus oē ferarum
Quemqꝫ ſibi tenuis naſcentē arceſſere vitas
Scilicet huc reddi deinde ac reſoluta referri
Omnia.nec morti eſſe locum.ſed viua volare
Syderis in numeꝝ.atqꝫ alto ſuccedere coelo

¶ Iſte loc⁹ eſt ex phia.ꝙ apes habē ptē diuinę mētis Con. Quidā.ſcꝫ phi. ſecuti hec exēpla.i.ꝯſiderātes naturas apū.dixere ex his ſignis.ptē diuię mētis eſſe apib⁹ ⁊ ethereos hauſtus.i.diuīas ſpūs Nāqꝫ phi dixere deū ire ꝑ oēs terras tractuſqꝫ.i.ſpacia maris.⁊ ꝑ celū ꝓfundū.i.altū Et dixere pecudes armēta viros ⁊ oē gen⁹ feraꝝ.quēqꝫ.ſcꝫ iſtoꝝ naſcentē.i.cū naſcit̄ arceſſere.i. acquirere ſibi hinc.i.a deo.vitas tenuis.i.breues Scꝫ.i.certe dixere oīa reſoluta deinde.i.mortua reddi ac referri huc.i.ad deū Et dixere locū nō eē morti.i. mortē nō eē cū nihil oīno pereat ſꝫ reſoluat̄ in eo de q̄bꝫ ē ꝯpoſitū Sꝫ dixere oīa volare viua in nūeꝝ ſyderis.i.inter ſydera atqꝫ ſuccedē alto celo.i.in celū ire.

Armēta Pecudes
Arceſſo

¶ Armēta ſūt aīalia maiora vt equi boues cerui cameli. ¶ Pecudes āt miora vt oues.capre.ſues fere āt ſunt indomita vt leones apri tigrides.
¶ Arceſſo.i.aduoco vt enei.vi Si potuit manes arceſſere ꝯiugis orpheus ⁊c̄

Si quando ſedem anguſtam ſeruataqꝫ mella
Theſauris relines.prius hauſtus ſparſus aquaꝝ
Ore foue.fumoſqꝫ manu pretende ſequaces
Bis grauidos cogunt fetus.duo tpa meſſis
Taygete ſimul os terris oſtendit honeſtum
Pleias.et oceani ſpretos pede reppulit amnes

Aut eadem ſydus fugiēs vbi piſcis aquoſi
Triſtior hibernas celo deſcendit in vndas
Illis ira modū ſupra eſt. leſeqꝫ venenum
Morſibus inſpirāt et ſpicula ceca relinquunt
Affixe venis animaſqꝫ in vulnere ponunt
Sin duram metues hyemen parceſqꝫ futuro
Contuſoſqꝫ aīos et res miſerabere fractas
At ſuffire thymo ceraſqꝫ recidere inanes
Quis dubitet: nam ſepe fauos ignotus adedit
Stellio. lucifugiſqꝫ exeſa cubilia blattis
Immuniſqꝫ ſedens aliena ad pabula fucus
Aut aſper crabro imparibus ſe immiſcuit armis
Aut dirum tinee genus. aut inuiſa minerue
Laxos in foribus ſuſpendit aranea caſſes
Quo magis exhauſte fuerint hoc acrius oēs
Incumbent generis lapſi ſarcire ruinas
Complebuntqꝫ foros et floribus horrea texent

¶ Hic agit̄ de vindemia mellis q̄ fit bis in anno. ſcꝫ in vere ꝛ in autumno Cōſtrue Siquādo relines. i. aperies vel auferes. theſauris. i. de ſuis thecis. anguſtā ſedē. i. alueare. ꝛ mella ſeruata. i. q̄ tibi ſeruauerūt apes. tu ſparſus. i. ſpargēs. prius hauſtus aquaꝝ foue ore. i. accipias in ore Et p̄tende manu fumos ſequaces. i. q̄ pſequunt̄ apes Apes cogūt. i. ꝯgregant. bis grauidos fetus. i. fruct⁹ mellis. ꝛ duo ſunt tp̄a meſſis. i. colligēdi mellis Simul. i. poſtq̄ꝫ pleis a taygete. ſic vocata. oñdit terrꝭ honeſtū os. i. orit̄ ꝛ pleias reppulit pede ſpretos amnes oceani Aut vbi eadē pleias. fugiēs ſid⁹ aquoſi piſcꝭ illi⁹ ſigni celeſtꝭ. deſcēdit triſtior de celo ī hibernas vndas Hoc ē. ꝛ qñ oriūt̄ pleiades ꝛ qñ occidūt Ira ē illis ſcꝫ apibꝫ. ſup̄ modū. ꝛ ipe leſe īſpirāt venenū morſibꝫ. ꝛ ipſe affixe relinquūt ī venis ſpicula ceca. i. aculeos ꝓuos. ꝛ ponūt aīas ī vulnē. i. qñ vulnerāt aliquē tūc ipe moriūt̄ Sin. i. ſꝫ ſi metues hyemē fore durā. id ē magnā. ꝛ pces futuro. i. reliques mel ī aluearibꝫ vſqꝫ ī tp̄s aliud. ꝛ ſi miſerabe ris aīos apū ꝯtuſos. i. turbatos ob ꝓuatōem mellis ꝛ ſi miſerabē fractas res. i. aduerſitates eaꝝ. q̄ ſcꝫ paꝝ parauerūt At. i. tñ. q̇s dubitet ſuffire. i. ſuffumigare fauos. thymo. ꝛ recidē ceras īanes. i. vacuas Nā ſtellio ignot⁹. i. ille vermis ignobil̄. adedit ſepe fauos. i. comedit mel. ꝛ cubilia apū ſūt exeſa a blattꝭ lucifugis. i. ab illis ꝟmibꝫ lucē fugiētibꝫ Et fuc⁹ ſedēs īmunis. i. ſine munē ociosus. ad aliena pabula. ſ. apū. aut aſper crabro īmiſcuit ſe apibꝫ. īparibꝫ armis q̄ fortior ē At tinee diꝝ gen⁹ ſcꝫ īmiſcuerūt ſe Aut aranea īuiſa minerue. id ē palladi. ſuſpēdit in foribꝫ ſcꝫ alueariū laxos caſſes. i. retia Quo magꝭ apes fu

erint exhauſte.i.cõſumpte.oẽs incũbent.i.ſollicite erũt.acrius hoc.i.tãto dili/
gẽti⁹.ſarcire ruinas.i.repare cladẽ gñis ſui lapſi ⁊ cõplebũt foros.i.foramia.⁊
Auguſtus — texent horrea.i.fauos de florib⁹ ¶ Auguſtus.i.diuinus.ſacer ⁊ nobilis
Lino. Relino — ¶ Lino.i.ſupimpono vel claudo Relino.i.qđ ſupimpoſitũ erat tollo.vt apđ
Pleias — Terẽti⁹. Releni oĩa dolia ⁊c. ¶ Pleias.i.filia pleionis.⁊ ſunt pleiades ſeptẽ
Taygete — ſtelle q̃ dicũtur fuiſſe filie atlantis ⁊ pleionis nymphe ¶ Taygete eſt vna
Stellio. — pleiadum ¶ Stellio eſt vermis depictus circulis ⁊ lucẽtib⁹ guttis q̃ſi ſtellis
Blatra Crabro — ¶ Blatra eſt vermicul⁹ q̃ humido vapore naſcit̃ in cauernis ⁊ fugit lucẽ Cra
Aranea Aragne — bro ẽ volatile mai⁹ ape Aranea dr̃ iuuſa minerue Nãvt fabulat̃ Oui. Aragne
puella puocauit palladẽ ad ſecũ de arte certãdũ.q̃ pallas i araneã mutauit

Si vero (qm̄ caſus apibus quoq; noſtros
Vita tulit) triſti languebunt corpora morbo
Quod iam non dubijs poteris cognoſcere ſignis
Continuo eſt egris alius color. horrida vultum
Deformat macies. tum corpa luce carentum
Exportant tectis et triſtia funera ducunt
Aut ille pedibus connexe ad limina pendent
Aut intus clauſis cunctantur in edibus omnes
Ignaueq; fame et contracto frigore pigre
Tum ſonus auditur grauior tractimq; ſuſurrant
Frigidus vt quondã ſiluis immurmurat auſter
Vt mare ſollicitum ſtridet refluentibus vndis
Eſtuat vt clauſis rapidus fornacibus ignis
Hic iam galbaneos ſuadebo incendere odores
Mellaq; arundineis inferre canalibus vltro
Hortantem et feſſas ad pabula nota vocantem
Proderit et tonſum galle admiſcere ſaporem
Arenteſq; roſas aut igni pinguia multo
Defruta vel pſicythia paſſos de vite racemos
Cecropiumq; thymũ et graue olẽtia centaurea
Eſt etiã flos in pratis cui nomen amello
Fecere agricole. facilis querentibus herba
Namq; imo ingentem tollit de ceſpite ſiluam
Aureus ipſe ſed in folijs (q̃ plurima circum

Funduntur) viole ſublucet purpura nigre
Sepe deum nexis ornate torquibus are
Aſper in ore ſapor. tonſis in vallibus illum
Paſtores et curua legunt prope flumina melle
Huius odorato radices incoque baccho
Pabulaqꝫ in foribus plenis appone caniſtris

¶ De morbis apũ ⁊ eaꝝ remedijs Con. Si vero corpa apũ languebũt triſti morbo. qm̃ vita tulit. i. natura intulit. apibꝫ q̃ꝫ nr̃os caſus. i. morbos Q. d̃ ſcꝫ eos languẽ poteris ꝯgnoſcẽ nõ dubijs ſignis Alius color. ſcꝫ pallidꝰ. ẽ ꝯtinuo egris. horrida macies deformat vultũ. i. aſpectũ Exportãt tectis corpa carentũ luce. i. mortuoꝝ. ⁊ ducũt triſtia funera. i. exeq̃as agũt Aut ille pendẽt ad limĩa ꝯnexe pedibꝫ. aut oẽs cũctant̃ intus in diebꝫ clauſis. ⁊ ignaue i. pigre. pre fama. ⁊ pigre frigore ꝯtracto. i. ꝓpter frigus acceptũ Grauior ſonꝰ apũ audit̃ tũ. i. cũ egrotãt. ⁊ ſuſurrãt. i. murmurãt tractim. i. ſine intermiſſione Vñ frigidus auſter ĩmurmurat quondã in ſiluis. ⁊ vt mare ſollicitũ. i. ꝯmotũ ſtridet vndis refluẽtibꝫ. ⁊ vt rapidꝰ ignis eſtuat. i. feruet. in fornacibꝫ clauſis Suadebo iã hortantẽ ⁊ vocantẽ feſſas. i. egras an nota pabula incẽdere hic. i. tũc galbaneos odores. i. reſinã galbani. ⁊ ſuadebo ĩferre vltro mella arũdineis canalibꝫ. i. ꝑ arũdines Proderit ⁊. i. etiã. admiſcẽ tõſuꝫ ſaporẽ galle. illiꝰ fructꝰ ⁊ arẽtes roſas. aut defruta. illa vina. pĩguia multo igni. i. lõga decoctiõe. vel racemos paſſos de vite pſcythia. ſic dc̃ã. ⁊ thymũ cecropiũ. i. atticũ. ⁊ cẽtaurea. illas herbas. graue olẽtia. i. valde odora Flos etiã ẽ in pratis cui agricole fecẽ nomẽ amello. herba facil' querẽtibꝫ Nã ipſa tollit ingentẽ ſiluã. i. hꝫ multa folia. de vno ceſpite. i. terra Ipe flos ẽ aureꝰ. ſꝫ purpura nigre viole ſublucet ĩ folijs q̃ folia circũfundũt̃ piuria Are deũ. i. deoꝝ. ſepe ſũt ornate nexis torq̃bꝫ. i. ſertis hoꝝ floꝝ Sapor eiꝰ ẽ aſper in ore Paſtores legũt. i. colligũt. illũ in vallibꝫ tõſis. i. nõ ſiluoſis. ⁊ ꝓpe curua flumia melle. illiꝰ fluuij Incoq̃ radices hꝰ floris ĩ baccho odorato. i. bono vino. ⁊ appone hec pabula in foribꝫ ſcꝫ aluearĩũ. plenis caniſtr. Cunctor aris. i. tardꝰ ſũ Galla ẽ nux ſolida q̃ naſcit̃ ĩ arboribꝫ glãdiferꝫ de q̃ fit atramẽtũ Defrutũ d̃r vinũ decoctũ ad dimidiã ptẽ Pſcythia vitꝫ q̃dã d̃r a loco. illiꝰ vue vtiles ſ̃t paſſe De h̃ vide ſupꝰ. ĩ li. ij Cẽtaureũ ẽ q̃dã herba Mella ẽ fluuiꝰ gallie apõ quẽ naſcit̃ herba q̃ ab illo vocat̃ amello

Cunctor Galla
defrutũ. pſcythia
Centaureũ
Mello amello

Sed ſi quẽ proles ſubito defecerit omnis
Nec genus vnde noue ſtirpis reuocetur habebit
Tempus et arcadij memoranda inuenta magiſtri
Pandere. q̃ꝫ modo ceſis iam ſepe iuuencis
Inſyncerus apes tulerit cruor. altius oẽm
Expediã prima repetẽs ab origine famã
Nam qua pellei gens fortunata canopi

Accolit effuſo ſtagnantem flumine nilum
Et circum pictis vehitur ſua rura phaſelis
Quaqꝫ pharetrate vicina perſidis vrget
Et diuerſa ruens ſeptem diſcurrit in ora
Et viridem egyptū nigra fecundat harena
Vſqꝫ coloratis amnis deuexus ab indis
Omnis in hac certam regio iacit arte ſalutem
Exiguus primū atqꝫ ipſos contractus ad vſus
Eligitur locus.hunc anguſtiqꝫ imbrice tecti
Parietibuſqꝫ premunt arctis.et quatuor addunt
Quattuor a ventis obliqua luce feneſtras
Tum vitulis bima curuans iam cornua fronte
Queritur.huic gemine nares et ſpiritus oris
Multa reluctāti obſtruitur.plagiſqꝫ perempto
Tunſa ꝑ integram ſoluuntur viſcera pellem
Sic poſitum in clauſo liuquunt.et ramea coſtis
Subijciunt fragmenta.thymū caſiaſqꝫ recentes
Hoc geritur zephyris ꝓmum impellētibus vndas
Ante nouis rubeāt qꝫ prata coloribus.ante
Garrula qꝫ tignis nidum ſuſpendit hyrundo
Interea teneris tepefactus in oſſibus humor
Eſtuat.et viſenda modis aīalia miris
Trunca pedum primo.mox et ſtridētia pēnis
Miſcentut.tenuē magis ac magis aera carpunt
Donec vt eſtiuis effuſus menſibus imber
Erupere.aut vt neruo pulſante ſagitte
Prima leues ineunt ſiquando prelia parthi.

¶ Hic docet poeta modū quo reparent apes penit⁹ amiſſe ſcꝫ de corpe iuuē
ci putrefacti Cō. Sꝫ ſiquidē.i.ſi aliquē.ois ꝓles apū defecerit.i.reliqrit ſub
ito.nec habebit vñ.i.de quo.gen⁹ noue ſtirpis reuocet.i.reparet Tps eſt pā
dere.i.deſcribē.mēoranda inuēta.i.mirabilē artē. arcadij mgrī.ſcꝫ ariſtei.ꝛ q
mō.cruor inſyncer⁹.i.corrupt⁹ imund⁹.tulerit.i.ꝓduxerit apes ſepe de iuuē

cis ceſis.i.occiſis Expediā.i.breuiter ſcribā.oēm famā repetēs alt9.i.lōgi9 ab origine ꝑma Nā q̄ ſcz gēte terraꝝ.fortūata gēs canapi pellei.i.egypti quā rexit alexāder.accolit nilū ſtagnātē.i.ſtagnū facientē flumīe effuſo.z illa gēs vehit̾ circū ſua rura pictis phaſelis.i.nauiculis Et q̄ ſcz gēte vicinia pharetrate pſidis.illi9 regiōis vrget.i.tāgit egyptū Et ānis ſcz nil9.deuex9.i.deſcēdēs vſ q3 ab indis.illi9 ppl̄is.coloratis.i.nigris.diſcurrit ruens in ſeptē ora.i.hoſtia z fecundat viridē egyptū nigra harena Ois regio.ſcz pſcripta id eſt iacit cer tā ſalutē in hac arte ſcz reparādaꝝ apū Exigu9 loc9 atq3 ꝯtract9 ad iſtos vſus eligit̾ ꝑmū Ruſtici premunt.id eſt anguſtant hūc locū.imbrice anguſti tecti.id eſt vt non ſit altus.et premunt hunc locū arctis parietib9 id eſt non ſit latus Et addunt huic loco quattuor feneſtras obliqua luce a quattuor ventis Vitulus curuās iam cornua bima fronte.i.qui ſit duoꝝ annoꝝ.queritur tum Gemine nares obſtruunt̾ huic vitulo z ſpūs oris.id eſt anhelitus obſtruit̾ huic vitulo reluctāti.multa.i.multū Et viſcera tōſa.i.ꝑcuſſa fracta ꝑ integrā pellē ſoluunt̾ huic vitulo perempto plagis.i.verberib9 Ruſtici linquūt vitulū poſitum ſic incluſa.id eſt clauſura z ſubijciunt coſtis ramea fragmenta.id eſt fruſtra de ramis.z thymum.et caſias recentes.id eſt recenter carptas Hoc gerit̾.i.fit.zephyris ꝑmū impellētibus vndas.i.qn̄ zephyrus flare incipit ſcz initio veris anteq3 prata rubeāt nouis colorib9.z anteq3 garrula hyrundo ſuſpendat nidum in tignis.i.trabib9 vel edificijs Humor tepefactus in teneris oſſibus ſcz vituli.eſtuat.i.feruet interea z animalia viſenda miris modis.trunca pedū.i.ſine pedibus.ꝑmo.z mox.i.deinde ſtridentia pennis id eſt pennata miſcent̾ ſcz carnib9 putridis z carpunt tenuē aera.i.volant magis ac magis.id eſt paulatim.donec erupere.i.euolauerunt cum impetu vt imber effuſus nubib9 eſtiuis.i.in eſtate aut vt ſagitte erumpunt.neruo pulſante.i.impellente eas ſiquādo leues parthi.i.fugaces.ineunt ꝑma prelia

¶ Deficere quādo iungit̾ acc̄o ſ̄cat derelinquere vt hoc loco

¶ Canopum eſt ciuitas egypti z pro egypto ponit̾

¶ Pella eſt ciuitas macedonie vbi natus fuit rex alexander q̄ poſtea ſubiugauit egyptū z aſiā Inde pelleus vocat̾ alexāder Iuuenalis Vn9 pelleo iuueni non ſufficit orbis. ¶ Perſis idis.i.regio perſaꝝ.

¶ Nilus eſt fluuius egypti qui ſingulis annis terrā inundat.z limo ſuo fecundat.poſt aque deceſſum mox ſemināt egyptij. Ideo dr̄ eos poeta fortunatos quia non egent arare vel fodere Idem fluuius habet ſeptem hoſtia quibus influit in mare rubrum.

Deficere
Canopum
Pella
Pelleus:
Perſis
Nilus

Quis deus hanc muſe quis nobis extudit artē
Unde noua ingreſſus hoīm experientia cepit:
Paſtor ariſteus fugiens peneia tempe.
Amiſſis (vt fama) apibus morboq3 fameq3
Triſtis ad extremi ſacrum caput aſtitit amnis
Multa querens.atq3 hac affatus voce parentem
Mater cyrene mater que gurgitis huius

Ima tenes quid me preclara ſtirpe deorum
(Si mō quē perhibes pater eſt thymbreus apollo).
Inuiſum fatis genuiſti: aut quo tibi noſtri
Pulſus amor: quid me celum ſperare iubebas
En etiam hunc ipſum vite mortalis honorem
Quem mihi vix frugū et pecudū coſtodia ſollers
Omnia tentāti extuderat. te matre relinquo
Quin age et ipſa manu felices erue ſiluas
Fer ſtabulis inimicū ignem atqꝫ interfice meſſes
Vre ſata. et validam in vites molire bipennem
Tanta meę ſi te ceperunt tedia laudis

¶ Incipit narrare fabulā de ariſteo qui hanc artē dr inueniſſe Et durat hec fabula vſqꝫ ad finē libri ¶ Con' O muſe q̄s deus extudit .i. laboroſe inuenit nobis hanc artē. ſcꝫ reparandarū apum. ꝛ vnde noua experientia hoim cepit ingreſſus .i. exordia Paſtor ariſteus ſic dict⁹. fugiēs tempe illa loca. peneia. id eſt iuxta fluuiū peneū poſita. apib9 amiſſis morbo fameqꝫ vt fama eſt .i. ſicut fert. aſtitit triſtis ad ſacrū caput ānis ſcꝫ penei. q̄rēs lamētans multa atqꝫ af fatus eſt parentē .i. mrēm ſuā hac voce' O mater mea cyrene. ſic dcā q̄ tenes id eſt habitās. ima hui⁹ gurgitis. quid genuiſti de p̄clara ſtirpe deorū me in uiſum fatis: id eſt in foelicem. ſimodo .i. ſi tamē thymbreus apollo ē pater me us quē p̄hibes .i. affirmas eſſe prēm Aut quo amor nrī eſt pulſus tibi .i. a te. Quid iubebas me ſperare celū .i. q̄ in celo futur⁹ eēm En relinquo etiam te matre. id eſt cum tu ſis mihi mater. hunc ipm honorē vite mortalis. id eſt ar tem ruſticā. quē ſollers cuſtodia frugū ꝛ pecudum vix extuderat .i. inuenerat mihi tentanti omnia Quid. id eſt immo. age tu ipſa ꝛ erue manu ſiluas me as. foelices .i. fertiles. fer .i. infer. ſtabulis meis ignem inimicū. id eſt noxium atqꝫ interfice. id eſt deſtrue meſſes. id eſt ſegetes. vre ſata. id eſt ſemina. ꝛ mo lire .i. iacta. validam bipēnē. id eſt ſecurim in vites. ſcꝫ meas. ſi tāta tedia mee laudis ceperunt te .i. ſi doles de laude mea

Extundo. ¶ Extundo .i. tondendo vel laborando acq̄ro Extudi eſt p̄teritū p̄fcm̄ quod corripit u. ſicut contondo contudi Ouidius Contudit ingenium patientia longa laborū

Ariſteus ¶ Ariſteus filius apollinis ꝛ cyrenes filie penei. Rex arcadie q̄ mellis ꝛ lactis vſum primus ibidem inuenit

Peneus tempe ¶ Peneus eſt fluui⁹ theſſalie apud quē eſt locus amenisſimus q̄ tempe dici tur. de quo ſuperius

Thymbreus. ¶ Thymbreus. dr apollo a copia thymbre herbe q̄ na ta eſt apud templum eius in phrygia.

At mater ſonitum thalamo ſub fluminis alti
Senſit. eam circū mileſia vellera nymphę
Carpebant hyali ſaturo fucata colore

Drymoq; xantoq; ligeaq; philodoceq;
Ceſariem effuſę nitidam per candida colla.
Neſeeq; ſpioq; thaliaq; cymodoceq;.
Cydippe et flaua lycorias. altera virgo.
Altera cum primum lucinę experta labores
Clioq; et boree ſoror oceanitides ambę
Ambe auro. pictis incincte pellibus ambe.
Atq; ephyre atq; opis atq; aſia deiopeia
Et tandem poſitis velox arethuſa ſagittis
Inter quas curam clymene narrabat inanem
Vulcani. martiſq; dolos et dulcia furta
Atq; chao denſos diuum numerabat amores
Carmine quo capte dum fuſis mollia penſa
Deuoluunt: iterum maternas impulit aures
Luctus ariſtei. vitreiſq; ſedilibus omnes
Obſtupuere. ſed ante alias arethuſa sorores
Proſpiciens ſumma flauum caput extulit vndas
Et procul o gemitu non fruſtra exterrita tanto
Cyrene ſoror ipſe tibi tua maxima cura
Triſtis ariſteus penei genitoris ad vndam
Stat lachrimans et te crudelem nomine dicit

¶ Enũerat multas nymphas q̃ fuerũt apd̃ cyrenẽ ariſtei mrẽm ¶ Con. At mr̃ ſcz cyrene ſenſit. i. audiuit ſonitũ ariſtei ſub thalamo alti flumis. ſcz penei Nymphe carpebãt. i. nebãt circũ eã mileſia vellera. i. talẽ lanã. fucata. i. tincta ſaturo i. pleno colore hiali. i. vitri Drymo xãtoq; ꝛc̃. iſta ſũt noĩa nympharuꝫ Altera erat expta iã ꝑmos labores lucie. i. iã fuerat enixa filium ꝛc̃ Inter q̃s nymphas. clymene. illa nympha narrabat ianẽ curã. i. fruſtratũ amorẽ vulcani. ꝛ dolos ꝛ dulcia furta. i. adulteria mr̃is Atq; nũerabat dẽſos. i. crebros amores diuũ. i. deoꝝ Quo carmĩe nymphe capte. i. delectate. dũ deuoluũt ĩ fuſis mollia pẽſa. i. lanas. luct⁹ ariſtei iterꝝ ĩpulit matnas aures. i. audit⁹ ẽ a matre Et oẽs nymphe obſtupuẽ ĩ vitreis ſedilib⁹ Sꝫ arethuſa ꝓſpiciẽs añ alias sorores extulit flauũ caput ex ſumma vnda Et nõ fruſtra exterrita tãto gemitu ariſtei ait ꝓcul. o cyrene ſoror ipe ariſte⁹ tua maxĩa cura. i. ꝓ q̃ maximã curam geris ſtat triſtis lachrymans ad vndam penei genitoris tui ꝛ dicit te nomine crudelem ¶ Nymphe vocant̃ a poetis aquaꝝ dee quales ſunt que hic ponuntur drymo xanto ligea. ꝛ relique Item quelibet puelle ¶ Halos gre

Nymphe.
Halos

ce ft vitꝝ. Jn̄ latini faciūt hyalꝰ ¶ Ceſaries ē capillꝰ ſꝫ ꝓprie viroꝝ q̄ cedit Fu
ſus ē iſtrumētū nēdi ceu ſpīl De vellē mileſio dcm̄ ē an̄ deqꝫ ceteris vocabꝑ

Hinc percuſſa noua mentem formidine mater
Duc age duc ad nos. fas illi limina diuum
Tangere ait. ſimul alta iubet diſcedere late.
Flumina quę iuuenis greſſus inferret. at illum
Curuata in montis faciem circumſtetit vnda
Accepitqꝫ ſinu vaſto. miſitqꝫ ſub amnem.
Jamqꝫ domū mirans genitricis et humida regna.
Speluncīſqꝫ lacus clauſos lucoſqꝫ ſonātes
Jbat. et ingenti motu ſtupefactus aquaꝝ.
Omnia ſub magna labentia flumina terra.
Spectabat diuerſa locis phaſimqꝫ lycumqꝫ.
Et caput vnde altus primum ſe erumpit enipheus.
Vnde pater tyberinus et vnde aniena fluenta
Saxoſumqꝫ ſonans hypanis. myſuſqꝫ caycus
Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus. quo non alius per pinguia culta
Jn mare purpureum violentior influit amnis

¶ Proſeqꝰ fabulā ꝙ ariſteꝰ itroductꝰ ſit in thalamū mris Con. Mater ariſ-
tei ꝑcuſſa mētē noua formidīe ait. age duc ariſteū ad nos. fas ē illi tangē limi
na diuū. i. diuoꝝ Sil cyrene iubet alta flumīa diſcē late. q̄. i. ꝑ quē locū iuue-
nis. ſ. ariſteꝰ iferret greſſus. i. itraret At vnda circūſtitit illū curuata in faciē id
ē formā mōtis ⁊ vnda accipit illū i vaſto. i. āplo ſinu. miſitqꝫ ſub amnē. ſ. pene
uꝫ Ariſteꝰ ibat iā mirās domū genitricis ⁊ hūida regna. ſ. i aq̄s ⁊ mirās lacꝰ
clauſos i ſpelūcis ⁊ mirās lucos. i. ſiluas ſonātes Et ipe ſtupefactꝰ igēti mo-
tu aq̄ꝝ ſpectabat. i. videbat oīa flumīa labētia ſub magna terra. flumīa tn̄ q̄ꝫ
diuerſa locis. ſ. phaſiꝫ. ⁊ lycū illos fluuios. ⁊ ſpectabāt caput. i. ꝑncipiū vn̄ altꝰ
enipheꝰ ille fluuiꝰ erūpit ſe ꝑmū. ⁊ vn̄ pr̄ tyberinꝰ ille fluuiꝰ erūpit ſe. ⁊ vn̄ anie
na fluēta. i. aq̄ anienis fluuij erūpit ſe ⁊ ſpectabat vn̄ hypanis erūpit ſonans
ſaxoſuꝫ. i. ꝑ ſaxa ⁊ myſus caycꝰ ille fluuiꝰ Et vn̄ ſe erūpit eridanꝰ auratꝰ gemi
na cornua taurino vultu. i. q̄ hꝫ duos riuos tāq̄ꝫ duo cornua tauri q̄. ſ. erida-
no nō alijs ānis īfluit violētior ī mare purpureū. i. nigꝝ ꝑ pīguia culta. i. arua

Phaſ Lycꝰ Enypheꝰ Tyberinus Anio Hypanis

Phaſ ē fluuiꝰ colchoꝝ Jn̄ fit phaſianꝰ. q̄dā ſpēs auis. Lycꝰ ē fluuiꝰ aſie Eny
pheꝰ fluuiꝰ theſſalie Tyberinꝰ ē fluuiꝰ romanꝰ q̄ ⁊ tybris ⁊ tyberꝭ. vocat A-
nio ġtō anienis ē fluuiꝰ tuſcie Hypanis fluuiꝰ ē ſcytaꝝ Caycꝰ fluuiꝰ myſie.

Poſtq̄ꝫ eſt in thalami pendentia punice tecta

Peruentum. et nati fletus cognouit inanes
Cyrene. manibus liquidos dant ordine fontes
Germanę. tonſiſq; ferunt mantilia villis
Pars epulis onerant menſas. et plena reponunt
Pocula. panchęis adoleſcunt ignibus arę.
Et mater cape meonij carcheſia bacchi
Oceano libemus ait ſimul ipſa precatur
Oceanumq; patrem rerum nymphaſq; ſorores
Centū que ſiluas. centū que flumina ſeruant
Ter liquido ardentem perfudit nectare veſtā
Ter flamma ad ſummū tecti ſubiecta reluxit
Omne quo firmans animū ſic incipit ipſa.
Eſt in carpathio neptuni gurgite vates
Ceruleus proteus: magnū qui piſcibus ęquor
Et iuncto bipedū curru metitur equorum
Hic nunc emathie portus patriamq; reuiſit
Pallenen. hunc et nymphe ueneramur. et ipſe
Grandeuus nereus. nouit namq; omnia vates
Quę ſint quę fuerint. q̄ mox ventura trahantur.
Quippe ita neptuno uiſum eſt. immania cuius
Armenta et turpes paſcit ſub gurgite phocas

¶ Cōſtructio Poſtq̄ ꝑuentū eſt in tecta thalami pēdentia pumice. ⁊ cyrene ꝯgnouit inanes flet⁹ nati ſui Germane. i. alie nymphe dāt manib⁹ liq̄dos fō tes. i. aquā fontanā ordine. i. ſcḋm ordinē. ⁊ ferūt mātilia tōſis villis Pars. i. aliq̄ nymphaꝝ onerāt mēſas epulis ⁊ reponūt plena pocula. Are adoleſcūt. i. ardēt pāchęis ignib⁹. i. arabicis odorib⁹ vel thure Et mater ſcꝫ ariſtei ait. cape carcheſia. i. pocula meonij bacchi. i. illi⁹ vini. libem⁹. i. ſacrificem⁹ oceano Sil' ipſa cyrene precat' oceanū prēm reꝝ. i. a q̄ oīa gignunt' ſcḋm thaletē ph'ūm ⁊ p̄catur nymphas ſorores ſuas. centū ſcꝫ nymphas q̄ ſeruāt flumia. i. morant' in flumib⁹ Cyrene ꝑfudit ter ardentē veſtā. i. ignē liq̄do nectare. i. vino. ⁊ flāma ſubiecta reluxit ter ad ſummū tecti Quo omine ſcꝫ flāmę ipſa firmās aīm. i. cōſolās filiū. icipit ſic loq̄ Vates ē in carpathio gurgite neptuni. i. in mari carpathio. ſcꝫ cerule⁹ ꝓteus. ſic dict⁹ q̄ metit' piſcib⁹ magnū eq̄r. i. piſcib⁹ inſidēs vehit' trās eq̄r ⁊ metit' magnū eq̄r iūcto curru equoꝝ bipedū ſcꝫ marinoꝝ q̄ duos tm̄ pedes hn̄t Hic proteus reuiſit nūc portus emathie. i. theſſalie ⁊ palle-

Meonia Man-
tile Carcaſium
Uebra
Carpathas
Proteus
Pallene
Nereus

nen illā ciuitatē priam ſuā.i.vbi natꝰ eſt Et nos nymphe veneremur hūc ꝑ-
tea. ⁊ ipe grādeuꝰ nereꝰ ſcʒ venerer hūc Nāqʒ iſte vates nouit oīa q̄ ſint q̄ fu
erint q̄ trahant mox futura Quippe.i.certe.ita viſuʒ ē.i.placuit neptuno. cꝰ
imania armēta ⁊ turpes focas vitulos marinos ipe paſcit ſub gurgite.i.ī ma
ri ¶ Meonia ē regio in aſia minori q̄ alio noīe lydia dr Jn̄ meoniꝰ a ū Mā-
tile ē lintheū q̄ manꝰ tergunt apō meſam ¶ Carcheſiū ē genꝰ poculi longū ⁊
in medio ꝯp̄ſſuʒ longa āſa.teuto.cen kāne ¶ Ueſta ponit ꝑ igne vt etiā O-
uid.docet in faſtis ¶ Carpathas ē q̄dā iſula oppoſita alexādrie. A q̄ mare
carpathiū dr ¶ Proteꝰ fuit rex in inſula carpatho ⁊ fingit marinꝰ deꝰ ⁊ vates
q̄ ſe ꝯtit in varias figuras vt paulo poſt ſcribit poeta. ¶ Palene eſt vrbs ma
cedonie ¶ Nereus deus marinus filiꝰ oceani Unde nereides filię nerei

Hic tibi nate prius vinclis capiendus. vt oēm
Expediat morbi cauſam. euentuſqʒ ſecundet
Nam ſine vi non vlla dabit precepta. neqʒ illum
Orando flectes vim durā et vincula capto
Tende. doli demū circū hęc frangentur inanes
Jpſa ego te medios cum ſol accenderit ęſtus
Cum ſitiunt herbę. et pecori iam gratior vmbra eſt.
Jn ſecreta ſenis ducam. quo feſſus ab vndis
Se recepit. facile vt ſomno aggrediare iacentem
Uerum vbi correptum manibus vincliſqʒ tenebis
Tum varie eludent ſpecies atqʒ ora ferarꝫ
Fiet eñ ſubito ſus horridus. atraqʒ tigris
Squamoſuſqʒ draco. et fulua ceruice leena
Aut acrem flāme ſonitum dabit. atqʒ ita vinclis
Excidet. aut in aquas tenuis dilapſus abibit
Sed quanto ille magis formas ſe vertet in omnes.
Tanto nate magis contende tenacia vincla
Donec talis erit mutato corpe. qualem .
Videris incepto tegeret cū lumina ſomno
Hec ait. et liquidum ambroſie diffudit odorem
Quo totū nati corpus perduxit. at illi
Dulcis compoſitis ſpirauit crinibus aura
Atqʒ habilis membris venit vigor. eſt ſpecus ingēs

Exeſi latere in montis quo plurima vento
Cogitur. inqꝫ ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos.
Deprehenſis olim ſtatio tutiſſima nautis
Intus ſe vaſti proteus tegit obiice ſaxi.
Hic iuuenem in latebris auerſum a lumie nympha
Collocat. ipſa procul nebulis obſcura reſiſtit

¶ Hoc loco cyrene filiũ docet de ꝓteo q̃lis ſit ⁊ q̃liter eũ capiat. Con. O nate hic ꝓtheꝰ ẽ capiẽdus tibi. i. a te. vinclis ꝑus vt expediat. i. dicat. oẽm cauſã morbi ⁊ ſecũdet. i. meliora faciat euẽtus. i. ea q̃ euenerũt Nã ꝓteꝰ nõ dabit vlla ꝑcepta ſine vi. i. niſi coactꝰ ſit. necꝫ flectes illũ orãdo Tẽde illi capto duram viꝫ ⁊ vincula ĩanes doli eiꝰ frãgenꝭ demũ circũ hec ſcꝫ vĩcula Ego ipa ducaꝫ te in ſecreta loca ſenis. ſcꝫ ꝓtei cũ ſol accẽderit medios eſtus. i. in meridie cum herbe ſitiũt. i. calẽt. ⁊ cũ vmbra ẽ iã gratior pecori Quo. i. ad q̃ ſecreta recepit ſe. i. redit. ab vndis feſſus. vt aggrediare. i. inuadas eũ iacentẽ ſomno Veruꝫ . i. ſꝫ vbi. i. qñ tenebis eũ correptũ manibꝫ vĩculiſcꝫ varie ſpẽs. i. forme. atcꝫ ora . i. ſĩlitudĩes ferarũ Proteꝰ em̃ fiet ſubito horridꝰ ſus ⁊ atra . i. ſeua tigris ſq̃moſuſcꝫ draco ⁊ leena fulua ceruice Aut ip̃e dabit acrẽ ſonitũ flãme Atcꝫ ipſe trãſformatus ita excidet vinclis. aut dilapſus abibit in tenues aq̃s Sed o nate quãto magis illeꝰ ꝟtet ſe in oẽs formas. ꝯtende. i. ſtringe tenacia vincula tãto magis donec ip̃e erit talis corꝑe mutato q̃lẽ videris ip̃m cũ tegeret lumina ſomno ĩcepto. Cyrene ait hec ⁊ diffudit liq̃dũ odorẽ ãbroſie illiꝰ herbe q̃ odore ꝑduxit. i. ꝑfudit totũ corpꝰ nati At dulcis aura. i. odor ſpirauit. i. aduenit illi ariſteo. crinibꝫ ꝯpoſitis. i. ornatis. atcꝫ habilis vigor venit mẽbris eius Ingens ſpecꝰ eſt in laterẽ mõtis exeſi. i. cauati quo. i. ad qd̃ ſpecꝰ pluria vnda cogiꝭ vento. i. ꝑ ventũ ⁊ vnda ſcindit ſeſe in ſinꝰ reductos. i. in curua latera tutiſſima ſtatio. i. ſtandi locus nautis deꝑhenſis. i. captis tẽpeſtate Proteus tegit ſe intus obiice. i. oppoſitione vaſti ſaxi. Nympha cyrene collocat hic iuuenẽ ariſteum in latebris. id eſt occultis locis. auerſum a lumie. Ipſa nympha reſiſtit procul obſcura tenebris.

¶ Ambroſia eſt quedam herba dulciſſima ⁊ cibꝫ deorũ vt poete volunt Ponitur ⁊ adiectiue pro dulcis vel diuinus vt Ambroſiecꝫ come diuinũ ꝟtice odorem Spirauere. ¶ Proteus ſignificat veritatẽ que in obſcuro latet ac multis modis adulteraꝭ vnde dr̃ in multas formas traſmutari Tãdem vero veritas deprehenditur Ambroſia. Proteus

Iam rapidus torrens ſitientes ſyrius indos
Ardebat caelo. et medium ſol igneus orbem
Hauſerat. arebant herbe. et caua flumina ſiccis
Faucibus ad limuꝫ radiĳ tepefacta coquebant
Cum proteus conſueta petens e fluctibus antra
Ibat. eum vaſti circum gens humida ponti

Exultans rorem late diſpergit amarum
Sternunt ſe ſomno diuerſo in littore phoce.
Ipſe(velut ſtabuli cuſtos in montibus olim
Veſper vbi e paſtu vitulos ad tecta reducit
Auditiq; lupos acuunt balatibus agni)
Conſedit ſcopulo medius numerumq; recenſet
Cuius ariſteo quoniã eſt oblata facultas
Vix defeſſa ſenem paſſus componẽ membra
Cum clamore ruit magno.maniciſq; iacentem
Occupat ille ſue contra non immemor artis
Omnia traſformat ſeſe in miracula rerum
Ignemq; horribilemq; feram fluuiũq; liquentem
Verum vbi nulla fugam reperit fallacia.victus
In ſeſe redit atq; hoĩs tandem ore locutus
Nam quis te iuuenum confidentiſſime noſtras
Juſſit adire domus:quid ve hic petis inquit.et ille
Scis proteu ſcis ipſe neq; eſt te fallere cuiquã
Sed tu deſine velle.deum precepta ſecuti
Venimus huc lapſis queſitum oracula rebus.

¶ Poeta pergẽs in fabula.oſtẽdit quõ protea ligauit ariſteus ¶ Cõſtructio Rapidus ſyrius.illa ſtella torrẽs.i.exurẽs.indos ſitientes ardebat in coelo ⁊ igneus ſol hauſerat.i.trãſierat.mediũ orbẽ.i.ſuã ſpherã Herbe arebãt.⁊ radij ſolis coq̃bant.i.ſiccabãt caua flumina vſq; ad limũ ſiccis faucib⁊.i.alueis Cũ ꝓteus ibat petẽs ꝯſueta antra e fluctib⁊ Humida gens vaſti ponti.i.turba marinoꝝ aialiũ.exultãs.i.exiliens diſpergit late amaꝝ rorẽ.i.aquã marinã Phoce.i.vituli marini.ſternũt ſe ſomno.i.ad ſomnũ capiendũ in diuerſo.id eſt alio littore Ipe ꝓteus ꝯſedit in ſcopulo.i.ſaxo medi⁹ ⁊ recenſet nũerũ ſc; pecoꝝ.velut cuſtos ſtabuli.i.paſtor recẽſet nũeꝝ in montib⁊.vbi.qñ veſꝑ reducit vitulos e paſtu ad tecta.⁊ agni auditi acuũt.i.ſeuire faciũt lupos ſuis balatibus Cuius protei facultas quoniã eſt oblata ariſteo.vix paſſus ſenẽ ꝯponẽ defeſſa mẽbra.ruit.i.irruit ſuꝑ eũ cũ magno clamore ⁊ occupat manicis.i.ligat iacentẽ Ille ꝓtheus nõ immẽor ſue artis trãſformat ſeſe in omnia miracula reꝝ.i.in res miras.ſc; trãſformat ſe in ignem ⁊ in horribilẽ ferã et in fluuiũ liquentẽ Verũ.id eſt ſed.vbi nulla fallacia repperit fugã.id ẽ poſtq̃ ꝑ nullã fallaciã p̃t effugẽ.⁊ ipe ꝓte⁹ redit in ſeſe.i.ĩ ſuã figurã.atq; locut⁹ eſt tandem ore homĩs ⁊ inquit O ꝯfidentiſſiẽ.id eſt audaciſſime iuuenũ.quis

nam iuſſit te adire nrās domos.q̄d ve petis hinc.i.ex hoc loco At ille ariſte-
us ait O proteu tuipſe ſcis.ſcꝫ cām aduērꝰ mei.nec eſt.i.ꝯtingit cuiq̄ꝫ fallē te
Sꝫ tu deſine velle ſcire cām.nos ſecuti ꝑcepta deū venimꝰ huc q̄ſitū oracula
i.diuia rn̄ſa.lapſis rebꝫ.i.calamitatibꝫ nr̄is.¶ Syrius ē ſtella canicularis.eſt Syrius.
eī̄ in ore canis ſideris¶ Manica eſt vinculū quo manus ligant̄ Etiā eſt te Manica
gmen manus ſiue laneum ſiue ferreum

Tantum effatus:ad hec vates vi deniqꝫ multa
Ardentes oculos intorſit lumine glauco
Et grauiter frendens ſic fatis ora reſoluit
Non te nullius exercent numinis ire
Magna luis ꝯmiſſa tibi has miſerabilis orpheus
Haud quaq̄ꝫ ob meritū penas(ni fata reſiſtant)
Suſcitat.et rapta grauiter ꝓ coniuge ſeuit
Illa q̄dem dum te fugeret ꝑ flumina preceps
Immanem ante pedes hydrum moritura puella
Seruantē ripas alta non vidit in herba,
At chorus equalis dryadum clamore ſup̄mos
Implerunt montes.flerunt rhodopeie arces
Altaqꝫ panchea et rheſi mauortia tellus
Atqꝫ gete.atqꝫ hebrus.atqꝫ attias orythia

¶ Proteus narrat ariſteo ꝙ iſtā calamitatē ei ſuſcitauerit orpheꝰ ꝓpter vxo-
ris ſue mortē cuiꝰ cauſa fuerat ariſteus Cō.Ariſteus effatꝰ eſt tm̄ quantū ꝑ
dictū eſt.vates.i.ꝓteus.rn̄dit ad hec deniq̄ꝫ.i.tandē.multa vi.i.coactꝰ.ꝛ itor
ſit.i.ꝯtit oculos ſuos.ardētes glauco lumie.ꝛ frēdens.i.ſtridēs grauiter re-
ſoluit.i.aperuit.ora fatis.i.ad vaticinia.ſic Ire nō nulliꝰ numis.i.alicuiꝰ dei.
exercēt.i.affligūt te Luis.i.ſoluis.magna ꝯmiſſa.i.pctā Miſerabilis orpheꝰ
ſuſcitat tibi has penas.haud quaq̄ꝫ.i.nequaq̄ꝫ ob meritū ſcꝫ tuū Niſata reſiſ
tāt ei.i.maiores tibi penas īferret ſi ꝑmitteret̄ a fatis Et orpheꝰ ſeuit grauit̄
ꝓ cōiuge rapta.ſcꝫ ꝯiunx orphei dū fugeret te ꝑceps.i.feſtinās.ꝑ flumia.ꝑa
puella moritura nō vidit an̄ pedes ſuos īmanē hydꝝ.i.ſerpentē.ſeruantē ri-
pas.i.morantē in ripis At chorꝰ dryadū illaꝝ nymphaꝝ.eq̄lis ei.īplerūt ſup̄
mos.i.ſūmos mōtes clamoē Rhodopeie arces.i ſūmitates rhodopes mōtꝭ
flerūt.i.fleuerūt ꝛ alta pāchea illa loca fleuerūt ꝛ mauortia.i.bellica tellꝰ rheſi illiꝰ
regis Atq̄ꝫ gete.illi hoīes.fleuerūt.atq̄ꝫ hebrꝰ.ille fluuiꝰ fleuit.atq̄ꝫ attias.i.
attica.orithia.illa nympha.fleuit ¶ Orpheꝰ fuit antiq̄ſſimꝰ vates ꝛ poeta ī Orpheus.
thracia.q̄ habuit vxorē noīe eurydicen.quā cū amaret ariſteus ꝛ foris inuē-
tā violare vellet.illa fugiēs morſu ſerpētis occubuit ¶ Rhodope ꝛ pāchea ſt̄ rhodope pāchea
mōtes in thracia.Rheſꝰ fuit rex thracie occiſꝰ ī belo troiano.Hebrꝰ ē fluuiꝰ Rheſius Hebrꝰ
thracie.Orythia filia fuit erichtonij regꝭ athenienſ̄ q̄ꝫ boreas rapuit ī thraciā Orythia

Ipſe caua ſolans egrū teſtudine amorem
Te dulcis coniunx te ſolo in littore ſecum
Te veniente die te decedente canebat
Tenarias etiam fauces alta hoſtia ditis.
Et caligantem nigra formidine lucum
Ingreſſus.maneſqꝫ adijt regemqꝫ tremendum
Neſciaqꝫ humanis precibus manſueſcere corda
At cantu commotę herebi de ſedibus imis
Vmbrę ibant tenues.ſimulacraqꝫ luce carentum
Quam multa in ſiluis auium ſe milia condunt
Veſper vbi aut hybernus agit de mōtibus imber
Matres atqꝫ viri.defunctaqꝫ corpa vita
Magnanimum heroum.pueri innuptęqꝫ puellę
Impoſitiqꝫ rogis iuuenes ante ora parentum
Quos circum limus niger et deformis harundo
Cocyti.tardaqꝫ palus inamabilis vnda
Alliget et nouies ſtyx interfuſa coercet
Quin ipſe ſtupuere domus atqꝫ intima lethi
Tartara.ceruleoſqꝫ implexe crinibus angues
Eumenides.tenuitqꝫ inhians tria cerberus ora
Atqꝫ ixionei vento rota conſtitit orbis

¶Dicit ꝙ orpheus inferos adijt ꝓ vxore recipiēda Con. Ipſe orpheus ſolans amorē ſuū egꝝ.i.triſtē.caua teſtudine.i.cythera.o dulcis ꝯiunx.ipſe canebat te.i.de te.in ſolo littore.i.ſolitario loco.die veniēte ⁊ die decedēte Orpheus ingreſſus etiā tenarias fauces.i.ſpecū mōtis tenari.alta oſtia ditis.i.vbi ē deſcēſus ad inferos.⁊ īgreſſus lucū calligantē.i.tēnbroſum:nigra formidie.adijt manes regēqꝫ tremendū.ſcꝫ plutone.⁊ adijt corda neſcia māſueſcē humanis p̄cibꝫ At tenues vmbre.i.aīe.commote cantu.ſcꝫ orphei.ibant de imis ſedibꝫ.i.ꝓfundis locis.herebi.i.īferni⁊ ſimulacra carentū luce.i.defunctoꝝ ibant ⁊c̄.Quā multa milia auiū cōdunt ſe in ſiluis vbi.i.qn̄.veſper aut hybernꝰ imber agit.i.fugat eas de mōtibꝫ Matres atqꝫ viri.ſcꝫ ibāt.⁊ corpa magnanimū.i.magnanimoꝝ.heroū.i.principū.defuncta vita.i.mortua. Et pueri ⁊ inupte puelle.⁊ iuuenes īpoſiti rogis.i.in rogū.anͣ ora.i.ꝯſpcū parentū ſuoꝝ Quos ſcꝫ.iuuenes ⁊ alias vmbras.niger limꝰ ⁊ deformis arūdo cocyti.illiꝰ fluuij.alligat circū.⁊ palus inamabil.i.nō amabil.alligat eos tarda

vnda ⁊ ſtyx interfuſa nouies coercet.i.claudit eos Quin.i.etiã ipe dom⁹ atq̃ intima.i.ꝓfundiſſima tartara lethi.i.mortꝭ.ſtupuere.ſcꝫ ꝓpter cantũ orphei ⁊ eumenides.i.furie.iplexe.i.iplicite crinibꝫ ceruleos angues ſcꝫ ſtupuere Et cerber⁹ inhiãs ad cantũ audiendũ.tenuit tria ora.i.nõ latrauit atq̃ rota ixionei orbis.i.ad quã ꝟſatur ixion cũ vento ꝯſtitit.i.etiã ſtetit

¶ Tenarus eſt mons laconie hñs ꝓfundũ ſpecũ in quo murmura audiũꝉ ideoq̃ ſingiꝉ eſſe ianua inferni Jñ tenarius a um — Tenarus

¶ Herebus eſt ps inferni vbi meliores ſunt aie.hoc eſt purgatoriũ Sꝫ ponitur ꝓ inferno Tortellius ſcribit ſine h — Herebus

¶ Eumenides dñr infernales furie.quaſi in bono deficientes — Eumenidus

¶ Cerberus dr a poetis canis triceps apud inferos. — Cerberus

Jamq̃ꝫ pedem referens caſus euaſerat omnes
Redditaq̃ꝫ eurydice ſupas veniebat ad auras
Pone ſequens.nãq̃ꝫ hanc dederat ꝓſerpina legem
Cum ſubita incantum dementia coepit amantem
Jgnoſcẽda quidem ſcirent ſi ignoſcere manes
Reſtitit eurydicenq̃ꝫ ſuam iam luce ſub ipſa
Jmmemor heu victuſq̃ꝫ animi reſpexit.ibi oĩs
Effuſus labor atq̃ꝫ immitis rupta tyranni
Foedera.terq̃ꝫ fragor ſtagnis auditur auernis
Jlla quis et me inquit miſerã et te ꝑdidit orpheu
Quis tantus furor.an iteꝝ crudelia retro
Fata vocãt.conditq̃ꝫ natantia lumina ſumnus
Jamq̃ꝫ vale.feror ingenti circundata nocte
Jnualidaſq̃ꝫ tibi tendens heu nõ tua palmas
Dixit.et ex oculis ſubito ceu fumus in auras
Commixtus tenues fugit diuerſa.neq̃ꝫ illum
Prenſantẽ nequicq̃ umbras et multa volentẽ
Dicere ꝑterea vidit:nec portitor orci
Amplius obiectã paſſus tranſire paludem

¶ Quod orpheus vxorem recuperatam iterum amiſit dum eam reſpexit

¶ Conſtrue Orpheus referẽs iã pedẽ euaſerat oẽs caſus.i.calamitates ⁊ eurydice reddita orpheo veniebat ad ſuperas auras.i.i hũc mũdũ ſeqñs pone.i.retro.nãq̃ ꝓſerpina illa regina inferoꝝ dederat eis hãc legẽ ſcꝫ vt ſeqreꝉ ipſa Cũ ſubita dementia cepit incautũ.i.non cautũ amantẽ.i.Orphea Dementia eſſet q̃ deẽ ignoſcenda ſi manes ſcirent ignoſcere Orphe⁹ reſiſtit ⁊ heu im-

memor ꝛ victus animi.i.aĩo.reſpexit euridicen ſuã iã ſub ipſa luce.i.cũ ꝓpinquaret nr̃e terre Omis labor eiꝰ eſt effuſus.i.ꝑditus ibi atq; federa immitis tyrãni.i.plutonis.ſunt rupta ꝛ fragor audit̃ ter in auernis ſtagnis Illa eurydice inq̃t.o orpheu q̃s ꝑdidit ꝛ me miſerã ꝛ te Quis eſt tãtus furor.en crudelia fata iteꝝ vocãt me retro.i.retrorſum.ꝛ ſomnus cõdit.i.claudit lumina natãtia.i.oculos languidos Vale iã.ego feror circũdata ingenti nocte.i.magnis tñbris.ꝛ tendẽs.i.porrigẽs inualidas palmas tibi.heu q̃ nõ ſum tua ſcʒ vxor Eurydice dixit iſta ꝛ fugit ſubito ex oculis orphei diuerſa.i.ſepata.ceu.i.ſicut.ꝯmixtus fumus fugit in tenues auras.neq; vidit p̃terea.i.poſtea.illuʒ prenſantẽ.i.apphendentẽ vmbras.i.tñbras.nequicq̃.i.fruſtra.ꝛ volentẽ dicere multa Nec potitor orci.i.charon paſſus eſt eũ tranſire ãplius paludẽ obiectã.i.interpoſitã. ¶ Pone ẽt poſt vel retro ꝛ qñq; eſt ꝑpõ.qñq; aduerbiũ vt hic ꝛ in eneide ſepe. ¶ Portitor eſt q̃ nauigio tranſfert hoĩes aquã. Iñ portorium eſt quod pro mercede datur potitori.

Pone
Portitor

Quid faceret.quo ſe rapta bis coniuge ferret
Quo fletu manes.quo numina voce moueret
Illa quidem ſtygia nabat iam frigida cymba
Septẽ illam totos ꝑhibent ex ordine menſes
Rupe ſub aeria deſerti ad ſtrymonis vndam
Fleuiſſe.et gelidis hec euoluiſſe ſub antris
Mulcentẽ tigres et agentẽ carmine quercus
Qualis populea moerẽs philomela ſub vmbra
Amiſſos queritur foetus.quos durus arator
Obſeruans.nido implumes detraxit.at illa
Flet noctem.ramoq; ſedens miſerabile carmen
Integrat et meſtis late loca queſtubus implet
Nulla venus.nulliq; aĩm flexere hymenei
Solus hyperboreas glacies tanaimq; niualem
Aruaq; ryphe͏̨is nunq̃ viduata pruinis
Luſtrabat.raptam eurydicen atq; irrita ditis
Dona querẽs.ſpretę ciconum quo munere matres
Inter ſacra deum nocturniq; orgia bacchi
Diſcerptum latos iuuenem ſparſere ꝑ agros
Tum quoq; marmorea caput a ceruice reuulſum
Gurgite quum medio portans eagrius hebreus

Voluerit:eurydicen vox ipſa et frigida lingua.
Ah miſeram eurydicen anima fugiente vocabat
Eurydicen toto referebant flumine ripę
Hęc proteus. et ſe iactu dedit equor in altum
Quaqʒ dedit ſpumantem undam ſub vertice torſit

¶ De lamētis orphei ⁊ nece tractaꝛ ¶ Con. Quis orpheꝰ facēt q̊ ferret ſe .i.
q̄ iret ꝯiuge bis rapta Quo fletu mouēt manes .i. inferos. q̄ voce mouēt nu-
mia .i. ſupos Jlla ſiqͦdē. ſcʒ euridice iā frigida .i. mortua nabat in ſtygia cym
ba Perhibēt .i. aſſerūt. illū ſcʒ orphea fleuiſſe ſeptē totos mēſes ex ordie .i. per
ordinē ꝯtinue ſub aeria rupe .i. alto mōte ad vndā deſerti ſtrimois. illiꝰ flu-
uij ⁊ ꝓhibēt illū euoluiſſe .i. ceciniſſe hec p̄ocā ſub gelidis antris. Jllū inquaʒ
mulcētē carmīe .i. domātem tigres. ⁊ agentē .i. mouentē q̄rcꝰ carmie Qualis
eſt phelomela moerēs ſub vmbra populea .i. in illa arbore. q̄riꝛ fętꝰ .i. pullos
amiſſos. q̊s durus arator obſeruās .i. ꝯſiderās. detraxit nido iplumes .i. ad-
huc ſine plumis exiſtētes At illa philomela. flet noctē .i. tota nocte. ⁊ ſedens
in ramo integrat .i. repetit miſerabile carmē ⁊ īplet loca late moeſtis q̄ſtubꝰ
.i. q̄relis Nulla venꝰ .i. libido. flexit aīm. ⁊ nulli hymenei .i. nulle nuptie flexe-
re aīm orphei. Jp̄e luſtrabat .i. circuibat ſolꝰ glacies hyꝑboreas .i. ſcythicas ⁊
tanaim niualē .i. frigidū illū fluuiū. ⁊ luſtrabat arua. nunq̄ꝫ viduata .i. p̄uata
pruinis ripheis .i. horridis. q̄rens .i. ꝯq̄rēs. eurydicē eē raptā. atq̄ꝫ dona ditis
.i. plutonis. eē irrita .i. nō rata Quo munere .i. oꝑe mrēs ciconū .i. femie thra-
cenſes. ſparſere ꝑ latos agros iuuenē diſcerptū a ſe inter ſacra deū .i. deoꝝ ⁊ in
ter orgia .i. feſta. bacchi nocturni .i. cui nocte ſacrificaꝛ Tum q̊ʒ .i. tunc etiā cū
eagrius hebrus. ille fluuiꝰ volueret caput. reſectū a marmorea .i. candida cer
uice ip̄a vox ⁊ frigida .i. mortua lingua vocabat ah miſerā eurydicen. aīa fu-
giente .i. cū fugeret aīa Ripe referebāt eurydicē toto flumīe Proteꝰ dixit hec
⁊ dedit ſe iactu in altū eq̄rꝰ ⁊ qua .i. ꝑ quā viā. dedit ſe. torſit .i. ꝯtit ſpumātē vn
dā ſub ꝟtice. ¶ Cicones ſunt quidā ppl'ſ in thracia. ꝓpe hebꝝ fluuiū Ouid. Cicones
Flumē hn̄t cicones quod potū ſaxea reddit ⁊c. ¶ Orgia pl'i nūero ſunt ſacra Orgia
vel feſta ¶ Hymeneꝰ dr̄ deus nuptiaꝝ Jn plurali vero ſ̄cat nuptias ¶ Oea Hymeneus
grus fuit rex thracie pater orphei Etiam eſt fluuiꝰ in thracia ex quo hebrus Oeagrus
oritur Unde hebrus hic vocaꝛ oeagrius

At non cyrene. namqʒ vltro affata timentem
Nate licet triſtes animo deponere curas
Hęc omnis morbi cauſa. hinc miſerabile nymphe
Cum quibus illa choros lucis agitabat in altis
Exitiū miſere apibus. tu munera ſupplex
Tende petens pacem. et faciles venerare napęas
Namqʒ dabunt veniam votis. iraſqʒ remittent
Sed modus orandi quis ſit prius ordine dicam

Quattuor eximios peſtanti corpore tauros
Qui tibi nunc viridis depaſcunt ſumma licei
Delige. et intacta totidem ceruice iuuencas
Quattuor his aras alta ad delubra dearꝝ
Conſtitue. et ſacrum iugulis demitte cruorem.
Corporaqꝫ ipſa boum frondoſo deſere luco
Poſt vbi noua ſuos aurora oſtenderit ortus
Inferias orphi lethea pauauera mittes
Et nigram mactabis ouem lucumqꝫ reuiſes
Placatam eurydicen vitula venerabere ceſa

¶ Nūc cyrene audita cā morbi dat modū remedij. ¶ Con. At cyrene nō ſupple. territa eſt Nāqꝫ affata eſt vltro. i. etiā timentē. ſcꝫ ariſteū O nate licet depone aīo triſtes curas hęc quā dixit ꝑte⁹ eſt cauſa oīs morbi ſcꝫ apū Nymphe cū qbus illa eurydice agitabat choros in altis lucis. i. ſiluis miſerūt miſerabile exitiū apib⁹ tuis hinc. i. ob hāc cām Tu tende. i. offer. ſupplex munera petēs pacē. ⁊ venerare napęas . i. nymphas faciles. i. q̄ facile exorant Namqꝫ napee dabūt veniā votis. i. p̄cib⁹ tuis ⁊ remittēt. i. minuēt iras ſuas Sꝫ dicā prius ordine qs ſit mod⁹ orādi Delige. i. elige. quattuor eximios. i. egregios tauros p̄ſtanti corpe. q̇ tauri depaſcūt. nūc tibi. i. rodūt carpunt. ſumma. i. ſūmitates. viridis lycei. illi⁹ montis arcadie Et delige totidē iuuencas. i. quattuor iuniores vaccas. ceruice intacta. id eſt indomita. que nondum ſub iugo fuit Conſtitue his ſcꝫ victimis quattuor aras ad alta delubra. i. templa dearum. id eſt nympharum. ⁊ demitte ſacrum cruorem ex iugulis. i. gutturibus boum. ⁊ deſere. id eſt relinque. ipſa corpora boum in frondoſo luco Poſt id eſt deinde. vbi id eſt quando. noua aurora oſtenderit ſuos ortus. i. poſt octo dies mittes orphi id eſt orpheo. inferias. id eſt ſacrificia. lethea papauera id eſt quę obliuionem vel ſommum inducunt Et mactabis nigram ouem ⁊ reuiſes lucum. id eſt reuiſus ibis in lucum ⁊ venerabere eurydicen placatā a te vitula cęſa. id eſt immolata

Napeę ¶ Napeę ſunt nymphę ſiluarum qr nape grece ſignificat ſyluā Seruius ſcribit napeas eaſdem eſſe quę dryades vocantur et ita Virgilius accipit.
Jugulus ¶ Jugulus vel iugulum eſt guttur. Inde Jugulare. ⁊c.
Inferie ¶ Inferie ſunt ſacrificia vel victime quę fiunt inferis vel mortuis
Mactare ¶ Mactare proprie eſt immolare vel occidere victimam ſed accipitur generaliter pro occidere

Haud mora. continuo. matris precepta faceſſit
Ad delubra venit. monſtratas excitat aras
Quattuor eximios preſtanti corpore tauros
Ducit et intacta totidem ceruice iuuencas

Poſt vbi noua ſuos aurora induxerat ortus
Inferias orphi mittit. lucumqꝫ reuiſit.
Hic vero ſubitum ac dictu mirabile monſtrum
Aſpiciunt. liquefacta boum per viſcera tota
Stridere apes vtero et ruptis efferuere coſtis
Immenſaſqꝫ trahi nubes. iamqꝫ arbore ſumma
Confluere. ac lentis vuam demittere ramis:

¶ Ariſteus p̄cepta matris ꝑficiens apes recuperauit ¶ Conſtructio Mora haud eſt. ariſteus faceſſit. i. vadit ad faciendū. ꝯtinuo p̄cepta mris. Ariſteus venit ad delubra. i. templa nympharū vel ad lucū excitat. i. ſtruit. aras monſtratas a matre Ipſe ducit quattuor eximios tauros p̄ſtanti corꝑe ⁊ totidē iuuencas. i. vaccas. ceruiceītacta. i. quam iugū nō tetigerat Poſt vbi. i. deinde poſtq̄ noua aurora induxerat ſuos ortus. ariſteus mittit inferias orphi id eſt orpheo. ⁊ reuiſit. i. iterū viſitat lucū Hic vero id eſt tunc q̄t aſpiciunt ſubitum monſtrū id eſt nouam rem ac mirabile dictu. id eſt vt videat̄. ſcꝫ apes ſtridē ꝑ liquefacta. id eſt corrupta viſcera boū in toto vtero. ⁊ aſpiciūt apes efferuē. id eſt ebullire ex coſtis ruptis. i. de diſſolutis Et aſpiciunt īmenſas nubes id ē trahi examina apū volare ſicut nubes. et confluere. id ē conuenire iam ſumma arbore. ac demittere vuam id formam vue in lentis ramis Nā apes ita connexe herent in arbore vt videatur vua eſſe Iuuenalis Examen ꝗ apium longa conſederit vua Item ſupra Aut ille pedibus connexe ad limina pendent — Una

¶ Orphi vt inquit ſeruius eſt datiuus grecus. quo vtitur etiam in bucolicis Orphi calliopeia lino. ⁊c̄. — Orphi.

¶ Lucus eſt religioſa ſilua ⁊ alicui deo conſecrata dicta ſic ꝙ luce careat — Lucus

Hęc ſuper aruorum cultu pecorumqꝫ canebam.
Et ſuꝑ arboribus. cęſar dum magnus ad altum
Fulminat euphraten bello. victorqꝫ volentes
Per populos dat iura viamqꝫ affectat olympo
Illo virgilium me tempore dulcis alebat.
Parthenope. ſtudijs florentem ignobilis otij
Carmina qui luſi paſtorum. audaxqꝫ iuuenta
Tityre te patulę cecini ſub tegmine fagi.

Hic eſt totius operis concluſio in qua oſtenditur quis quid quando. et vbi ſcripſerit ¶ Conſtructio. Canebam hec ſuper. id eſt de cultu aruorum. id eſt agrorum. pecorumq̄ et ſuper arboribus. eo tempore dum magnus cęſar auguſtus fulminat bello ad altum euphratē. i. contra parthos. ⁊ ipſe victor dat iura ꝑ populos volentes ſcꝫ ab ipſo regi. et affectat id ē deſiderat viam olym-

po. id eſt eſt ad coelum Dulcis parthenope illa ciuitas alebat illo tempore me Virgilium florentem ſtudijs ignobilis otij id eſt quiete vite que putatur ignobilis cum ſit optima Qui luſi carmina paſtoꝝ. i. ſcripſi bucolica ⁊ ego audax iuuente. id eſt iuuentute cecini te o tityre ſub tegmine patule fagi illi⁹ ramoſe arboris Et repetit hic primū verſum buccolicoꝝ

Parthenope — ¶ Parthenope eſt nobilis ciuitas campanie que etiam neapolis appellatur Dicta autem eſt parthenope ab vna ſyrenū ibidem ſepulta

Synereſis. — ¶ Ignobilis otij . eſt ſynereſis. id eſt contractio duarū vocaliū in vnā ſyllabam

Patulus — ¶ Patulus a um. id eſt patens. amplius apertus. Horatius Nec retinent patule ꝯmiſſa fideliter aures

¶ Familiaris in. P. Virgilij georgica commentarius Hermanni torrentini de ſtudioſis adoleſcentib⁹ illo optime merentis tum ob rectam textus ordinationem tum aptam vocum magis neceſſariarū expoſitionem. Impreſſus dauentrie per me . Richardum pafraet. Anno dñi. M.CCCCC. altera die poſt feſtum thome apoſtoli.

C* 6151

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
INKUNABUŁY
Inc 233.